



T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANAN MASAL KİTAPLARINDAKİ
DİL DIŞI GÖSTERGELERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meltem Merve KONU

BURSA

2017



T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANAN MASAL KİTAPLARINDAKİ
DİL DIŞI GÖSTERGELERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Meltem Merve KONU

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER

BURSA

2017

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallarına uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.



Meltem Merve KONU

08/09/2017

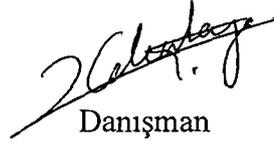
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Çocuklar İçin Hazırlanan Masal Kitaplarındaki Dil Dışı Göstergelerin İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Tez Yazım Kılavuzu kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.



Tezi Hazırlayan

Meltem Merve KONU



Danışman

Yrd. Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER



Türkçe Öğretmenliği ABD Başkanı

Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda 801450009 numara ile kayıtlı Meltem Merve KONU'nun hazırladığı "Çocuklar İçin Hazırlanan Masal Kitaplarındaki Dil Dışı Göstergelerin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı 10/07/2017 günü 14.00-16.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **başarılı** olduğuna **oybirliği** ile karar verilmiştir.


ÜYE (Tez Danışmanı)

Yrd. Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER
İstanbul Üniversitesi


ÜYE

Doç. Dr. Kelime ERDAL
Uludağ Üniversitesi


ÜYE

Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ
Uludağ Üniversitesi

Özet

Yazar	: Meltem Merve KONU
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Türkçe Eğitimi
Bilim Dalı	: Türkçe Eğitimi
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı	: xxi+ 293
Mezuniyet Tarihi	: 08.09.2017
Tez	: Çocuklar İçin Hazırlanan Masal Kitaplarındaki Dil Dışı Göstergelerin İncelenmesi
Danışman	: Yrd. Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER

Çocuklar İçin Hazırlanan Masal Kitaplarındaki

Dil Dışı Göstergelerin İncelenmesi

İletişimde kullanılan dil kadar dil dışı göstergeler de önem taşımaktadır. Özellikle okul öncesi okuma yazma bilmeyen çocuklar için onlara yönelik hazırlanan kitaplarda, medya araçlarında ya da günlük hayatta sokakta karşılaştıkları görsellerin yansıttığı iletiler çok önemlidir. Bu dönemdeki çocuklar karşılaştıkları görselleri çoğu zaman kendilerince anlamlandırıp bir masal uydurarak bir başkasına aktarabilmekte ya da kendi kendilerine anlatabilmektedirler. Bu nedenle bu yaşlar için dil dışı göstergeler dilsel göstergelerden daha önemlidir denilebilir.

Görseller okuma yazmayı yeni öğrenmiş çocuklar için de önemlidir. Çünkü çocuk bir masalı ilk okuduğu anda içselleştiremeyebilir ya da yetişkinlerde olduğu gibi her okuyuşta farklı bir şeyler keşfedebilir. Daha önce masalı okumuş, dinlemiş ya da ilk defa okuyacak

çocuk masalı anlamlandırırken görsellerden yararlanmaktadır. Bu yüzden görsellerin okuma yazmayı yeni öğrenmiş çocuklar için de okurken bir anlam oluşturma ya da daha önce oluşturduğu anlamı pekiştirme süreçlerinde katkısı olmaktadır.

Okuma yazma bilmeyen ya da okuma yazmayı yeni öğrenmiş çocuklar anlam oluşturma ya da daha önce oluşturulmuş anlamı pekiştirme süreçlerinde çocuklar masallarda yer alan görselleri yorumlarken farkında olmadan göstergebilim çözümlemesi yapmaktadırlar. Bu çözümlemeyi de görseller üzerine oluşturulmuş olan C.S. Peirce'ün dil dışı göstergeler kuramını esas alarak yapmaktadırlar. Çünkü görsel göstergeleri çözümleme aşamasında yorumlayan için dil dışı göstergelerin taşıdığı özellikler de önem taşımaktadır. Bu önemi belirtmek amacıyla bu çalışmada çocuklar için hazırlanan masal kitaplarındaki görsellerde yer alan dil dışı göstergeler Charles Sanders Pierce'ün kuramı dahilinde incelenmiş ve bu görsellerde yer alan dil dışı olgular betimlenerek anlamlandırılmıştır. Bu amaçla 10 farklı yayınevinden seçilen 10 farklı masal kitabı görsellerde yer alan görüntüsel gösterge, belirti ve simge kavramları dahilinde incelenmiş ve verilmek istenen iletiler bu açıdan irdelenerek masallardaki görselleri anlamlandırma ve yorumlama sürecinde dil dışı göstergelerin önemi üzerinde durulmuştur. Masalları anlamlandırırken ya da içselleştirirken okuma yazma bilmeyen ya da okuma yazmayı yeni öğrenmiş çocuklar için görsellerdeki dil dışı göstergelerin bu süreçte yazıdan daha önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Bu noktada incelenen kitaplarda görülen eksiklik ve hatalar da ifade edilmiş, akademisyenlere, öğretmenlere, yayınevlerine ve Milli Eğitim Bakanlığına bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Charles Sanders Peirce, çocuk masalları, dil dışı gösterge, görselleri anlamlandırma, resimleri yorumlama.

Abstract

Author : Meltem Merve KONU
University : Uludağ University
Field : Turkish Education
Branch : Turkish Education
Degree Awarded : Master
Page Number : xxi + 293
Degree Date : 08.09.2017
Thesis : An Extralinguistic Semiotic Analysis of Children's
Fairytale Books
Supervisor : Assistant Professor Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER

An Extralinguistic Semiotic Analysis of Children's Fairytale Books

Language is important as much as extralinguistic semiotics. Especially on books prepared for children who aren't literate, for media instruments or daily life, messages on images which they encounter on street are important. Mostly, children who are on this term make up a tale by making sense images on their own and tell them somebody or they tell it themselves. For this, extralinguistic semiotics may be more important than linguistic semiotics for these ages.

Images are also important for whom has just learned read and write Because, children may not absorb a tale when he/she reads it first time or he/she can detect new things when read it again and again. Children read tale before, listened or who will read it first time benefit from images when he/she makes sense of it. So, images also contribute to make sense during

reading or reinforcement process for deduced meaning before for whom has just learned read and write.

Children who are illiterate or who has just learned read-write make analysis of semiotics unconsciously when they interpret visuals on tales in the make sense or reinforcement process for deduced meaning before. They do this analysis based on Charles Sanders Peirce's theory which was made on visuals. Because, features of extralinguistic semiotics are important for interpretant in analysis of semiotics process. On this study, extralinguistic semiotics on fairytale books have been analyzed according to Charles Sanders Peirce's theory and extralinguistic cases have been interpreted by describing for the purpose of indicating this importance. For this aim, 10 different fairytale books chosen from 10 different publishers were researched according to icon, index or symbol concept and importance of extralinguistic semiotics was investigated in the process of making sense of images on fairytales and interpreting them. That extralinguistic semiotics on visuals are more important than article in this process for illiterate children or who has just learned read-write when making sense of or absorbing fairytales is resulted. On this point, lacks and failures on books studied were also emphasized and some suggestions were recommended to academicians, teachers, publishers and National Education Ministry.

Key Words: Charles Sanders Peirce, children fairytales, extralinguistic semiotics, make sense of images, interpret pictures.

Teşekkür

Çalışma boyunca destek ve yardımlarını esirgemeyen, engine bilgisi, yol göstericiliği ve tecrübeleriyle her zaman yanımda olan çok değerli hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER'e, bu alanı seçmem ve ilerleyebilmemde büyük katkısı olan Prof. Dr. Selahattin DİLİDÜZGÜN'e, her türlü akademik desteği veren Prof. Dr. Yıldız KOCASAVAŞ'a, birbirinden değerli bilgi paylaşımları ve görevlendirmeleriyle bu alanda daha etkin olmamı sağlayan Doç. Dr. Şükran DİLİDÜZGÜN'e, İstanbul Üniversitesi'ndeki yüksek lisans eğitimim boyunca sürekli yanımda oldukları ve beni akademik alanda daha yetkin olma yolunda teşvik ettikleri için çok teşekkür ederim.

Uludağ Üniversitesi'nde de benden yardımlarını ve bilgilerini esirgemeyen, hayatıma yön vermemde verdikleri her türlü destekle özgüvenimin gelişmesine katkıları olan başta bölüm başkanımız Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ olmak üzere Doç. Dr. Kelime ERDAL, Yrd. Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR, Okt. Dr. Şükrü BAŞTÜRK ve bölümdeki diğer çok değerli hocalarıma; her zaman yanımda ve bana destek olan kıymetli meslektaşlarım ve mesai arkadaşlarım Arş.Gör.Ozan İPEK ve Arş. Gör. Hatice YURTSEVEN YILMAZ'a, varlıklarıyla bana güç veren kardeşlerime ve beni en iyi şekilde yetiştiren her şeyin en iyisine layık CANIM ANNEME teşekkürü borç bilirim.

Meltem Merve KONU

Bursa-2017

İçindekiler

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI	ii
KABUL VE ONAY	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
RESİMLER LİSTESİ	xix
KISALTMALAR LİSTESİ	xx
I.BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırma Soruları	2
1.3. Amaç	3
1.4. Önem	4
1.5. Varsayımlar	7
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Tanımlar	7
II. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1.Çerçeve Olarak Göstergebilim	8
2.1.1. Gösterge ve Göstergebilim Kavramları	8
2.1.1.1. Gösterge Nedir?	8
2.1.1.1.1. Göstergelerin Özellikleri	28

2.1.1.2. Göstergebilim Nedir?.....	34
2.1.2. Semiyotik ve Semiyoloji Ayrımı.....	45
2.1.3. Göstergebilim Tarihi.....	49
2.1.4. Göstergebilimsel Çözümleme Nedir?.....	56
2.1.5. Dil Dışı Göstergeler ve Charles Sanders Peirce.....	59
2.1.5.1. Doğal Gösterge / Belirti.....	61
2.1.5.2. Görsel/Görüntüsel Gösterge (ikon).....	63
2.1.5.3. Simge.....	66
2.1.5.4. Charles Sanders Peirce'ün Kuramıyla Yapılan Çalışmalar.....	71
2.2. Çerçeve Olarak Çocuk Masalları.....	73
2.2.1. Masal Nedir?.....	73
2.2.2. Masalın Kökeni.....	77
2.2.3. Masalın Yapısı ve Bölümleri.....	80
2.2.4. Masal Türleri.....	84
2.2.5. Edebiyatımızda Çocuk Masalı.....	93
2.2.6. Çocuk Masallarının Özellikleri.....	95
2.2.7. Çocuk ve Masal.....	101
2.2.8. Çocuk Masallarının Taşınması Gereken Özellikler.....	102
2.2.8.1. Çocuk Masallarının Biçimsel Özellikleri.....	107
2.2.8.1.1. Çocuk Kitaplarında Görsellerin Önemi.....	111
2.2.8.2. Çocuk Masallarının İçerik Özellikleri.....	114
2.2.8.3. Çocuk Masallarının Dil ve Üslup Özellikleri.....	119
2.2.9. Masalın Faydaları.....	122
2.2.9.1. Masalların Dilin Öğretilmesi ve Geliştirilmesi Açısından Önemi.....	126

III. BÖLÜM: YÖNTEM.....	130
3.1. Araştırma Modeli.....	130
3.2. Araştırmanın Kapsamı.....	131
3.2.1. Grimm Kardeşler.....	131
3.2.2. Masal Kitaplarının Baskı Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	133
3.3. Verilerin Toplanması.....	135
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	136
IV. BÖLÜM: BULGULAR.....	138
4.1. Bremen Mızıkacıları Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	139
4.2. Çizmeli Kedi Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	154
4.3. Fareli Köyün Kavalcısı Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	165
4.4. Hansel ve Gratel Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	177
4.5. Kırmızı Başlıklı Kız Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	188
4.6. Kurbağa Prens Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	200
4.7. Külkedisi Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	209
4.8. Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	219
4.9. Rapunzel Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	232
4.10. Uyuyan Güzel Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar.....	246
V. BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	258
5.1. Tartışma.....	258
5.2. Öneriler.....	265
5.2.1. Akademisyenlere Öneriler.....	265
5.2.2. Öğretmenlere Öneriler.....	265

5.2.3. Yayınevlerine Öneriler.....	267
5.2.4. Milli Eğitim Bakanlığına Öneriler.....	268
KAYNAKÇA.....	270
RESİMLER İÇİN KAYNAKÇA.....	281
EKLER.....	282
ÖZGEÇMİŞ.....	293



Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1. İncelenen Masal Kitaplarının Yayınevlerine Göre Dağılımı.....	133
2. İncelenen Masal Kitaplarının Yayın Yıllarına Göre Dağılımı.....	134
3. İncelenen Masal Kitaplarının Baskı Sayılarına Göre Dağılımı.....	135
4. Gönül Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular	139
5. Kelime Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular	142
6. Bilmar Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular	145
7. Bilgi Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular	146
8. Karatay Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular.....	147
9. Mimoza Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları MasalınaAit Bulgular.....	148
10. Parıltı Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular	149
11. Polat Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular.....	150
12. Türkiye İş Bankası Kültür Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular.....	151
13. Yapı Kredi Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular.....	153
14. Engin Yayınevinden Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular.....	154
15. Güven Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular	156
16. Ya-pa Yayıncılıktan Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular	157
17. Kare Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular	158
18. Altın Kitaplar Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular.....	159
19. Bilgi Yayınevinden Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular	160
20. Morpa Kültür Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular	161
21. Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular.....	162
22. Net Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular	163

23.	Damla Yayınevinden Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular	164
24.	Ya-pa Yayıncılıktan Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	165
25.	Engin Yayınevinden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	167
26.	Bu Yayınevinden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	169
27.	Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	170
28.	Polat Yayıncılıktan Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	171
29.	Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	172
30.	Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	173
31.	Damla Yayınevinden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	174
32.	Hayat Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	175
33.	Yumurcak Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular	176
34.	Akdeniz Yayıncılıktan Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular	177
35.	Engin Yayınevinden Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular	178
36.	Güneş Yayıncılıktan Çıkan Hansel ve Gretel Masalına Ait Bulgular	180
37.	Tramvay Yayıncılıktan Çıkan Hansel ile Gretel Masalına Ait Bulgular	181
38.	Altın Kitaplar Yayınevinden Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular	182
39.	Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Hansel ile Gratel Masalına Ait Bulgular	184
40.	Ata Yayıncılıktan Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular	185
41.	Nar Yayınlarından Çıkan Hansel ve Gratel Masalına Ait Bulgular	186

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
42. Polat Kitapçılıktan Çıkan Hansel ve Gretel Masalına Ait Bulgular.....	187
43. Hayat Yayıncılıktan Çıkan Hansel ve Gratel Masalına Ait Bulgular.....	188
44. Final Kültür Sanat Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	189
45. Binbir Çiçek Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	191
46. Parıltı Yayıncılıktan Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	192
47. Polat Yayıncılıktan Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	193
48. Net Çocuk Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	194
49. Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	195
50. Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	196
51. Hayat Yayıncılıktan Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	197
52. Türk İş Bankası Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	198
53. Yumurcak Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular.....	199
54. Şenyıldız Yayınevinden Çıkan Kurbağa Kral Masalına Ait Bulgular.....	200
55. Engin Yayınevinden Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular.....	201
56. Bu Yayınevinden Çıkan Prens ile Kurbağa Masalına Ait Bulgular.....	203
57. Polat Yayıncılıktan Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular.....	202
58. Kelime Yayıncılıktan Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular.....	204
59. Nakkaş Yayıncılıktan Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular.....	205
60. Bilge Kirpi Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular.....	205

61.	Nar Çocuk Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular	206
62.	Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular	206
63.	Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular	207
64.	Damla Yayınevinden Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular	209
65.	Final Kültür Sanat Yayınlarından Çıkan Külkedisi Cindirella Masalına Ait Bulgular	210
66.	Parıltı Yayıncılıktan Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular	212
67.	Çiçek Yayıncılıktan Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular	212
68.	Bilgi Yayınevinden Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular	213
69.	Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular	214
70.	Polat Yayıncılıktan Çıkan Külkedisi Sinderella Masalına Ait Bulgular	215
71.	Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Külkedisi Sinderella Masalına Ait Bulgular	216
72.	Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular	217
73.	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular	218
74.	Remzi Yayınevinden Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular	219
75.	Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular	220
76.	Kare Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular	222
77.	Çiçek Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular	222
78.	Parıltı Yayıncılıktan Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular	225
79.	Bilgi Yayınevinden Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular	226
80.	Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular	228
81.	Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular	229

82.	Doğan Egmont Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular	230
83.	Yumurcak Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular	231
84.	Tramvay Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	232
85.	Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	233
86.	Sis Yayıncılıktan Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	235
87.	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	236
88.	Arkadaş Yayıncılıktan Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	239
89.	Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	240
90.	Gugukkuşu Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	242
91.	Net Çocuk Yayınlarından Çıkan Rapunzel ve Onun Harika Saçları Masalına Ait Bulgular	243
92.	Timaş Çocuk Yayınevinden Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	244
93.	Yapı Kredi Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular	245
94.	Engin Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	247
95.	Bu Yayınevinden Çıkan Yüzyıl Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	248
96.	Çiçek Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	249
97.	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	250
98.	Altın Kitaplar Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	251
99.	Bilgi Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	252
100.	Almidilli Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular ...	254

Tablo

Sayfa

101.	Arkadaş Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	255
102.	Doğan Egmont Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	256
103.	Parıltı Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular	257



Şekiller Listesi

<i>Şekil</i>	<i>Sayfa</i>
1. Saussure'ün Gösterge Öğeleri	13
2. L. Hjelmslev'in Gösterge Öğeleri	14
3. Ogden ve Richards Gösterge Modeli.....	15
4. Peirce'ün Semiyotik Üçgeni	16
5. Dil Göstergesi	19
6. Nitelikleri Bakımından Göstergeler	23
7. Günay'ın Gösterge Türleri Sınıflandırması.....	25
8. Vardar'ın Gösterge Sınıflandırması.....	26
9. Masal Türleri.....	85

Resimler Listesi

<i>Resim</i>	<i>Sayfa</i>
1. Belirti Örnekleri.....	62
2. Görüntüsel Gösterge Örnekleri.....	63
3. Simge Örnekleri.....	68



Kısaltmalar Listesi

Akt.	: Aktaran
B.a.	: Büyükanne
B.k.	: Baş kahraman
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
G.	: Gratel
H.	: Hansel
Haz.	: Hazırlayan
K:	: Külkedisi
K.b.k	: Kırmızı başlıklı kız
K.e.	: Kişisel eşya
P.	: Prens
P.a.	: Prensın adamı/ları
P.p.	: Pamuk Prenses
R:	: Rapunzel
R.a.	: Rapunzelin annesi
R.b	: Rapunzelin babası
TDK	: Türk Dil Kurumu
Trans.	: Translator
Ü.a.	: Üvey Anne,
U.g.	: Uyuyan güzel
Ü.k.k.	: Üvey kız kardeş/ler
YKY	: Yapı Kredi Yayınlar

I.Bölüm

Giriş

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, soruları, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Okur, çocuk ya da yetişkin olsun bir kitabı eline aldığı anda ilk olarak sözcüklerden önce sayfadaki görsel imgelere bakar. Böylece görsellerdeki iletiyi çözmeye çalışarak okuma öncesi imgeleri anlamlandırma sürecine dâhil olur. Okur konumunda olan kişi henüz okuma yazma bilmeyen bir çocuk ise bu süreç görsellerle sınırlı kalacaktır. Daha sonra etrafında kitabı ona okuyacak bir yetişkin bulursa asıl anlatıya ulaşabilecek, bulamazsa da kendi yüklediği anlamları benimseyecektir. Bu noktada okul öncesi çocuklar için sözcüklerden çok görsellerin dikkati ve ilgiyi canlı tuttuğu, güdüleyici olduğu ve daha çok anlam ifade ettiği genellemesine ulaşmak yerinde bir tespit olacaktır. Nitekim aynı durum okula yeni başlayan çocuklar için de geçerlidir. Daha önce kendisine okunan bir masalı sonra tekrar kendi başına ya da başkasına okuyan veya anlatan çocuk bu noktada görsellerin onu yönlendirmesine ihtiyaç duyacaktır. Görseller, çocuğun daha önce okuduğu ya da dinlediği masalı özümseme sürecinde aklındaki soru işaretlerinin giderilmesine katkı sağlayacağı için masallardaki görsel öğelerin okul dönemindeki çocuklar için de önem arz ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Alan yazına bakıldığında göstergebilimle ilgili yapılmış birtakım çalışmalar olduğu görülmektedir. Yılmaz ve Temizkan (2013) *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tedaviye Sürülen Banknotların Göstergebilimsel Çözümlemesi* başlıklı makalesinde banknotları Peirce'ün kuramını temel alarak, gösteren-göstereilen, dizisel-dizimsel ilişkiler açısından incelemiştir. Uluyağcı (2007) *Simge Kavramı ve Bir Film Çözümlemesi: Karşılaşma* başlıklı makalesinde Peirce'ün simge kavramı temelinde adı geçen filmdeki simgeleri çözümleyerek

yorumlamıştır. Çulha (2011) *Gösterge Bilim (semiyotik) Tekniği Kullanılarak Kanada Fotoğraflarının İncelenmesi* başlıklı makalesinde Kanada'ya ait fotoğrafları Peirce ve Saussure'ün dil dışı gösterge kuramı temelinde özgün biçimde yorumlamıştır. Demir ve İlden (2016) *Seyfi Teoman Filmlerinin Göstergebilimsel Afiş Çözümlemesi* başlıklı makalesinde filmlere ait afişleri Peirce'ün dil dışı gösterge kuramı dahilinde gösteren-gösterilen, dizisel-dizimsel ilişkiler açısından çözümlemiştir. Gönen, Uygun, Katrancı ve Uçuş (2011) *İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Çocuk Kitaplarının, İçerik, Resimleme ve Fiziksel Özellikleri Açısından İncelenmesi* başlıklı makalelerinde belirledikleri 100 adet çocuk kitabını baskı, fiziksel özellik, konu, mesajlar, değerler, resim özellikleri ve dil açısından incelemiştir. Ercantürk (2015) *Göstergebilim Açısından Türkçe Ders Kitapları* başlıklı doktora tezi çalışmasında bazı Türkçe 5, 6,7, ve 8. sınıf ders kitaplarındaki metinleri söylemsel, anlatsal ve mantıksal-anlamsal düzey açısından incelemiştir. Yalçinkaya ve Edizer (2012) *Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Bazı Görsel Metin Örneklerinin C.S. Peirce'ün Dil Dışı Göstergeleri Açısından İncelenmesi* başlıklı çalışmalarında bazı 6 ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki görselleri Peirce'ün kuramına göre sınıflandırarak yorumlamışlardır. Günay ve Aktuğ (2003) *İlköğretimde Kullanılan Bazı Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Dışı Göstergelerin İşlevleri Açısından Değerlendirilmesi* başlıklı makalelerinde dil dışı göstergelerin kitaplarda ne amaçlarla kullanıldıklarını belirlemiştir. Bunlar dışında yapılmış çalışmalarda ders kitapları ve çocuk kitaplarına yönelik fakat göstergebilime yönelik olmayan çeşitli incelemelerle de karşılaşmıştır; fakat çocuğun ilk karşılaştığı önemli bir tür olan masallardaki görselleri yorumlamaya ilişkin bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

1.2. Araştırma Soruları

Araştırmanın problem tümcesi, “Çocuklar için hazırlanan masal kitaplarında kullanılan dil dışı göstergeler nelerdir ve hangi anlamları karşılamak amaçlarıyla

kullanılmıştır?” şeklindedir. Bu problem tümcesine bağlı olarak çalışmada, aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 1.Çocuklar için hazırlanan masal kitaplarında kullanılan belirtiler nelerdir, belirtiler metin içi ve metin dışı hangi anlamları karşılamak amacıyla kullanılmıştır?
- 2.Çocuklar için hazırlanan masal kitaplarında kullanılan görüntüsel göstergeler nelerdir, görüntüsel göstergeler metin içi ve metin dışı hangi anlamları karşılamak amacıyla kullanılmıştır?
- 3.Çocuklar için hazırlanan masal kitaplarında kullanılan simgeler nelerdir, simgeler metin içi ve metin dışı hangi anlamları karşılamak amacıyla kullanılmıştır?

1.3. Amaç

Çalışmanın asıl amacı görsel imgelerin metni anlamlandırma sürecindeki önemini ortaya koymaktır. Bu süreçte öğelerin birbiri ile birlikte hareket etmeleri ve anlatı ile görsel öğelerin birlikte yorumlanması, dolayısıyla görsellerin anlatıyı destekler nitelikte olması önem taşımaktadır. Çünkü masalların görsellerle desteklenmesi çocuklar için konuyu ilgi çekici hale getirerek daha uzun süre akılda kalmasını sağlamaktadır. Bu noktada kullanılan göstergelerin konu ile ilgili olması ve iletinin anlaşılır biçimde aktarılmasına yardımcı olması etmenleri de kitabın niteliğini artırmada önemlidir. Bu bağlamda göstergelerin anlatılmak istenenin herkes tarafından aynı biçimde algılanmasını sağladığı, dikkati canlı tuttuğu, çocuğun o masalı okumak için güdülenmesini sağladığı ve anlaşılması zor durumları daha basite indirgeyebildiği söylenebilir.

Bu amaçla çocuklar için hazırlanan Grimm Kardeşlere ait seçilmiş masal kitaplarındaki görsellerde yer alan dil dışı göstergeler Charles Sanders Peirce’ün kuramı dahilinde incelenmiş ve bu görsellerde yer alan dil dışı olgular betimlenerek anlamlandırılmıştır. Bu bağlamda kullanılan görseller görüntüsel gösterge, belirti ve simge kavramları dahilinde irdelenmiş okul öncesi dönem çocukları için anlatıyı hiç bilmedikleri

varsayılarak metin dışı anlamları (ki bazı durumlarda göstergenin metin içi anlamları da göstergelerden çıkarılabilmektedir); okuma yazmayı bilen çocuklar için ise anlatıyı daha önce bilme ya da anlatıyla ilk defa karşılaşma durumları göz önüne alınarak göstergelerin metin içi ve metin dışı anlamları esas alınmış, verilmek istenen iletiler bu açılardan incelenmiştir.

1.4. Önem

Dilin temel işlevi iletişimi sağlamaktır. Fakat bu iletişim her zaman sözlü ya da yazılı bir dilsel dizgenin kullanımıyla sağlanmamaktadır. Söz gelimi bir el sıkışma, bir bakış, giyim tarzı, resimler, simgeler, jestler ya da mimikler de bildirişim amacını gerçekleştirmekte hatta kimi durumlarda sözcüklerden daha çok şey ifade edebilmektedir.

İnsan yaşamında göstergeleri edinilen bilgiler çerçevesinde çözümleyerek anlamlandırma, yorumlayarak yaşama geçirme ve bu şekilde yaşamı sürdürme önemli süreçlerden biridir.

Bildirişim ya da estetik amaçlı olsa da göstergeler hayatın her alanında bir şekilde yer almaktadır. Göstergeler dizgedeki birbiri ile olan ilişkileri dâhilinde ve bağlama göre farklı anlamlar da kazanabilmektedirler. Anlayışı, algılayışı, olay ve durumlara bakış açısını etkileyen bir birim olan gösterge çoğu durumda kültürü yansıtmakta ve yorumlanırken sahip olunan değer ve normlar temel alınmaktadır. Bütün göstergeler gösteren ve gösterilen, diğer bir ifadeyle biçim ve anlamdan oluşmaktadır. Bu iki birim arasındaki ilişki her durumda farklı bir olay ya da kavrama gönderme yapmakta ve belirli amaçlara hizmet etmektedir. Bu nedenle göstergebilimsel çözümler yaparak bu göstergeleri uygun şekilde anlamlandırmak ve doğru yorumlamak göstergelerin anlaşılabilirliği ve iletişimin sağlıklı sürdürebilirliği için büyük önem taşımaktadır.

Kültürleşme süreci, doğduğumuz andan itibaren içine dahil olduğumuz ve bitmeyen bir süreçtir. Çocukluktan itibaren aile içi eğitimlerle başlayan bu süreç, çevre ve okulun da katkısı ile zenginleşmektedir. Bu anlamda çocukluk döneminde eğitime ilk adımlardan birini oluşturan masalın da önemi büyüktür. Masal, birtakım değerlerin aktarılmasında, hayal

dünyasının gelişmesinde, dili kullanma becerisi ve merak duygusunu geliştirmede önemli bir türdür. Masalda işlenen değerler çocukları hayata hazırlayan tecrübeler kazandırmasından dolayı onlar için bir örnek oluşturmaktadır. Özellikle okul öncesi okuma yazma bilmeyen çocuklar için masal kitaplarındaki yazılardan daha çok görseller dikkati çekmektedir. Yazıları okuyamayan çocuk, arkadaş arasında ya da monolog dünyasında görselleri anlamlandırarak kimi durumda kitabın içeriğiyle ilgisi bile olmayan anlatılar üretebilmektedir. Bu noktada göstergeler ve yansıttıkları iletiler büyük önem taşımaktadır. Hayatımızın her alanında yer alan göstergeler masal kitaplarında da yer almaktadır ve çocuklar farkında olmadan bu göstergeleri dahil oldukları belirti, simge ve görüntüsel gösterge ulamlarına göre anlamlandırarak görselleri ve bunun bir sonucu olarak da masalları içselleştirmektedirler. Bu içselleştirme kurmaca metinden yola çıkarak asıl iletiyi özümseme süreçlerini kapsamaktadır.

Problem durumunda da bahsedilen alanyazına ait çalışmalardan yola çıkılarak yapılan göstergebilimsel incelemelerin sayıca sınırlı olduğu söylenilebilir. Bu alanda yapılan çalışmaların büyük bir oranının da radyo, televizyon ve sinema, grafik tasarım, gazetecilik, reklamcılık, iletişim bilimleri, mimarlık ve tasarım, resim öğretmenliği, halkla ilişkiler ve görsel iletişim gibi alanlar tarafından yapıldığı görülmüştür. Bu doğrultuda da söz konusu çalışmalarda göstergebilim adı altında görsellere yönelik renk, ışık, çekim, müzik, arka plan, zaman, uzam gibi teknik boyutlara ait değerlendirme ölçütlerinin yanı sıra göstergebilimle ilgili olarak gösteren-gösterilen, düz anlam-yan anlam, sözdizim-anlambilim-edimbilim, dizisellik-dizimsellik, simgesel kodlar açılarından da incelemeler yapılmıştır. Fakat bu incelemeler yapılan bölümlerle doğru orantılı olarak film, reklam, afiş, kapak tasarımı, fotoğraf, resim, eser mimarisi, logo ve amblem, gazete gibi inceleme nesnelere üzerine yapılmıştır. Alanyazında çalışma konusuna benzer olarak yapılan fakat içeriği farklı birtakım çalışmalara da rastlanılmıştır. Güneş (2012) *Koca Nine ile Tilki Adlı Masalın*

Göstergebilimsel Çözümlemesi başlıklı makalesinde masalı söylemsel, anlatısal ve mantıksal-

anlamsal düzeylerde göstergebilimsel açıdan çözümlenmiştir. Erdem (2009) *Göstergebilim (semiotik) Açısından Rasim Özdenören'in "İt" Hikâyesi* başlıklı makalesinde hikayeyi kesitlere ayrılarak zaman, mekan ve kişi açısından incelenmiştir. İşeri (2008) *Ömer Seyfettin'in Yüz Akı Öyküsünün Göstergebilimsel Çözümlemesi* başlıklı makalesinde metni söylemsel, anlatısal ve temel yapı aşamaları dâhilinde inceleyerek Greimas'ın anlatı izlencesi aşamaları, eyleyenler ve ikili karşıtlıklar modeli temelinde metnin yüzey yapısından yola çıkarak derin yapıdaki anlamını açığa çıkarmıştır. Bayat, Hamzadayı, Çetinkaya ve Ülper (2013) *Gülen Ada Öyküsünün Göstergebilimsel Çözümlemesi* başlıklı makalelerinde öyküyü Greimas'ın ikili karşıtlıkları temelinde çözümlenmişlerdir. Korkut (2015) *Göstergebilimsel Çözümleme: Tembel Adam Masalı* başlıklı makalesinde masalı kesitlere ayrılarak başlangıç, aksaklık ve sonuç durumları açısından çözümlenmiştir. Saraç (2014) *"Bir Göze Bir Gül" Adlı Masalın Göstergebilimsel Açısından İncelenmesi* başlıklı makalesinde masalı yüzeysel boyut, anlamsal sözdizimsel anlatı boyutu, temel anlamsal boyut ve eyleyenler açısından incelemiştir. Bayav (2006) *Resimde Göstergebilim, Çocuk Resimlerinin Göstergebilimsel Çözümlemesi (ilköğretim 8. sınıf)* adlı doktora tezi çalışmasında öğrencilerin çizdikleri resimleri nitelik ve yeterlilik açısından öğretmenlere anket uygulayarak değerlendirmiştir. Tomak (1997) *Şiir ve Öykü Kitaplarında Kapak Tasarımlarının Göstergebilimsel Analizi ve Öneriler* adlı yüksek lisans tez çalışmasında kitap kapaklarını sözdizim, anlambilim ve edimbilim açısından çözümlenmiştir. Alanyazın taraması sonucunda öykü ve masalların içerik çözümlenmelerine dayanan çalışmalara rastlanmıştır; fakat öykü, roman ya da masallardaki görsel öğeleri incelemek amacıyla yapılmış herhangi bir göstergebilimsel çalışmaya rastlanmamıştır. Tüm bu sebepler dâhilinde yapılan bu çalışmanın gerek alanyazın, gerek bu alanla ilgili kişiler, öğreticiler ve öğrenciler için faydalı, özgün ve sonraki çalışmalar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

1. Araştırmada kullanılan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Dil dışı göstergeler kuramının masal kitaplarındaki görselleri değerlendirmede kullanılabileceği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma Charles Sanders Peirce'ün dil dışı göstergelerle ilgili görüntüsel gösterge, belirti ve simge üçlüsünden oluşan dil dışı gösterge kuramını Grimm Kardeşler'in derlediği 10 farklı ve her bir masal için 10 farklı yayınevini içeren toplamda 100 tane masal kitabının görsellerinden elde edilen veriler dahilinde inceleyerek yorumlamak ve bu bağlamda öneriler geliştirmekle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Belirti (*İng. index*): “Nesnesi ortadan kalktığında kendisini gösterge yapan özelliği hemen yitirecek olan ama yorumlayan bulunmadığında bu özelliği yitirmeyecek olan göstergedir. Bir başka deyişle belirti iki öge arasındaki gerçek bir çağrışıma dayanır (Peirce, 1978, s.140 akt. Rifat, 2014, s.31).”

Dil Dışı Gösterge (*İng. Extralinguistic Semiotic*): “Sözlü ya da yazılı dil kullanılmadan oluşturulmuş göstergelerdir (Saussure, 2001).”

Görüntüsel gösterge (*İng. Icon*): “Belirttiği şeyi doğrudan doğruya temsil eder, canlandırır (Peirce, 1978, s. 139 akt. Rifat, 2014, s.31).”

Gösterge (*İng. Semiotic*): “Kavramla işitimi imgesinin birleşimidir (Saussure, 2001, s.109).”

Simge (*İng. symbol*): Yorumlayan olmasaydı kendisini gösterge yapan özelliği de yitirecek olan insanlar arasında uzlaşmaya dayanan bir göstergedir (Peirce, 1978, s. 140 akt. Rifat, 2014, s.32).

II.Bölüm

Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde gösterge, göstergebilim ve masal ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Çerçeve Olarak Göstergebilim

2.1.1. Gösterge ve göstergebilim kavramları. Gösterge teriminin ilk defa John Locke tarafından "Essays Concerning Human Understanding"(1876) adlı eserde kullanıldığı bilinse de modern anlamda Saussure ve Peirce'ün yazılarında belirginleştiği söylenilebilir.

2.1.1.1. Gösterge nedir? Göstergenin tanımı çok eskilere dayanmaktadır. Aristo'ya dayalı Ortaçağ skolastik felsefesinde gösterge *aliquid stst pro aliqua* sözüyle ifade edilerek bir şeyin bir şey için olması, onu temsil etmesi anlamında kullanılmaktaydı (Toklu, 2015). Gösterge sözcüğü kö-r-ü-g+se-t>görüset>göster- biçiminde gelişim gösteren göster- eyleminden türetildiği bilinmektedir (Aydın,2014).

Göstergenin tanımı ile ilgili araştırmacılar çeşitli tanımlar yapmışlardır. Bu tanımlar şu şekildedir:

İsviçreli dilbilimci Saussure'e göre "dil göstergelerden oluşan bir dizgedir". Bu bağlamda bildirişim amacıyla kullandığımız sözlü ve yazılı dili oluşturan her ses bir gösterge sayılmaktadır. Bu dilsel göstergeler bir araya getirilerek anlamlı bütünler oluşturulmakta ve iletişim amacıyla kullanılmaktadır.

Peirce ise göstergeyi nesnesini temsil ederek başka şeyin yerine koyulabilme özelliğine ve kapasitesine sahip, kişiye seslenerek zihninde denk bir gösterge yaratan anlam+ şey'den oluşan bir öge olarak tanımlar. Ona göre mutlaka başka bir gösterge üzerine kurulu olduğu için her gösterge bir öncekinin yorumlayıcısıdır (Fiske, 2003).

A.J. Greimas (1917-1992) yaşamın her alanında iletişim olduğunu belirtmiştir. Yatak yapmak bildirimde bulunmaktan ziyade bir işi yerine getirmektir. En basit işler yapılırken bile

karşı tarafa bir şey anlatılır. Nitelikleri ve işlevleri ne olursa olsun, çevrede yer alan her nesne, karşılaşılan her olgu gösterge niteliği taşır, belirli anlam dizgelerine bağlıdır ve dolayısıyla bir anlamı vardır (Yücel, 2007).

Greimas Saussure'ün gösteren/gösterilen karşıtlığından farklı olarak incelenen bütüncede gösterenin belirttiği her şeyin onun gösterileni olduğunu belirtmiştir. Örneğin, bir resmin tamamı gösterenken resmin belirttiği her şey gösterilendir. Bu duruma bir başka örnek olarak ise üç dizelik bir şiirin (gösteren) birkaç sayfa süren anlamsal açıklaması verilebilir ya da kitap kapaklarındaki görsellerin kitabın içeriğinin tamamını temsil eden görüntülerden oluşması durumun daha da anlaşılmasını sağlayabilir. Günay (2004), aynı göstergenin gösteren boyutunun farklı biçimlerde oluşturulma şansının olduğundan söz etmiştir. Örnek olarak ise gül nesnesinin bir göndergesi olmasına rağmen farklı dillerde farklı biçimlerde dile getirilebilir olmasını göstermiştir.

Huber (2013) kendisi dışında bir nesne ya da olgu gösteren nesne ya da olguyu gösterge olarak tanımlanmaktadır. Fiske (2003) ise göstergeyi kendisinden başka bir şeye gönderme yapan, duygularla kavranabilen fiziksel bir şey olarak tanımlamakta ve göstergenin varlığının kullanıcılar tarafından kabul edilmesine bağlı olduğunu belirtmektedir.

Vardar (2001) göstergeyi kendisi dışında bir nesne, olgu ya da varlık belirten öge olarak tanımlamaktadır. Göstergenin imgesi bir başka imgeye bağlı olduğundan onu çağrıştıran ve algılanabilen bir tür uyarandır. Bu bağlamda dumanın ateşin, çatık kaşların kızgınlığın, köpek sözcüğünün ise bir hayvanın göstergesi olduğunu örnek verilebilir.

Yücel (2006) göstergeyi bir olgunun ve nesnenin gerçekliğine karar verilmesini sağlayan şey olarak betimlemiştir. Rifat (1990)'a göre, insanların birbirleriyle anlaşmak için kullandıkları doğal diller, davranışlar, görüntüler, trafik belirtkeleri, bir kentin uzamsal düzenlenişi, bir müzik yapıtı, bir resim, bir tiyatro gösterisi, bir film, reklam afişleri, moda, sağır-dilsiz alfabesi, yazınsal yapıtlar, çeşitli bilim dilleri, tutkuların düzeni, bir ülkedeki

ulaşım yollarının yapısı, bir mimarlık düzenlemesi, kısacası bildirişim amacı taşıyın taşımasının her anlamlı bütün çeşitli birimlerden oluşan bir dizgedir. Bu dizgelerin birimleri de gösterge olarak adlandırılır.

Bilindiği üzere iki ya da daha çok kişi arasında gerçekleşen iletişim her zaman yazılı ve sözlü bir dilsel dizgenin kullanımı ile gerçekleşmemektedir. Konuşurken jestler, mimikler ve başka dil dışı iletişim dizgeleri de kullanılmaktadır. Bir el sıkışma, birinin boynuna sarılma bazen sözcüklerden daha çok Şey ifade etmektedir. Ya da belli bir sa kesimi ya da belli bir giyim tarzı da bir toplumsal gruba ait oluşu göstermekte ya da bir moda ya, belli bir rahatlık anlayışına, bir geleneğe tepki olarak da görülebilmektedir. Kıran (2002) göstergeyi bir dilsel toplulukta, bilgi alış-verişi sürecinde nesnenin, olguların ve kavramların fiziksel anlatımı olarak tanımlamakta ve göstergenin temel özelliğinin anlatma becerisini ve işlevini gerçekleştirmek olduğunu belirtmektedir. Örnek olarak ise sözün bir nesnenin, bir kavramın ve bir konunun yerini tuttuğunu; paranın bir değerin simgesi olduğunu ve toplumsal açıdan çalışmanın karşılığı olarak kullanıldığını; haritanın bir bölgenin ve askeri rütbelerin de resmi kişiliğin bir simgesi olması durumlarını göstermektedir (Kıran, 2002).

Her görüntü veya metnin ilk bakıştaki içeriği dışında örtük anlam içeriği de bulunmaktadır. Görünenden görünmeyene giden bu yolculukta somuttan soyuta, öznellikten nesnelliğe, bilinenden bilinmeyene doğru bir yol vardır. İletişimde göstergeler bunun bir gereği olarak da ortak ögeler sıkça kullanılmaktadır. Ortak değerleri kapsayan, herkesin anlamını bildiği göstergeler alıcıya sunulmakta veya göstergeler yinelenerek insanlara öğretilmekte ve bu Şekilde ortak kodlar oluşturulmaktadır (Gürsözlü, 2006).

Gösterge aslında gösterenin varlığı gösterilenin yokluğuna dayanır. Çünkü her gösteren içinde anlam yokluğunu barındırır. Bu nedenle gösterenlerin tek bir anlama sahip olduklarını söylemek olası değildir. Bu anlam onu kullanan toplum ve bireye göre

farklılaşabilmekte ve kimi zaman üretiliş gayesinin de dışına çıkabilmektedir. Bu da aslında göstergenin çok anlamlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Timur, 2001).

Göstergeler, çeşitli anlamlara gönderimde bulunur. Örneğin; kişinin itibarı, varlıklı olup olmadığı hakkında bile çok şey söyler. Diğer bir deyişle göstergeler insanların yaşam biçimlerini de temsil eder. Bunu belirleyen birçok gösterge vardır: Giydiği ayakkabılar, çantalar, kullandığı markalar, bindiği araba, oturduğu ev, çalıştığı iş yeri, iş yerindeki konumu vb. Örneğin, oturulan evin bahçeli ve zengin bir semtte olması, kapıdaki güvenlik görevlisi bu kişinin zengin olduğunun, kapıdaki kırmızı ve sportif Mercedes de evde genç kız ya da erkeğin olduğunun göstergesidir (Gürsözlü, 2006).

Gösterge hangi türde olursa olsun o an orada bulunmayan varlık, olay ya da olguya gönderimde bulunur. Kimya, matematik formülleri, çay/kahve içilebilecek yeri belirten üzerinde duman olan çay ya da kahve fincanlı resimler, yemek yenilebilecek yeri gösteren çatal kaşık resimleri, yol gösteren levha ve oklar, yüz ifadeleri, el kol duruş biçimleri birer göstergedir. Son zamanlarda Batı müziklerini çalan okullar için de bu müzikler öğrenciler için sıradan bir müzikten ziyade dersin başladığını ve bittiğini haber veren bir göstergedir (Toklu, 2015).

Batı'ya (2010) göre de her şey insanların kendi anlamlandırma süreci içinde farklı değerleri olan öğelerdir ve göstergebilim çevredeki anlam yaratma sürecini bütünüyle incelemektedir. İnsanlar hiçbir şey söylemedikleri zaman bile konuşmaktadırlar. Nitekim insanların genel görünüşü, saç şekilleri, gözlükleri, giydiği çorap gibi dış görünüşünü etkileyen öğeler de birer göstergedirler ve onlar hakkında pek çok şey bildirmektedirler.

Kodlar ve göstergeler, kültürden kültüre aktarılmakta ve bireyler bunları hazır halde bulmaktadır. İletişimin her türü bir şekilde göstergeler ve kodlar içermektedir. Batı, göstergeleri; kendilerinin dışında bir şeye gönderme yapan eylemler ya da anlamlandırma yapıları olarak ve anlamlandırma için çok önemli olan kodları ise, içinde göstergelerin

düzenlendiği ve göstergelerin birbirleri ile nasıl ilişkilendirildiğini belirleyen sistemler olarak tanımlamaktadır (Batı, 2010).

Denli (1997) dilbilimin konu alanı olan yazı dizgeleri ve kuralların da birer gösterge olduğuna ek olarak başka gösterge alanlarının da olduğunu ve her iletinin gösterge olarak bir anlam taşıdığını belirtmiştir. Ona göre, görünen her şey anlam yüklüdür ve bu anlamları saptamak da göstergebilimin konusudur. Önemsenmeyen basit bir harekette bile bu geçerlidir. Göstergeler dilsel veya görsel olsun bir ileti iletme işlevine sahiptirler. Bu ileti iletişim, uyarı ya da sanatsal amaçlar güdebilir. Bu noktada aynı göstergenin bağlama ve amaca göre farklı yorumlanabilme durumu söz konusudur (Gottdiener,2005).

Özmutlu (2009) göstergenin yan anlamının alıcıların hepsi tarafından aynı biçimde algılanmayan duygu, düşünce gibi öznel izlenimlerle bütünleşen anlamı olduğunu belirtmiştir. Eğretileme (metafor) ve düz değişmece (metonimi) de göstergelerin anlamlandırma süreçlerinde karşılaşılan anlam olaylarıdır.

Fiske (2003) düz anlamsal boyutta göstergenin gösterileni ve dışsal göndergesi ile olan ilişkisinin söz konusu olduğunu ifade etmektedir. Farklı çağrışımlara, bireysel ve toplumsal farklılıklara rağmen alıcıların çoğunluğu tarafından ortak yönde algılanan anlam düz anlamı yansıtmaktadır.

Özmutlu (2009) düz anlamın oluşturulmasında da bireysel ve kültürel farklılıkların önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada çoğunluğun göstergeyi alımladığı yön doğru kabul edilmektedir. Yan anlamda alıcıların göstergeyi farklı biçimde algılaması söz konusudur. Bu bağlamda Özmutlu her göstergenin bir yan anlamı olması için düz anlamının olmak zorunda olduğundan bahsetmiş ve her göstergenin izleyici zihninde farklı çağrışımlar meydana getirdiği için yan anlamı olduğunu ifade etmiştir.

Göstergelerin tek başlarına bir anlamı olsa bile göstergebilimsel çözümleme sonucunda ortaya çıkarılan anlam göstergelerin tek tek bir araya gelmesi sonucu

oluşmaktadır. Diğer bir deyişle iletilerdeki anlam göstergelerin toplamından ibarettir. Bu noktada düz anlam göstergenin birebir neyi temsil ettiği; yan anlam ise göstergenin nasıl temsil edildiği ile ilgilidir (Özmutlu, 2009).

Erkman- Akerson (2005)'a göre göstergelerin içeriğini tanımlayan gösterge ile nesnesi arasındaki ilişki göstergelerin anlambilimsel boyutunu oluşturmaktadır. Bu noktada göstergeyi anlamlandırabilmek için nesnesi hakkında da fikir sahibi olmak gerekmektedir.

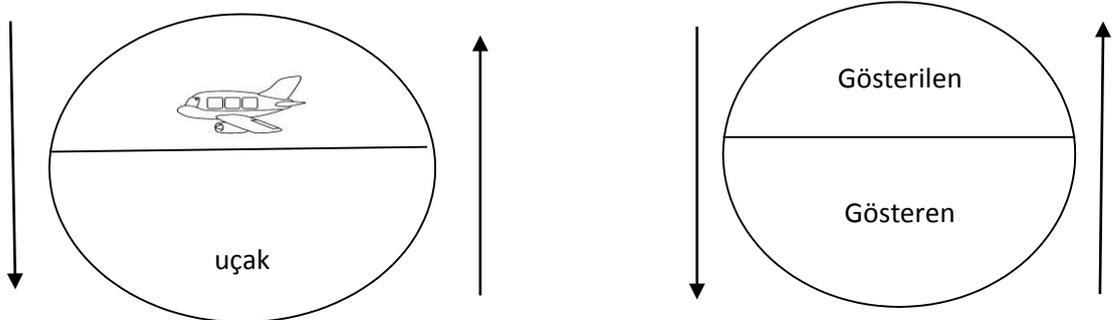
Guiraud (1994) göstergenin bir uyarıcı olduğunu ve uyandırdığı belleksele imgenin kafamızda başka bir uyarıcının imgesine bağlandığını belirtmektedir. Ona göre, göstergenin işlevi, bir iletişim doğrultusunda bu ikinci imgeyi canlandırmaktır. Gösterge imgesinin zihinde başka bir imgeyi uyandırması nedeniyle göstergenin işlevi aslında zihinde ikinci bir imgeyi canlandırmaktır.

Morris'e göre bir şey bir yorumcu tarafından yalnızca başka bir şeyin göstergesi olarak yorumlandığı için göstergedir. Göstergeler nesnelere ya da başka varlıklara gönderme yapmak için kullanılır. Göstergeler bizi yeniden içeriğe gönderen anlatımlar olduklarından, olası göndergelere gönderebilirler.

Göstergeyi oluşturan öğelerin sınıflandırılmasında Saussure, Hjelmslev, Ogden ve Richards ve Peirce'ün in önemli çalışmaları vardır. Bu sınıflandırmalar şu şekildedir:

Şekil 1

Saussure'ün Gösterge Öğeleri



Saussure'ün gösterge modelinde gösteren ögesi sözcüğü oluşturan ses/işitim imgesini temsil ederken; gösterilen ögesi ise o kavramın adı sesletildiğinde zihinde canlanan karşılığını temsil etmektedir. Şekildeki ters oklar ise gösteren ögesinin gösterilen ögesini gösterilen ögesinin ise gösteren ögesini çağrıştırmaya anlamına gelmektedir.

Yazıcı (2007) Saussure'ün dil sisteminin gösterge üzerine kurulu olduğunu bu doğrultuda gösteren ögesinin ses veya biçimden, gösterilen ögesinin ise düşünce ya da imgeden oluştuğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda kavram zihinde bir karşılık bulunarak anlamlandırılmaktadır.

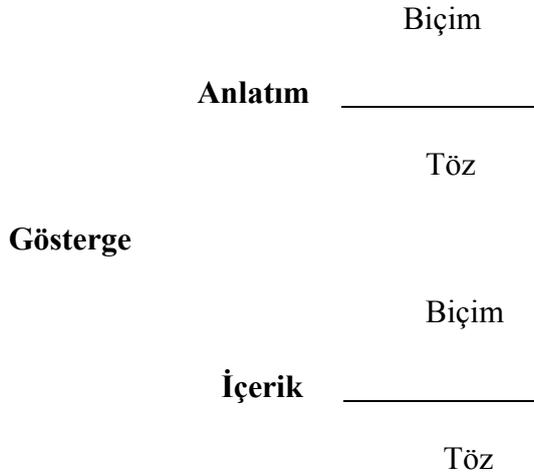
Saussure'e göre göstergeler insan zihninde dört açıdan başka göstergeleri çağrıştırır:

Örneğin SERGİ sözcüğü insan zihninde:

1. Aynı kökten gelen sermek, seriyorum, serilmek, sergen... gibi ögeleri,
 2. Anlamca yakınlığı olan galeri, fuar, kermes... gibi ögeleri,
 3. Biçim yönünden benzer sevgi, bilgi, delgi... gibi gösterenleri,
 4. Ses imgesi açısından yakınlığı olan dergi, yergi... gibi gösterenleri çağrıştırmaktadır
- (Aksan, 2006).

Şekil 2

L. Hjelmslev'in Gösterge Ögeleri (Günay ve Parsa, 2012, s. 24)

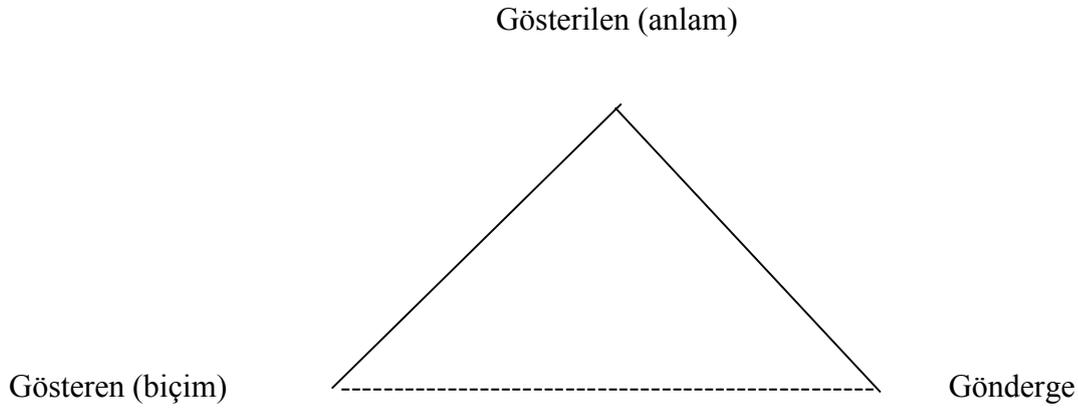


L. Hjelmslev de Saussure'ün bu ikili karşılığını daha da geliştiren bir model geliştirmiştir. Modele göre Saussure'ün gösteren ögesi Hjelmslev'in anlatım ögesine; gösterilen ise içerik ögesine karşılık gelmektedir.

Hjelmslev'in bu modeline göre gösterge anlatım ve içerik ögelerinden oluşmaktadır. Bunlar da kendi içerilerinde biçim ve töz ögelerine ayrılmaktadırlar. Tablodan da yola çıkılarak açıklanacak olursa, göstereni oluşturan yazı ya da ses ögesi bütün olarak anlatımın biçimini, bu sözel ya da yazılı anlatımı oluşturan sesbirimler tek tek anlatımın tözünü oluşturmaktadır. Gösterenin içeriğinde yer alan doğa, ölüm, aşk .. gibi her türlü konu ve roman, şiir, deneme... gibi biçimsel kalıplar göstergeyi aktarma biçimi olan içeriğin biçimini; gösterenin dış dünyadaki göndergesi diğer bir deyişle anlamı da içeriğin tözünü oluşturmaktadır. Hjelmslev'e göre iletinin doğru anlaşılması verici ve alıcının ortak algısı ile mümkündür. Bu da aynı göndergelere aynı anlamı yükleme edimiyle eşdeğer bir eylemdir.

Şekil 3

Ogden ve Richards Gösterge Modeli (Toklu, 2015, s.32)

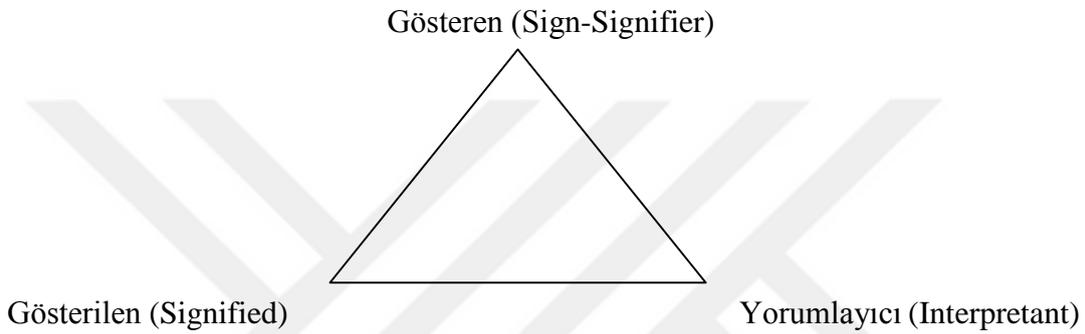


Ogden ve Richards Saussure'den farklı olarak gönderge ögesini de modeline eklemiştir. Gösteren ögesi ses ve yazı olabilirken, gösterilen ögesi ise gösterenin anlam boyutunu oluşturmaktadır. Gösterenin dış dünyadaki karşılığı ise gönderge ögesini oluşturmaktadır. Bu durumda gösterilen ve gönderge ögesinin birbirinden farklı olduğu söylenilebilir. Örneğin kalem göstergesinin söylenen kişilerin zihinlerindeki çağrışımları

farklı olabilir; ama göndergesi tektir yazı yazmaya yarayan araçtır. Bu noktada gösterilen ögesi kimilerinin aklına kurşun kalem kimisine tükenmez kalem getirirken göndergesi var olan bütün kalemleri içermektedir. Üçgende kesik çizgiler ise gösteren ve göndergesi arasındaki ilişkinin mantık dahilinde olmadığını diğer bir deyişle nedensiz oluşunu ifade etmektedir.

Şekil 4

Peirce'ün Semiyotik Üçgeni



Peirce'ün göstergebilim üçgeni diğer araştırmacılardan farklı olarak yorumlayıcı da içermektedir. Bu noktada gösterenin anlamının yorumlayıcıya göre farklılaşabileceği sonucu çıkarılmaktadır. Göstergelerin anlamlarının toplumdan topluma göre değiştiği de göz önünde bulundurulduğu takdirde bu tespitin doğru olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bireyler de kendi aralarında göstergelere farklı anlamlar yükleyerek gizli anlaşmalarda bulunabilmektedir.

Peirce gösterge ile nesne arasındaki bağlantıyı inceleyerek gösterenin mantıksal işlevi üzerinde durmuştur. Peirce'e göre önemli olan gösterenin nesnelere arasındaki mantığı açığa çıkarmasıdır. Saussure göstergelerin toplumsal işlevi üzerinde dururken; Peirce mantıksal işlevi üzerinde durmuştur (Berger, 1993).

Orta çağda Roger Bacon'un (1214-1293) da makul düşünceler öne sürdüğü bilinmektedir. Nitekim, "De Signis" eserinde dumanın ateşi belirtmesi gibi örnekleriyle doğal göstergeleri dilsel ve dil dışı göstergelerden ayırmıştır. Bunun dışında gösterenin gönderim

ve yorumlayıcı arasındaki bağıntılarını betimlemiştir. Bu görüş, günümüzde de göstergebilim çalışmaları için temel bir bakış açısıdır (Deely,1990).

Gösteren, alıcının zihninde bir işaret oluşturur. Peirce oluşan bu işareti birinci göstergenin yorumlayıcı (İng. Interpretant) olarak adlandırmıştır. Nesnenin yerine geçen bu durum onun yerini her bakımdan karşılamayacak bir düşünceye karşılık gelmektedir. Peirce, bu düşünceyi gösterenin temeli olarak adlandırmıştır. Burada düşünce olarak anlaşılan şeyin de Platon'cu anlamda ve gündelik konuşmalarda sıklıkla kullanılan kavram olan düşünce (İng. idea) olduğunu belirtmiştir (Peirce, 1955).

Peirce, işaretin genel tanımlamasını yaptıktan sonra göstergesi şöyle örneklemektedir: Bir sahilde denize doğru bakan iki kişi vardır. Birisi diğerine şöyle der: 'Bu gemiler artık nakliye taşıyorlar, sadece yolcuları.' Eğer diğer kişi herhangi bir gemi görmezse, bu hatırlatmadan çıkartacağı ilk bilgi, kendisine bu cümleyi söyleyen yani denize ait nesneyi gören kişinin daha iyi bir görme yeteneği olduğu ya da bu türden şeyleri görebilmek için eğitim almış olabileceği düşüncesidir. Sonrasında gemi bu kişinin tanıdıklığına kendisini sunarsa, kişi bu sefer geminin sadece yolcuları taşıdığı bilgisini alacaktır. Peirce'e göre cümle, bir bütün olarak ele alındığında nesnesinden yani gemiden önce ve daha çok bu kişiyle ilişkili bir pozisyondadır. İşaret; tek tek ayrı nesnelere, olması beklenen ya da olduğuna inanılan şeylere karşılık kullanılır (Peirce, 1955).

Peirce'ün örneklerine bakılacak olursa etrafımızda gördüğümüz, dokunduğumuz, duyduğumuz, kokladığımız kısacası beş duyuya hitap eden her şey göstergedir. Bu örnekler sözcükler, kokular, ses tonları, kurallar, desenler, önermeler, çıkarımlar gibi öğelerden oluşmaktadır (Aysever, 2004).

Roland Barthes (2005) gösterge dizgesi kavramı yerine anlatı kavramını kullanmıştır. Ona göre bu anlatılar karmaşık duygu ve düşünceleri açık bir şekilde sunabileceği gibi ironilerle süsleyerek ya da kamufle ederek de sunabilir. Anlatılar kurmaca olabilecekleri gibi

yönlendirici, ikna edici, kandırıcı ya da durum saptayıcı olabilmektedir ve amaca bir şekilde ulaşabilen başarılı anlatılar olabileceği gibi başarısız anlatılar da bulunmaktadır. Göstergeler arasındaki dizisel ve dizimsel ilişkilere örnek olarak lokantada garsona verilen siparişte içecek, salata, tatlı vb. grubun birbiri arasında dizimsel bir ilişkisi olması ve her ulamdaki ögenin de kendi içerisinde dizisel bir ilişkisi olması durumu örnek verilebilir. Bu noktada tatlı münüsünde birçok tatlı var olmasına rağmen birisi seçilir. Aynı durum giyim kuşamda da geçerlidir. Her kıyafet için rengi ve deseni belirlememiz dizisel ilişki dahilinde yapılan seçimi yansıtırken; baştan aşağı dizimsel bir ilişki dâhilinde bütünlük oluşturacak biçimde giyinilmesi ise dizimsel boyutu oluşturmaktadır.

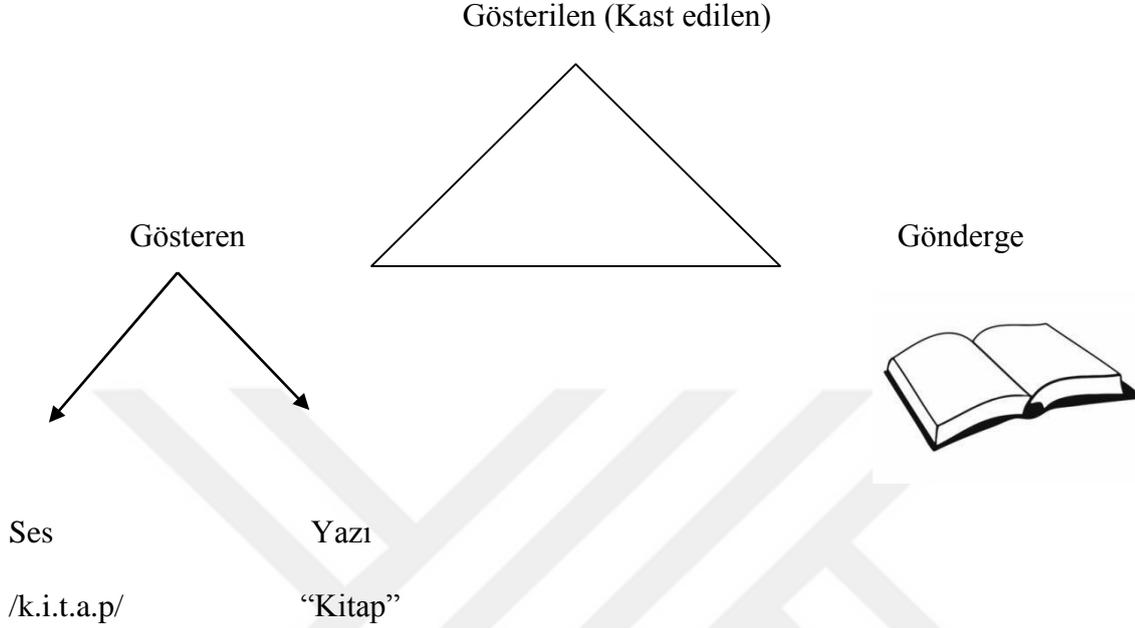
Barthes gösterge için şu örneği vermektedir: Gül bir çiçek olmasına rağmen bir adam onu sevdiği bir kadına verdiğinde adamın hislerini temsil eden bir gösterge olur. Sevdiği kadın da bu durumu bildiği ve kabullendiği için aldığı güle böyle bir anlam yükler. Bunların bir sonucu olarak da aralarında istenilen iletişim/bilgi alış verişi sağlanmış olur(Mutlu,2004).

Barthes (1993)'e göre, göstergeyi oluşturan gösteren düzlemi anlatım boyutunu, gösterilen düzlemiyse içerik boyutunu oluşturmaktadır. Gösterilen, söz konusu göstergeyi kullananın anladığı iletidir. Ona göre, gösterileni gösterenin karşıtı yapan tek ayırım, gösterenin bir aracı niteliği taşımasıdır.

Tüfekçi Can (2014) gösterge terimi yerine belirti, belirtke, simge, görüntüsel gösterge ve alegori terimlerinin kullanıldığını belirtmiştir. Bu noktada gösterge terimi için bir karmaşıklığın olduğu ve araştırmacıların aynı veya farklı kavramlara gönderme yapan farklı terimleri tercih ettiği söylenilebilir.

Bu araştırmacılardan yola çıkarak göstergeyi oluşturan ögeler ile ilgili genel bir şekil oluşturulmak istenirse şöyle bir sonuca ulaşılabilir:

Şekil 5

Dil Göstergesi

Yukarıdaki şekilde göstergenin bir gösteren, bir gösterilen ve bir göndergeden oluştuğu görülmektedir. Bu noktada gösteren ögesi ses ya da yazı biçiminde göstergenin biçimsel yönünü oluşturmaktadır. Gösterilen ögesi ise gösterenin zihinde oluşturduğu kavram profilidir. Örneğin, ağaç denildiğinde kiminin aklına çam kiminin aklına meyve ağaçları gelebilir. Bu durum gösterilen düzleminin öznel bir boyut olduğunu göstermektedir. Gösterilen diğer bir deyişle zihinsel tasarımdır, kültür ve yaşamışlıklarla da doğru orantılıdır. Bu nedenle gösteren için tüm bireylerin anlamlandırması aynı olmamaktadır. Alımlama farklılıkları da işte bu noktada ortaya çıkarak anlatıma zenginlik katmaktadır. Gösterenin dış dünyada var olan somut hali de o gösterenin gönderge boyutunu oluşturmaktadır.

Uçan (2015) göndergenin anlamının yer ve zamana, bağlama, uzlaşımlara, topluma ve yazarın bakış açısına göre değiştiğinden bahsetmiştir. Bu duruma örnek olarak ise 1000 Euronun Türkiye’de ve bir Batı ülkesindeki anlamının farklı olmasını göstermiştir. Batıda aylık geçim parası iken Türkiye’de büyük bir miktar olması gönderge aynı olsa bile anlamın

mekana göre değişebileceğini göstermektedir. Buradan hareketle de sözcenin üretildiği an ve mekanın göndergeyi belirlemek için önemli olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Dilsel göstergeler soyuttur. Çünkü gösterilen öğesi zihinde yer alan kavramı temsil etmektedir. Örneğin masa denildiğinde zihnimize gelen kavram soyut biçimdedir. Gerçek masa ise bunun somutlaşmış halidir. Gösteren öğesi de sesletilmediği sürece soyuttur. O gösterge bir şekilde ima ediliyor ve dile getirilmiyorsa soyut olmaya devam ediyor demektir. Sevgi, hüzn, dürüstlük gibi soyut kavramların göstergelerinde ise gösterge soyut kalmaya devam etmektedir. Huber (2013), tüm göstergelerin temelde soyut bilgiye dayandığını ileri sürerek yan anlamı temsil eden bayrağı yarıya indirme eylemini bu duruma örnek olarak vermektedir.

Tüfekçi Can (2014) da göstergeyi oluşturan gösteren ögesinin diğer bir deyişle ses birimlerin ve kast edilen kavramı temsil eden gösterilen ögesinin iletinin amacına ulaşması noktasında bir göndergesi olduğunu ifade etmiştir. Bu duruma kalem göstergesini örnek vermiştir. Gösterilen kalem nesnesi /k.a.l.e.m/ biçimbirimlerinden oluşmakta ve yazma eylemini yapan nesneye gönderme de bulunmaktadır. Burada gösterilen öğesi kişinin zihninde canlandırdığı nesnedir. Bu üç öğe arasındaki ilişkisi kültürel değerler ile de ilişkilidir. Bireyler yaşadığı toplum ile paylaştığı ortak yargı ve inanışları doğrultusunda bu öğeleri anlamlandırırılar. Bu noktada verici tarafından gönderilen iletide yer alan öğelerin alıcı tarafından da aynı anlamlara gelecek biçimde çözümlenmesi gerekmektedir.

Günay (2004) bireylerin dil adı altında kullandığı dizge ve göstergelerin tamamının bellekte yüklü olduğunu ve belleğin de öğrenme ve diğer davranışlarda çok önemli bir yeri olduğunu belirtmektedir. Diğer bir deyişle Günay, herhangi bir bilgiyi aktarıırken yaptığımız konuşma da dahil her türlü davranış için bellekte kayıtlı olan dilsel veya dil dışı göstergelerden doğrudan yararlanıldığını ya da onlardan yola çıkılarak çıkarım yapıldığını savunmaktadır.

Dildeki her adlandırma toplum ya da bireyin kendine özgü bir damgasıdır. Bu bağlamda diğer topluluklar tarafından farklı algılanma tespitinde de kullanılan dillerden yararlanılmaktadır. Birey bilmediği bir nesne ile karşılaştığında kendi gönderge dünyasında aramakta ve karşılık bulamadığı takdirde de bu nesneye dilsel olarak bir karşılık vermekte ve bu adlandırma işlemi de bellekle ilgili olduğu için artık o göndergenin (nesnenin) dilde bir göstergesi (adının) üretilmektedir.

Bu noktada insan yaşamı önceden öğrenilen kavram ve deneyimleri doğru yerde kullanma ve yeni bir durumu öğrenilen bilgilerden yararlanarak çözüme üzerine kuruludur denilebilir. Bu bağlamda kişi öğrendiği nesnelere bir şey yapmaya çalışmakta ya da üyesi olduğu toplum için davranışta bulunmaktadır (Günay, 2004).

Günlük yaşamda iletişimi sağlayıcı mimik, gülme, ağlama, askerlerin haberleşme düzenleri, resim, sıklıkla değişen moda, heykel, toplumda incelik belirtisi sayılan davranış biçimleri, müzik, toplumsal saygı kuralları, sinema, her türlü gösteri, dini bir ayin, toplumdaki gelenek ve görenekler, yol işaretleri, denizcilik işaretleri, evlilik kuralları, bir cenaze töreninde uyulması gereken kurallar gibi birçok iletişim türü bulunmaktadır. Anlam aktarmak için üretilmiş farklı gösterge türleri ve hepsinin farklı bağlamlarda iletişimi sağlamak amacıyla kendilerine özel iletişim yerleri bulunmaktadır. Davranışlar da bir gösterge türüdür ve iletişimde dil içi ya da dil dışı göstergelerle birlikte kullanılabilir. Diğer bir deyişle, iletişim jestle, mimikle, sözlü olarak ya da her iki durum bir arada olacak biçimde gerçekleştirilebilir. Hangi biçimde olursa olsun alıcının sorusu yanıtlanır ve iletişim bir biçimde gerçekleşir. Günlük iletişimde kullanılan, kültürün bir parçası olarak nitelenen ve gösterge olarak adlandırılan uzlaşım değerlerinin toplumun benimsediği biçimde kullanılması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, göstergeleri kullanmak için kendi kullanım yerlerinin bilinmesi gerekmektedir. Bu durum da toplumsal yaşamla ve aynı değerleri paylaşmakla ilgili bir durumdur (Günay, 2004).

Gösterenin temel amacı iletişimdir. Bu noktada gösterge ve kast edilen anlam arasındaki ilişkinin doğru anlaşılması iletişimin doğru biçimde gerçekleşmesi için önemlidir. Aksi takdirde iletişim kopuklukları yaşanılması kaçınılmaz olacaktır (Kecheng, 2000).

Gösteren-gösterilen ilişkisi en fazla edebi metinlerde dir. Çünkü edebi eserlerde gösterenler kültürel, toplumsal, tarihî ve siyasî olaylara da gönderme yapmaktadır. Bu nedenle göstergelerin çok anlamlı olma boyutu edebi eserlerde daha fazla görülmektedir. (Gürlek & Çiçekler, 2013).

Bilinen iletişim dizgeleri çok nadir olarak tek bir göstergedan yararlanılarak gerçekleşmektedir. Genellikle, görsel iletişim ediminde aynı anda birçok göstergeye rastlanılmaktadır. Bu doğrultuda gösterenin dizgedeki diğer göstergeler ile olan ilişkileri ölçüsünde değer kazandığı sonucuna varılabilir. Gösterge bir sözcük olabileceği gibi tümce ya da metin de olabilir. Göstergeyi oluşturan gösteren ve gösterilen ögesi kâğıdın iki yüzü gibi birbirinden ayrılamaz. Beynin sol yarı küresinin soyut, sağ yarıküresinin somut düşüncüyü biçimlendirdiği varsayılırsa gösteren ögesi sağ yarıküreyi, gösterilen ögesi ise sol yarı küreyi harekete geçirir (Kıran, 2002). Gösteren, göstergenin duyu organlarıyla biçim olarak algılanan yönünü gösterirken gösterilen göstergenin kavramsal yönünü temsil etmektedir. Gönderge ise dil aracılığıyla yeniden sunulan dil dışı ve kimi zaman kurgusal dünyayı da içine alan gerçekliktir (Kıran & Kıran, 2006).

Dil, göstergeler dizgesinden oluşan çift eklemli bir yapıdadır. Çift eklem boyutunu ise biçim ve anlam oluşturmaktadır. Sussure'ün deyimiyle gösteren ve gösterilen öğeleri. İletişim de insanların sözlü veya yazılı halde bulunan bu göstergeleri kullanması dâhilinde gerçekleşmektedir (Aydın, 2014). Fakat dilbilimcilerin belirttiği gibi dil sadece çift eklemli göstergeler dizgesinden oluşmamakta bir reklam, sinema filmi ya da bir afiş de biçim ve anlamdan oluşan çift eklemli bir yapıdadır. Sinemada da bir anlam ve bunu yansıtan sözlü ya da yazılı biçimsel öğeler yer almaktadır (Sarı, 1999).

Tüm göstergeler gösteren ve gösterilenden diğere bir deyişle biçim ve anlamdan oluşmaktadır ve aralarındaki ilişki her bir durumda farklılaşmaktadır. Kıran (2002)'a göre gösterge başka bir şeyin yerini tutmakta örneğin A göstergesi B göstergesini temsil ederek onun yerine geçmektedir. Bu temsilde amaç iletişim olabilir de olmayabilir de.

Göstergelerin sınıflandırılmasına ilişkin çeşitli araştırmacılar birbirlerine benzeyen ya da tamamen farklı çeşitli sınıflandırmalarda bulunmuşlardır. Bu sınıflandırmalardan bazıları şöyledir:

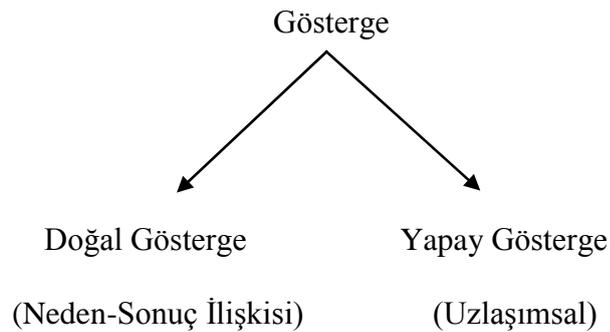
Tüfekçi Can (2014) göstergebilimin temelini göstergelerin oluşturduğunu ve bu göstergelerin çözümü sayesinde anlamlandırma ediminin gerçekleştiğini savunmuştur. Tüfekçi Can, göstergelerin dil içi ve dil dışı göstergeler olmak üzere 2'ye ayrıldığını belirtmiştir. Onun tanımından yola çıkarak bu kavramlar şu örneklerle açıklanabilir:

ÖRN 1: *Bu bir bebek arabasıdır.* tümcesinde dış dünyada var olan elle tutulur somut bir gerçekliğe göndermede bulunduğu için dil dışı göstergedir.

ÖRN 2: *Kalemlik türemiş bir sözcüktür.* tümcesini oluşturan sözcükler dış dünyadaki kavramları temsil etmediği, dilsel birimleri gösterdiği için dil içi göstergeler olarak tanımlanmaktadır. Tüfekçi Can (2014), göstergenin bir sözcük olmasının şart olmadığını, örneğin fiile zaman anlamı katan biçimbirimlerin ve tekillik çoğulluk biçimbirimleri gibi eklerin de birer dil göstergesi olduğunu aktarmıştır.

Şekil 6

Nitelikleri Bakımından Göstergeler (Vardar, 2001)



Vardar (2001) ise nitelikleri bakımından göstergeleri doğal ve yapay göstergeler olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Doğal göstergeler dış gerçek düzlemde veya doğada var olan bağıntılara, olgular arasındaki neden-sonuç ilişkilerine dayanarak dolaysız biçimde algılanabilmektedirler. Fakat böyle algılanmayan olguların varlığı da söz konusudur. Yapay göstergeler ise belli bir anlam aktarma, bildirişimi gerçekleştirme amacına yönelik, toplumsal göstergelerdir. Bu noktada yapay göstergeler insan üretimidirler. Yansıtıcı ve saymaca olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar. Yansıtıcı göstergeler fotoğraf, resim, ses kaydı gibi gerçeği benzerlik izlenimi uyandıracak biçimde yansıtırken; saymaca göstergeler trafik işaretleri gibi uzlaşımaya dayalı ve üretildiği kültür içerisinde gerçeklik kazanan göstergelerdir.

Guiraud (1994) dizge açısından dört tür gösterge olabileceğini ifade etmiştir: Bunlar, *doğal göstergeler, yansıtıcı göstergeler ya da görüntüler, saymaca göstergeler (simge, doğal dil), görüntü ve simge birleşimi göstergeler (moda, kural, tören...)*

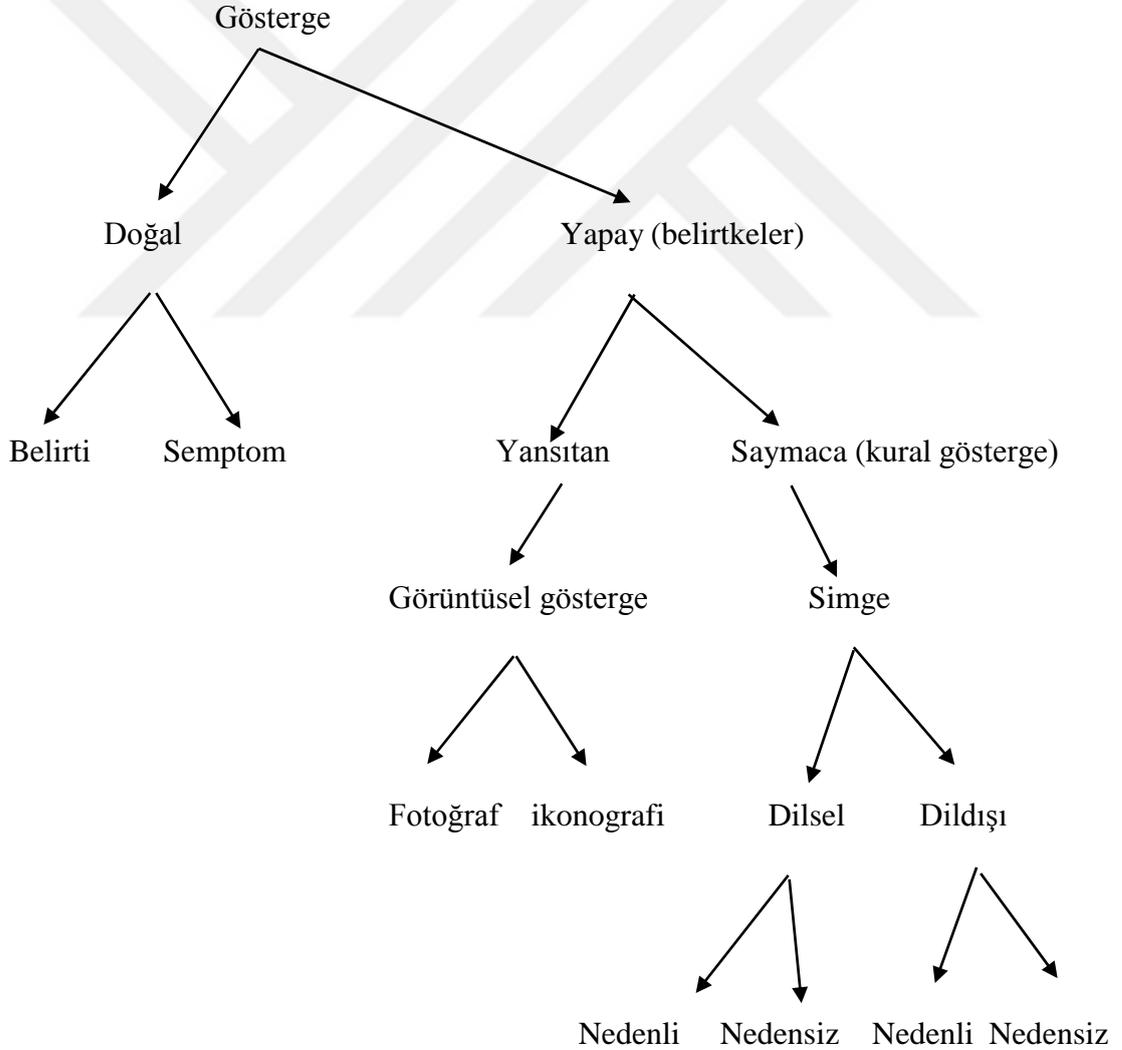
Huber (2013) doğal ve uzlaşımaya (saymaca) olmak üzere iki tür göstergenin varlığından söz eder. Örneğin, evin balkonunda asılı olan beyaz bezi yoğurtçu gördüğü zaman eve yoğurt çıkarması gerektiği anlamına geliyorsa beyaz bezin de artık sıradan bir bez olmaktan çıkıp yoğurtçu ile iletişimi sağlayan uzlaşımaya dayalı bir gösterge olduğundan söz edilebilir. Bu durumda beyaz bez gösteren yukarıya yoğurt çıkarma işi gösterilen, aralarındaki ilişkiyse gösterge ögesini oluşturmaktadır. Huber, beyaz bez örneğini uzlaşımaya dayalı bir göstergeye örnek olarak verirken; denizden çıkan birinin tüylerinin diken diken olması durumunu da üşüme gösterilenini temsil eden doğal gösterge olarak verir. Çiftçilik ve denizcilikte kırlangıçların alçak ve yüksek uçuşması, bulut biçimleri de havanın nasıl olacağını işaret eden doğal göstergelerdir. Tıpta mide bulantısı, ateş gibi durumlar da hastalık belirtisi anlamında doğal göstergelerdir. Gülen bir kişinin mutlu, ağlayan kişinin üzgün, iyi giyinen birinin zengin, kambur yürüyen birinin hasta olduğu gibi varsayımlara varmak da birer gösterge

sayılmaktadır. Bu gösterenlerin gösterilenleri ise mutluluk, üzüntü, zenginlik ve hastalık durumlarıdır.

Aydın (2014) ses benzerliğine dayanan ve seslerin yansıtılması ile oluşturulan ikona tipi göstergeler ve gösteren ile gönderge arasındaki gerçek ilişkiye dayanan belirleyici(dizin) tipi göstergelerden söz etmektedir. İkona tipi göstergelere fısıldamak, vak vak, çatır çutur vb. göstergeler; belirleyici tipi göstergelere ise parmak izleri, pişmanlık için söylenen ‘tüh!’ ünlemi ya da acıdan bağırma durumlarını örnek göstermiştir.

Şekil 7

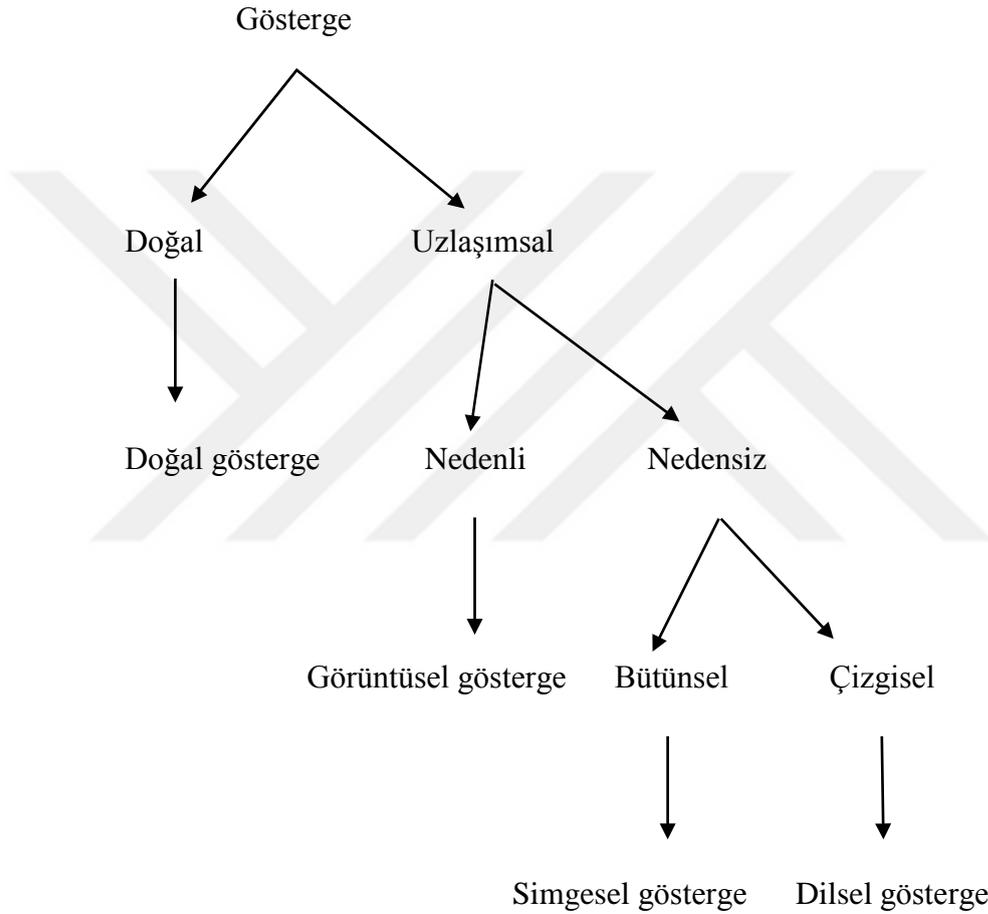
Günay’ın Gösterge Türleri Sınıflandırması (Günay & Parsa, 2012, s.17)



Günay'ın göstergeleri temelde doğal ve yapay olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırdığı görülmektedir. Yapay göstergeleri de gerçeği yansımalarına ve tamamen uydurmaca olmalarına göre ikiye ayırmıştır. Bu durumda simgeler de ses/yazı veya biçimden oluşabilmektedir.

Şekil 8

Vardar'ın Gösterge Sınıflandırması (Huber, 2013, s.50)



Berke Vardar'ın sınıflandırmasına bakılacak olursa Peirce ve Saussure karışımı olduğu söylenilebilir. Okların başladığı yerlerin ilgili gösterge türünün belirgin özelliği olduğu görülmektedir. Örneğin, görüntüsel gösterge nedenli, simge ve dilsel gösterge nedensiz bir gösterge türüdür.

Eco (2004) da bu durumu sözlü dilin her şeyi anlatmaya yetmediğini bu nedenle de işaretler, tonlama, vurgu, el-kol hareketleri gibi birçok yardımcı unsurlardan yararlandığını

dile getirerek açıklamıştır. Şu halde ne sözlü ne yazılı dil tek başına amaçlanan etkiyi sağlama noktasında yeterli olmamaktadır.

Fiske (2003) yarı dilsel göstergelerin de var olduğunu belirtmiştir. İletişim sürecinde sadece düşünce, duygu, gözlem ve ihtiyaçların aktarılmadığını; ses tonuyla, konuşma hızıyla, iç çekmekle, boğaz temizlemekle de bir şeyler anlatıldığını ifade etmiştir. Fiske, bunlara yarı-dilsel göstergeler denildiğini aktararak gösterge olgusuna farklı bir boyut kazandırmıştır.

İnsanlar iletişim esnasında bir gösterge türünü kullanabilecekleri gibi tek bir gösterge görünümünde olan fakat aslında içinde farklı göstergeler de barındıran göstergelerden de yararlanabilirler (Günay, 2012). Göstergenin tek başına anlam taşıması elbette söz konusudur; fakat diğer göstergeler ile bir araya getirildikleri dizgelerde de farklı anlamlar oluşturabilmekte ve yardım aldığı diğer göstergelerle anlamı kuvvetlendirmektedir.

Göstergeler yeni anlamlar içeren kullanıldığı bağlama ve dizgeye göre farklı anlamlar kazanabilen dinamik yapılardır. Diğer bir deyişle, bir gösterge içinde bulunduğu diğer ögeler ve durumlar dâhilinde farklı duygu ve düşünceleri iletebilmekte, değişik amaçlara hizmet edebilmektedir. Göstergeler, metin içerisinde olabileceği gibi metinler arası olarak da çok anlamlılığa açık yapılardır. Bu durum için ağaç örneği verilebilir. Ağaç göstergesi meşe, palamut, çam, portakal vb. tüm gösterilen türlerini kapsamaktadır. Bu durum eşsesli tüm sözcükler için de geçerlidir. Gösteren ögesine yüklenen anlamlar da kişinin yaşamışlığı, kültürü, konuya dair artalan bilgisi, değer yargıları gibi birey ve toplum için değişebilecek tüm etmenlerle doğru orantılıdır.

Beden dili kullanılırken, belli bir renk kıyafet giyilirken, birini selamlarken ya da iştirak edilen bir davette genel görgü kurallarına uyulurken, bir dizge içerisinde pek çok şey anlatılmaktadır. Nasıl bir kültürden gelinmekte, nasıl bir aile yapısına, nasıl bir dünya görüşüne sahip olunmakta, hangi sınıfsal özellikler taşınmakta, neler önemsenmekte, nasıl bir eğitim alınmış, hangi görüşler paylaşılmakta, sadece bir yemek adabı bile bütün bu alt

başlıklara işaret edebilmektedir. Bu bilgi alış verişleri tüme bakıldığında bir görüntü ortaya koyar, zaman ve mekan algısı şekillenir, bir bütünlük sağlarlar, sonuçta insanlığa ait ortak tarihsel bir hikaye yazılmaktadır (Tosyalı, 2014).

2.1.1.1.1. Göstergelerin Özellikleri. Dil içi ve dil dışı göstergelerin genel olarak önemli özellikleri özetlenecek olursa şöyle bir sıralama ile karşılaşılacaktır:

1) Göstergenin nedensizliği: Su nesnesinin neden su olarak sesletildiğinin bir açıklaması bulunmamaktadır. Daha önce su nesnesine kalem adı verilseydi o şekilde bilinecek ve kullanılacaktı. Fakat *çiçekçi*, *simitçi*, *kitapçı* gösterenleri için aynı durum söz konusu değildir. Türemiş sözcüklerde sözcüklerin kökü ile arasında bir neden-sonuç ilişkisi bulunmaktadır. Bu kişi çiçek sattığı için *çiçekçi*; simit sattığı için *simitçi*; kitap sattığı için *kitapçı* olarak adlandırılmıştır. Dolayısıyla bu noktada Çİ biçimbiriminin eklendiği sözcüğe onu satan kişi olma anlamını yüklediğinden söz edilebilir. Ya da *suluk* nesnesi içinde *su* bulunduğu için; *kitaplık* nesnesi içinde kitap olduğu için; *kalemlik* nesnesi içinde kalem olduğu için bu şekilde adlandırılmıştır. Dolayısıyla belki ilk olarak üretildiğinde İlk biçimbirimi sadece o an o durumu karşılamak için üretilmişti. Fakat zamanla artık bu eke böyle bir anlam yüklendi ve aynı anlamı karşılayacak diğer sözcükler de bu şekilde türetilmeye başlandı. Dolayısıyla ilk ortaya çıktığı an nedensiz olan biçimbirimler zamanla nedenli olmaya başlamışlardır. Verilen örneklere getirilen yapım eklerinin Türkçede bir işlevi bulunmaktadır ve bu amaçla bu sözcüklere eklenmişlerdir. Dolayısıyla burada bir nedenlilik durumu söz konusudur. Zamanla bu biçimbirimlerin hali hazırdaki anlamları dışında başka anlamları da karşılayacak biçimde kullanılabilmeleri de söz konusudur. Fakat şu an bu kullanımlar uzlaşımaya dayalı olarak toplumda yerleştiği için değiştirmek bir hayli zor hatta imkânsız görünmektedir. Örneğin; TDK tarafından Türkçe karşılıkları bulunan *voleybol* oyunu için *uçan top*; *otobüs* için çok *oturacağıgötürgeç*; *raket* için *vuraç*; *ultrason* için *yansılanım*; *terör* için *yıldırı*; *sürpriz* için *şaşırtı* gibi adlandırmalar toplum tarafından kabul görmediği için kullanılmamıştır. Kısacası,

ilk olarak keyfi bir biçimde adlandırılan nesne, kavram, durum ve olgular zamanla toplum tarafından benimsenip yaygınlaşarak değiştirilemez hale gelmektedir.

Göstergenin nedensiz olması durumu bazen dil dışı göstergeler için de geçerlidir. Örneğin güvercin simgesine barış anlamının yüklenmesi, yas durumunda bayrakların yarıya indirilmesi ve siyah ya da beyaz giyilmesi, araçlar için giriş yok simgesi tamamen nedensiz, uzlaşımaya dayalı ve keyfidir. Fakat, yakınlarda hastane, otel, havaalanı, restaurant olduğunu belirten simgeler gibi amacına uygun simgeler ise nedenlidir. Belirti göstergesinde ise her durumda bir neden söz konusudur. Sonucu meydana getiren neden göstergenin var olabilmesi için önemlidir. Görsel göstergeler ise vericinin isteği doğrultusunda nedenli ya da nedensiz olabilir. Örneğin çizerin ya da ressamın kız görselini esmer ya da sarışın olarak yansıtması, genç kız ya da küçük bir kız olması tercihi vericinin amacı doğrultusunda göstergeyi nedenli ya da nedensiz duruma dönüştürebilmektedir.

2.Göstergenin çizgiselliği: Göstereni oluşturan sesbirimler her dilde o dilin kurallarına uygun olacak biçimde belirli bir sırayla yan yana dizilmişlerdir. Bu noktada örneğin *çiçekçi* göstereni için sesbirimlerin sırasını değiştirerek *içiçkeç* gibi bir sıralama ile kullanmamız söz konusu değildir. Fakat tümce bazında bakılacak olursa Türkçe için devrik tümce kullanımının da yaygın olması nedeniyle sözcüklerin yani gösteren ögesinin yeri değiştirilse bile tümcenin anlamını korumaya devam edecek olmasından söz edilebilir. Çizgisellik durumu sadece dil içi değil dil dışı göstergeler için de geçerlidir. Dil dışı göstergelerin bir araya getirilmesi de belirli kurallar dâhilinde gerçekleşmektedir. Örneğin, restaurant simgesi için çatal, bıçak veya kaşık, tabak gibi göstergelerin olduğu bir levhada çatal ile kalem, ayna gibi durum ile ilgisiz olan nesnelere bu göstergenin içine alınamaz. O zaman gösterge asıl anlamını kaybeder ve iletişimi sağlayamaz hale gelir. Bu noktada dil dışı göstergelerin de bir araya getirilişinde bir mantık bulunduğu ve mantık dışına çıkıldığı takdirde anlamın bulanıklaştığı söylenilebilir.

Huber (2013) göstergelerin çizgisel oluşuna dil içi ve dil dışı göstergelerin anlamlarının zaman içinde değişmesi durumunu da dâhil etmiştir. Ona göre, göstergelerin çizgisel oluşu zaman dilimi içerisinde algılanmalarına bağlıdır. Diğer bir deyişle göstergenin o anlamı temsil etmesi belirli bir zaman sonra gerçekleşmiştir. Toplum tarafından kabul görüp, benimsenip kullanılarak yayılmış ve yerleşmiştir.

3. Göstergelerin çift eklemliliği: Göstergenin çift eklemli yapısı biçim ve anlam ögelerinden oluşması demektir. Dilsel göstergeler için ses veya yazı biçimleri ve anlam ögesinden oluşması anlamına gelen çift eklemliliğin; dil dışı göstergeler için de görsel göstergeler ve anlam ögesinden oluşması demek olduğu söylenilebilir. Örneğin bir tabloyu oluşturan göstergeler biçimsel yönü temsil ederken; tablo ile verilmek istenen ya da alıcının alımladığı ileti anlamsal yönü oluşturmaktadır. Dilsel göstergeler için de tüm sözcükler, tümceler, paragraflar ve metinlerin sözlü ya da yazılı dil kullanılarak sesbirimlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulması durumu biçimsel yanını, vericinin amaçladığı ya da okurun/dinleyicinin çıkarsadığı anlam ise anlamsal yanını oluşturmaktadır. Şu halde dil içi ve dil dışı tüm göstergelerin biçim ve anlam ögelerinden oluştuğunu belirtmek yerinde bir tespit olacaktır.

4. Göstergenin devingenliği (değişebilirlik): Dil içi ya da dil dışı göstergelerin devingen olma özellikleri denildiğinde akla iki durum gelmektedir. Birincisi dizisel ve dizimsel ilişkilerden oluşan göstergeyi oluşturan ögelerin yer değiştirebilir olma durumudur. Bu durum tümceyi oluşturan sözcük düzeyinde olabileceği gibi dil dışı göstergelerden oluşan bütün için de geçerlidir. Tümceyi oluşturan sözcük düzeyinde aynı işleve sahip olan göstergelerin birbirlerinin yerine geçebilmesi her dil için mümkünken tümcedeki göstergelerin kendi arasında yer değiştirmesi durumu Türkçe gibi devrik tümceye de olanak tanıyan esnek diller için geçerlidir. Dil dışı göstergeler için ise örneğin bir tabloda kullanılan göstergelerden birisini alınıp başka bir tabloda başka göstergelerle farklı bir iletiyi karşılaması amacıyla kullanılabilir. Dolayısıyla görsellerde görünen göstergeler birbirleri arasında yer değiştirme

esnekliğine sahiptirler. İkinci durum ise dil içi ya da dil dışı olsun göstergelerin zaman içerisinde anlamlarının değişebilmesi durumudur. Anlam genişlemesi, anlam daralması, anlam iyileşmesi ya da kötüleşmesine uğrayan dil içi ya da dil dışı göstergelerin zamanla kullanımı azalabilmekte ya da tercih edilmeyerek yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedirler. Fakat göstergelerin anlamlarının değişerek yeni anlamlarıyla tekrar benimsenmesi durumu sanıldığı kadar kolay olmamaktadır. Çünkü toplumda iletişimi sağlayan göstergelerin kabul görmüş uzlaşımaya dayalı kullanımları bulunmaktadır. Bu nedenle de mecbur kalınmadıkça göstergelerin değiştirilmesi tercih edilmemektedir.

Akerson (2005) göstergenin bitmiş, tamamlanmış, durağan bir birim olmadığını ve her an ortaya çıkıp kaybolabileceği gibi, her kullanımda da değerinin değişebileceğini belirtmektedir. Bu doğrultuda tek başına duran bir gösterge de olmadığını göstergenin devingen olduğunu, zaman içinde kullanım ve anlam alanının değişebileceğini diğer bir deyişle anlamın daralabileceği ya da genişleyebileceği durumunu da bu düşüncesine eklemektedir. Kısacası gösterge belli bir dizge içinde ve diğer göstergelerle olan ilişkisi doğrultusunda anlamlıdır. Dizimsel ve dizisel yapıda gerçekleşecek bir değişiklik anlam da değişecektir. Dolayısıyla gösterge, onu çevreleyen diğer göstergelerden bağımsız düşünülmemelidir.

5. Göstergeler kültürel/evrenselidir: İletişimin daha kolay gerçekleşmesi için kullanılan göstergeler kültürel veya evrensel olabilmektedirler. Dil dışı kullanımlar açısından park yapılmaz simgesi ya da yağın karın kış belirtisi olması gibi evrensel birtakım genel geçer göstergeler olduğu gibi toplumların kendi kültürlerine has oluşturup anlam yükledikleri birtakım göstergeler de bulunmaktadır. Örneğin büyüklerin yanında bacak bacak üstüne atmak ya da sigara içmek Türk toplumu için saygısızlık göstergesi iken başka toplumlarda gayet normal karşılanabilmektedir. Ya da başı aşağı yukarı sallama Türkiye’de ve çoğu Avrupa ülkesinde evet anlamına gelmekte ve durumun onaylandığını göstermektedir; fakat bu

eylem Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Suudi Arabistan gibi ülkelerde hayır anlamına gelerek kişinin durumu onaylamadığını göstermektedir. Kültürel ve evrensel olma durumu dil içi göstergeler için de geçerlidir. Hatta bazı dilsel göstergeler dilden dile yazım kurallarına uygun olacak biçimde birtakım değişikliklere uğrayarak benimsenmiş ve yaygınlık kazanmıştır. Örneğin, İngilizcede *television* ve *radio* olan göstergeler Türkçeye *televizyon* ve *radyo* olarak ödünçlenmiş ve kullanılagelmiştir. Toplumların kendilerine has dil içi göstergeleri de bulunmaktadır. Hatta bu durum ülkenin bölgelerine göre de değişebilmektedir. Örneğin, Türkiye için Yozgat ilinde *arık* sözcüğü zayıf, çelimsiz; Trabzon ilinde *çolbaz* sözcüğü beceriksiz; Denizli ilinde *şipirdek* sözcüğü terlik; İzmir ilinde *çiğdem* sözcüğü çekirdek için kullanılmaktadır. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Kecheng (2000) kavramın dile ve kültüre göre farklılıklar göstermesini şu örnek üzerinden açıklamıştır. Slim sözcüğü İngilizlerde sıkı, zayıf gibi olumsuz anlamlarda kullanılırken; Almanlarda ise nazik anlamında kullanılmaktadır. Bu noktada aynı sözcüğün bile içerik olarak kullanıldığı kültüre göre olumlu ya da olumsuz anlamlar taşımasının söz konusu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla kavramların içeriği kullanıldığı topluma göre farklı anlam öğeleri ile doldurulmuştur. Bu doğrultuda ulusun geçmişteki yaşanmışlıkları ve sözcüğün ortaya çıktığı ilk kullanımları önem arz etmektedir. Fakat anlam iyileşmesi ya da kötüleşmesi durumlarının da sözcüklerin zamanla değişen anlamlarına etki ettiği de unutulmamalıdır. Diğer bir deyişle sözcük ilk ortaya çıktığı anlamsal içeriğini korumayı sürdürmekle birlikte anlam değişmesine de uğrayabilmektedir.

Akerson (2005) göstergelerin o şeyin kendisi olmadıklarını; fakat yine de bir mesaj ilettiklerini, bir şeyi çağrıştırdıklarını ya da bir yorum yapmayı sağladıklarını belirtmektedir. Ancak, bu iletinin yerini bulabilmesi için, o göstergeyi yorumlayacak, tanıyacak, anlayacak önbilgiye sahip olunması gerekmektedir. Kısacası Akerson da göstergenin kültürel özellikleri

taşıyıp yansıttığını ve bu nedenle de yorumlanmasının ancak belli bir kültür bağlamında gerçekleşebileceğini belirtmektedir.

6. Göstergeler insan üretimi ve uzlaşma ürünüdür: Birey ve toplum olarak kullanılan tüm göstergeler insan üretimidir. Belirli bir zamanda üretilmiş, toplumda kabul görmüş ve zamanla kullanılıp yaygınlaşmışlardır. Üretilip benimsendikten sonra doğan bireyler bu göstergeleri hazır bulmakta ve kabul görmüş anlamı ile kullanıp iletişimlerini sağlamaktadırlar. Fakat dil içi ya da dil dışı olsun her gösterge mutlaka insan üretimi olarak ortaya çıkmıştır. İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda bu göstergeleri üretip ya da var olan göstergeye anlam yükleyip hayatlarına dâhil etmişlerdir.

7. Göstergeler kesintilidir (ayrıktır): Saussure'e göre, kesintililik ya da ayrıklık, bağlam ya da çeşitli koşulların yol açtığı değişikliklerden etkilenmeyen, benzer öğelerle karıştırılmayan, onlardan ayrı kalan, sınırları çizilebilen, derecelenme içermeyen öğelerin özelliğidir. Örneğin; "hastane" göstergesini oluşturan her bir ses birim ayrık diğer bir deyişle ayırıcı niteliktedir. Bu dil göstergesinin oluşması söz konusu ses birimlerin eklemlenmesiyle mümkün olmuştur. Bu ayrıklık özelliğine sahip birimler de çizgisel düzlemde bir araya getirilerek belirli amaca hizmet ederler. Aynı durum dil dışı göstergeler için de geçerlidir. Dil dışı göstergeyi oluşturan gösterenler de bağlam dâhilinde bir araya getirilen birimlerdir. Normalde her biri farklı anlamlara gelebilecekken duruma uygun olarak bir araya getirilmektedirler. Örneğin, bir görseli oluşturan gösterenlerin her biri vericinin zihnindeki işlevi gerçekleştirmek amacıyla verici tarafından bir araya getirilirler. Aynı görseldeki gösterenlerden biri ya da birkaçı başka bir verici tarafından ya da aynı vericinin farklı bir anlatımı için farklı bağlamlarda farklı amaçlara hizmet edebilirler. Dolayısıyla özünde ayrık olan gösterenler belirli amaçlar doğrultusunda birleştirilirler. Bu da Saussure'ün sınırlı sayıda sözcükle sınırsız sayıda tümce üretme yargısının sadece dil içi göstergeler değil dil dışı göstergeler için de geçerli olduğunu göstermektedir.

Göstergelerin amacına uygun biçimde yorumlanarak alınılması deneyim, eğitim ve aynı kültürü paylaşmakla ilgili bir durumdur. Bu noktada evrensel göstergeler olabileceği gibi yerel göstergelerin varlığından da söz edilebilir. Hatta ve hatta bireysel göstergelerin bile varlığı olasıdır. Nitekim iki kişi kendi aralarında şifre olarak bir göstergeye kendi öz anlamı dışında onların yaşanmışlıklarına gönderimde bulunan belirli anlam/ı/ları yükleyebilirler ya da örneğin Türkiye’de büyüklerin yanında çok konuşmak bir saygısızlık göstergesi sayılırken bu duruma böyle bir anlamın yüklenmediği başka ülkeler bulunmaktadır. Bu durum her ulusun kültürel değer ve normlarının, gelenek ve görenekler ile yaşanmışlıklarının farklılığının yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu noktada davranışın, giyilen elbisenin, dış görünüşün, jest ve mimiklerin, kullanılan parfümün bile birer gösterge olduğundan söz edilebilir. Dolayısıyla göstergeyi sadece yazılı kaynaklarda aramak yanlış bir tutum olacaktır.

Tüm bu görüşlerden yola çıkılarak bir sonuca ulaşmak gerekirse göstergenin hayatın her alanında yer aldığı söylenilebilir. Onu önemli kılan yönü ise toplum tarafından kabul görüp benimsenmesine ve değişmesinin zorluğudur. Anlayışları, algıları, bakış açılarını etkileyen önemli bir birim olan gösterge, çoğu zaman kültürel özellikleri yansıtır. Bu nedenle de kültürden kültüre, toplumdaki topluma değişir. Sözüün özü gösterge toplumsal uzlaşma ürünüdür, bireyler de onu nerede ve nasıl kullanması gerektiğini yaşadığı toplumun üyeleri olarak bilirler.

2.1.1.2. Göstergebilim nedir? *“Göstergesi olmayan bir düşünce algılanamaz, algılanamayan bir düşünce de var olamaz.”* Peirce bu sözü ile her düşüncenin altında mutlaka göstergesel bir yapının bir biçimde yer aldığını savunmaktadır ve göstergenin yer almadığı bir düşüncenin alıcı tarafından algılanamayacağını, algılanamayan bir düşüncenin ise amacına ulaşmadığı için bir anlam ifade etmediğini vurgulamıştır. Ona göre, amacına ulaşmayan düşünce hiç var olmamış demektir.

Göstergebilim adı itibarıyla çok eskilere dayanan fakat gelişmesini 20.yy'ın 2. yarısından sonra tamamlayan bir alandır. Daha önce semiyotik, semiyoloji, imbilim, belirtkebilim, işaretbilim gibi karşılıklarla Türkçeye çevrilmiş ve son olarak göstergebilim ya da göstergebilimi adıyla çalışmalarda yerini almıştır.

Rifat (2014) göstergebilimi insanın insan için ve dünyanın insan için taşıdığı anlamları araştıran bir bilimsel tasarı olarak tanımlamıştır. Göstergebilimin bir bilim olup olmadığı konusunda ise var olan tartışmalar hala geçerliliğini korumaktadır. Greimas'a göre tamamlanamamış bir dal olan göstergebilim, Morris'e göre göstergelerin bilimi olma özelliğine sahiptir. Bazı araştırmacılar da yöntem birliği ve teorik modelleri, deneysel yöntemleri bulunmadığı için göstergebilimi bir bilim değil inceleme yöntemi, gelişimini tamamlaması gereken bilimsel tasarı olarak görmüşlerdir (Yücel, 2001; Guiraud, 1994).

Göstergebilimin kurulmasında Saussure ve Peirce'ün dışında Rus Biçimcilerinin katkısını da belirtmek gerekir. Rus Biçimcileri özellikle anlatı yapıları, düzyazı ve şiir kuramı ile ilgili çözümlenmeleriyle çağdaş göstergebilimin gelişmesini sağlamışlardır. Özellikle Vladimir Propp, Rus halk masallarını incelediği "Masalın Biçimbilimi" (1928; Morfolojiya Skazki) eserinde, birimleri birbirinden bağımsız tek tek ele almak yerine, dizgede bulunan öteki öğelerle ilişkileri açısından ele almak gerektiğini savunmuştur (Moran, 2009).

Barthes, her türlü göstergenin göstergebilimin konusunu oluşturduğunu belirtmiştir. Görüntüler, jestler, mimikler, müzik, törenler, protokoller anlamlı dizgeler oluşturmaktadırlar. Bu şekliyle Barthes, Saussure'ün göstergeye yüklediği anlamın ve bu anlamın sınırlarının gelişmesini sağlamıştır. Barthes, *Göstergebilim İlkeleri* adlı eserinde ilkelerin amacının dilbilime dayanan çözümler üretmek (Barthes, 1993, s. 1) olduğunu belirtir. Bu ilkeler 1. Dil ve Söz, 2. Gösteren ve Gösterilen, 3. Dizge ve Dizim ve 4. Düz anlam ve Yan anlamdır. Barthes'e göre gösterge temelde düz anlamı yansıtır; fakat sonra yan anlamlar da sürece dâhil edilir (Gottdiener, 2005).

Birçok kaynaktan beslenen göstergebilimin önemi teknolojik gelişmelerle birlikte her geçen gün artmakta ve buna bağlı olarak da çok çeşitli disiplinlerle ilişki kurmaktadır.

Tarihsel olarak bakıldığında göstergebilimin, mantık, matematik ve dilbilim gibi disiplinlerin temsilcileri tarafından ortaya atıldığı görülür. Göstergebilim, Saussure'ün etkisi ve dilbilimin köklü bir disiplin olması nedeniyle dilbilime ve dilbilimsel kavramlara çok yakındır (Güneş, 2013)

Görünen her şey bir anlam içermesinden dolayı göstergebilime dahil edilebilir.

Guiraud'a göre göstergebilim sadece dil dışı göstergeler ile ilgili bir alandır. Guiraud 1986'da değişik ülkelerden bilim insanlarının katıldığı göstergebilim sempozyumunda göstergebilimin bir bilim değil bilimler arası inceleme yöntemi olduğunu ve gösterenin her zaman duyuşal bir nitelikte olmayabileceğini soyut bir kavramın gösterenin de gösterge içerisinde yer alabileceğini belirtmiştir (Guiraud, 1994).

Değişik ülkelerde farklı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarını bir araya sistemli biçimde getirmiş olması göstergebilimin en büyük yararlarından biridir. Nezaket kuralları, mobilya düzenlemeleri, yemek tarifleri ve gündelik davranışlar gibi hayatın her alanında her zaman karşılaşılabilecek olgu ve durumlar göstergebilimin kuramsal bir çerçeveye sahip olduğunu göstermektedir. Böyle bir çözümleme yöntemi yarattığı bilinçli insanın dünyayı daha iyi anlayıp algılamasını sağlar (Güneş, 2012).

Her şeyin bir gösterge olduğu düşünülürse göstergebilim her şeyi incelediği sonucuna varılabilir. Fakat bu incelemenin yöntemi farklıdır. Bir kimyacı kitabını incelerken onun yapılış maddesi, rengi, boyutu, toksik içeriği gibi açılardan değerlendirmeler yaptığı için kitabını okumasına gerek yoktur. Göstergebilim çözümlemesi ise kitabını okumadan yapılamaz. Diğer bir deyişle göstergebilim anlam içeriği yönünden değerlendirmede bulunmaktadır (Lidov, 1999).

Tüfekçi Can (2014) göstergebilimin başlıca amacının anlamın çözümlenmesi olduğunu belirtmiştir. Bu noktada göstergebilimin gösterge, gösterilen ve temsil ettiği gerçek anlam olan gönderge arasındaki ilişkiyi belirlediğini ifade etmiştir.

İnsanlar göstergeleri doğduklarında hazır bulurlar ve içinde buldukları kültüre göre yorumlarlar. Gelenek görenek, yaşanmışlıklar ve tecrübeler sayesinde göstergeleri yorumlar ve anlamdırırlar. Bildirişimi sağlamak için de bu göstergelerin uzlaşma dayalı olarak çözümlenmesi esastır. İletişim amaçlı kullandığımız dizgeler bildirişim göstergebilimi içerisinde yer alırken, kesin çizgilerle oturtamadığımız somut bir nesne gibi değerlendiremediğimiz edebiyat metinleri ya da resimler gibi yoruma açık farklı biçimlerde alımlanabilen dizgeler ise anlamlama göstergebilimi içerisinde yer almaktadır. Anlamlama göstergebilimi için asıl amaç anlamların üretilme, işleyiş, algılanma ve yorumlanma süreçlerini kavramaktır. Afişlerde, modada, edebiyatta, müzikte, sanatta, resimde vb. gibi birçok alanda göstergebilimle iç içe yaşanılmaktadır. Göstergebilim bu gösterge dizgelerinin nasıl işlediğini bilimsel yöntemlerle inceleyerek betimler ve yorumlar (Rifat, 2014).

Tanınmış göstergebilimciler arasında Charles William Morris, Elmar Holenstein, Julia Kristeva, Walter Alfred Koch, Klaus Oehler, Max Bense, Eric Buysens, Jeanne Martinet verilebilir (Toklu, 2015).

Göstergebilimde amaç az sayıdaki birimleri birbirine ekleyerek anlamsal açıdan sonsuza açılan derin bir evren yaratmaktır. Anlatı, diğer bir deyişle gösterge üretme süreci yanında bir de anlatı çözümlenmesi süreci vardır. Çünkü üretilen anlatılar alıcı tarafından çözümlendiği takdirde iletişim gerçekleşir.

Günay (2004)'a göre, gösteren ve imge birbirinden farklıdır. Çünkü, imgelerde çizgi, aç, boyut gibi yanlara ek olarak tek başlarına bir işlevi bulunmayarak genel imge içinde özellik taşımaktadır. Ona göre göstergebilimin şu anki temsilcisi İsveçli Göran Sonesson'dur.

Morris semiyotiği işaretbilim anlamında kullanmış ve yalın göstergebilim, betimleyici göstergebilim ve uygulamalı göstergebilim olmak üzere üç tür göstergebilimin olduğundan bahsetmiştir (Aktulum, 2004).

Göstergebilim anlamın oluşturulması ile ilgili süreçleri incelemesine rağmen; dilbilim ile olan ilişkisi tartışmalıdır. Bazı araştırmacılar dilsel öğeleri de göstergebilimin inceleme alanına dahil ederken; bazıları göstergebilimi salt göstergeleri inceleyen bilim dalı olarak ifade etmiştir (Erkman-Akerson, 2005). Barthes (2005) ise gösterge dizgesinin dilden bağımsız olmadığını belirterek göstergebilimin dilbilimin bir kısmını oluşturduğu görüşünü savunmuştur.

Göstergebilim dizgeleri aralarında kurallı bir bağıntı vardır ve anlam benzer öğelerden değil karşıt öğeler arasındaki ilişkilerden doğmaktadır. Ayrıca, göstergebilim anlatının yüzeyini değil, derinliklerinden yüzeye uzanan üretim sürecini çözümler. Her şey birbiriyle bağıntı içerisindedir, bu nedenle çözümleyici söylem de bu bağıntıya uygun olarak tutarlı olmak durumundadır (Rifat, 2014).

Göstergebilimin göstergeleri ve göstergelerin birbiriyle kurdukları ilişkileri belirlemek ve betimlemek, gösterge dizgelerini sınıflandırmak, bireyle birey ve bireyle çevre arasındaki etkileşimi açıklamak amacıyla bilimkuramsal, yöntembilimsel ve betimsel açıdan tümkapsayıcı, tutarlı ve yalın bir kuram oluşturmak gibi amaçları vardır (Rifat, 2014).

Rifat (1999)'a göre, göstergebilim anlamın bulunduğu her yerde ve her düşüncede var olan ve yeniden anlamlandırma sürecine dayanan bir etkinliktir. Bu doğrultuda da kendine göre birtakım kuralları bulunan bir disiplindir.

Göstergebilim her türlü göstergeyi ve dizgeyi araştırmaktadır. Fakat bu bağlamda araştırma yöntemleri her alana aynı şekilde uygulanmadığı için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Akerson, bu konuyu dil ve sinema ya da edebiyat ve mimari gibi birbirinden farklı alanlarının farklı yöntemlerle ele alınmaları gerektiği durumuyla

örneklendirmektedir. Dolayısıyla, her alan farklı inceleme yöntemlerine ihtiyaç duymaktadır; ancak tüm alanlar için geçerli olan ortak yöntemler ve ilkeler de bulunabilmektedir (Erkman-Akerson, 2005).

Erkman- Akerson (2005) göstergebilimin bir inceleme yöntemi olduğunu ve bazı ilkeleri olduğunu dile getirmektedir. Bu ilkelerin başında da nesnellik gelir. Araştırmacı, öyle bir çalışma yapmalıdır ki yaptığı deney ya da araştırma, başka birisi tarafından yinelenildiğinde, benzer koşullarda aynı sonuçları versin. Bu koşula izlenebilirlik adı da verilmektedir. Akerson göstergebilimin de tüm nesnellik savlarına rağmen, hatta nesneliği ayırt edici özellik saymasına rağmen, zaman zaman nesnellikten uzaklaşabileceğini de dile getirmektedir.

Erkman- Akerson (2005) göstergebilimsel incelemelerin nesnel olduğunu belirtmekte; ancak inceleyen kişinin duruşu ile işin içine öznelliğin de girebileceğini eklemektedir. Bu durumun da yine göstergebilimin inceleme konularından olduğunu söylemektedir.

Eco göstergebilimin araştırma konularını hayvan davranışları, (hayvan göstergebilimi), el, kol, yüz ve vücut hareketleri, kokular, dokunarak iletişim kurma, tat alma, vurgulama ve ses tipleri, hastalıklara teşhis koyma ve bulgular, müzik, doğal dillerin gizli kodları, formal dil, yazılı dil, bilinmeyen alfabe, görsel ve işitsel iletişim, nesnelere sistemleri, entrika işaretleri, ideoloji, estetiğin nesnesi, iletişim araçları ve söylev olarak belirlemiştir (Trabant, 1996 akt. Şahin, 2014).

Vardar (2001) çok değişik türden incelemelere konu olan göstergeler evreninin sağır-dilsiz abecesinden çeşitli işitsel, görsel, devimsel dizgelere, toplumsal ilişkileri düzenleyen kurallara, davranış biçimlerine, giyim, yemek, vb. gerçekliklere; tanıtı türünden uygulamalara, sinema, tiyatro, yazın gibi sanatsal etkinliklere değin uzanan anlam aktaran ve içeren geniş bir alanı kapsadığını ve göstergebilimin evrene özgü yasaları belirlemeyi, işleyiş kurallarını saptamayı, inceleme yöntemlerini oluşturmayı, betimleme ve açıklama işlemlerini

gerçekleştirmeyi amaçladığını belirtmektedir. Amaçlı bildirişim olgularını bu etkinlik çerçevesinde ele alanlar bulunduğu gibi herhangi bir amaç içermese de göstergebilimsel incelemeye katanların da var olduğunu dile getirmektedir.

Batı (2010)'ya göre, göstergebilim, göstergeler ile ilgili ilk olarak anlamın metinlerde (filmler, televizyon izlenceleri ve diğer sanat ürünleri) nasıl düzenlendiği ile ilgili bir bilimdir. Batı, göstergebilimin göstergelerin ne olduğu ve nasıl işlev gördüğünden söz ettiğini ve iletişim kurarken kullanılan jestlerde, konuşma dilinde, her türlü kültürel sistemlerde, psikolojide, anlamlandırma sürecinin nasıl yaşanıldığı ile ilgilendiğini belirtmektedir. Ona göre, jestler, görüntüler, ezgiler, kültürel düzlemdeki paylaşımlar, törenlerde karşımıza çıkan normlar, çeşit çeşit ritüeller ayrı ayrı diller oluşturmasalar da birer anlamlandırma dizgeleridir. Bu doğrultuda insanların bir toplumsal yaşamda birbiriyle anlaşmak için yarattıkları ve kullandıkları doğal dillerin, sağır-dilsiz alfabelerinin, trafik işaretlerinin, bazı meslek gruplarında kullanılan flamların, reklam afişlerinin, yazın, resim, müzik vb. çeşitli birimlerin de gösterge dizgeleri olduğunu dile getirmektedir. Göstergeler değişik gereçlerin kullanılmasıyla (ses, yazı, görüntü, hareket vb.) ve belirli kurallarla var olmaktadır.

Batı (2010)'ya göre, göstergeler sadece insan üretimi olan ve anlaşmak için kullanılan doğal diller ile ilgili bir kavram değildir; fakat doğal diller en önemli göstergebilim dizgelerini oluşturmaktadır. Göstergebilim dilleri inceleyen dilbilimi kendisine model almaktadır. Göstergebilimin temel özelliği dilbilimsel kavramları yalnızca dilin kendisine değil, dil ile ilgili diğer durumlara örneğin metinlere de uygulamaktadır. Bir yazı dizgesiyle işitme engelliler alfabesi, simgesel törenlerle görgü kuralları, askeri imlerle sinema metinleri birbiri içine girebilir. Saussure'e göre dil bu dizgelerin en önemlisidir. Göstergebilim metinlerdeki anlamlarla ilgilenmenin yanısıra toplum içindeki göstergelerle ilgili yorumlar da yaparak anlamlara ulaşmaya çalışmaktadır. Göstergebilim ile birlikte reklam ve sinema

filmlerini, tiyatro oyunlarını, heykelleri ve neredeyse her şeyi gösterge dizgesi olarak ele almak mümkün olmuştur.

Anlamlandırma göstergebilimin temel unsurlarındandır. Alıcının göstergeye anlam yüklemesidir. Farklı göstergelerin bir arada kullanımı ile göstergenin gösterdiği anlamın algılanması kolaylaşmakta ve göstergesel işlev tamamlanmış olmaktadır. Batı, göstergebilimin bir diğer ögesi olan kodları ise, toplum tarafından benimsenmiş, yazılı olmayan kurallar ile açıklanabilen göstergelerin konuşma, yazı ve resim gibi belirli şekillerde toplanmış hali olarak tanımlayarak kodların göstergeler aracılığı ile oluşturulduğunu dile getirmektedir. Ona göre, tüm iletişim sürecinde kodlar ve geleneklerin izi bulunmaktadır ve bireyler bunları toplumsallaşma sayesinde öğrenmektedirler. Fakat bu kurallar bütünü, zaman içinde görünmez olur ve saydamlaşır. İletişim çalışmaları sınırları dâhilinde yer alan göstergebilim ise bu kuralları görünür kılmayı amaçlamaktadır (Batı, 2010).

Göstergebilimin araştırma alanı konusunda araştırmacıların da kendi aralarında ayrılıklar bulunmaktadır. Kimilerine göre dillerle ilgilenen dil bilimi de göstergebilim alanının içerisindeyken; kimilerine göre ise göstergebilim yalnızca dil dışı göstergelerle ilgilenir. Barthes ise göstergelerin ancak dilsel göstergelerle ifade edilebileceği gerçeğinden yola çıkarak göstergebilimin dilin bir parçası olduğunu savunmuştur (Günay, 2004).

Barthes göstergebilimin konusunun görüntüler, jestler ve mimikler, sesler, nesnelere ve törenlerde, protokollerde ya da gösterilerde görülen bu tözlerin karmaşaları olan anlamlı dizgeleri oluşturan her türlü göstergeler dizgesi olduğunu belirtmiştir (Batı, 2010).

Yukarıda da belirtildiği gibi göstergeler sürekli bir şeyler anlatır ve birbirleri ile kurdukları ilişkiyle anlamı kuvvetlendirirler.

Barthes, özgün yaklaşımıyla çoğunlukla popüler kültür çözümlemeleri üzerinde çalışmıştır. Barthes bildirişim amacı içermeyen fakat anlam taşıyan giyim, mobilya gibi çeşitli olguları içeren yapısal çözümleme yöntemi geliştirerek bunları anlamlama kavramı

aracılığıyla göstergebilime bağlamış, göstergelerle ikincil gösterilenler ya da yan anlamları arasındaki ilişkiler üzerinde durmuştur (Güneş, 2013).

Fiske (2003)'ye göre, göstergebilimin temel ilgi alanının merkezinde gösterge yer almakta ve göstergelerin çalışma biçimlerinin araştırılmasına da göstergebilim adı verilmektedir. Ona göre göstergebilimin üç temel çalışma alanı bulunmaktadır:

1. Göstergenin kendisi: Bu alan, gösterge çeşitlerinin, bunların çeşitli anlam taşıma yollarının ve göstergeleri kullanan insanlarla ilişkilendirilme biçiminin araştırılmasını içerir. Göstergeler insan inşaları oldukları için yalnızca, insanların onları kullandıkları biçimler içerisinde anlaşılabilirler.

2. İçinde göstergelerin düzenlendiği kodlar ya da sistemler: Bu çalışmalar içinde, toplumun ya da kültürün gereksinimlerini karşılamak için geliştirilen kodları ya da bu kodların iletilmesi için var olan iletişim kanallarını işletmek için başvuru yolları ortaya koymak yer almaktadır.

3. Kodlar ve göstergelerin içinde işlediği kültür: Kültürün kendi varoluşu ve biçimi de bu kodların ve göstergelerin kullanımına bağlıdır.

Göstergebilim dikkatini ilk olarak metne yönelmektedir. Doğrusal süreç modelleri metne süreçteki diğer aşamalardan daha fazla önem atfetmemekte ve neredeyse hiçbir yorumda bulunmaksızın metni atlayıp geçmektedirler. Göstergebilim alıcı ya da okuyucu üzerindeki birçok süreç modelinin iddia edildiğinden (Gerbner'in modeli bir istisnadır) çok daha etkin bir rol oynamaktadır. Göstergebilimin 'alıcı' terimi yerine (fotoğrafta ve resimde bile) 'okur' terimi çok daha önemli bir etkinliği ifade ettiği için 'okur' terimini tercih ettiğini dile getirmektedir. Ona göre, okur deneyimlerini ve duygularını metne taşıyarak metnin anlamlandırılmasına doğrudan katkıda bulunmaktadır (Fiske, 2003).

Cassirer'e göre bir kültürdeki simgesel biçimlere haklarını verme ve bunları çözümleme yalnızca, "Symbolik" (simgebilim) ya da "Semiotik" (göstergebilim) adını

verdiği bilim dalının yardımıyla mümkün olabilir. Göstergebilim, simgesel biçimleri, “gerçekten titiz, kesin ve keskin bir düşünce tarzının” gerektirdiği gibi sergiler.

Göstergebilim ayrıca, bir kültürü incelerken, bu kültürdeki değişik simgesel biçimlerin rastgele bir araya gelmiş bir yığın olmadıklarını, tersine, insan zihninin işleyişinin bir somutlaşması şeklinde bir araya geldiklerini göstermek zorundadır (Timur, 2001).

Greimas her alanda anlamlı bütünlerin incelenmesi amacıyla tasarladığı göstergebilim yöntemini çalışma grubuyla birlikte geliştirerek yazınsal (anlatı, şiir, tiyatro), yazınsal olmayan (dinsel, söylem, hukuk, siyaset, bilim, reklam dili), görsel sanatlar gibi dil içi ve dil dışı göstergelere üzerinden bu yapıların değişmeyen evrensel özelliklerini ve kişilere/toplumlara göre değişen yüzey yapılarını ortaya koymaya çalışmıştır (Gür, 2013).

Göstergebilim göstergeye değin süreçlerle ilgilenir, yaygın görüşe göre, göstergeye değin bir süreç şu bileşenlerden oluşur: Bir gönderici, birisine (seslenilene / alıcıya) bir ileti aktarmak ister, bir kanal aracılığıyla alıcıyla ilişki kurar, uygun bir şifre seçer, gene bu şifrenin içinden uygun bir gösterilen (bir anlam birimi) seçer, bu birim gönderilmek istenen iletiye karşılık gelmelidir. Seçilen şifrenin içinde yer alan bu gösterilen, şifrenin bütünü içindeki belli bir gösterenle ilintilidir. Gönderici, bu göstereni kullanır, başka bir deyişle bu gösterenin somut bir örneğini, yani bir gösterge kullanır. Ancak, göndericisi olmayan süreçleri de göz önüne almamız gerekir. Böyle durumlarda, bir göndericinin yöneldiği belli bir seslenilen yoktur, yalnızca, belli bir olguyu bir durumun belirtisi olarak algılayan bir alıcı vardır. Örneğin, derideki kızarıklıkların bir doktor tarafından kızamık göstergesi olarak algılanması ya da Avrupalıların etekli bir gölgeyi bir kadın göstergesi olarak yorumlamaları gibi. Bu iki durum da göstergeyi (derideki kızarıklık; gölgenin biçimi) taşıyan bir kanal vardır (ışık), göstergelerin gösterenleri vardır (kızarıklıkların görünümü; etek); bu gösterenlerle belli gösterilenleri (‘kızamık’; ‘kadın’) bağıntılandıran bir şifre mevcuttur, bu şifre de, söz konusu bağlamda, belli iletilerin (‘derisinde kızarıklık olan bu organizma kızamık olmuş’; ‘bu gölge

bir kadına ait') çıkarsanmasını sağlayan temeldir. Ne var ki, iki durumda da belli bir niyet güdülerek üretilmiş göstergelerden söz edilemez, çünkü ortada gönderici yoktur (Timur, 2001).

Göstergebilim anlamın bulunduğu her yerde var olan ilk olarak bir tasarı, daha sonra gelişen yaşama, okuma, düşünme, yeniden üretme etkinliği olarak ele alınmış, günümüzde de kendine yeten, tutarlı, kapsayıcı bir bilim dalı konumuna gelmiş bulunmaktadır (İşeri, 2002).

Göstergebilim anlamı oluşturan anlam dizgelerinin nasıl bir işlev üstlendiğini, nasıl betimlendiğini, sınıflandırıldığını ve değerlendirildiğini açıklamaya çalışır. Göstergebilim dil felsefesi, ruhbilim, toplumbilim gibi alanlarla da ortak özellikler gösterir. Bu ayrı dallar arasında iletişim kurarak ortak bir üstdil oluşturmak da göstergebilimin işlevidir (Güneş, 2012).

Göstergebilimi iletişim amacıyla, hatta Saussure'ün kendisinin getirdiği tanımla sınırlamak göstergebilimin anlamını ve alanını daraltmak anlamına gelmektedir. Oysa göstergebilimci için temelde iki geniş alan ya da alanlar bütünü bulunmaktadır: 1. Doğal diller ve dil dışı bağlamlar, 2. Kültürel olgu ve görüngüler-doğal dünya. Göstergebilimsel çalışma yapılırken bu ana alanlar bütününden kendi içerisinde bütünlük sunan bir parça alınarak incelenmekte ve birden fazla göstergebilim inceleme alanı da bu sayede ortaya çıkmaktadır. Yazınsal göstergebilim, görsel göstergebilim, tanıtım göstergebilimi, tiyatro göstergebilimi, kültür göstergebilimi, iletişim göstergebilimi vb. bunlardan bazılarıdır. Göstergebilimin amacı, diğer bütün insanbilim dallarına bilimsel çözümleme yöntemi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Göstergebilim, dilbilimin kavram ve yöntemlerini kullanır ve onları temel olarak yeni bir tümdengelimli, kendine yeten, inceleme nesnesini dil ve dil dışı gösterge dizgeleri olarak belirleyen, tutarlı bir bilim dalı olmuştur (İşeri, 2002). Göstergebilim Peirce'ün sayesinde dilbilim ve edebiyat araştırmalarından çıkarak tüm yaşam alanlarını kapsayan bir inceleme yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır (Erkman- Akerson, 2005).

Zihin, duyular aracılığıyla topladığı verileri işleyerek anlamak istemektedir. Neden-sonuç ilişkisini merak etmektedir, göstergeleri takip ederek anlamına ulaştığı bilgiyi gerektiğinde referans almak için zihninde tekil veya çoklu birimler şeklinde paketleyerek arşivlemekte ve saklamaktadır. Göstergebilimsel veriler, biçimler gerektiği gibi kullanıldığında yaşamı kolaylaştıran, iletişimi hızlandıran ve kapladığı küçük hacimle pek çok bilgiyi sıkıştırıp, mikrolaştıran zorunlu gerekliliklerdir. Göstergeler az bir alanı kaplamakta ancak yoğunlaştırılmış bilgi barındırmaktadırlar.

Her geçen gün önemi biraz daha artan ve yaygınlaşan göstergebilimin alanı da gittikçe genişlemekte, alt dalları çoğalmaktadır. Bu dallar, Toplumsal Göstergebilim, Bilişimsel Göstergebilim, Tıbbî Göstergebilim, Canlı Göstergebilimi, Hayvan Göstergebilimi, Tiyatro Göstergebilimi, Yazınsal Göstergebilim gibi çeşitlilik göstermektedir (Demir, 2009).

Özetle göstergebilim; kültür dizgelerinden inanışlara, modadan selamlaşmaya, trafik işaretlerinden filmlere, reklamlardan tiyatroya hayatımızda yer alan her şeyi -dilsel ya da dil dışı- inceler. Bunu yaparken de her bilim alanının yaptığı gibi kendine has ölçütlerle yapar. Göstergebilim anlamı oluşturan göstergelerin bir araya getiriliş yöntemlerini ortaya çıkarmaya çalışır. Amacı dizgelerdeki anlamsal katmanların yapısını ortaya çıkarmak diğer bir deyişle anlamlı bütünü çözümlenektir. Antropoloji, tıp, reklam, dilbilim gibi bilim alanları ile olan ilişkisi de onu disiplinler arası bir araştırma alanı yapar. Göstergebilim bireyin yaşadığı dünyayı anlamlandırmasını sağlayacak alt yapıyı oluşturmaktadır. 1960'lardan bu yana yazarlar, öğretim üyeleri, hukukçular vb. meslek sahipleri tarafından ve tiyatro, sinema, eleştirmenlik, çeviri vb. gibi akla gelebilecek her alanda gösterge bir şekilde kullanılmış ve kullanılmaya da devam edilmektedir.

2.1.2. Semiyotik ve semiyoloji ayrımı. Semiyotik ve semiyoloji terimlerinin Türkçe karşılığı göstergebilim olarak bilinse de bu 2 terimin içerdiği anlam birbirinden farklıdır. Türkçede aynı gösteren ile gösterilmelerine karşın 'semiyotik' ve 'semiyoloji' sözcükleri

farklı içeriklere sahiptir. Rifat (1990) Türkçede **göstergebilim** terimiyle belirtilen bu bilim dalının kuramsal açıdan değişik yaklaşımları içerdiğini belirtmektedir. Bir başka deyişle, bu bilim dalının, yalnızca gösterge dizgelerini inceleyen bir dal olarak tanımlanamayacağını savunmaktadır. Batı dillerinde genellikle iki ayrı terimle (Fransızca **sémiologie** ve **sémiotique**) karşılanan, kuramsal açıdan farklı iki etkinlik alanının Türkçede bir tek terim altında birleştirilmesinin sorun yarattığı görüşündedir. Rifat, semiyolojinin bildirişim amaçlı dizgelerdeki göstergeleri işlevleri açısından araştıran ve dilbilimin betimleme yöntemini kullanan etkinlik alanı olduğunu ifade etmiştir. Semiyotğin ise dizge içindeki anlamların oluşumunu, üretiliş biçimini yeniden yapılandıran ve bu amaçla kendine özgü bir kuram geliştiren etkinlik alanı olduğunu belirtmiştir. **Semiyolojinin** somut ve fiziksel nesnelere betimleyerek dile ve dilyetisine yüzeysel boyutta yaklaştığını; **semiyotğin** dilyetisinin anlamsal katmanlarının oluşum sürecini yeniden kavramaya, insanı çevreleyen dizgeleri anlamaya ve anlamlandırmaya çalıştığını belirtmektedir. Göstergebilimin dil olgularını betimlemekle kalmadığını ve dil yetisi kuramını bir bilim kuramı biçiminde düzenlenmeyi amaçladığını da eklemektedir. Türkçedeki göstergebilim teriminin gösterge dizgelerini inceleyen bilim dalı olmanın yanısıra, anlamlandırma olgusunu araştıran ve yeniden yapılandıran, bu amaçla da bilimkuramsal, yöntembilimsel ve betimsel açıdan kendini kuran bir bilimsel yaklaşım anlamının da olduğunu belirtmektedir.

Rifat (2014)'a göre, bildirişim amacıyla kullanılan dizgeler semiyoloji içerisinde ele alırken, farklı anlamların oluşumunu inceleyen alan ise semiyotiktir. Semiyoloji dile ve dil yetisine yüzeysel boyutta yaklaşır ve inceleme alanını gözlemlenebilir nesnelere oluşturur, daha çok dilbilim yöntemlerinden yararlanır ve bildirişim göstergebilimi olarak adlandırılır. Semiyotik ise dil yetisini anlamsal katmanlardan oluşan bir birim olarak görür ve anlam üzerine çalışmalar yapar. Anlamlandırma olgusunu araştırıp yeniden yapılandıran bu yaklaşım

da Türkçede anlamlama göstergebilimi olarak karşılık bulur. Günay (2004) soyut kavramlar olan duygu ve düşüncelerin de semiyotiğin çalışma konuları arasında yer aldığını belirtmiştir.

Ercantürk (2015)'e göre semiyoloji dilsel kodları incelerken semiyotik dil dışı göstergelerin incelenmesini içermektedir. Avrupa anlayışı semiyoloji kavramını kullanırken ve semiyolojiyi dil ile ilişkilendirirken Amerikan anlayışı da edimbilimden yola çıkarak semiyotik kavramını kabul etmiştir. Amerikan anlayışı göstergebilime sadece dilsel göstergeleri değil tüm disiplinleri içeren ve inceleyen bir bilim alanı olarak bakmaktadır.

Kecheng (2000) semiyotikte işaret kavramının önemli olduğunu belirterek gösteren terimini işaret eden(işaretçi); gösterilen terimini ise işaret edilen olarak kullanmıştır. Her işaretin işaret eden ve edilen nesneden, olay, hareket ve kavramlardan oluştuğunu belirtmiştir. Örnek olarak ise ev sözcüğü veya resmini gösteren terimiyle, ev kategorisini gösterilen terimiyle, işaretleri okuyup yorumlayan kişiyi ise yorumlayıcı olarak belirlemiştir.

Peirce (1955)'e göre, göstergenin gösteren, nesne ve yorumlayana bağlı olmasından dolayı semiotik bilimi üç bölüme ayırmıştır. Birincisi, göstergenin kullanımındaki doğruluğu tespit eden dilbilgisidir. İkincisi, gösterenin gerçeklik durumlarını tespit eden mantıktır. Üçüncüsü, algılama sayesinde bir düşünce aracılığıyla diğer bir düşüncenin oluşumunu açığa çıkartmayı amaçlayan retoriktir.

Mawkes (1997) semiyotiğin de semiyolojinin de temelde iletişim ile ilgilendiğini ve aralarındaki ayrımın kesin olmamakla birlikte Avrupalıların semiyoloji, İngilizlerin ise semiyotik terimini tercih ettiklerini ve semiyotik teriminin çalışmalarda daha çok geçtiğini belirtmiştir.

Seel (1999) de semiyotiğin bir şeyleri temsil eden işaretleri araştırdığını ifade etmiş ve trafik ışıklarını ilettiği anlam noktasında bu duruma örnek olarak vermiştir. Semiyotik teriminin işaret ve gösterge anlamına gelmekle birlikte Yunanca semion sözcüğünden de izler

taşıdığını ifade etmiştir. Ona göre terimin çıkış noktası Yunancadaki anlamsal karşıtlığına dayanmaktadır.

Çebi (2007)'ye göre semiyolojide anlamı belirleyen gösterge, göndergesi ve göstergeyi kullananlardır. Bu saptama aslında Peirce'ün de bakış açısını yansıtmaktadır. Çünkü Peirce'e göre de gösterge, gönderimde bulunduğu nesnesi ve bu iki öge arasındaki ilişkiyi yorumlayan birey, bu süreçte önemli üç öğedir.

Kecheng (2000)'e göre sosyal psikoloji ve sosyolojiden yola çıkarak işaretleri neyin oluşturduğunu belirlemek semiyolojinin amacını oluşturmaktadır. Aktulum (2004) da semiyolojinin gösterge dizgelerini oluşturan anlamlı bütünleri, göstergeleri oluşturan yasaları ve aralarındaki bağıntıları betimleyip açıklamaya, işleyiş kurallarını saptamaya çalıştığını ifade etmiştir.

Bignel (2002) semiyolojinin kişiler arası ve kitle iletişim süreçlerinde kullanılan dilsel ve görsel gösterge dizgelerini çözümlenmeyi amaçlayan çözümlenme yöntemi olduğunu belirtmiştir. Guiraud (1994) ise dizgesiz gibi görünen anlamlama biçimlerindeki dizgelerin varlığını ortaya koymanın semiyolojinin temel amaçlarından birisi olduğunu ifade etmiştir. Özmütlu (2009) çağdaş göstergebilimin öncüsü ABD'li felsefeci, matematikçi ve mantıkçı Peirce'ün dilsel ve dil dışı göstergelerle ilgili bir kavram tasarlayarak bu kurama semiyotik adını verdiğini belirtmiştir. Saussure ise dilbilimci olarak göstergelerin birbirleriyle olan ilişkisi üzerinde durmuş ve anlamın bu ögeler arasındaki ilişkilerden meydana geldiğini dolayısıyla kendi başına bir anlam taşımadığını ifade etmiştir.

Akerson, Amerikalı filozof Peirce'ün (1839-1941) *semeiotic* terimini kullandığını belirtmiştir. Peirce ile aynı dönemlerde yaşayan ve 20. yy dilbiliminin kurucusu sayılan İsviçreli dilbilimci Saussure'ün (1857-1913) ise ilerde kurulacak göstergebilimden söz ederken, *semeologie* terimini tercih ettiğini dile getirmiştir. Akerson, Saussure ve Peirce'ten sonra bu yeni bilim dalının nasıl adlandırılması gerektiği hakkında uzun uzun tartışıldığını ve

1969'da, Uluslararası Göstergebilim Araştırmaları Topluluğunun (ISAS – International Association of Semiotic Studies) kurucularının *semiotics* teriminde karar kıldıklarını ve daha sonra da bu terimin yaygınlaştığını dile getirmiştir.

2.1.3. Göstergebilim tarihi. İnsanlar, eski çağlardan bu yana, gerçeklikle idealar ve adlar (sözcükler, göstergeler) arasındaki ilişkiler üzerinde düşünmüşlerdir. Gerçekliğin farklı biçimlerde yansıtılabileceğini görerek ideaların mı, gerçekliğin mi önce geldiğini tartışmışlardır. Beş duyuyla gerçekliklerin algılanabilmesi konusu ise en büyük tartışma olmuştur. Beş duyuyla algılanan gerçeklerin gerçekten öyle olup olmadığı zihin ve mantık yardımıyla kısmen anlaşılan daha derin bir gerçekliğin var olup olmadığı sorgulanmıştır. En büyük anlaşmazlıklar, nesnelere adları konusunda çıkmıştır. Bazıları, bir şeyin adının (sözcük) özüne uyması gerektiğini savunmuştur. Bu görüşe göre doğru veya yanlış konulmuş adlar olabilir. Bazıları ise, adların (sözcüklerin) uzlaşmaya ve alışkanlıklara dayalı olduğu için doğru veya yanlış olamayacağını, ileri sürmüşlerdir. Eski Yunan'da başlayan bu tartışmada Eflatun ile Aristoteles'in de göstergeler hakkında birçok düşüncesi olmuştur (Özcan, 2007).

İnsanoğlu 17000 yıl önce de şekil ve sembollerle iletişim kurmaktaydı. Daha sonra seslere işaret vererek oluşturulan ilk alfabe için 12000 yıl beklenmiştir. Bu süre içinde bir alfabe olarak adlandırılmayacak kavram yazı (ideogram) gibi pek çok ayrı yol denenmiştir. Görsel iletişim yazılı bir dil oluşturabilmenin en eski yolu olmuştur. İnsanoğlu ilk önce resim yazılardan (piktogram) yararlanmıştır. Resim yazıları, sözsüz ve jestsiz iletişim biçiminin ilk denemeleri olmuştur (Uçar, 2004).

Göstergebilimin tarihine bakıldığında 'gösterge' teriminin kökeninin Yunanca *semeion* sözcüğünden geldiğini görülmektedir. Konu dahilinde farklı coğrafyalarda, farklı yöntemlerle yapılan göstergebilim öncüleri ve çalışmaları incelenerek şu bilgiler elde edilmiştir:

Şahin (2014)'e göre göstergebilimin bilimsel temelleri Antik Çağ Yunanistan'da Platon'un (Eflatun) ve Aristoteles'in (Aristo) ortaya koyduğu çalışmalar ve Avrupa'da 19. yüzyıldaki dil bilimi araştırmaları olmak üzere iki olaya bağlıdır. 1969 yılında "Uluslararası Göstergebilim Derneği" göstergebilimin başlı başına bir disiplin olma sürecinin Saussure'ün "Genel Dilbilim Dersleri" ve Peirce'ün "Doğanın Düzeni ve Gösterge Süreci" ve "Göstergenin Mantığı ve Fenomenolojisi" adlı eserleriyle başladığını varsayarak kabul etmiştir.

İnsan düşüncesinin ve iletişimin göstergeler aracılığıyla işlediği fikri çeşitli filozoflar tarafından çok eski çağlarda dile getirilmiştir. Prodicus etkili bir iletişim için uygun seçilmiş sözcüklerin şart olduğunu savunmuştur. Platon, sözcüklerin nesnel anlamlara sahip olduğunu belirterek, dilsel göstergenin nedensiz olduğunu ortaya koymuştur. Platon'a göre bir şeye hangi isim verilirse doğrudur; o isim değiştirilip başka isim verilirse o da doğrudur. Aristo ise dilsel göstergenin insanın ilerlemesi ve bilginin oluşumunu sağlaması açısından önemli olduğu üzerinde durmuştur (Rifat, 1990).

Saussure'den önce Aristoteles ve Locke gibi düşünürler, göstergelerin dış dünyadaki nesnelere yansıttığı görüşüyle birlikte sözcük ve göstergesini değişmez, geçerli ve tek boyutlu bir öge olarak kabul etmişlerdir (Demir, 2009).

Aristoteles'e kadar bir alana dâhil edilmeden gösterge kavramından söz edilmiş, Aristoteles'e gelindiğinde gösterge kavramı çok daha farklı bir boyut almıştır. Ona göre gösterge dilden ayırılır ve mantık ile retorik kesiştiği noktada bulunmaktadır. Aristoteles'te gösterge (im) birbirine *gönderme* yapan nesne, durum, düşünce veya olaydır. Kısacası gösterge kavramı, "yerini tutma" anlamıyla ilk kez Aristoteles tarafından kullanılmaya başlanılmıştır. Böylelikle gösterge psikolojik durumları, düşünceleri, dilsel ifadeleri temsil etmiştir (Manetti, 1993).

Geleneksel Batı edebiyatı tarihi içerisinde M.Ö. III. yüzyılda gösterge sorunu üzerine ilk kez Stoacılar eğilmişlerdir. Gösterge uzun zaman felsefenin temel sorunlarından birisi olmuştur (Güneş, 2012). Ortaçağ döneminde Nominalistler olarak adlandırılan bir grup araştırmacı da gösterge sorununa el atmıştır. Leibniz matematikselleştirme bağlamında, Condillac düşüncelerin aktaran dil aracılığıyla gösterge sorunuyla ilgilenmişlerdir. XVII. yüzyılın sonu ve XVIII. yüzyılın başlarında aklın ve deneyin ön plana çıkarılmasıyla gösterge için genel bir dil ve anlam kuramı tasarlanmıştır (Güneş, 2013).

Orta çağda, Skolastik felsefeciler döneminde anlamlama ile ilgili çok fazla kitap yazılmış, biçim ve içerik arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Özellikle Roger Bacon (1214-1293), De Signis (1267) adlı yapıtında dumanın ateşi belirtmesi gibi doğal göstergeleri, dilsel ve dilsel olmayan göstergelerden ayırmıştır. Üçlü bir göstergebilimsel model ortaya atarak, bu modelde gösterge, gönderim ve yorumlayan arasındaki ilişkiyi betimlemiştir. Bacon'un modeli, güncel göstergebilim çalışmalarında ana düşünce olarak yer alma geçerliliğini korumaktadır. Bacon'dan sonra John Poincaré (1589-1644) Tractatus de Signis (1612) adlı yapıtında bu üçlü yapıdan yola çıkarak temel göstergeler bilimi öne sürmüştür (Deely, 1990).

Erkman- Akerson (2005) göstergebilimin, Avrupa dillerindeki karşılığı olan Semiotik (Almanca), semiotique ve semiologie (Fransızca), semiotics (İngilizce) terimlerinin Eski Yunancadaki *semeion* sözcüğüne dayandığını belirtmektedir. Semeion, Eski Yunancada gösterge, işaret anlamına gelmekte ve daha çok tıp dilinde kullanılmaktaydı. Akerson, Bergama'daki ünlü hastane Asklepion'u kuran Hippokrates (İ.Ö. 460-370) gibi hekimlerin örneğin mide ağrısı şeklinde bir belirtisi için *semeion* terimini kullandığını ve Bergamalı ünlü bir hekim olan Galenos'un (İ.S. 139-199) da tanı koyma süreci için *semeiosis* terimini kullandığını belirtmektedir. Türkiye'de, 1960'larda belirtibilim, imbilim gibi karşılıklar

kullanıldığı ve daha sonraları göstergebilimin kabul edildiği; fakat tıpçıların semiyoloji terimini kullanmaya devam ettikleri de Akerson'un aktardığı bilgiler arasındadır.

Göstergebilime adını veren kişinin ise İngiliz filozof John Locke (1632-1704) olduğu bilinmektedir. Locke "An Essay Concerning Human Understanding" adlı eserinde "semeiotike" terimini kullanarak "göstergeler öğretisi" biçiminde betimlediği semiyotiğin bilimin üç temel dalından birisi olması gerektiğini öne sürmüştür. Bu öğretinin amacı bir şeyleri anlamak ve anlatmak için kullanılan göstergelerin niteliğini incelemektir (Vardar, 2001).

"Çağdaş göstergebilimin temelleri ise 20.yüzyılın ilk yıllarında atılmaya başlamıştır. Amerikalı filozof Peirce (1839-1914) ve İsviçreli dilbilimci Saussure (1857-1913) neredeyse eşzamanlı olarak, birbirlerinden habersiz şekilde çağdaş göstergebilimin temellerini atmışlardır (Vardar, 2001, s. 86)."

Göstergebilim 1960'lardan sonra bağımsız bir bilim dalı haline gelmeye başlamıştır. Charles K. Ogden, Thomas Sebeok, Ivor A. Richards, Charles W. Morris, Umberto Eco Peirce'e dayanan Amerika geleneğini; Claude Lévi-Strauss, Algirdas J. Greimas, Jean Baudrillard, Louis Hjelmslev, Roland Barthes, Julia Kristeva, Christian Metz ve Jean Baudrillard Saussure'cü Avrupa geleneğini benimsemiştir (Güneş, 2012).

Fransız matematikçisi Jean Henri Lambert (1728-1777) göstergeler kuramının J. Locke'tan sonraki temsilcisi olarak bilinmektedir. Lambert, iki ciltten oluşan Yeni Organon (Neues Organon) [1764] adlı yapıtının bir bölümünü, düşüncelerin ve nesnelerin gösterilmesiyle ilgili öğretiye (Semiotic) ayırmıştır. Lambert bu eserde doğal dillerin yanı sıra koreografi, arma, müzik, amblem, tören gibi dil dışı göstergelerin dönüşümlerini ve birleşim kurallarını da incelemiştir (Küçükdoğan, 2011).

Ortaçağ ve Rönesans dönemlerinde de gösterge kavramı vardı. Dini metinler ve kutsal kitapların değişik anlam katmanlarından oluşması metinleri yüzeyden derine giderek

yorumlamayı gerektirmekte ve mutlak gerçekliğe en derin katmana varıldığında ulaşılmaktaydı. Bu doğrultuda göstergeyle kavram arasında değişmez bir ilişki bulunmakta, bu nedenle metin yorumlanırken göstergenin temsil ettiği şeye bağlı kalınmak zorundaydı. Bunun sonucu olarak da örneğin bir öykü, herkes tarafından aynı şekilde yorumlanmaktaydı.

Locke ve Lambert'den sonra Hoene-Wronski, Bolzano ve Husserl gibi filozoflar ve araştırmacılar da dil içi ve dil dışı göstergeler konusunda araştırmalar yapmışlardır. Başlangıçta dil felsefesi bünyesinde ele alınan semiyotiğin bu dönemi, çağdaş göstergebilimin de temelini olmuştur. XIX. yüzyılda yeniden gündeme gelen gösterge sorunu Polonyalı Joseph Marie-HoeneWronski'nin *Philosophiedu Langage* (Dil Felsefesi, 1879), Çek matematikçi Bolzano'nun *Wissenschaftlehre* (Bilim Öğretisi, 1837) adlı çalışmaları yanında Edmund Husserl'in, 1890'da yazmasına karşın, 1970 yılında yayımlanan *Zur Logik der Zeichen* (Göstergelerin Mantığı Üstüne) ile *Logische Untersuchungen* (Mantık Araştırmaları) adlı eserlerinde dil içi göstergeler kuramıyla ilgili gözlemlere yer verilmiş, genel göstergeler kuramından ziyade dile ilişkin göstergeler kuramı için bir dil felsefesi geliştirilmiştir (Aktulum, 2004; Bavay, 2006).

Morris Göstergeler Kuramının Temelleri (*Foundations of the Theory of Signs*, 1938) ve *Göstergeler, Dil ve Davranış* (*Signs, Language and Behaviour*, 1946) isimli eserleriyle, Peirce'ün semiyotiğini davranışçılığa uygulayarak göstergebilimi üç bölüme ayırmıştır: Bu bağlamda, göstergeler ile kullanıcı arasındaki bağıntıları edimibilim (pragmatics); gösterge ve göndergesi arasındaki ilişkileri anlambilim (semantics); göstergelerin kendi aralarındaki ilişkileri ve nasıl bir araya getirildiklerini sözdizim (syntax) incelemektedir. (Filizok, 2001; Kecheng, 2000) Ayrıca Morris, salt göstergebilim, betimleyici göstergebilim ve uygulamalı göstergebilim olarak göstergebilimi üç türe ayırmıştır. Salt göstergebilim, göstergelerden söz etmeyi sağlayacak bir üstdil hazırlar; betimleyici göstergebilim, belirlenmiş göstergeleri

inceler; uygulamalı göstergebilim ise göstergeler bilgisini değişik amaçlarda kullanır (Güneş, 2013).

Barthes, Göstergebilimin Birimleri (Eléments de Sémiologie), Anlatıların Yapısal Çözümlemesine Giriş (Introduction á L'analyse Structurale des Récits), Moda Dizgesi (Système de la Mode) gibi eserleriyle göstergebilime katkı sağlamıştır. Saussurecü bakış açısına sahip olmakla birlikte onun aksine göstergebilimin dilbilimin parçası olması gerektiğini dile getirmiştir (Erkman-Akerson, 2005; Demir, 2009).

Barthes, Çağdaş Söylenler eserinde anlamın ve değerin nasıl oluştuğunu göstermektedir. Barthes, kapitalizmin göstergelerini inceleyerek, egemen ideolojinin göstergeler aracılığı ile nasıl üretildiğini göstermiştir. Barthes, yeme, giyinme, tatile gitme gibi göstergelerin mit olarak adlandırıldığını ve başka sistem tarafından yönlendirildiğini bulmuştur. Bu mitlerin kapitalizmin değerlerini meşrulaştırarak doğallaştırdığını savunmaktadır. Barthes'in çalışmaları sayesinde, reklamlar, filmler, yemekler gibi gündelik olgular mit olarak kabul edilmiştir (Hasekioğlu, 2008).

Kopenhag dilbilim çevresinin kurucusu Louis Hjelmslev, Saussure'un görüşlerini geliştirerek doğal dillerin yanı sıra bütün dillere uygulanabilecek bir bilim tasarlamış, Saussure'un gösteren/gösterilen karşıtlığını anlatım/içerik öğeleriyle karşılamıştır. Ona göre, göstergebilim tözler değil biçimler üzerine çalışmalıdır ve amacı dilin bir süreç olma özelliğinden yola çıkarak onu belli ilkelerle çözümleyip betimleyebilecek bir dizge oluşturmak olmalıdır. Danimarkalı dilbilimci Hjelmslev, Dil Kuramının Temel İlkeleri (Prolegomena to a Theory of Language, 1943) çalışmasında göstergebilime kuramsal temel oluşturmaya çalışmış ve göstergeyi tüm düzlemleri içeren nitelikli bir bütün olarak yorumlamıştır (Rifat, 2000; Vardar, 2001).

Hjelmslev, dil dışı göstergelere yoğunlaşarak mantığa dayalı göstergebilim kuramının temellerini atmıştır. Ona göre, göstergebilim bütün gösterge alanlarına yöneliktir ve konuları

bilimsel değildir. Fakat buna rağmen bilimler de göstergebilimin inceleme alanına girebilir. Bu durumda bir üst göstergebilim devreye girer.

Litvanya kökenli Fransız dilbilimci ve göstergebilimci Greimas, geliştirdiği yapısal anlambilim kuramıyla ve bu konuda yazdığı Yapısal Anlambilim (*Sémantique Structurale*, 1966) adlı eseriyle dikkat çekmiş ve Greimas göstergebilimi birçok araştırmacı tarafından benimsenip uygulanmıştır. Greimas bu eserde Hjelmslev'in dilbilim ve göstergebilim kuramına, mantığa, matematiğe, etnolojiye dayanan kuramında göstergelerden daha çok anlamlama dizgeleri üzerinde durulması gerektiğine dikkat çekmiş, insanın insan ve doğa ile olan ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Bunu yaparken de katı ve değişmez kuralları olan bir bilim dalından ziyade araştırmacılar ve incelemelerle sürekli gelişen bir üstdil oluşturmayı amaçlamıştır. Göstergebilimin göstergelerden ziyade anlamlama dizgeleri üzerinde durması gerektiğini savunan Greimas'ın göstergebilim anlayışı oldukça geniş kapsamlıdır. Greimas'ın kurduğu göstergebilimin temeli bir yanıyla simgesel mantık ve matematikle birlikte Hjelmslev'in dilbilim ve göstergebilim kuramına, bir yanıyla da etnolojiye dayanır. Temelde insan ile doğa ve insan ile insan arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan Greimas, bu ilişkileri anlamlandırmaya yönelirken, katı ve değişmez kuralları olan betimleyici bir bilim dalı yaratmak yerine, tasarı biçiminde ortaya attığı bir bilimsel yaklaşımı, çevresindeki araştırmacılarla birlikte sürekli geliştirmiştir. Greimas göstergebiliminin en belirgin özelliği, kavramsal ve bilimsel açıdan bir üst dil oluşturmasıdır (Rifat, 1992). Greimas *Anlam Üzerine* (Du Sens, 1970) adlı yapıtıyla da göstergebilime, özellikle de yazınsal göstergebilime el atmıştır. Propp'un masallarının anlatsal düzenini çözümlerken izlediği yönteme gönderme yaparak onun yaklaşımını kimi bakımlardan düzelttikten sonra yazılı metinlere göstergebilimsel yaklaşımını uygulamıştır. Yapısal dilbilim, halkbilim, söylem incelemeleri gibi alanlardaki çalışmalardan da esinlenen ve bugüne değin mantıksal boyuta ağırlık vermiş olan Greimas göstergebilimi, özü bakımından yazınsal ya da yazın dışı bir metnin, bir

söylemin anlamını değil, anlam kuruluşunu çözümlenmede yararlanılacak gereci sunar, anlamlamanın yapısını ve kavranmasını yönlendiren koşulların yorumlanması, anlamsal temellerin saptanması, anlam yapısını çözümlenme yöntemi olarak tanımlar (Güneş, 2013).

Eco da Bir Göstergebilim Teorisi (A Theory of Semiotics ,1976) isimli eserinde Peirce'ün önemini vurgulamıştır. Saussure, Peirce ve Jacobson'un görüşlerinden hareketle kendine özgü bir alımlama göstergebilimi geliştirmiş olan Eco çağdaş göstergebilimin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Eco, Olmayan Yapı (La Strutturaassente ,1968), Genel Göstergebilim İncelemesi (Trattatodisemiotica generale ,1975), Anlatıda Okur (Lector in fibula), Göstergebilim ve Dil Felsefesi (Semiotica e filosofia del linguaggio, 1984), Gösterge (Le Signe ,1988), Yorumlamanın Sınırları (I limiti dell'interpretazione ,1990) adlı yapıtlarında, yapısalcılığı kuramsal temelleriyle değerlendirir, görsel nitelikli gösterge dizgelerini ele alır, gösterge dizgelerini çözümler, ekin olaylarını göstergebilim açısından değerlendirir, dil felsefesi ile göstergebilimsel düşünce arasındaki ilişkileri araştırır ve okumanın göstergebilimsel bir modelini ortaya atar. Göstergebilim ve Dil Felsefesi adlı eserinde, göstergebilim alanında tartışmalara konu olan gösterge, gösterilen, simge, düzgü kavramlarını ele alır. Alımlama Göstergebilimi Üzerine Notlar (Appunti sula semioticadellaricezione ,1986) adlı çalışmasıyla bir alımlama göstergebiliminin doruk noktalarına el atmıştır (Güneş, 2013).

2.1.4. Göstergebilimsel çözümlenme nedir? Görsellerin ne ifade ettiğini inceleyen, açıklayan, yorumlayan çözümlenme yöntemlerinden birisi de göstergebilimsel çözümlenmedir. Göstergebilimsel çözümlenmenin temelinde, mesajı okuma, anlama ve yorumlama edimleri bulunmaktadır. Fakat çözümlenme sürecinde sergilenen bu edimler sadece metinde demirlemiş, açık veya görünür mesajları açığa çıkarma anlamına gelmez. Göstergebilimsel okuma aynı zamanda daha duyarlı, titiz ve derin bir gayretle, metinde yer alan göstergelerin örtülü veya çağrışımsal anlamlarını da ortaya çıkarmayı gerektirmektedir.

Metin okuma ve çözümleme eylemleri metin türlerini söylem olarak kabul etmeyi gerektirir. Bu doğrultuda metni üretirken veya anlamlandırırken kullanılan yargılar ve seçenekler rastlantısal değil; kültürel, toplumsal ve ideolojik olarak kurumsal yapılanmanın bir sonucudur (Dilidüzgün, 2008). Bu nedenle göstergebilimsel çözümleme metin içeren bir söylem çözümlemesidir denilebilir. Göstergebilimsel anlam arayışında sözcükler ya da tümceler değil bağlam ile anlam kazanan metnin bütünü çözümlemenin amacına uygun yapılması için önemlidir. Bu doğrultuda metni çözümlmek metnin anlamının ne olduğuyula değil metnin nasıl anlam kazandığı ile ilgilenmeyi gerektirir. Bu da metni göstergebilimsel yöntemle okuma ile elde edilir (Ercantürk, 2015).

Erkman-Akerson (2005)'a göre gösterenle gösterilen arasındaki ilişkiyi okur kurmaktadır ve bu noktada okurun özgürlüğü sınırlıdır. Metni doğru anlamak için de, sadece metin içi bağlam değil metin dışı bağlam da göz önünde bulundurulmalıdır.

Saussure yöntemine göre göstergebilimsel çözümleme yapılırken gösteren/ gösterilen, dizisel/dizimsel eksen, töz/biçim, eşsürem/artsürem, söz/dil ve değer kavramları temel alınmaktadır. Her gösterge biçimi bir içeriği karşılar, işitsel ya da görsel olabilen biçim ögesi ve benzeşme, çağrışım ve örtüşme gibi ilişki türlerine göre çözümlenerek ortaya çıkan içerik (kavram) ögesi birbirinden ayrılamaz durumdadır (Sarı, 1999).

Rifat (1996) göstergebilimsel çözümlemenin söylemsel düzey, anlatsal düzey ve (temel yapı) mantıksal-anlamsal düzey olmak üzere 3 aşamada gerçekleştiğini belirtmiştir. Söylemsel düzeyde; kişi, zaman ve uzam gibi etmenlerin söylem aşamasında nasıl yansıtıldığı; anlatsal düzeyde kişilerin izlencedeki işlevleri, olay ve duyguların nasıl eklemlendiği; mantıksal-anlamsal düzeyde ise en derin yapıda yer alan anlam evreni çözülmeye çalışılır. Fakat çalışma metin odaklı olmadığı için çözümleme yapılırken bu aşamalar takip edilmeyecektir. Yine de bir bağlantı kurmak gerekirse çalışmanın çözümlemesi ulamlaştırılmasa da görsel odaklı olmak kaydıyla bu 3 aşamayı da kapsamaktadır. Diğer bir

deyişle görseller çözümlenirken bu 3 aşama da göz önünde bulundurulmuştur. Çalışmanın metin odaklı olması için söylem çalışması gereklidir ve metin çözümlemelerinde daha çok Greimas'ın ikili karşıtıklara dayalı göstergebilimsel dörtgen modelinden yararlanılmaktadır. Fakat bu çalışmada söylem çözümlemesi yapılmadığı için bu unsurun doğrudan göz önünde bulundurulmadığı, göstergenin metin içi anlamı içeriğe göre yorumlandığı için söylemin dolaylı olarak bir etkisinin olduğu söylenilebilir.

Göstergebilimsel çözümleme yapılırken üzerinde çalışılan nesne metin olarak adlandırılır. Bu metin illa ki sözlü veya yazılı olmak zorunda değildir. Afişte, fotoğrafta, resimde de görünmese de bir metin vardır. Bu noktada metin ileti gibi düşünülebilir ve alıcının aklına gelen çağrışım ya da vericinin amacı da bir metindir ve çözümlemeler bu metinler doğrultusunda yapılmaktadır. Bu doğrultuda iletişim amacı taşıyan her anlamlı bütünün aynı zamanda metin olma özelliğini de taşıdığını söylemek yerinde olacaktır. Göstergebilimsel çözümleme içeriğin biçimine yönelik bir etkinliktir. Göstergelerin değeri diğer göstergelerle olan ilişkilerine bağlı olduğu için çözümleme sürecinde bu ilişkiler de önemlidir. Göstergelerin birbiri ilişkisi Saussure'ün eşzamanlılık; zaman içerisinde değişime uğraması da artzamanlılık kavramını oluşturmaktadır. Çözümlemede içinde bulunulan kültüre ait kodlar da önemlidir. Çünkü göstergelerin yorumlanması toplumdaki topluma değişebilmektedir. Diğer önemli nokta ise alıcı ve vericinin ortak şifreyi paylaşmasıdır. Bu durum göstergenin amacına ulaşarak işlevini yerine getirmesi açısından önemlidir. Bu noktada kültürel kodlarınve bireysel şifrelerin de bilinmesi gerekmektedir. Çünkü bireyler göstergelere yaşanmışlıkları doğrultusunda da kendilerince anlamlar yükleyebilmektedirler. Bu bazen kasıtlı bazen de kasıtsız olabilmektedir. Birimler bir araya gelerek dizge;dizgeler de birleşerek yapıyı oluşturmaktadır. Örneğin sayfadaki göstergelerin oluşturduğu bütünün dizge; kitabın tamamının ise yapı olduğu söylenilebilir. Fakat Saussure'e göre bu iki kavram eşdeğerdir.

Göstergebilimsel çözümlemede bütünce genel anlamı ortaya koymak ve daha iyi çözümleme yapmak üzere belirli kesitlere ayrılır. Bu süreç Günay'ın (2004) belirttiğine göre betisel, anlatısal ve izleksel düzeyde olmak üzere üç aşamada yapılmaktadır:

1. Betimsel Düzey: Bu aşamada göstergeler gerçek dünyadaki karşılıkları esas alınarak tanımlamaları yapılır. Doğrudan gerçek dünyadaki nesnelere gönderimde bulunduğu için en basit aşama olarak bilinmektedir. Bu aşamada kişiler fiziki ve ruhsal görünümleri açısından; anlatı zaman ve uzam açısından betimlenmektedir. Betimsel inceleme metin ve görseller için ayı ayrı yapılabilmektedir.

2. Anlatısal Düzey: Bu boyutta anlatı eyleyenler ve anlatı izlencesi açısından ele alınmaktadır. Burada kişiler işlevlere göre betimlenir. Anlatı izlencesi eyletim, edinç, edim ve yaptırımdan oluşmaktadır. Bu durumlarda özne-nesne ve gönderen ilişkisi esastır.

3. İzleksel Düzey: Çözümlemenin en zor aşamasıdır. Derin yapıdaki yan anlam, simgeleştirme veya çağrışımsal anlam ortaya konulur. Bu boyut içerik düzleminde yapılan bir çözümlemedir ve göstergeler göstermek istedikleri anlam açısından ele alınır.

Bu çalışma da Günay'ın belirttiği aşamalara göre betimsel ve izleksel düzey aşamalarından geçerek oluşturulmuştur. Betimsel düzeyde göstergeler gerçek dünyadaki karşılıkları esas alınarak yorumlanmış, izleksel düzeyde ise göstergelerin derin yapıdaki metin içi anlamları esas alınmıştır.

2.1.5. Dil Dışı Göstergeler ve Charles Sanders Peirce. Kimya, matematik, mantık gibi alanlarda çalışmalar yapan Peirce mantıkla ilgili ilk çalışmasını on iki yaşını tamamladıktan kısa süre sonra yayımlamıştır. Üniversiteye on altı yaşında başlayan Peirce üç yıla yakın bir süre dikkatini çeken Kant'ın yapıtları üzerine çalışmalar yapmıştır. Kant'a olan eleştirileriyle Hegel'e yakın bir anlayışa yönelmiştir (Özmkas, 2009).

Yaylagül (2015) Peirce'ün göstergebilimde kuram oluşturan ilk bilim adamı olduğunu belirtmiştir. Hayvanlara ait gösterge dizgelerini dikkate alması, yaptığı gösterge

sınıflandırmaları, felsefe ve mantıkla ilgili sorunlarda göstergebilimsel çözümler araması dilbilimsel konulardaki ince gözlemleri ile Peirce göstergebilimin önemli bir öncüsü olmuştur.

Mantıkçı ve aynı zamanda pragmatizmin kurucusu olan Peirce “semeiotic” terimini kullanarak genel bir göstergeler kuramı tasarlamıştır. Peirce’e göre geniş anlamıyla mantık, göstergebilime eşittir. Mantıksal kökenli bir göstergebilim anlayışını savunan Peirce, göstergelerin mantıksal işlevi üzerinde durmuş ve göstergebilimsel olguları eksiksiz bir şekilde sınıflandırmak amacıyla üçlüklere dayalı, altmış altı sınıflı bir göstergeler sistemi oluşturmuştur (Vardar, 2001, s.86).

Peirce, göstergelerin sınıflandırılmasında tespit ettiği üç ayrı üçlük şu şekildedir:

- **Birinci Üçlük:** 1) nitel gösterge (ses tonu, birinin kokusu vb.), 2) tekil gösterge (gerçekte var olan bir olay, tek olan şey), 3) kural gösterge (genellikle insanlar tarafından konulmuş herhangi bir kural).
- **İkinci Üçlük:** Görüntüsel gösterge (ikon), belirti ve simge.
- **Üçüncü Üçlük:** Sözcebirim, önerme ve kanıt olarak adlandırılabilir. Sözcebirim, yorumlayıcı açısından nitel bir olasılık göstergesidir. Herhangi bir olası nesneyi yalnızca özellikleri bakımından canlandırır. Önerme, yorumlayıcı açısından gerçek bir var oluş göstergesidir. İkilidir (özne-yüklem), bilgi iletir. Kanıt, yorumlayıcı açısından bir kural göstergesidir, nesnesini gösterge özelliği açısından canlandırır, yorumcuda bir değişiklik yaratması gerekir (Rifat, 1999, s. 115).

Peirce’ün bu sınıflandırmasında en temel olan ve en çok gönderme yapılanı göstergeleri nesnelere açısından varlıksal bağıntı, benzerlik ya da saymacılık içermelerine göre belirti, görüntüsel gösterge ve simge olarak üçe ayırdığı tasniftir (Vardar, 2001).

2.1.5.1. Doğal Gösterge (Belirti). Doğal göstergeler ya da belirtiler (fr. indice) anlam sağlayan gösterge türleridir. Belirti kavramını Sebeok (akt. İşgüven, 1995) yorumu

yapılmadığı takdirde kesinlikle anlamı olmayan bir gösterge türü olarak tanımlamaktadır. Belirti doğadaki nesnelere tümünden etkilenir, dolayısıyla nesnelere pek çok ortak yöne sahiptir ve nesneye yöneliktir.

Belirti olarak kullanılan göstergede iletişim kurma niyeti yoktur. Tek taraflı bir bilgi edinme süreci söz konusudur ve doğrudan insan algısına bağlıdır (Günay,2004). Göstergelere anlam yükleyen insanlardır. İnsanın anlamlandırma edimi olmadığı sürece belirtilerin bir gösterge işlevi olmayacaktır. Belirti, bir başka olgu ya da durum hakkında bize bir şey gösteren, açıklayan ve doğrudan algılanabilen bir gösterge türüdür. Belirtilerde gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki diğer gösterge türlerinden farklıdır: Bir belirtide [gösteren ile gösterilen] arasındaki ilişki gelişigüze'dir. Örneğin, ateş dumanın nedeni olduğu sürece, duman ateş demektir. Bu durumu Günay (2004) duman gösterileni ile ateş göstereni arasında bir bağıntı olmadığını; fakat neden-sonuç ilişkisi olabileceğini belirterek açıklamıştır.

Belirti dış gerçeklikle bir bitişiklik ilişkisi kurar; bu ilişki, belirtiyi işaret ettiği olay arasındaki bağlantının insanlar tarafından kurulmadığını, bunun deneysel bir olgu olduğunu anlatır. Belirti, doğal, istem dışı ya da amacı olmayan bir olgudur. Kısacası, belirti ancak onu yorumlamasını bilene bir şeyler anlatan doğal bir göstergedir. Kıran (2002) bu duruma ateş ve öksürüğün hastalığın belirtisi olmasını örnek vermektedir. Belirtide ileti genellikle istem dışıdır; bu yüzden de iletinin hiçbir iletişim amacı bulunmamaktadır. Belirti, insanlara yorumlanırsa ve buna bir anlam yüklenirse bilgi vermiş olur. Belirtinin ilk amacı iletişim kurmak olmadığı için de istem dışı iletişim araçları ya da belirti diye adlandırılmaktadırlar.

Vardar (2001)'a göre, belirti dış gerçek düzlemde ya da doğada var olan bağıntılara, olgular arasındaki neden-sonuç ilişkisine dayanmaktadır ve dolaysız biçimde algılanabilmektedir; böyle algılanmayan durumlar ise olguların varlığını göstermektedir. Belirtinin kaynağı da bir olgunun gözlemlenmesinden yalın bir yorum aracılığıyla çıkarılan

sonuçtur. Ona göre, insan yaratımı olmayan bir deneyimden kaynaklanan belirtiler herhangi bir anlam aktarma amacı içermemektedir ve içeremez.

Belirtisel göstergede, gösterge ile nesnesi arasında doğrudan bir bağlantı vardır ve bunlar gerçekte birbirlerine bağlıdır (Fiske, 2003).

Resim 1

Belirti Örnekleri



Yukarıdaki resimlere bakıldığında karın kış; öksürüğün hastalık; beyaz saçın yaşlılık; sararmış yaprağın sonbahar; gülümsemenin mutluluk; ayın gece, karanlık belirtisi olduğu söylenilebilir. Tüm bu belirti örneklerinde doğal durumlar söz konusudur; diğer bir deyişle kişinin müdahalesi dışında doğal olarak gerçekleşen olay, olgu ve durumlar bulunmaktadır.

Belirtide gösteren ile gösterilen arasındaki ilişkinin bir nedeni bulunmaktadır. Duman aslında, pek çok kişiye göre, ateş demektir; çünkü ateş genellikle dumanın nedenidir. Doğal göstergeler olan belirtiler doğa olayları arasında bulunan ilişkilere dayanmaktadır. Örneğin; bulut yağmurun, ateş edilmiş bir delik ateşin belirtisidir. Sahip olduğumuz bilgiler, teknikler ve bilimler bu doğal ilişkilerin bilincine varmamızı kolaylaştıracaktır. Bu ilişkiler zihnimizde birbirini çağrıştırdıkları ölçüde bir gösterge değeri kazanmaktadır. En sık görülen belirti örneklerine hastalık semptomlarında, izlerde, markalarda ve damgalarda karşılaşılmaktadır

(Kıran, 2002). Belirtiye örnek olarak güneşin batışı durumu da verilebilir. Güneşin batması bir nedenle akşamın ortaya çıkması da bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

2.1.5.2. Görsel / Görüntüsel Gösterge (İkon). Michel Foucault'nun kitap kapağında bir pipo resmi yer almaktadır ve resmin altında da “Bu bir pipo değildir.” ifadesi bulunmaktadır. Peki bu bir pipo değilse nedir? Bu aslında bir pipo resmidir. Dolayısıyla bu resim gerçek pipoyu yansıtan onun yerini tutan, onu çağrıştıran bir göstergedir. Dolayısıyla bu tür görsellerle ilgili ne olduğu sorulması durumunda ilgili nesnenin doğrudan adının verilmesi yerine nesnenin resmi olduğunu belirtmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. İşte görüntüsel göstergeler bu şekilde nesnesi olmasa bile varlıklarını sürdüren ve amaçlanan işlevi bir biçimde yerine getiren göstergelerdir. Bu durum tüm görseller için söylenebilir.

Vardar (2001)'a göre, görüntüsel gösterge dış gerçekliği benzerlik izlenimi uyandıracak biçimde yansıtmaktadır. Vardar fotoğraf, resim, çizim, kaydedilmiş ses ya da herhangi bir olguyu öykünme yoluyla göstermeyi amaçlayan çeşitli davranışları görsel gösterge örneği olarak kabul etmekte ve bu göstergeleri nedeni açıklanabilen göstergeler olarak nitelendirmektedir. Fiske (2003)'ye göre görüntüsel gösterge benzer şekilde görünerek ya da sesler çıkararak nesnesine benzemektedir.

Resim 2

Görüntüsel gösterge örnekleri





Yukarıdaki örneklerde manzara, kız çocuğu, çay, villa, okul, kütüphane görselleri asıllarını temsil eden görüntüsel göstergedirler. Asıllarına benzemeleri ve gerçek nesne ya da kişileri birebir yansıtma da bu göstergelerin öne çıkan özelliğidir. Fiilen ulaşamadığı durumda bu göstergeler söz konusu nesne ya da kişiyi temsil etmekte ve belirli bir amacı yerine getirmektedir.

Kıran (2002)'a göre görsel gösterge gerçek bir benzerliği içermektedir. Kıran bu durumu bir portrenin kişiyi benzerlik ilişkisine göre gösterdiğini belirterek örneklendirmektedir. Ona göre, gerçekliği birebir aktaran bütün biçimler ikon sınıfına girmektedir ve ikonlar bilgi ya da iletileri dil dışı olarak aktaran en basit araçlardır. İkonlar benzerlik ilişkisi içinde bir gösterilene (anlam) göndermede bulunmaktadır. Kıran portrelerin, resimlerin, şemaların ve resimli romanların ikon olarak kabul edilebileceğini düşünmektedir. İkonlar belirli amaçlara yönelik olarak insanlar tarafından üretilmektedir.

Kıran (2002)'a göre, bir sandalye resmi, temsil ettiği sandalyeye göre görsel bir göstergedir ve burada gösterge ile nesne arasındaki ilişki doğal ya da işlevsel bir benzerliğe bağlıdır. Görsel göstergenin nedenli bir gösterge olması da göstergenin biçiminin rastlantısal olmadığını göstermektedir. Örneğin, kırmızı rengin bir kan lekesini belirtmek için ya da siyah rengin bir siyah mürekkep lekesini belirtmek için seçilmesi belirli bir amaç doğrultusunda kasıtlı olarak gerçekleşmektedir.

Günay (2004)'a göre, görüntüsel göstergede (fr. icone) göstergenin kendi nesnesini (görüntü) yansıtma durumu esastır. Ona göre, ikona en iyi örnek fotoğraftır. Çünkü fotoğraf (görüntü) gerçek nesnesini yansıtmaktadır. Fakat nesne fotoğrafta uzam ve gerçek zamandan

soyutlanmıştır. Günay, görüntüsel göstergede A'nın (gösterge) B' ye (gönderge) benzediği oranda bir iletişim özelliği olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda benzeşme durumu karşılıklıdır. B, A'ya benzediği gibi A da B'ye benzemektedir. Ona göre, ikonlarda gerçek dünyada var olan bir nesne hiçbir müdahalede bulunulmaksızın yeniden yansıtılmaktadır. Günay'a göre, anlam ile görüntü arasındaki ilişki, bir parmak izindeki neden-sonuç ilişkisine benzemektedir. Bu örnekte görüntü izdir, parmak ise bu görüntünün anlamlı olma nedenidir. Bu nedenle insan yapısını yansıtan göstergeler nedenlidirler.

Günay (2004)'a göre, görüntüsel gösterge anlamlandırılması en kolay gösterge türüdür. Nesnesi, o anda göstergenin (görüntünün: fotoğrafın) yanında olmayabilir. Fakat, göstergeye bakılarak bir anlam çıkarılabileceği için o gösterge anlamlıdır. Göstergenin anlamı da kişinin nesnenin dış dünyadaki hali ile yansımaları arasındaki ilişkiyi kurmasına bağlıdır. Bu noktada alıcının daha önce karşılaşmadığı nesnenin görüntüsünü anlamlandırması da zor olabilir. Özetle görüntüsel gösterge, nesnesi olmasa da varlığını sürdüren bir göstergedir. Günay, dil dışı göstergelerdeki dizgenin dilsel göstergelerdekilerden farklı olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda dil dışı göstergelerde gösteren-gösterilen arasındaki ilişkide de ayrıcalık vardır.

Kıran (2002) Amerikalı filozof Peirce'ün simge ile görüntüsel gösterge arasındaki farkı göstergenin nesneyle kurduğu ilişkinin türüne bağladığını belirtmektedir. Diğer bir deyişle görüntüsel göstergenin (ikon) nesnesi ile benzerlik ilişkisi onu bu anlamda farklılaştırmaktadır. Bazı simgesel göstergeler anlaşılır görünmekte; fakat bu göstergelerde bazı bilgiler kodlanmış olduğundan bunları çözebilmek için özel bir şifrenin bilinmesi gerekmektedir. İletişimde simgesel göstergelerin kullanılması Kıran'a göre tesadüf değildir; çünkü görsel gösterge ve simgelerin algılanması, dil içi göstergeleri anlama süresinden daha kısadır. Bu nedenle de simgeler iletinin daha kısa sürede aktarılmasını istenildiği ortamlarda uyarıcı belirtkeler olarak kullanılmaktadır. Kıran, bu durumu bir dükkanın tabelasının

okunabilmesi için o yazı dilinin bilinmesinin gerektiğini, fakat kapısı üzerindeki resmi anlamlandırmak için bir şifreye gerek olmadığını belirterek örneklendirmektedir. Kıran, simgeler ve görsel göstergelerin toplumda özel iletileri açıklamak için kullanılan dil dışı iletişim araçlarının en önemlilerinden olduğunu; ancak buna rağmen bütün anlamları yansıtamadığını belirtmektedir. Bu durumda, kalan boşluk ise her zaman ve her yerde kullanılabilen dil ile doldurulmaktadır. Ona göre, bütün bu göstergeler (dilsel ve dil-dışı) bir arada kullanıldığı takdirde iletişimin etkisi artar.

Toklu (2015) görüntüsel göstergelere resim tipi göstergeler de denildiğini belirterek piktogramlar, eğretilmeler, benzetmeler, yansıma sözcükler ve ikilemelerin de bu gruba dahil edilebileceğini ifade etmiştir. Bunun nedeni benzetme, eğretilme ve yansıma sözcüklerin de zihinde bir tür resim, somut bir imge oluşturmasıdır. Takır tukur, gürül gürül, şırl şırl gibi ikilemeler de bu ulama örnek gösterilebilir.

Fiske (2003) görüntüsel göstergelerin nesnesiyle benzerlik taşıdığını belirterek, haritalarla, kadın ve erkek tuvaletlerini simgeleyen göstergeleri ikonlara örnek olarak vermektedir. Fiske bu duruma ek olarak görüntüsel göstergenin sözel de olabileceğini belirtmektedir. Bu durumu, doğal seslerin taklit edilmesinin (onomatopoeia) görüntüsel gösterge dili oluşturma girişimi olduğunu dile getirerek örneklendirmiştir. Buna ek olarak bazı parfümlerin cinsel uyarıya yol açan hayvansal kokuların yapay görüntüsel göstergeleri olduğunun düşünülebileceğini dile getirmiştir. Bu açıklaması ile Fiske, görüntüsel gösterge alanını daha geniş tutmuş ve sesler ile birlikte kokuların da bu sınıflamaya dahil edilebileceğini belirtmiştir.

2.1.5.3. Simge. Simge, benzerlik ve uzlaşma ilişkisi içinde soyut ve sayılamayan tek bir gösterilene göndermede bulunan görsel bir biçimdir. Örneğin bir çocuğun çizdiği bir güvercin resmi bir görsel göstergedir, ama aynı güvercin resmi Birleşmiş Milletler binası duvarına yapılmış ise o zaman bu bir simgedir. Çünkü bir uzlaşma uyarınca, bu görsel

gösterge, doğal olarak temsil ettiği şeyden başka bir şeyi belirtmek için çizilmiştir. Bu güvercin artık barışı temsil etmektedir. Daha geniş bir çerçevede ele alınırsa buradaki anlam, benzerlik ve uzlaşma ilişkisi içinde, kültürel ve toplumsal bir değere sahip, sayılamayan, soyut bir gerçeklikle özdeşleşir (Kıran, 2002).

Simge ‘‘göstereniyle gösterileni arasında belli bir oranda nedenlilik ilişkisi kurulabilen, çoğu kez görüntüsel nitelik taşıyan, ama yine de uzlaşım özelliği bulunan gösterge’’ (Vardar, 1988, s. 185 akt. Günay, 2004) türüdür. Ona göre, göstergenin gösterilenleri birbirine bağlı ise bir simgeleştirme söz konusudur. Simgede gösterge ile gösterdiği nesne arasında kültürel bir ilişki de bulunmaktadır. Çünkü simge belli bir kültür içinde geçerlidir ve belirttiği kavram ile arasında örneksemeli bir ilişki vardır. Simge için Günay da terazi ve adalet arasındaki ilişkiyi örnek göstermektedir. Ona göre bu örnekte gösteren (biçim: terazi) ile gösterilen (anlam: adalet) arasında belli bir nedenlilik ilişkisi kurulabilir. Nitekim terazi doğru ölçüm için kullanılmaktadır ve adaletin de doğru tartılması istenildiği için böyle bir simge ile özdeşleştirilmiştir. Günay, diğer gösterge türleri gibi simgelerin de yeniden üretilmiş görünümü olduğunu düşünmektedir. Yukarıdaki örnek için örneğin terazi düz anlamsal olarak o dilde zaten bulunmaktadır. Ancak, terazi simgesi bu göstergenin yeniden üretilerek yeni bir değer vermesiyle oluşturulmuştur. Ona göre, göstergenin düz anlamını herkes anlayabilirken simgede bir görme edimi, görme biçimi gerekmektedir. Eğer terazinin adaleti simgelediği bilinmezse, bu simge algılanamaz.

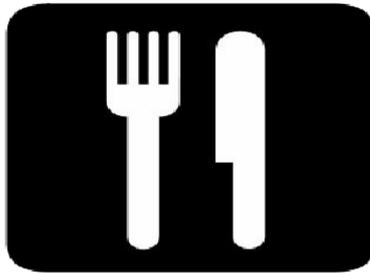
Simge ve nesne arasındaki ilişkiyi yorumlayan çağrışımsal olarak oluşturur. Simge bir kural olduğu için ancak bu kuralı bilenler asıl nesne ve simge arasında bağlantı kurabilir. Örneğin dil göstergesinde sözcükler uzlaşımaldır ve nesnelerin yerini tutar. Sözcük ve nesne arasındaki ilişki nedensiz olduğu için de sözcükler de soyut ürünlerdir denilebilir. Toplumdaki bireyler de bu ilişkiyi bildiği için iletişim sorunsuzca gerçekleşmektedir (Büker, 1991).

Fiske (2003)'ye göre, simgede gösterge ve nesne arasında bağlantı ve benzerlik bulunmamaktadır. Simgenin iletişimde kullanılmasını sağlayan tek neden ise insanların yerine geçtiği şeyi nitelenmesi konusunda üzerinde anlaşmış olmalarıdır. Bir simgenin nesnesiyle bağlantısı uzlaşma, anlaşma ya da kural sonucu olan bir göstergedir. Bu doğrultuda örneğin sözcükler, haç işareti ve reklamlar birer simgedirler. -2 rakamının çift bir nesneye göndermede bulunması için hiçbir neden yoktur. Kültürümüzdeki uzlaşım ve kurallar bu durumu sağlamaktadır. Fakat ona göre Roma rakamı II ise görüntüsel bir göstergedir.

Uluyağcı (2007) simgelerin anlaşılabilmesi için uzlaşımın da bilinmesi gerektiğini ve eğer uzlaşım bilinmiyorsa göstergenin boş gösterge olarak kalacağını ifade etmiştir. Bu noktada simgenin kendisine dış dünyada bir karşılık bulamaması da söz konusudur.

Resim 3

Simge Örnekleri



Yukarıdaki görsellere bakıldığında yüzüğün evlilik, söz ya da nişan; tacın güç; güvercinin barış; trafik levhasının girilmez; restaurant levhasının bulunulan yere yakın restaurant olması; Türk bayrağının Türk milleti simgesi olduğu görülmektedir. Bu noktada söz konusu simgeler gerçek anlamlarından uzaklaşarak belirli durumu temsil etme görevini üstlenmişlerdir.

Günay (2004)'a göre, simge; görsel odaklı, saymaca bir gösterge türüdür. Belirtide olduğu gibi, gerçeğe doğrudan bağlantısı ya da görüntüsel göstergedeki gibi gerçeği olduğu gibi yansıtma özelliği de bulunmamaktadır. Bu doğrultuda simge iletişim amacıyla üretilmiş yapay bir göstergedir ve nesneye çağrışım yoluyla göndermede bulunmaktadır. Bu çağrışımı da insanlar zihinlerinde kurmaktadır. Bu nedenle doğal göstergelerdeki gibi insan olmadan da var olabilen ve neden-sonuç ilişkisine dayanan bir gösterge türü değildir. Günay'a göre de dilde kullanılan her sözcük bir simgedir ve harfleri yorumlayan, anlamlı kılan biri olmazsa hiçbir değeri yoktur. Günay bu doğrultuda bir düşünce oluşturan her şeyin birer simge olduğunu ve nesnesi ile arasındaki ilişkinin uzlaşma dayalı olduğunu düşünmektedir. Bu sebeple de her simgenin anlamı toplumdan topluma değişmektedir. Simge ya da sembol; bir kavramı temsil eden somut bir şekil, nesne, söz, hareket veya işaret olarak tanımlanabilir. Sembollerin sessiz bir dili vardır. Sembollerle olan iletişimin daha farklı, derin ve zengin bir boyutu vardır. Semboller resim, edebiyat, din gibi dallarda yoğundur, anlam ve iletişimin farklı boyutlarının keşfedilmesini sağlamıştır. Simyacıların laboratuvarında kullandıkları sembol ve işaretlerle zamanla sembol dili zenginleşmiştir. İşaretlerin bir şeyi işaret etmek gibi bir işlevi varken; sembollerin daha yoğun ve derin anlamı vardır. Kısacası semboller alıcının bilgi ve kültürüne, deneyimlerine ve algısına göre biçimlenerek iletişime yeni kapılar açar (Uçar, 2004).

Semboller, kullanıldığı toplumdan soyutlanamaz. Bu noktada toplumdaki bireylerin uzlaşımı önemlidir. Simgenin üretilmesi için nesnesi ile ilişkinin bir mantığı ve toplumda o simge ile ilgili bir uzlaşma durumunun olması gerekir. Bu da sebeplere bağlı olarak zamanla, yaşamın doğallığı içinde, bireylerin sembolü ortak şekilde anlamlandırması sonucu oluşur. Bu nedenle hiçbir sembol nedensiz değildir. Günümüzde ağzında zeytin dalı olan bir güvercin barış sembolü olarak adlandırılabilen; fakat bunun esas nedeni bilinmemektedir (Özcan, 2007).

Günay (2004)'a göre, simgelerin görüntüsel göstergesiyle benzer yanları da bulunmaktadır. Çünkü, ikisi de görüntüsellik odaklıdır. Fakat, simgede gösteren ile gösterilen arasında nedensellik ilişkisi vardır. Görüntüsel göstergede ise benzerlik ilişkisi bulunmaktadır ve gösteren gösterilene yansıtmaktadır. Günay simgelerde çoğunlukla soyut bir durumun somut bir nesne ile belirtildiğini; fakat görüntüsel göstergede somut bir durumun yansıtıldığını düşünmektedir. Bu durumu demokrasinin soyut bir kavram olduğunu ve başında defne yaprağı olan genç bir kızla belirtilerek somut bir simge ürtildiğini belirterek örneklendirmektedir. Ona göre, simgelerde anlam ile nesne arasında benzerlik ilişkisi bulunabilmekte; fakat bu örnekteki gibi ilişkisiz simgeler de bulunmaktadır.

Günay, aynı simgelerin değişik toplumlarda ve kültürel ortamlarda da aynı veya farklı anlama gelebileceğini belirtmektedir. Çünkü simgelerin anlamları toplumun geçmiş yaşantısıyla da ilişkilidir. Örneğin ayı Almanya ve İsviçre gibi ülkelerde gücün simgesidir. Bu yüzden Berlin ve Bern kentlerinin simgesi ayıdır. Fakat Türkiye'de ayı farklı anlamlara gelebilecek bir hayvan olduğundan ayının Türkiye'de bir kent simgesi olması düşünülemez (Toklu, 2015).

Hristiyan Avrupa kültürlerinde ölünün arkasından siyah giyme yas göstergesi iken, Hindistan'da tam tersi beyaz giymek yaz belirtisidir. Bu durum da simgelerin nedensiz ve topluma ya da bireylere dayalı uzlaşımsal göstergeler olduğunu göstermektedir. Çünkü yas tutarken beyaz ya da siyah rengi tercih etmenin bir mantığı yoktur. Bu tamamen toplumun uzlaşmasından kaynaklanmaktadır (Huber,2013).

Günay (2004)'a göre, çağımızda dil dışı göstergelerin kullanımı artarak evrenselleşme eğilimi göstermeye başlamıştır. Günay, bu durumu trafikte yuvarlak levhanın zorunluluğu belirttiğini; fakat bu durumun o simgenin biçiminden kaynaklanmadığını, toplum olarak o göstergesi böyle bir anlamın yüklenmesinden dolayı olduğunu belirterek örneklendirmektedir. Aynı biçimde üçgen levhanın tehlikeyi belirtmek, dikdörtgen levhanın

bilgi vermek, mavi rengin zorunluluk, kırmızının yasaklama, siyahın ise biten bir durumu belirtmek amacıyla kullanıldığını da bu ortak anlam yükleme durumuna örnek olarak vermektedir. Günay, (2004) bu kullanımların uluslararası bir boyuta ulaştığını; ancak trafik işaretlerinde kullanılan renkler ya da geometrik şekilleri kullanmada zorunluluk bulunmadığını düşünmektedir. Ona göre, bu durum uzlaşma ve keyfe dayalıdır. Fakat birçok toplum tarafından kabul gördüğü için de değiştirme olanağı bulunmamaktadır. Bu da göstergenin gücünü topluma kabul ettirdiğini ve değiştirilmesinin çok kolay olmayacağını göstermektedir.

Günay (2012) en çok kullanılan ve öğrenilmesi en zor gösterge türünün simge olduğunu belirtmiştir. Batan bir güneş birisi için yaşlılığı simgelerken bir başkası için romantizmi de simgeleyebilir. Bu durum göstergenin toplumsal olduğu kadar bireysel uzlaşma da dayandığına bir örnektir. Bu durumda gösterge ile nesnesi arasındaki ilişki bilinmek zorundadır. Simgede gösterilen öge her zaman soyuttur ve yoruma dayalıdır.

Tüm bu açıklamalardan özetle; simge, toplumdan topluma değişen, nadiren, gösterdiği nesne ile neden-sonuç ilişkisi olan bir uzlaşimsal/ saymaca göstergedir. Siyasi partilerin simgeleri de buna örnektir. Her partinin o simgeyi seçmesinin aslında bir nedeni bulunmaktadır ve bu noktada simge alıcısı için bir ileti dolayısıyla da bir anlam oluşturmaktadır. Parti kurucuları, çalışanları ve üyeleri de bu anlamı/anlamaları benimsemiş ve üzerinde uzlaşarak iletişimde birlik oluşturmuşlardır.

2.1.5.4. Charles Sanders Peirce'ün Kuramıyla Yapılan Çalışmalar. Erkman Akerson, (2005) Avrupa'da göstergebilimin kurucusu olarak Saussure gösterildiğini; ancak C. S. Peirce'ün de Amerika'da yaptığı çalışmalarla göstergebilimin temellerinin atılmasında çok büyük pay sahibi olduğunu belirtmiştir. Matematik, mantık, felsefe gibi alanlarla ilgilenen Peirce'ün özellikle gösterge sınıflaması ve gösterge türleriyle ilgili yorumları bakımından önemli bir isim olduğunu da eklemiştir.

Alan yazına bakıldığında da Peirce'ün dil dışı göstergelerle ilgili belirti, simge ve görüntüsel gösterge türlerinden oluşan kuramıyla ilgili yapılmış birtakım çalışmalar bulunmaktadır. Yalçınkaya & Edizer (2012) *Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Bazı Görsel Metin Örneklerinin C.S. Peirce'ün Dil Dışı Göstergeleri Açısından İncelenmesi* başlıklı çalışmalarında bazı 6. ve 7. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki görselleri Peirce'ün kuramına göre incelemiştir. Yılmaz & Temizkan (2013) *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tedavüle Sürülen Banknotların Göstergebilimsel Çözümlemesi* başlıklı makalesinde banknotları Peirce'ün kuramını temel alarak, gösteren-göstereilen, dizisel-dizimsel ilişkiler açısından incelemiştir. Uluyağcı (2007) *Simge Kavramı ve Bir Film Çözümlemesi: Karşılaşma* başlıklı makalesinde Peirce'ün simge kavramı temelinde adı geçen filmdeki simgeleri çözümlyerek yorumlamıştır. Çulha (2011) *Gösterge Bilim (semiyotik) Tekniği Kullanılarak Kanada Fotoğraflarının İncelenmesi* başlıklı makalesinde Kanada'ya ait fotoğrafları Peirce'ün dil dışı gösterge kuramı temelinde fotoğrafları özgün olarak yorumlamıştır. Demir & İlden (2016) *Seyfi Teoman Filmlerinin Göstergebilimsel Afiş Çözümlemesi* başlıklı makalesinde filmlere ait afişleri Peirce'ün dil dışı gösterge kuramı dahilinde gösteren-gösterilen, dizisel-dizimsel ilişkiler açısından çözümlenmiştir.. Günay & Aktuğ (2003) *İlköğretimde Kullanılan Bazı Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Dışı Göstergelerin İşlevleri Açısından Değerlendirilmesi* başlıklı makalelerinde dil dışı göstergelerin kitaplarda hangi işlevlerle kullanıldıklarını belirlemişlerdir. Fakat alan yazındaki incelenen çalışmalar arasında öykü, masal ya da bu türe dâhil olabilecek eserleri Peirce'ün dil dışı göstergeleri açısından incelemiş bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda çalışmanın alanyazına bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2. Çerçeve Olarak Çocuk Masalları

2.2.1. Masal nedir? Masal Arapça bir sözcük olan “mesel” den gelmektedir. Kâmus-ı Osmâni’ye göre masal, “mesel”in değiştirilmiş biçimidir. Mesel, halk dilinde ünlü olan, adap ve öğütleri anlatan bir söz anlamında kullanılmakta; kimi yörelerde masal yerine *mesel*, dahası *metel* ya da *matal* denilmektedir (Tezel 1968 akt. Nas, 2003). “Türkçe Sözlük’te de ‘mesel’in bir anlamının da eğitici öykü ya da masal olduğu belirtilmektedir (Nas, 2004, s.49).”

Diğer araştırmacıların masal ile ilgili yaptıkları tanımlar şu şekildedir:

Boratav (1988) masalı din, büyü ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü nesirle söylenmiş, anlattıklarına inandırma iddiası taşımayan kısa anlatı olarak tanımlamıştır. “Masalın öztürkçe karşılığı “ötkünç”tür. Uygurcada öd, öğüt anlamına geliyor. Ötkünç, öğüt verici, kıssalı söz anlamına gelmektedir” (Tezel, 1990, s. 447 akt. Nas, 2004, s.49).

“Masal, bütünüyle düş(hayal) ürünü olan, genellikle olağanüstü olaylara, zaman zaman da doğaüstü varlıklara(cin, peri, dev, ejderha vb.) yer verilen; ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa anlatılarak sürüp giden anlatı türüdür.” (Kudret, 1983, s.293).

“Masalı çocuğun hayal dünyasına en yakın anlatı türü olarak tanımlayan Yılmaz’a göre ise masal, “Gerçek dünya ile hayal dünyası arasındaki köprüdür” (Yılmaz, 2010, s.72). Zengin (2003)’e göre, masallar milletin tarihini, kahramanlık öykülerini, batıl inançlarını gelenek ve göreneklerini bildiren eserlerdir. Masalarda olağanüstü olaylar anlatılır. Bu olaylar her ulusa göre farklı şekilde aktarılır. Her masal o ulusa ait özellikleri içinde barındırır. Türk masalları da tekerleme bölümlerinin zenginliğiyle ön plana çıkmaktadır.

Boratav (1988)’a göre masal, nesirle söylenmiş, dinden büyü inanışlarından ve törelerden bağımsız tamamıyla hayal ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırma iddiası olmayan kısa bir anlatıdır.

Şükrü Elçin (199, s.:368 akt. Uslu Üstten, 2014) masalı “Bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesi olarak tanımlarken, Saim Sakaoğlu (2003:2 akt.Uslu Üstten, 2014) kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde geçen, hayal ürünü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen sözlü anlatım türü olarak belirtmektedir.

Masallar sözlü anlatım türü olarak kabul edilse de, anonim masalın yazılı hale getirilmesi veya bir yazarın sanatsal üretimi de sözkonusu olabilmektedir. İlk Türk masal kitabı George Jacob’un 1898’ de yayınladığı 14 hikâyeden oluşan ve yazıya geçirilen Billur Köşk masalıdır. Tahir Alangu’ya göre, İstanbul kütüphanelerindeki tarihsiz Billur Köşk’lerin en eskisi 1876 yılına kadar görülebilmektedir. Eserin dili biraz sadeleştirilip 1961 yılında Alangu tarafından yayımlanmıştır (Sakaoğlu, 2012, s. 24).

“Masal günlük hayatın sınırlı, kuru gerçeğiyle yetinemeyen halk muhayyilesinin tabiat ve gerçek dışı bir alemde yaşattığı kahramanların hikayesidir (Kabaklı, 1967, s.72).”
 “Masalları, hakim vasıflarına göre; bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikayesi olarak tarif edebiliriz (Elçin, 1981, s. 386).”

Şimşek (2002) masalı halkın hayal gücünden ve ortak bilincinden doğmuş, dilden dile aktarılarak kuşaktan kuşağa geçen, kahramanları dev, peri, cin, ejderha gibi olağanüstü varlıklar olan gerçeküstü hikâyeler olarak tanımlamıştır. Masallar Anonim Halk Edebiyatı içerisinde yer alan sözlü kültüre ait toplumun ortak ürünleridir. Arapçada *mesel* biçiminde olan masal Türk boyları arasında Kırgızlar ve Kazaklarda *ertek/ertegi* Çuvaşlarda *hallap*, Teleütlerde *çorçek*, Doğu Türkistanda *çoçek* terimleriyle karşılık bulmuştur. Wilhelm Grimm masalların kaynağının İndo-Avrupa olduğunu belirtirken; Alman halkbilimci Von der Leyen eski rüyalara bağlamıştır.

Masallarda kahramanlık öyküleri, o milletin tarihi, batıl inançları, gelenek ve görenekleri anlatılmaktadır. Halk tarafından ortaya çıkarılıp ağızdan ağıza geçerek ve zamanla da birtakım değişimlere uğrayarak 19.yy'a kadar ulaşmış ve yazıya geçirilmiştir.

Kabaklı (1967)'ya göre, gerçeküstü unsurlar masalda temeli oluştururken, gerçeklik unsuru bir nevi süs işlevi görmektedir. Masalda bir yer belirtimi söz konusuysa ya uzaklık ya da büyüklük ifade etmek içindir. Bunun dışında masalarda herhangi bir şehir, ülke vb. yer ya da tarih verilerek bir zaman ifadesi kullanılması söz konusu değildir. Bu duruma örnek olarak Halep'in Türk masallarında genellikle büyüklük ifade etmek için kullanılması, Yemen'in ise uzaklık belirtmek amacıyla kullanılması durumları verilebilir. Kafdağı ise sembolleşmiş yerdir.

Sezer (2011) sanat masalları dışındaki ürünlerin ortaya çıkmasının yazarların üretimi değil, toplumun üretimi sayesinde olduğunu ifade etmiştir. Sezer, masalların doğuşunu aileden klana, klandan kabileye, oradan da büyük birliklere ve milletlere doğru olduğunu dile getirmiştir. Bu durum da masalların ortak bilinci yansıtması sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Kabaklı (1967) masalarda milletleri birbirinden ayıran unsurlardan ziyade ortak duygu ve özelemlerin işlendiğini dile getirmiştir. Evrene mal olmuş derleme masallara bakıldığında da evrensel özelliklerin ulusal özelliklerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Alangu (1983) da masalların tema, tip ve motif açısından yerel olma oranlarının az olduğunu belirtmiştir. Ona göre, masal edebiyatı her çağda her milleti kucaklayan evrensel bir edebiyat türüdür. Bu nedenle masallar insanlığın ortak ürünüdür. Masalların ulusal özellikleri elbette bulunmaktadır. Fakat bu oran evrensel özelliklere göre daha az boyuttadır.

Günay (1987) masaldaki kahramanların, çevre, adet, gelenek, görenek ve inanç gibi unsurların masalda farklılığı meydana getiren öğeler olduğu görüşündedir. Ona göre, anlatıcının kullandığı yerel etmenler ve biçimi de masalın milli bir kimlik oluşturmasına katkı sağlamaktadır.

Masal ilk olarak gerçek olayların bir hikayesi olmakla birlikte zaman geçtikçe asıl söylenenler unutulmuş, masal bazı öğelerini kaybederek yerine hayali öğeler yerleşmiş ama özündeki adalet, iyilik ve yardımseverlik gibi ilkeler sabit kalmıştır. Daha sonra kültür ve uygarlığın gelişmesiyle, savaş ve göçlerin de etkisiyle masal yerleştiği ulusun özelliklerinden de pay alarak ama asıl amacını ve yapısını da koruyarak bugünlere kadar gelmiştir. Zamanla söyleyenin unutulması ve toplumun da duygu, düşünce ve ruh haline ışık tutması nedeniyle masal toplumun ortak malı olmuştur. İkel kavimlerde masal kahramanları hayvan biçimindeyken, masallar uygar toplumlara ulaştıkça kahramanlar da insan biçiminde kullanılmaya başlamıştır (Tezel, 1990).

Yakar (2014 akt. Arıcı, 2016)'a göre, insanlığın var olduğu ilk çağlardan beri toplumun içinde gezinen masal her neslin içinden geçen, farklı güzellikleri toplayıp bugüne kadar getiren bir ırmağa ya da halkın dilinden, kültüründen topladığı güzelliklerle yuvarlana yuvarlana büyüyen ve bunu daha ilerilere taşıyan bir kartopuna benzetilebilir. Yakar, masalların da adeta bu iki doğa olayı gibi, her geçtiği çağın binbir türlü özelliğini alarak yeni bir çağa doğru yol aldıktan sonra eriyerek verimli ovalar oluşturduğunu ve yetişen yeni nesillere geçmişin birikimini sunduğunu belirtmektedir. Yakar, masalların bu yönüyle geleceğe yön veren gizli bir rehber olarak da görülebileceği görüşündedir.

Kudret (1983) Melih Cevdet Anday'ın çoğu ülkelerin yazınının masaldan doğduğunu belirttiğini dile getirmiştir. Eski Yunan'ın düşün; İsa'dan önceki beşinci yüzyıl Atinası'nın büyük tragedya yazarlarının Homeros'un masallarından aldıkları parçaları işledikleri; Vergilius'un Latin'ler için bir masal uydurmak zorunluluğu duyarak Aeneis'i yazdığı; Avrupalı ulusların da folklor ürünlerini, efsanelerini değerlendirdikleri Kudret'in Anday'dan aktardığı bilgiler arasındadır. Anday, Hamlet, Kral Lear, Faus... gibi başyapıtların orta malı masallardan çıkarılmış olduğunu da belirtmektedir.

Masal çocuğun hayal dünyasını zenginleştiren, güzellikleri öğreten, iyi örneklerin öne çıkarıldığı çocuğun ruhunu besleyen bir anlatı türüdür. Masalları sadece çocuk edebiyatı metinleri olarak değerlendirmek doğru değildir. Çünkü günümüzde birçok masal kitabından uyarlanan sinema filmleri, yerli yabancı masal kurgusu taşıyan birçok film gençler ve yetişkinler tarafından da ilgiyle izlenebilmektedir.

2.2.2. Masalın kökeni. İlk masal örnekleri olan Ezop Masalları MÖ 600'lü yıllara uzanmaktadır. Binbir Gece Masalları da birçok dile çevrilen ilk masallardandır. Türk edebiyatında Mevlana'nın Mesnevi eseri hayvan hikâyeleri ve öğüt verici masallardan oluşmaktadır. Giritli Aziz Efendi'nin Muhayyelat adlı eseri en önemli masal kitabı olarak bilinmektedir. 1876 yılına ait Billur Köşk eseri ise anonimdir. 1912 yılında yayımlanan Türk Masalları da kim olduğu bilinmeyen KD Hanım'a ait olarak bilinmektedir. Türk halk masallarının derlenmesinde Pertev Naili Boratav, Eflatun Cem Güney ve Ziya Gökalp'in önemli çalışmaları vardır (Nas, 2004).

Masalların kaynağı ile ilgili yıllardır birçok farklı görüş ortaya atılmakla birlikte kanıtlanabilen bir görüş bulunmamaktadır. Bu doğrultuda üç farklı görüşten söz edilebilir:

1.Hindoloji Görüşü

2.Mitolojik Görüş

3.Antropolojik Görüş

Kantarcıoğlu (1991) Hindoloji görüşünde masalların Hindistan'da ortaya çıktığı ve buradan diğer ülkelere geçtiği inancının savunulduğunu belirtmiştir. Paçatantra masalı bu inancın dayanağını oluşturmaktadır. Mitolojik görüşte ise masalların kaynağı mitolojidir ve masallar aslında bu mitolojilerin parça parça yansıtılmış halidir. Antropolojik görüşe göre ise, ilkel toplumların düşünme ve yaşama tarzları masallara kaynaklık etmiştir. Vahşi kavimlerde de günümüz masallarına benzer masalların var olması bu görüşü kuvvetlendirmiştir.

Arıcı (2016) masalların Batıya taşınmasının şöyle bir söylenceye de dayandırıldığını belirtmiştir. Eskiden ulaşım imkânları kısıtlı olduğu için uzun yolculuklar çoğunlukla deniz yoluyla yapılmış. Bitmek bilmeyen yolculuk sırasında yolcuların hoş vakit geçirmesi ve sıkılmasını önlemek amacıyla her gemiye Hindistan'dan bir masalcı alınarak masal anlatırılmış. Yolcular öğrendiği masalları Batıya gidince orada anlatırlarmış. Böylece Hindistan Masalları Avrupa'ya ulaşmış.

Güleryüz (2013) de masalın kökeninin tarih öncesi görüş, tarihi görüş ve etnografik görüş olarak 3 bakış açısına dayandığını ifade etmiştir. Bu doğrultuda G. Huet masalların kökeninin Hint Mitolojisi'ne (Veda'lara) dayandığını belirtirken, T. Benfrey "Asıl Halk Masalları" adlı çalışmasında masalların Budizm kökenine dayandığını söylemiştir. Masalların daha sonra Türkler ve Moğollar aracılığıyla Avrupa'ya yayıldığı ileri sürülmektedir. İnsanların tarihi devirlerde sel, kuraklık, yiyecek bulma gibi çeşitli nedenlerle verdikleri yaşam mücadelesi sebebiyle yaptıkları göçler göz önüne alındığında insanlar gittikleri yere kültürlerini de taşıdıkları görülmektedir. Bu nedenle masalların ilk kaynağı hakkında kesin bir bilgi elde etmek imkânsız görülmektedir. Güleryüz, bu durum için masalların neolitik, paleolitik dönemleri kapsayan ve daha çok kadın anlatıcılardan oluşan şamanik ürünler olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla masal olduğu bölgedeki halkın eylemlerinden ve ulusal özelliklerinden bağımsız değildir.

Masalın kaynağı ile ilgili bu görüşlerden başka farklı görüşler de bulunmaktadır. Van Der Leyen, Ludvig Laistner ve Sigmund Freud masalların kaynağını psikolojik bakışı esas alarak rüyalara dayandığını belirtmişlerdir. Bruno Bottelheim ve Carl Jung da masalları psikolojik bakış açısına dayandırarak masalların bilinçaltına itilen düşüncelerin dışa vurulmasıyla ortaya çıktığını savunmuşlardır (Sakaoğlu, 2012; Yavuz, 2002; Yücel, 2005).

Konu ve tema bakımından aralarında fazlaca benzerlik bulunan Kuzey Avrupa ve Güney Avrupa masalları arasında bile farklar bulunmaktadır. Asya ve Avrupa masallarında bu

fark daha belirgindir. Türk masallarındaki tekerlemeleri yabancı masallarda bulmak imkansızdır. Tüm bunların nedeni masalların aktarıldığı toplumların kültürlerinden, duygu ve düşüncelerinden etkilenecek bu zamana kadar gelmiş olmalarıdır. Diğer bir deyişle özünde aynı konunun iki farklı toplumda kendine has ulusal değerleri içerecek biçimde farklı biçimlerde işlenmesi kaçınılmazdır (Oğuzkan, 2001).

Batılı araştırmacıların ortaya koydukları bu teoriler masalların ne zaman, nasıl ve nerede oluştuğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar masalların kaynağını Batıyla bağdaştırmaktadır. Fakat Türk masallarının yeri tam olarak ortaya konulamamaktadır. Masalların kaynağı ile ilgili de kesin bir yargıya varılmamakla birlikte Türk masallarının, Türk kültürü ve ilişkide bulunduğu diğer kültürlerden aldıklarıyla oluştuğu ve geliştiği söylenilebilir (Çetinkaya, 2007a).

Helimoğlu Yavuz (2002) Türk masallarının 18. yüzyılın sonlarında Batılı araştırmacıların ilgisini çekmeye başladığını belirtmiş, Ana Britannica ansiklopedisinden Türk masalları üzerine yayınlanmış en eski derlemenin Fransa Kralı XVI. Louis'in çevirmen ve yazmanı M.Diegon'a ait olduğunu Nouveaux Contes Turk et Arabes (1781, Yeni Türk ve Arap Masalları I adlı eserde üç Türk masallarının yer aldığını ifade etmiştir.

Helimoğlu Yavuz (2002) Ana Britannica ansiklopedisine dayanarak Batıda masallar üzerine ilk sistemli araştırmaların 19. yüzyılda Wilhelm Grimm ile başladığını ifade etmiştir. Bilginin devamında ise Grimm'in öncü olduğu Mitolojik Okulun Max Müller gibi araştırmalar tarafından geliştirildiğinin yer aldığını ifade etmiştir. Başka araştırmacıların da Avrupa masallarının kökenini Hindistan'da aradıkları Emanuel Cosquin de Hindistan'ın masalların dünyaya yayılmaya başlanan birkaç merkezden biri olduğunu belirtmiştir. Yavuz, Sigmund Freud'un masalları bastırılmış isteklerin düş biçiminde ortaya çıkması olarak değerlendirdiğini, Carl Jung ve Bruno Bettelheim gibi 20. yüzyıl psikologlarının da masallardaki öğeleri evrensel arzu ve korkuların ifadesi olarak yorumladıklarını belirtmiştir.

Helimoğlu Yavuz (2002)'a göre, masallar eğitimsel işlevleri, dil ve anlatımlarının akıcılığı, olayların olağanüstülüğü, kahramanlarının iki gruptan (iyiler-kötüler) oluşması gibi nedenlerden dolayı önem kazanmışlardır. Masallardaki olaylar toplumsal gerçeklik kaynaklıdır. Bu sayede yaşanmış gerçeklik gelişmekte ve bireyin psikolojik dünyası rahatlamaktadır. Ona göre, insan kendi gerçeğini, beklentilerini, sorunlarını, çözüm önerilerini masal kahramanları ve olayları ile özdeşleştirerek gelecek nesilleri eğitime ve uyarma amacı gütmüştür. Masallar toplumu eğiten araçlardan biridir ve kahramanın karşılaştıkları olaylar ile yaşam gerçekleri arasında bağlantı kurulabilir. Buradan hareketle bir toplumun masallarından o ülkenin sosyolojik, ekonomik, etik değerlerine ve psikolojik göstergelerine, anadilinin inceliklerine ulaşılabileceği sonucuna varılabilir.

2.2.3. Masalın yapısı ve bölümleri. Tezel (1971) masalın masal başı, masalın kendisi ve masal sonu olmak üzere üç bölümden oluştuğunu belirtmiştir.

Güleryüz (2013) de masalların yapısının başlangıç-bağlayış, gövde-gelişme ve bitiş bölümü olmak üzere üç bölümde incelendiğini ifade etmiştir. Ona göre, masallar insan ne kadar yaşlanırsa yaşlansın insanın çocuksu yanını temsil etmektedir. Mitolojiler de masallarla iç içe olan düşünce ürünleridirler ve bu ürünler daha sonra yönetim sistemine uyarlanan dinler içerisinde yer almaktadır.

1.Giriş Bölümü (Başlangıç, döşeme, bağlayıcı, masal başı, tekerleme) : Giriş bölümünde başkahramanlar kısa ve öz biçimde tanıtılır. Tekerlemeler ve kafiyeler bu bölümde dikkat çekmektedir. “Evvel zaman içinde, çok eskiden” gibi kalıplarla dinleyeni ve okuyanı bilinmeyen eski bir döneme götürür. İlerleyen bölümlerde gelişecek ve çözülecek bir sorun ortaya konulur.

Tekerleme bölümü sözcük oyunlarından, dinleyicinin ilgisini çekmek için birbiriyle ilgisi olmayan sözlerden meydana gelmektedir. Tekerlemenin asıl güzelliği birbiriyle ilgisiz olan bu sözlerin ustaca bir araya getirilmesidir. Gerçek masal anlatıcıları tekerlemeden sonra

masala başlarlar. Tekerlemenin aslında masalla hiçbir ilgisi yoktur; dinleyicinin ilgisini çekmek ve onu masala hazırlamak için oluşturulmuş bir bölümdür (Tezel, 1971).

Gülyüz (2013) masalın bu giriş bölümüne döşeme de denildiğini ve bu bölümde anlatıcının dinleyiciyi güdüleyerek harekete geçirdiğini, beden dilini kullanarak dinleyici ve anlatıcının masalda aynı duyguları paylaşarak bütünleştiğini ifade etmiştir. Bu bölümde “Bir varmış, bir yokmuş.....” gibi sade başlangıçlar olabileceği gibi dinleyicinin olaylara karşı ilgisini yoğunlaştırmak ve dinleyiciyi güdülemek için masalın başında ya da sonunda tekerlemeli söylemler de yer alabilmektedir.

Şimşek (2002) masalların genellikle uzun bir tekerleme ile başladığını ve tekerlemenin masaldaki olaydan bağımsız sözcük oyunlarından oluştuğunu belirtmiştir. Olağanüstü benzetmeler ve öğelerden oluşan bölüm masala hazırlık aşamasıdır. Dinleyicilerin ilgisini çekmek amaçlıdır. Sınar Çılgın (2007) Türk masallarında tekerleme bölümünün uzun olduğunu belirtmiştir. Ona göre, çocuğa masal anlatırken çocuğu masala hazırlaması, dil hazzı vermesi ve anlatılanların gerçek olmadığını hissettirmesi sebebiyle giriş kısmı asla atlanmamalıdır. Masalın giriş kısmında yer alan tekerlemeler dinleme ve okuma sabrı kazandırdığı ve dil alıştırmaları yapma imkânı tanıdığı için faydalıdır.

Kıbrıs (2010) döşeme bölümünde toplumda yer alan zıt ve gülünç durumların yer aldığı bu bölümü çocukların istek ve ilgiyle okuduklarını, bu bölümün yazarın söz ustalığını konuşturduğu bölüm olduğunu ifade etmiştir.

Gökşen (1980)'e göre giriş bölümünde anlatılanlar okuyucuyu masala hazırlamak içindir. Bu nedenle bu bölümde anlatılanların masalla doğrudan ilgisi bulunmamaktadır. Bu bölüm alıcıyı tamamıyla masal aleminin olağanüstülüklerine hazırlamak içindir. Seci sanatının etkili biçimde kullanılması ve özgün söylemler bu bölüme zenginlik katmaktadır.

Türk masallarının giriş bölümündeki söz zenginliği başka hiçbir masalda bulunmamaktadır. İlgisiz sözcüklerin dizilişindeki ustalık tekerlemelerin güzelliğini oluşturmaktadır (Nas, 2004; Tezel, 1971).

2.Gelişim Bölümü (Gövde, gelişme, asıl bölüm): Asıl masal bölümünde masalın asıl olay örgüsü anlatılır. Bu bölümde iyi kötü cinler, şeytanlar, periler diğer bir deyişle iyi ve kötü kişiler birbirleriyle ilişki kurarlar. En ufak deliklere giren parmak adam insanüstü işler başarmakta sıkıntı çekmez. Ya da Keloğlan Arap Bacı'yı kandırıp saraya girerek devi uykusunda öldürebilir. Başına geçirdiği sihirli külahla ya da sırtına giydiği hırka ile Keloğlan her yere girip çıkar, kendisini kimse görmez, o her şeyi görür ve bütün sırları bilir. Sultanın karşısında oturup yemeği yediği halde kendisini göstermez. Bu ve bunun gibi bütün özellikler Türk masallarının en belirgin özellikleridir (Tezel, 1990).

Gülyüz (2013) bu bölümün ana olayın ortaya çıktığı, yerin tanımlandığı, ayrıntıların ortaya çıktığı, kahramanların özelliklerinin belirginleştiği, kahramanların özelliklerinin belirginleştiği ve masalın en uzun bölümü olduğunu belirtmiştir. “Günün birinde...”, Vakti zamanında adamın biri/ülkenin birinde...” gibi tümcelerle başlayabilmektedir. “Az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gitmiş.” gibi orta geçiş tekerlemeleri ile de bu bölümde karşılaşılabilmektedir. Yine bu bölümde kişiler belirli varlıklara benzetilerek anlatıma güç kazandırılmaktadır. “Ay gibi nurlu, tilki gibi kurnaz, güneş gibi sıcak, elma gibi kırmızı, kan kırmızısı...” gibi ifadeler bu duruma örnek verilebilir.

Şimşek (2002) bu bölümde olay zincirinin anlatıldığını belirtmiştir. “Bir zamanlar...., Evvel zaman içinde.....” söylemleriyle başlayabilmektedir. Bu bölümde kahramanlar tanıtılır, iyiler ve kötüler sürekli karşı karşıya kalır. İki taraf için de onları amaçlarına yaklaştıran yardımcı unsurlar yer almaktadır.

Sınar Çılgın (2007) gövde bölümündeki tekerlemenin zaman ilerlemesindeki ve yer değiştirmedeki hızlılığı, yolculuğun zor şartlarda geçtiğini ve yolların uzunluğunu kısa yoldan

anlatmak için kullanıldığını ifade ederek şu örnekleri vermiştir: “Konarak, göçerek, lale sümbül biçerek.....”, “Derelerden yel gibi tepelerden sel gibi....”

Kıbrıs (2010)’ın da belirttiğine göre, tekerlemeler ve güzel sözler gövde bölümünde de yer alabilir ve Türk masalları bu açıdan çok zengindir. Kıbrıs gövde bölümünde masalı oluşturan esas olayın ve ayrıntıların yer aldığını, masalın en uzun bölümü olduğunu ifade etmiştir. Bu bölüm “Adamın biri, günün birinde, bir gün, vaktiyle memleketin birinde.....” gibi kalıp sözcelerle başlamaktadır. Okuyan ya da dinleyen kişinin masala heves ve heyecanını artıran gerilim içeren olaylar yer almaktadır.

Gökşen (1980) bu bölümde olayların belli bir mantığa ve kronolojiye uygun olarak sıralandığından bahsetmiştir. Anlatımı daha etkileyici hale getirmek ve dinleyicinin ilgisini canlı tutmak için bu bölümde tekerlemeler de yer alabilmektedir. Asıl olay bu bölümde yaşanmaktadır.

3.Bitiş Bölümü (Sonuç, dua, üç elma, masal sonu): Güleryüz (2013) anlatıcının masalı kendine has, değişik tümceler kullanarak da bitirebileceğini belirtmiştir. Bu bölüm “Onlar ermiş muradına.....”, “Gökten üç elma düştü.....” gibi genellikle mutlu bitiş tümceleriyle sonlandırılmaktadır. Sınar Çılgın (2007) bu bölümde gökten düşen üç elma ile anlatıcı ve dinleyenin de dileklerine kavuşmalarının istendiğini ve bu bölümdeki tekerlemenin diğer bölümlerden daha kısa olduğunu belirtmiştir.

“Masalcı masalı orijinal biçimde bitirmek ve anlattığı olaylara gerçek havası vermek için bu bölümde gerçekçi tekerlemeler söyler. Anlattığı olayların içinde varmış gibi kırk gün kırk gece düğünde bulunur (Tezel, 1990).” Nas (2004) da bu bölümde anlatıcının okuyucu ya da dinleyiciye masalda geçen olayları yaşadığı sanki kendisinin de olayları bizzat gördüğü izlenimini verdiğini ifade etmiştir. Düşen üç elmanın birisini de kendisine pay biçmesi ya da kerevete çıkma eylemine kendisini de dahil etmesi bundan dolayıdır.

Şimşek (2002)'in de belirttiği gibi bu bölümde iyiler ödüllendirilir, kötüler yenilir, cezalandırılır ya da yok edilir. Evlenme durumu varsa kırk gün kırk gece düğün yapılıır. Kıbrıs (2010) bu bölümde gelişme bölümünde başlayan düğümün çözüldüğünü belirtmiştir.

2.2.4. Masal türleri. Masal türleri ile ilgili farklı araştırmacıların farklı ölçütleri esas alarak yapmış olduğu birçok farklı sınıflandırma bulunmaktadır. Bu sınıflandırmalardan bazıları şöyledir:

Nas (2004) masal türlerini halk ve sanat masalları olmak üzere iki ana başlık altında toplamıştır. Halk masalları olağanüstü masallar, gerçekçi masallar ve hayvan masallarından oluşurken; sanat masalları geleneksel biçimi korunarak işlenmiş halk masalları ve çağdaş dille yazılmış masallardan oluşmaktadır. Oğuzkan (1997) masalları halk masalları ve edebi masallar (peri masalları, sanat masalları) olmak üzere iki gruba ayırmaktadır.

Helimoğlu Yavuz (2002) ise masalları kesin çizgilerle ayırmanın olanaksız olmadığını belirterek içerikleri ve dayandıkları biçimi esas alarak dört ana başlık altında toplamıştır:

Olağanüstü masallar; cin peri, olağanüstü güçlere sahip insan masalları, sihir büyü masalları, dev cadı canavar masallarından oluşmakta iken; *gerçekçi masallar* padişah sultan şehzade prenses vezir masalları, zengin tüccar ağa bey masalları ve sıradan ve yoksul insan masallarından oluşmaktadır. Bunun dışında *hayvan masalları*, *deyimleri ve atasözlerini konu alan masallar* da bulunmaktadır.

Helimoğlu Yavuz (2002) masalarda verilen uğraşları günümüzde bir yerlere gelebilmek için sarf edilen çabalarla bağdaştırarak masaldaki “mutlu son” a ulaşmak için öldürülen devleri ilkokul yıllarından itibaren hazırlanılıp girilen ve hayat mücadelesinin bir parçası olan sınavlara benzetmiştir. İş ortamlarında yapılan engellemeleri de masalardaki cadıların ve büyücülerin yaptıkları edimler ile koşutluk gösterdiğini ifade etmiştir. Her masalın kaynağını bir gerçekten aldığını hatta bu nedenle bazı masalarda yer, zaman ve

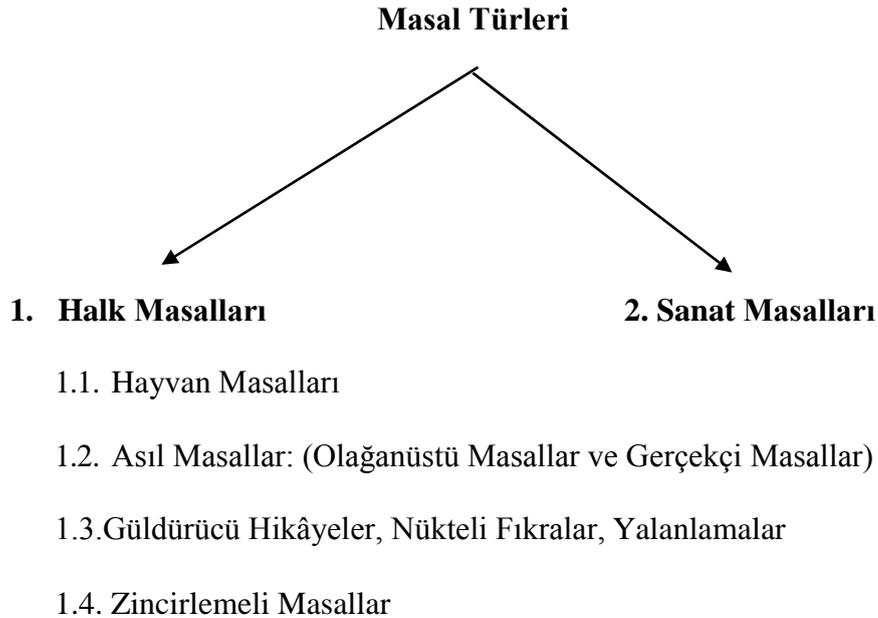
kahraman belirsizliğinin yerine kahraman ve yer unsurlarının belirli halde verildiğini ifade etmiştir.

Kıbrıs (2010) masalları üretiliş ve çıkış kaynakları bakımından ikiye ayırmaktadır: *Halk Geleneği ile Oluşmuş Folklorik Nitelikli Masallar* ve *Yapay Nitelikli Yazımsal Masallar*. Gülerüz (2013) de masalları *Halk Masalları* ve *Sanat (yaratı) Masalları* iki başlık altında ele almıştır. Şirin (2007) masalları *Halk* ve *Sanat Masalları* olmak üzere iki ana başlığa; Halk Masallarını ise *yazılı* ve *sözlü halk masalları* olmak üzere iki alt başlığa ayırmaktadır. Tezel (1971) ise masalları *hayali masallar* ve *gerçekçi masallar* olmak üzere iki başlık altında incelemiştir.

Görüldüğü üzere kimi araştırmacılar masalları konularına göre ayırırken, kimileri yazılı veya anonim olmalarına göre sınıflandırmıştır. Boratav (1988) ise masalları 4 başlık altında değerlendirmiştir. Bu çalışmada Boratav'ın belirlediği türler esas alınarak genişletilmiştir:

Şekil 8

Masal Türleri



1. Halk Masalları. Güteryüz (2013) halk masallarını bir toplumun ya da ulusun tarihsel süreçte oluşarak dilden dile anlatılagelen sözlü ürünler olarak tanımlamıştır. Sözlü halk masallarını anlatmak sanıldığı kadar kolay değildir. Çünkü anlatıcının masalı anlatırken sözcüklere konunun önemine uygun vurgu ve tonlamayı yapması ve olayların gidişatına göre jest ve mimikleri ile anlatımı hareketli hale getirmesi gerekmektedir. Güteryüz, ninelerin ve dedelerin anlattığı masalların doğallığının bozulmadan kasetlere kayıt edilerek yazıya aktarılmasıyla “Yazılı Halk Masalları”nın oluşturulduğunu ifade ederek bu masallar irdelendiği takdirde dönemin kültürel değerlerine ulaşılabileceğini belirtmiştir.

Kıbrıs (2010) halk masallarının halkın oluşturduğu toplumsal belleklerden süzülerek gelmiş folklorik nitelik taşıyan masallar olarak tanımlamıştır. Kıbrıs’ın da belirttiği üzere bu masallar toplumların tarihleriyle, yaşantılarıyla, gelenek-göreneklerinden izler taşıyan ilk olarak halk arasında anlatılagelmiş daha sonraları yazıya geçirilmiştir.

Sözün kudreti sözlü halk masallarının büyüdür. Masalların en canlı ve dinamik türü sözlü halk masallarıdır. Anlatıcı ustalığı sözlü halk masallarında oldukça önemlidir. Dinleyicinin ilgisini canlı tutmak bu tür masallarda oldukça önemlidir. Sözlü masalları anlatmak ustalık gerektirir (Şirin, 2007).

Kıbrıs (2010) kim tarafından ortaya çıkarıldığı belli olmayan halk masallarının yalın dille ve yerel ağız özellikleriyle oluşturulduğunu ifade etmiştir. Türk edebiyatı için masalların yazıya geçirilmesi Milli Edebiyat Döneminde (1911-1922) gündeme gelse de Cumhuriyet dönemine kadar gerçekleşmemiştir. Ziya Gökalp’in öncülük yaptığı bu alanda Orhan Şaik Gökyay ve Eflatun Cem Güney ilk çalışmalarını ortaya çıkarmıştır. Bu şekilde tekrar gözden geçirilerek topluma aktarılan halk masalları dil, anlatım ve kurgu açısından kusursuzlaştırılmak istenilmiştir. Asya, Afrika ve Avrupa halk masallarının Grimm Kardeşler (Jakob- Wilhelm Grimm-Almanya), Charles Perrault (Fransa), Selma Lagerlöf (İsveç), Hans Christian Andersen (Danimarka) tarafından yeniden yazılıp kitaplaştırıldığını ifade etmiştir.

Halk masallarında konular oldukça çeşitlidir ve genellikle çocukların karşılaştığı zorluklar, aile bireyleri ilişkileri, en küçük ve saf kardeş başarısı, aile üyelerine duyulan sevgi, yaşamın komik, tuhaf ve zor yanları, üvey anne-üvey kardeş kıskançlıkları gibi durumlar üzerine yazılmışlardır.

Halk, belki de en çok bu türde yaşanan hayatla ilgili sorunlarını ve özlemlerini dile getirebilmiştir. Masalarda padişahlar, yeri geldiğinde cezalandırılmış, yeri geldiğinde yoksul olmuş, yeri geldiğinde de yoksul ve âciz insanlara yardımda bulunmuştur. Bu bakımdan masallar, halkın konuşan dili olmuştur. Sadece padişahlar değil, vezirler de kadılar da hocalar da bunlardan kendilerine düşen payı almışlardır.

Halk masallarının konuları genellikle yalındır ve bu tür masalarda olay önemlidir. Bağlı kalınacak bir metin olmadığı için halk masalları değişik yerlerde, değişik zamanlarda ve değişik kimseler tarafından ayrı ayrı biçimlerde söylenir. Bizde bu tür masalların derlenmesi ve yazıya geçirilmesi işine Cumhuriyetten sonra önem verilmiştir ve Ziya Gökalp (1878-1924) 'in bu konuda da öncü çalışmalara giriştiği bilinmektedir.

Kimi yazarlar halk masallarını geleneksel biçimini koruyarak işlemişlerdir. Amaçları halk masallarını kalıcı hale getirerek yazılı edebiyata katkı sağlamaktır. Bu duruma örnek olarak Grimm Kardeşlerin 19.yy'ın başında halk masallarını derlemeleri verilebilir. Fransa'da Charles Perrault; Danimarka'da Andersen; Türkiye'de ise Eflatun Cem Güney, Orhan Şaik Gökçay, Erdal Öz, Adnan Binyazar halk masallarını geleneksel biçimiyle işleyen kişilere örnek verilebilir. Dede Korkut Masalları da aynı anlayışla derlenmiştir (Boratav, 2007; Nas, 2004; Gökşen, 1980).

Halk masallarında insan ilişkileri, değişik insan tipleri, ilginç serüvenler, evrensel sorun ve durumlar ele alınır. Karşılaşılan güçlükler, kıskançlıklar, fedakârlıklar, başarılar, sevgi, gülünç olaylar kısacası genel insanlık sorunları konu edilir (Oğuzkan 1997).

Çocuklar dil, anlatım ve bütünlük yönünden üzerinde çalışılan, işlenilen halk masallarını okurlar ve dinlerler. Nitekim Alman folklor ürünlerini titizlikle ele alıp işleyen Grimm Kardeşlerin masalları yalnız Alman çocuklarınca değil, hemen hemen bütün dünya çocuklarınca ilgiyle okunan eserler arasında yer almıştır. Halk masalları toplumun tarihi özelliklerini yansıtır (Oğuzkan, 1997, s.27).

Halk masalları ile 4 türde karşılaşmaktadır:

1.1. Hayvan Masalları. Hayvan masallarında hayvanlar kendi özelliklerini yitirerek insan kılığına girerler ve onlar gibi düşünüp, konuşurlar. Hayvan masalları asıl masallardan daha kısa olurlar, tekerleme ya da tekerleme tarzı sözler söylenmez. Bazı hayvan masalları zincirlemeli masallara yakın özellik sergilerler. Bir düşüncüyü güçlendirmek ya da ibret dersi vermek amacıyla yazılırlar. Öğretici-eğitici niteliklerin azaldığı hayvan masallarında macera yönü ağır basar. Çocukların sevip benimsediği masallardır (Boratav, 1988).

1.2. Asıl Masallar: (Olağanüstü Masallar ve Gerçekçi Masallar). “Hayali olayları, hayali kahramanları anlatan, gerçeğe yaşanan hayata uymayan olayları içeren masallar olağanüstü masallardır. Dev ve peri masallarının hepsi hayalidir (Tezel, 1971).” Olağanüstü masallar öteki türlere göre daha uzun, olayları daha çapraşık ve kişileri daha kalabalıktır. Kişileri insan ve doğaüstü varlıklardır. Hayvanlar araç durumundadır. Bazen insanlar da büyü sonucu geçici bir süre hayvan kılığına girebilirler. Kimi masallarda hayvanlar kendi özellikleriyle; fakat olağanüstü güçlerle kahramana yardım etmek için maceraya dâhil olurlar (Boratav, 1988).

Türk masallarında olağanüstü öğeler ve kişiler bile gerçeğe yakınlaştırılma eğilimindedir. Bu nedenle de akıl dışı değildir. Örneğin, dev tasvir edilirken insanlardan farkı olmayan daha büyük, obur bir yaratık tasvir edilir. Periler olay, durum ve kişileri değiştiren kişiler olarak canlandırılır. Türk masallarında at da sahibini uyaran, ona yardım eden, öğüt veren, konuşan, uçan bir hayvan olarak yer almaktadır (Boratav, 1988).

“Akıl ve mantığa sığın, yaşanan hayatın olay ve kişilerine benzeyen masallar gerçekçi masallardır (Tezel, 1971).” Gerçekçi masalarda padişah kimi zaman iyi özellikleri olan bir kişi, kimi zaman ise olumsuz özellikler taşıyan bir kişi konumundadır. Kimi masalarda padişahın yerini vezir, tüccar, bey gibi kişiler alır. Bu masalarda olumlu kişiler ya varlıklı kişilerin ya da fakir kişilerin çocuklarıdır. Kişilerin ötelenerek zenginken fakir ya da fakirken zengin konumuna geldiği de görülür. Mutsuz kişilerin kaderlerini yenme çabalarını masalarda Keloğlanla özdeşleşmiştir. Tembel ama zeki ve kurnaz olan Keloğlan yoksuldur, çevresinde küçümsenir; fakat masal boyunca kötülerle savaşarak sonunda büyük başarılar ulaşıır. Keloğlanın kadın versiyonları da yoksul ama zekâsı ve iyilik dolu kalbi sayesinde şehzade, kral gibi güçlü ve zengin kişilerin oğlu ile evlenen bir genç kız olmaktadır. Bu Keloğlan ve akıllı kız tiplerinin Osmanlı zamanlarında da var olduğu düşünülmektedir. Masal anlatıcılarının daha çok kadın olmasından dolayı da masalarda yer alan tuttuğunu koparan genç kız/kadın tipleri belirgin olarak yer almaktadır. Gerçekçi masalara hırsız, yankesici, haydut masalları; düzenbaz erkek ve kadın masalları; deli kişilerin masalları; yoksul kişilerin zekâ ve sağduyuları sayesinde üstün geldiği masallar da dâhil edilebilir (Boratav, 1988). Yıllar & Turan (2011) gerçekçi masalların kahramanlarının ve olaylarının gerçeğe yakın olduğunu belirtmiştir. Keloğlan, Köse ve Padişah gerçekçi masal kahramanlarına örnek verilebilir. Kimi durumlarda padişahın yerini vezirler, zengin kişiler ve beyler almaktadır. Türk masallarında padişah ya da onun konumu gibi gücü elinde bulunduran kişi çoğunlukla halka zulüm eden kötü karakterli biridir. Padişahın ya da fakir ailelerin çocukları da masallardaki iyi karakteri oluşturmaktadır. Keloğlan ile Köse masallarında Keloğlan tipik karakter özelliklerinin dışında sevimli ve talihli olmak gibi üstün niteliklere sahiptir. Gerçek masalarda padişah, tüccar, hoca, yoksul oğlan gibi gerçek kişiler kullanılmakta ve onların yaşanmışlıkları anlatılmaktadır. Kahramanları ve olayları gerçek yaşamdakine benzemektedir. Fakat kahramanların özellikleri değişebilmektedir. Örneğin padişah kimi

masallarda iyi ve cömert bir kişiyken; kimilerinde açgözlü bir kişi olabilmektedir(Kudret, 1983; Tezel, 1990; Boratav, 2007).

Kimi gerçekçi masallarda olumlu kişiler, padişah, zengin tüccar gibi güçlü kişilerin ya da yoksul ailelerin kız ya da erkek çocuklarıdır. Yoksul bir erkekse kahraman şayet zengin bir kızla; yoksul bir kızsda zengin ve güçlü bir erkekle evlenir (Nas, 2003).

Gerçekçi masallar Osmanlı toplumundan da izler taşımaktadır. Osmanlıda da soylular sınıfındaki kişiler aslında kentsoylu değil becerikli ve aklını kullanan kişilerin padişah, sadrazam gibi güçlü kişilerin gözdesi olarak sınıf değiştirmişlerdir. Masallar da bu yüzden bu kişilerin sınıf değiştirmeden önceki yaşantısına da kaynaklık etmektedir (Boratav, 2007).

1.3. Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar, Yalanlamalar. Güldürücü fıkralar da kısa; fakat yoğun anlatı tekniği ile oluşturulmuş anlatılardır. Bu hikâyelerin amacı karşıdakini duruma inandırmak, herhangi bir düşünceyi örnek vererek güçlendirmek, bir duruma açıklık getirmek ya da direnişinde yanıldığını göstermek gibi amaçlarla anlatılırlar. Bu tür Türk halk edebiyatında da önemli bir yer tutmaktadır. Hayvan masallarındaki gibi tekerlemelerin yer almaması nedeniyle uzun masallardan farklıdırlar. Bitişte az sözle ve örtülü biçimde verilmek istenen ileti aktarılır. Bu noktada dinleyiciden zekâsı ile inceliği kavraması beklenir (Boratav, 1988).

Yalanlamalı masallarda masalcının üçüncü şahısla anlattığı macerayı sözü kişilerden birine verip birinci şahıslı anlatıya dönüştürdüğü görülür. Sözü alan kişi de bir süre kendi başından geçen hikayeyi anlatır. Yarışma varsa bir süre sonra ikinci kişi de macerasını anlatmaya başlar. Yalanlamalı masalların diğer bir örneği de memleket veya bölge halkının ülkelerinde her şeyin olağanüstü ölçülerde olduğunu iddia ederek övünme huyları ile dalga geçen hikayelerde karşılaşılır (Tezel, 1971).

1.4. Zincirlemeli Masallar. Zincirlemeli masalların çoğunun kişilerini hayvanlar oluşturmaktadır. Hayvan masallarından ayrılan yönü ise ders verme amacının olmaması,

eğlenmek ve şaşırtmak amaçlarıyla yazılmalarıdır. Çocukların kendi aralarında çok anlattıkları ve severek dinledikleri masallardandır. Bu masallar küçük ve önemsiz olayların art arda getirilmesiyle oluşturulmuşlardır. Halkalar arasında mantık bağı vardır. Genellikle çok uzun olmaz; fakat tempolu biçimde ilerler. Anlatı bir yerden sonra son olaydan ilkinde ya da son kişiden ilk kişiye doğru olacak biçimde tersine dönmektedir. Başta ve sonda olayın kısa bir anlatısı ortada ise konuşmalar yer almaktadır. Uluslararası incelemelerde bu masallara kalıplı masallar da denilmektedir (Boratav, 1988).

2. Sanat Masalları (Yaratı Masalları, Yapay Nitelikli Yazımsal Masallar, Asıl Masallar, Olağanüstü masallar, Edebi Masal, Yapma Masal, Modern Masal). “Yazarların kişisel hayal güçlerine dayanarak yazdıkları ve halk masallarına göre sanat açısından daha değerli sayılan masallara “edebi masal” denir(Oğuzkan, 1997, s.28).” Güteryüz (2013) sanatsal masallarını aslına ya da benzerine uygun olarak oluşturulan masallar olarak tanımlamıştır. Bu masallar yeni bir kurguya, biçime ya da yazarın düş gücüne dayanarak ortaya çıkabilir. Konuları, kahramanları ve mekanları genellikle gerçek dışıdır. Olağanüstü olayların yer aldığı ve kahramanlarının olağanüstü özelliklere sahip olduğu masallardır. Güteryüz, günümüz çocuklarının zamanlarını farklı biçimlerde değerlendirmesinden dolayı masalların heyecan verici büyüdü dünyasından uzak kaldıklarını ifade etmiştir. Bu dönemde Harry Potter ve Yüzüklerin Efendisi gibi mitoloji ve masal karışımı kitapların da yeni türde yaratı çalışmaları olduğunu belirtmiştir.

Kıbrıs (2010) yazımsal nitelikli masalların halk masallarının biçim ve kurgusuna dayanabileceği gibi yazarın hayal gücüyle oluşturulabileceğini, konularının genellikle hayali yerlerde geçtiğini ve kahramanlarının olağanüstü olaylar yaşayan ve olağanüstü güçlere sahip olan kişiler olduğunu büyü, fal, tılsım gibi doğaüstü eylemler içerdiğini belirtmiştir.

Sanat masalları yazarın düş gücüyle yazılmasından dolayı edebi değeri en yüksek masallardır. Yapay masallarda belirli düşünce ve davranışlar aşılmanmaya çalışılmakta, biçim ve anlatım

açısından halk masallarından daha ileridirler. Teknolojik, sosyal ve kültürel yenilikleri ve güncel olayları konu edinebilirler. Yazınsal masallar düz yazı olmasının yanı sıra şiir biçiminde de olabilmektedirler.

Yıllar & Turan (2011)'ın belirttiğine göre olağanüstü masalarda kahramanlar tamamen hayali ve olağandışı varlıklardan oluşmaktadır. Diğer masal türlerine nazaran kahraman sayısı daha fazla, daha masalsi bir üslupla yazılmış ve daha karmaşık olaylar içermektedir.

Sanat masallarının esin kaynağı halk masallarıdır. Halk masallarından farkı öznel duygu ve düşünceleri de içermesidir. Sanat masalı yazarın psikolojik eğilimlerini de içinde barındırır. Halk masallarından bir farkı da güncel olmalarıdır. Bu anlamda değişen ve gelişen çocukluğa da hitap edebilir. Güncel hayatlar ve sorunlar bu masalların konusu olabilir. Sanat masallarında eğitsellik halk masallarına göre daha ön plandadır. Masalların yeniden işlenmesi ya da özgün eserler olarak ortaya çıkan sanat masalları çocuk psikolojisine uygun çocuk eğitimini ön plana alması nedeniyle sanat masallarının daha ön planda oldukları söylenebilir (Dilidüzgün, 2007; Gökşen 1980).

Türk masallarının olağanüstü öğeleri akıldışı nitelikte değildir. Örneğin dev insandan farklı bir dış görünüme sahip olmamakla birlikte sadece daha büyük ve obur bir yaratıktır. Diğer bir deyişle Türk masalları olağanüstü olan türde bile gerçeğe yakın bir çizgi izlemekte ve aşırı olağanüstülüklere yer vermemektedir (Nas, 2004; Boratav, 1988).

Edebi masal alanında dünyaca ün kazanmış başıca yazarlar Alman Jacob-Wilhelm Grimm Kardeşler (1785-1963/1786-1859), Fransız Alphonse Daudet (1840-1897) Charles Perrault (1628-1703), İsveçli Selma Lagerlöf (1850-1940), İngiliz Lewis Carroll (1832-1898), İrlandalı Oscar Wilde (1854-1900) ve Jonathan Swift (1667-1745), Danimarkalı Hans Christian Andersen (1805-1875)'dir (Oğuzkan, 2001).

Bu masalarda anlatılan korkunç ve acıklı durumlar çocukları tedirgin edip psikolojilerini bozabilmekte onları kaygı ve tasalara sürükleyebilmektedir (Oğuzkan, 1997).

Edebi masal alanında dünyaca ün kazanmış ve eserleri çocuk edebiyatı klasikleri olan başlıca yazarlar şunlardır: Danimarkalı Hans Christian Andersen(1805-1875), İrlandalı Oscar Wilde(1854-1900) ile Jonathan Swift(1667-1745), İngiliz Lewis Carroll(1832-1898), İsviçreli Selma Lagerlöf(1850-1940), Fransız Alphonse Daudet(1840-1897) ile Charles Perrault(1628-1703) ve Alman Jacob-Wilhelm Grimm(1785-1863/1786-1859) Kardeşler (Oğuzkan 1997, s. 29).

2.2.5. Edebiyatımızda çocuk masalı. Türk halk masallarından bir çoğunu yazarlarımız çocuklar için yeniden yazmaya başlamıştır. Örneğin, Orhan Şaik Gökyay, XIV. yy Anadolu Türkçesiyle yazılan Dede Korkut Hikayeleri'ni günümüz Türkçesine çevirerek önce Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları (1939) ve Bugünkü Korkud'un Kitabı(1973) adında bir eser daha yazmıştır. Adnan Binyazar'ın Dedem Korkut'tan Öyküler (1972) ve Erdal Öz'ün Dedem Korkut (Masallar) adlı kitapları da aynı kaynaktan yararlanılarak yazılmıştır (Oğuzkan, 1997).

Kimi yazarlarımız ise Anadolu'nun değişik bölgelerinde söylenegelen masallarımızı yazı dilimize kazandırmışlar ve böylece çocuk edebiyatımızı da zenginleştirmişlerdir. Bu konuda en yoğun çabayı Eflatun Cem Güney (1896-1981) göstermiştir. Güney'in başlıca eserleri şunlardır: Dertli Kaval (1945), Nar Tanesi (1946), Karayılan ve Karagülmez (1946), Zümrütanka (1948), Açıl Sofram Açıl (1949), Âşık Garip (1950), Akıl Kutusu (1953), Bir Varmış Bir Yokmuş (1956), ve Gökten Üç Elma Düştü (1960). Güney'in Açıl Sofram Açıl adlı eseri 1956 yılında Hans Christian Andersen Masal Kurumu'nun düzenlediği "Uluslararası Çocuk Kitapları Şeref Listesi"nde yer almıştır (Nas, 2004).

Yurdumuz masallarını bugünkü dille yeniden yazma konusunda sürekli bir çaba gösteren bir başka yazarımız ise Oğuz Tansel'dir. Tansel'in bugüne değin yayımlanan masal

kitapları şunlardır: Altı Kardeşler (1959), Yedi Devler (1960), Üç Kızlar (1963), Mavi Gelin(1966) ve Allı ile Fırfırı (1976). Yazar, son eseriyle Türk Dil Kurumu'nun 1978 En İyi Çocuk Kitabı ödülünü kazanmıştır (Oğuzkan, 2001).

Uzun yıllardan beri Türk masalları üzerinde çalışan ve yayımladığı kitaplarla çocukların ilgisini çeken bir yazarımız da Naki Tezel'dir. Tezel'in bir kısmı "Tezel Amca" adı altında yayımlanan başlıca eserleri şunlardır: Keloğlan Masalları(1936), Beybörek(1942), Alabalık(1944), Altın Araba(1944), Yeşil Kuş(1945), Peri Kızı(1945), Konuşan Kaval(1946), Şamdan Kız(1946), Talih Kuşu(1960) ve Kayıp Sultan (1962) (Nas, 2004).

Son yıllarda daha başka yazarlarımız da çocuklar için masal yazmaya başlamıştır. Dileği Gerçekleşmeyen Kız(1963), Güllü Padişah (1963) ve Mavi Pullu Balık eserleriyle İbrahim Zeki Burdurlu'yu, Deve Tellal, Pire Berber İken (1975) adlı kitabıyla Tarık Dursun K.'yi Şeytanın Altınları(1976) adlı eserleriyle Ülkü Tamer'i ve Mavi Orman adlı masal kitabıyla Güngör Dilmen'i sayabiliriz (Oğuzkan, 1997, s.29-30).

Kıbrıs (2010) masalın Türk edebiyatında sözlü olarak çok eskiden beri var olduğunu; fakat yazılı olarak fabllardan sonra çıktığını ifade etmiştir. Masalların yazıya geçirilmesi Cumhuriyet'ten sonra 1940'lara doğru olduğunu, manzum olarak Seyfi Orhan ve Ziya Gökalp'in eserler verdiğini, düz yazı olarak ise 1040'tan sonra arttığını belirtmiştir. Kıbrıs (2010) "Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları" adlı yapıtıyla Orhan Şaik Gökyay'ın masallar konusunda öncülüğü yaptığını daha sonra bu sırada Eflatun Cem Güney'in halk masallarını derleyerek yeni biçimde Çocuk Edebiyatına kazandırmış, Profesör Ahmet Caferoğlu, Pertev Naili Boratav ve Nazi Tekel de halk masallarını yazılı olarak edebiyatımıza kazandırmışlardır. Cahit Uçuk, Oğuz Tansel ve İbrahim Zeki Burdurlu da yapay masal yazarlarındandır.

Kıbrıs (2010) 1970 sonrası dönemde Türk Edebiyatında İsmail Sivri, Ahmet Kahraman, Yaşar Kemal, Erol Toy, Ülkü Tamer, Ahmet Uysal gibi yazarların özgün

masallarla ortaya çıktıklarını ifade etmiştir. Kıbrıs İran-Azerbaycan edebiyatının temsilcisi olan Samed Behrengi'nin Türk olmadığı halde *Küçük Kara Balık*, *Bir Şeftali Bin Şeftali*, *Bir Vardı Bir Yoktu*, *Koroğlu Geliyor*, *Püsküllü Deve*, *Sevgi Masalı*, *Pancarlı Çocuk*, *Kel Güvercin* gibi eserlerle Türk edebiyatına katkıda bulunduğunu aktarmıştır.

1980 sonrasında ise Türk Çocuk Edebiyatı'nda Mevlana İdris Zengin, Mustafa Ruhi Şirin, Tarık Dursun Kalkınç, Mavisel Yener, Ayşe Kilimci, Hasan Latif Sarıyüce, Gülten Dayıoğlu, Aytül Akal gibi isimlerden söz edilebilir.

Şimşek (2002) Türkiye'de ilk masal derlemelerinin Teodor Menzel, Radloff, Ignacz Kunoş gibi araştırmacılar tarafından yapıldığını, Ziya Gökalp'in katkısıyla da masalın yazılı edebiyatın ilgi alanına girdiğini belirtmiştir. Eflatun Cem Güney de derlediği masalları Türk masal edebiyatına yeniden kazandırmıştır. En Güzel Türk Masalları(1948), Bir Varmış Bir Yokmuş (1956), Evvel Zaman İçinde (1957), Gökten Üç Elma Düştü (1960), Az Gittim Uz Gittim (1961), Ağlayan Nar ile Gülen Ayva (1969), Hasırcı Baba ile Keloğlan (1969), Altın Gergef (1971) Eflatun Cem Güney'in masallarına örnektir. Pertev Naili Boratav'ın Az Gittik Uz Gittik (1969); Naki Tezel'in Türk Masalları (1971); Tahir Alangu'nun Billur Köşk Masalları (1961), Keloğlan Masalları (1967); Saim Sakaoğlu'nun Gümüşhane Masalları (1973); Umay Günay'ın Elazığ Masalları (1973); Ümit Kaftancıoğlu'nun Tek Atlı Tekin Olmaz (1973); Bilge Seyidoğlu'nun Erzurum Masalları (1999); Tarık Dursun K.'nin Güzel Uykular Alara, ve Bir Küçük Adam Varmış; Cahit Zarifoğlu'nun Motorlu Kuş; Mustafa Ruhi Şirin'in Guguklu Saatin Kumrusu; Emin Öztürk'ün Gül Ağacı; Hasan Latif Sarıyüce'nin Gökten Üç Elma Düştü; Aytül Akal Geceyi Unutan Fil; Ahmethan Yılmaz Karanfilli Dev Amca; Mevlana İdris Uçan Eşek; Sadık Yalnızoğlanlar Mavi Kanatlı Bir Kuş önemli Türk masallarındandır.

2.2.6. Çocuk masallarının özellikleri. Masallarda Greimas'ın da belirttiği gibi karşıtlık unsurları bulunmaktadır. Güzel karşısında çirkin, iyi karşısında kötü verilmektedir.

Burada amaç çocuğun karşılaştırma yapabilmesi ve iki durumun da sonuçlarını net bir şekilde görebilmesidir.

Hayvanlar da insanlar gibi olayların içinde yardımcı karakter olarak genellikle güçsüz ve iyi olanın yanında yer alabilmektedirler. Masalların konusu bir başarı ya da mutluluk hikâyesidir. Amaca ulaşılan kadar da birtakım zorluklar kötü insanlarla mücadele edilerek aşılır. Karakterler bir tipi temsil eder ya tamamıyla iyi ya da tamamıyla kötüdür. Bu nedenle karakter özellikleriyle çelişen eylemlerde bulunmazlar. Masal boyunca okuyucu ya da dinleyici bu iyi karakterlerin karşılaştıkları eylemlere onlarla birlikte üzülür ya da sevinir.

İyi bir masal kişinin dikkatini ana fikir üzerine çekmelidir. Çok çeşitli olay ve karakterler okuyucu ya da dinleyicinin ilgisini dağıtabilir. Genellikle olay sayısı üçtür. Bu açıdan Binbir Gece Masalları çocuklara uygun değildir; çünkü bir konudan diğerine geçmektedir. İyi bir masalda bir mantık düzeni olmalı, olaylar karakterlerin özellikleriyle çelişmemelidir ve sonuç her zaman gerçeğe uygun olmak zorunda değildir (Zengin, 2003, s.72).

Halk masalları özgün biçimleriyle ele alınacak olursa çocuklar için değildir. Çünkü bu masallarda yer alan birçok olumsuz imge çocuklar üzerinde olumsuz bir etki bırakma riskine sahiptir. Örneğin Grimm masallarında Hansel ve Gratel'in cadıyı kazana atmaları, prensesin kurbağayı duvara çarpıp öldürmek istemesi ya da prensin canavarı parçalaması gibi durumlar çocuğa görelilik ilkesine ters düşmektedir (İpşiroğlu, 1997).

Masallarda dil ve üslup masalın türüne göre değişmektedir. Destanlarda yalın anlatım hâkimdir. Büyük düşünceler basit bir dille ifade edilmektedir. Peri masallarında ise romantik bazen güldürü unsurları ve şiirler içeren ahenkli bir anlatım kullanılmaktadır. Peri masalı seven çocuklar bir süre sonra şiir ve müzikten zevk almaya başlar. Halk

masalları çocuğun güven, başarma ve sevgi ihtiyaçlarını karşılar. Konuların çeşitli olması ise çocuklarda hayal gücünü geliştirir ve değişik konulara da ilgi duymalarını sağlar (Zengin, 2003, s.83).

Masallarda olağanüstü kişiler yer almaktadır. Olaylar ve mekânlar hayal ürünüdür. Olayların çözümünde fal, büyü gibi esrarlı olaylar etkilidir. Edebi masallar yazarın ustalığını yansıtır. Yazarlar ahlaki amaçlarla toplumun durumunu yansıtırlar. Halk masallarının yalın ve basitliğine karşı edebi masallar süslü ve karmaşıktır.

Masalları diğer yazı türlerinden ayıran özelliklerinin başında olağanüstü olaylar ve karakterler üzerine inşa edilmiş olması gelir. Bir diğer özellik masalların nerede ve ne zaman geçtiğinin bilinmemesidir. Bu nedenle de masalların çoğunun nerede, ne zaman ve kim tarafından ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte zamanla ağızdan ağıza aktarılarak yazıya geçirilmiş ve günümüze kadar ulaşabilmiştir. Söz konusu masallar insanlığın geçirdiği çağlardan da izler taşımaktadır. O yüzden de bu masallar geçmiş zamanda yaşayan kişilerin edebiyat ve felsefe anlayışlarına, dünya görüşlerine, o çağlardaki dinler ve özellikleri hakkındaki bilgilere de ışık tutar niteliktedir. Hayal ürünü olan masallarda kimi zaman gerçeğe uygun olaylarla, yerlerle ve karakterlerle de karşılaşılır. Örneğin keloğlan, kırmızı başlıklı kız, kral, cüce ... gibi karakterler günlük hayatta da karşılaşılabilecek tiplerdir. Masallarda vezir, prens, prenses, sultan, padişah, kral ... gibi olağan kişiler ve peri kızı, cüce, dev, peri, cin, ejderha, gulyabani ... gibi olağanüstü kişiler yer almaktadır.

Masalların birçok ortak özellikleri olmasına rağmen toplumlar bu masallara ahlak, din, dünya görüşü, insan ilişkileri, gelenek, görenekleri gibi kendi kültürlerinden özellikler de eklemektedirler. Bu nedenle aynı karakterler farklı tiplerle ortaya çıkabilmekte veya aynı masal ve olaylar birtakım ekleme ve çıkarmalarla topluma uygun hale getirilmektedir.

Örneğin, Kırmızı Başlıklı Kız bir masalda genç kız, diğerinde küçük çocuk olabilmekte ya da pamuk prenses bir toplumda kapalı kıyafetlerle resmedilirken diğer toplumda dekolteli olarak

resmedilebilmektedir. Yine aralarda geçen konuşmalar da toplumun değer yargılarına uygun biçimde olmakta ve masalın sonu da yine çocuğun anlayışı ile çelişecek onu yanlış yönlendirecek şekilde olmamaktadır. Bu bağlamda Kırmızı Başlıklı Kız masalı Grimm Kardeşler tarafından büyükanne kurdun karnından ormancı tarafından kurtarılırken Andersen aynı masalı kurdun Kırmızı Başlıklı Kız'ı da yemesiyle sonlanmaktadır. Bu gibi farklılıklara ek olarak biçimsel farklılıklar da vardır. Onlardan birisi de Türk masallarındaki tekerleme yabancı masalarda bulunmaz.

Masallar çocuğun ruhsal gelişimini tamamlamak, okuduklarını kolay anlamasını sağlamak ve edebi zevki artırmak gibi amaçlar taşımaktadır. Kimi görüşler masalın çocuk için yararlı olduğunu savunurken kimileri de gerçek dünyada olmayan durumlar içermesi sebebiyle masalları faydalı bulmamaktadır. İgi ve merak düzeyine uygunluk, eğlendirici olma, konu ve içerik uygunluğu önemlidir.

Edebi eserler çocukların yaşamında yetişkinlere göre daha fazla yer tutmaktadır. Bu yüzden de çocuk üzerinde bıraktığı etki daha derindir. Çocuk gerçek hayatta eksikliğini duyduğu şeyleri hayal dünyasında tamamlayabilmektedir. Bu boşluğu doldurması açısından edebi eserler içerisinde masal da önemli bir yere sahiptir.

“Hayatın en tatlı çağı çocukluktur. Bu devirde dinlenen peri masalları en güzel romanlardan vecidlidir (Ziya Gökalp).”

Arıcı (2016) sözlü edebiyat ürünü olan masalın en dikkat çeken yanının hayal mahsulü olması olduğunu Andersen masallarının gerçek yaşamdan kesitler taşımasına rağmen diğer masalarda bunun pek görülmediğini ifade etmiştir. Ona göre, insanlar yapmak isteyip yapamadıklarını hayallerinde canlandırarak gerçek dışı tip ve olaylara yüklemişlerdir. Bu nedenle masalarda yer alan devler, periler, Anka kuşu, Kafdağı gibi kavramlar bulunmaktadır.

Sınar ılğın (2007) ocuklara okuma alışkanlığı kazandırırken uygun eserlerin seçilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir. ocuk edebiyatı eserlerini kaleme alanların ve belirli yaşa kadar çocuklara da kitabı yetişkinlerin aldığı düşünöldüğünde ocuk yayınlarında bulunması gereken özellikleri bilmenin önemli olduğu sonucuna varılır. Sınar ılğın (2007) masalların olay örgüsü, üslup, kurgu ve kahramanlar açısından diğere edebi türlerden farklı olduğunu ifade etmiştir. Ona göre, masal insanın geniş hayal gücünü yansıtan hayal hikâyesidir. Ayrıca, masal sadece çocukları ilgilendiren ve onlar için üretilmiş bir tür değildir. Masallar kültür aktarımı ve eğitim açısından önemli araçlardır.

Sınar ılğın (2007)'a göre masallar 4 ile 8 yaş arası çocuklar için uygundur. ocuk bu yaşlarda masal aracılığıyla kendine büyülu bir dünya kurar. Masaldaki olağanüstü dünya ve sırlarla dolu maceralar çocuklara çekici gelmektedir. Masal kahramanları diğere edebi türlerle kıyaslandığında daha az özellik içerirler. Masalın temelinde iyilik ve kötölük temaları olduğu için bu karakterler de ya iyidir ya kötüdür. Masallarda yer alan temaların evrensel oluşu bir bakıma yeryüzündeki tüm insanların temsilidir. ocuk bu ortak motifleri yakalamaya başladığı zaman masaldan aldığı tat giderek daha çok artmaya başlayacaktır. Karşılaştıklarını kendi dünyası ile bağlantı kurmaya başlaması çocuğun hayatı sentezleme ediminin başlangıcı olarak nitelendirilebilir. Masal kahramanının gerçekleştirdiği yerin dibine girme, göğün üzerine çıkma, sıksa bedeni ile çelişen büyük işler yapma gibi normal şartlarda sahip olduğu özelliklerle gerçekleştiremeyeceği imkânsız olaylar çocuğun düş dünyasına katkı sağlar.

Sınar ılğın (2007) masalın insanoğlunun iyi-kötü, güçlü-gücsüz yanlarını dilek ve özelemlerini ortaya koyduğunu belirtmiştir. Bu noktada her masalın hayatın bir gerçeğine gönderimde bulunduğu söylenilebilir. Masaldaki kurmaca metin ve hayali kahramanlar gerçek hayatı temsil eden birer semboldürler. Masal kahramanının kötü güçlerle girdiği mücadele bir biçimde onun yaşadığı şartları değıştirme isteğini ifade etmektedir. Kahramanın büyülu nesnelere yardımıyla, zekâsı ile ya da başka varlıkların desteğıyle alt ettiği kötü kişiler aslında

gerçek hayatta karşılaşılabilecek tehlikelerin göstergesidir. Sınar Çılgın (2007) masaldaki aksiyonların ve tekrarlı yapıların çocuğun masala katılımını ve sonrasında ne olacağını tahmin etme imkanını sağlaması açısından önemli olduğunu belirtmiştir.

Türk masallarında en çok karşılaşılan kahramanlar padişah ve çocukları, tüccar, fakir kadın-adam ve çocukları, dev, cadı, peri kızı ve Keloğlan'dır. Zekânın ve kurnazlığın temsilcisi Keloğlan bu tipler içerisinde en sevilenidir. Çirkin, sıksa olan Keloğlan haksızlığa uğramasına rağmen aklına koyduğunu yapar, kötülerin cezasını verir ve padişahın kızı ile evlenerek zengin olur. Toplumda bir yer ve söz sahibi olur.

Güleryüz (2013) masalarda konuların ve eylemlerin önemli olduğunu belirterek masalarda kendisine kötü davranılan kişilerle sıklıkla karşılaşıldığını ifade etmiştir. Türk masaları için hükümdar padişah olurken Batıda kral olmaktadır. Masal boyunca iyi insanlar hep iyi iken kötü insanlar hep kötü olmaktadır. Masalın sonunda kötüler cezalandırılırken iyiler bir biçimde ödüllendirilmektedir. Keloğlan karakteri Türk masaları için alçakgönüllü, sabırlı, çilekeş ve cefakâr insanları temsil etmektedir.

Güleryüz (2013) masalarda batıl inançlara dayanan doğüstü yaratıkların da yer aldığını, cinlerin erkekleri, perilerin ise kızları temsil ettiğini belirtmiştir. Kötülüğün temsilcisi cadılar, olağanüstü güçlere sahip sihirbazlar ve büyücüler de masalarda önemli bir yer tutmaktadır. Bu doğüstü varlıklar yer altlarında ya da ormanların derinlikleri gibi insanlardan uzak yerlerde yaşamaktadırlar. Devler, ejderhalar ve canavarlar da yine masalarda rastlanılan dağları, kayaları yerinden oynatan güçlü yaratıklardır. Bunların yanı sıra kurnaz tilkiler, güçlü aslanlar, sakın ayılar, kötü yılanlar da masalarda gerçek hayattan alınmış hayvanlara da rastlanılmaktadır.

Kıbrıs (2010) masalın örgün eğitim kurumlarının olmadığı dönemde insanların yaşantılarından örnekler aktarmak için eğitim aracı olarak kullanıldığını ve adının örnek anlamına gelen "mesel" sözcüğünden türetilme ihtimalinin olduğunu ifade etmiştir.

Kıbrıs (2010) Hint edebiyatının önemli başyapıtı olan “Kelile ve Dimne” adlı masalın İ. Ö. 1. yüzyılda yaşamış olan Beydeba'nın aynı zamanda öğrencisi olan Debşelem'e ülkesini kötü yöneten acımasız hükümdar ve söyleyemediği öğütleri söyleyebilmek amacıyla yazdığını ifade etmiştir. Eserde Kelile doğruluğu ve dürüstlüğü simgelerken; Dimne yalanı, acımasızlığı ve iki yüzlülüğü temsil etmiştir. Buradan hareketle de masalların kişilere doğru olan davranışı kazandırmak ve onları etkilemek amacıyla yazıldığı söylenilebilir.

Kıbrıs (2010) aynı konu ve ana düşünceye sahip masalların başka toplumlar tarafından dil ve anlatım açısından farklı biçimlerde aktarıldığını ifade etmiştir. Buna örnek olarak ise Türk masallarının girişinde yer alan tekerlemelerin ve sonunda yer verilen dua bölümünün başka ulusların masallarında olmaması durumunu vermiştir. Kıbrıs (2010) çocuğa anadili sevgisi aşılamak amacıyla tekerlemelerin, bilmecelerin, türkülerin, ninnilerin ve manilerin kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Masallarda yer ve zaman kavramının olmaması ilk defa nerede, ne zaman ve kim tarafından söylenildiğinin bilinmemesine bağlıdır. Bu şekilde anlatılagelerek söz konusu masal toplumun malı olmuş ve bir şekilde muhakkak az da olsa değişime uğrayarak günümüze ulaşmıştır. Yazar, bu uyarılma sürecinde masala kendinden bir şeyler katmamış olsa bile ilk söylendiği anda yazıya geçirilmediği yazının sözlü dilden daha sonra ortaya çıktığı gibi hesaplamalarla masalın aslını yansıtmaya olasığının imkânsız olduğu söylenilebilir. Yazar kendisinden bir şeyler ekleyerek ya da kendisine ulaştığı biçimde masalı yansıtabilir. Fakat her ne şekilde olursa olsun masalı içinde bulunduğu toplumun değerlerine bir biçimde uyarlar. Aksi takdirde masal o toplum tarafından kabul görmeyerek beklenen ilgiyi vermez.

2.2.7. Çocuk ve masal. M. Şakip Tunç'un dediği gibi, masal insanlara, insanlığın çocukluk dönemindeki çocuk için bir gereksinmedir masal. Bruno Bettelheim bu gereksinmeyi şöyle belirtiyor: Anababanın kendisini terk edeceğinden korkan Oidipus Karmaşası (kompleks) içinde suçluluk duygusunu yaşayan çocuk, masallarda kuşularının,

sorunlarının simgelerle dile geldiğini görünce, sorunlarının bir çözümü olacağını anlar, rahatlar (Akt: Kurt 2000, s. 309-310 akt. Nas, 2004, s. 49).

“Demek ki, masal çocuğun iç dünyasını yansıtıyor. Andre Maurois’ya (1885-1969) göre, masal olmasaydı, çocuklar onu mutlaka yaratırlardı (Oğuzkan 1983, s.31).” Erol Yıldır şöyle diyor: “Masallar kadar insanı hayata hazırlayan, duygularını besleyen bir başka tür yoktur. Bu bereketli kaynak, geleceğin insanını şekillendirir (Akt. Yavuz, 2002, s.16).” Eflatun Cem Güney de “Masallar sadece hayal ve fantezi mahsulü değildir. Çeşitli motiflerle nice sosyal realiteler çizgileştirilmekte ve hele çoğu insan ruhlarında yapılmış bir seyahat hissi vermektedir(Akt. Yavuz, 2002, s.17).”

Bir çocuk hiçbir zaman bir karga veya bir tilkinin gerçekten konuşacağına inanmaz. Fakat böyle olağanüstülüklerle ihtiyacı vardır. Nitekim kendi bebeklerine birer kişilik yakıştıran, onlarla konuşan ve her türlü sahneler düzenleyen bir yavru, yarattığı olaylara inanmış değildir. Yanlış kanılar, boş inançlar, yanlış fikirler, çocuklarda çevrelerindeki yetişkin insanları taklit ederek, onlardan geçerek meydana gelebilir ki, asıl bunlardan çekinmek gerekir. Yoksa hayatın gıdası olan eserlerden değil (Gövsä akt. Oğuzkan, 1971, s.32).

Çocuk için yaşamın nesnelere, çevresindeki insanlar ve olaylar karşıt değerlerle vardır, insanlar ya iyidir, ya kötüdür. Çocuğun değerler sistemi bu tek yanlı ve doğal bakış açısı, masalın benzer özellikleriyle örtüşmektedir. Öte yandan masallarda yer alan olaylar, gerçek yaşamın zor ve karmaşık yanlarının basitleştirilmiş bir modeli gibidir (...) Masalın mantığı ile çocuğun mantığı ortak bir tabanı paylaşmaya başlar (Dilidüzgün 1996, s.36 akt. Nas, 2004, s.55).

2.2.8. Çocuk masalların taşıması gereken özellikler. Sever (2010) çocuğun anadilini öğrenirken önemli bir araç olan masalların çocuğun ihtiyacına ve ilgisine yönelik, gerçek yaşam ile kurmaca yaşam arasında bağ kurabileceği bir içeriğe sahip olması gerektiğini

belirmiştir. Masalın eğitici ve öğretici işlevlerinin yanı sıra örtük biçimde imgesel bir dil ile anlatı içerisinde yaşamla ilgili bir bakış açısı ve estetik haz sunması gerekmektedir. Masalda konular çocukların psikolojisini bozmamalı ve onları korkutmamalı, hayal gücünü kötüye kullanmamalı, toplumun değer yargılarına ters konular içermemeli, çocuğa ve yaşına uygun olmalı, kötü sözler içermemeli, çocuklara yardımseverlik ve dayanışma gibi olumlu edimleri aşılmalı, eğlendirici olmalı, akıcı bir anlatımla ve yalın bir dille sunulmalı, yeterince konuşma içermeli, sözdizimi dikkat çekici ve akıcı olmalı, düğüm bölümü ustaca işlenmeli ve olaylar şaşırtıcı biçimde sonuçlanmalıdır.

Masallardaki kötü ve olağanüstü karakterler biçimlendirilirken de çocuğa görelilik ilkesi göz önüne alınmalı, bu karakterlerin ve eylemlerinin korku yaratmamasına ve abartılmamasına dikkat edilmelidir. Bu yaşlardaki çocukların yenilgiyi kabul edecek güçte olmadıklarından ve kahramanla kendilerini özdeşleştirdiklerinden korkutucu ve üzücü öğeler ölçülü biçimde abartılmadan işlenmeli ve masal çatışma, karşıtlık, sorunlar içerse de mutlu sonla bitmelidir (Ural, 1988).

Şimşek (2002) masalarda doğru-yanlış, iyi-kötü, haklı-haksız, adalet-zulüm, alçakgönüllülük-kibir gibi karşıt kavramları temsil eden kahramanların mücadelesinin yer aldığını belirtmiştir. Ulaşılması zor hedefler, bu hedeflere ulaşma azmi, aklın test edilmesi, gücün sınanması ve liyakat kazanma gibi özellikler işlenmektedir. Masallar yerel unsurlarla zenginleşirler. Genellikle tek olay anlatılır. Hayal-gerçek, maddi-manevi, somut-soyut ikili karşıtlıkları oluşturan unsurlar insanları eğlendirirken örnek model de oluşturmaktadır.

Tezel, Türk masalarında padişah, şehzade, vezir, tüccar, derviş, köylü, cadı, hırsız, şeyh... gibi toplumun her kesiminden ve kademesinden insanlara rastlanıldığını aktarmıştır. Bu kahramanlar Türk toplumunu temsil etmektedir. Masalarda dürüst-sahtekar, adil-zalim, akıllı-aptal gibi tipler karşı karşıya getirilerek olumlu-olumsuz tiplerle uzak durulması ve örnek alınması gereken davranışlar sunulmaktadır.

Sever (2010) okul öncesi yaşlarda çocuk için kitabın sadece eğlenceli bir oyuncaktan ibaret olduğunu belirtmiştir. Yetişkinler için ise kitap iyi bir eğitim aracıdır. Çocukların kitaplar aracılığıyla eğitildikleri düşünüldüğünde kitapların çocuğa haz vermesi ve edebi anlamda da değer taşıması gerekmektedir.

Kıbrıs (2010) çocuklarda kitaplara karşı ilgi oluşturabilmek, okuma alışkanlığı kazandırabilmek için çocuk kitaplarının yaş, ilgi, cinsiyet ve eğitim düzeyleri dikkate alınarak birtakım nitelikleri taşıması gerektiğini belirtmiştir.

Sever (2010) anayasa ilkelerinin dışına çıkan, ideolojilerin empoze edilmeye çalışıldığı, değer yargılarının küçümsenip kültürel öğelere karşı çıkan, çocukların duygularını istismar eden, dini inançların tartışıldığı yayınların çocuk için zararlı olduğunu ifade etmiştir. Ona göre, çocuk kitabında şiddet ögesi ona sağlıklı bir bakış açısı kazandırabilmek amacıyla yer alabilir.

Kıbrıs (2010) çocuk kitaplarının Türkçeyi doğru ve etkili kullanma, metinlerarası okuma, araştırmaya, iletişimi güçlendirme, problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi kazanımları destekleyecek biçimde hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir. Okul öncesi masal dönem 2-6 yaş arasını kapsamaktadır. Bu dönemi çocuk ailesiyle aile ortamında geçirir, anadilini aile ve çevresinin imkan verdiği ölçüde öğrenir, duygu ve düşüncelerini bu edinimin elverdiği ölçüde ifade edebilir. İleriki yaşlarda çocuklarda okumaya karşı bir ilginin ve okuma alışkanlığının olması için, oyun çağından itibaren çocuğun hayatında kitabın önemli bir yeri vardır. İki yaşından itibaren çocuk renkli oyuncaklara ilgi duymaya başlar ve bu nedenle gördüğü resimlerle ilgili de bir şeyler anlatmaya çalışır. Kıbrıs bu süreçte çocuğa resimli kitaplar sunularak resimlerin yetişkin yardımıyla çocuklara yorumlatılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu eylemler ona göre çocuğun kendisi ve çevresini tanıyarak kişiliğini kazanması noktasında katkı sağlayacaktır.

Okul öncesi dönemde resim, çizgi, renk gibi estetik öğelerle tanışan çocuğun, bu sayede sanata karşı da bir duyarlılığının oluştuğunu ifade etmiştir.

Sever (2010) kitapların okul öncesi dönemdeki çocukların öğrendikleri yeni kavramları adlandırmalarına katkı sağladığını ve bu kavramlar arasında ilişki kurma gibi bilişsel süreçlerini işlettiğini belirtmiştir. Ona göre, çocuklar sevdikleriyle zaman paylaşmalarını sağlayan kitap nesnesine karşı saygı ve sevgi oluşturmaya ve temel beceri kurallarına ilişkin deneyimleri edinmeye, dilin inceliklerini sezmeye başlar. Öğrendiği nesne adlarıyla birlikte kavramsal öğeleri içeren gelişim sürecine katkı sağlar.

Kıbrıs (2010) 4-5 yaşlarında çocuklara önce sayıları sonra harfleri öğretmek amacıyla kitap verilebileceğini, kitaplardaki resimlerin altına çocuğun dünyasından seçilen sözcükler ve kısa tümceler verilebileceğini belirtmiştir. Ona göre, kitaplarda yer alan sayı, sözcük ve tümceleri merak eden çocuk bu sayede okuma edimine karşı güdülenecektir. Kıbrıs'ın da belirttiği üzere çocuk kitaplarında yer alan öykü ve masalların eğitici konulardan oluşması gerekmektedir.

Sever (2010)'e göre, okul öncesi dönemde çocuklar büyüklerin kendilerine masal ve öykü okumalarından da hoşlanırlar; fakat bu kitaplar bol resimli olmalı ve resim, konu ve içerik açısından nitelikli olmalıdır. Çocuk kitaplarındaki görseller Sever'e göre nesnelere belirgin özelliklerine dikkat çekerek çocukların algı dünyasına katkıda bulunmalıdır.

Kıbrıs (2010) masal çağı döneminin çocuğun okula başlamadan 2-3 yıl önce başladığını ve okul yıllarında da devam ettiğini ifade etmiştir. Bu dönemde ilgi daha çok kişileri çocuk ve hayvandan oluşan öykü ve masallara karşıdır.

Çocuk okuduğu ya da dinlediği masal ve hikayeyi kendi hayatı ile özdeşleştirebilirse duygu ve düşüncelerini sorgulayıp kendini geliştirme imkanı yakalayabilir. Bu noktada kitaptaki temaların içeriğinin kazanımları destekleyen konularda olmasına ve çocukların

dikkat sürelerinin kısa olduğu göz önüne alınarak sayfa sayısı az olmasına ve fazla karakter içermemesine dikkat edilmelidir.

Celepoğlu (2011)'na göre çizer metni iyi anlayarak resimleri oluşturmalı, renklere dikkat etmeli, seçilen renkler birbirleriyle uyumlu olmalıdır. Resimler belirli bir düzene göre yazı ile bütünleşecek biçimde yerleştirilmelidir. Yazarlar, yayınevleri ve çizerler ortak hareket etmeli, ekonomik kaygılarla hareket edilmeli ve bu alanda yenilikler takip edilmelidir

Güleryüz (2013)'e göre, çocuk masalları canlı ve heyecan verici olmalı, yaşa uygun sözcükler içermeli, şiir gibi akıcı olmalı, dinleyende merak duygusu uyandırmalı, olaylar arasındaki bağı iyi kurgulamalı, amaca uygun biçimde sonlandırılmalıdır. Çocuğa yaşam sevinci aşılmalı, değer yargılarına ters düşmemeli, tüm canlılara iyi davranma farkındalığı oluşturmalı, iyilik, doğruluk ve çalışkanlık gibi olumlu özellikler kazandırmalı, sorunları çözüme, yaratıcı ve yenilikçi düşünebilme yetisi kazandırmalıdır.

Sınar Çılgın (2007) masal seçilirken eğlendirici olmasının yanı sıra küçük çocukların dikkat sürelerinin de göz önünde bulundurularak uzun masallar seçilmemesi gerektiğinden yanadır. Konu seçerken çocuğun yaşı da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada küçük çocukların içinde hayvanların, yaşlılarının, doğa ve ev hayatının geçtiği masallardan daha çok hoşlandıkları bilinmektedir.

Yıllar & Turan (2011) masalların insanların yapmak isteyip de yapamadıklarını hayallerinde canlandırarak, gerçek dışı ve olağanüstü tiplere yükleyerek zaman içinde yoğurması sonucunda ortaya çıktığını ifade etmiştir. Masalın dili sade, üslubu akıcıdır. Küçük bir çocuktan yetişkine kadar toplumun her kesimine hitap eden bir söyleme sahiptir ve içerisinde anonim halk edebiyatı ürünleri (atasözü, alkış, kargış, deyimler vb.) de yer almaktadır.

Yıllar & Turan (2011)'a göre masalların eğlendirmek, eğitmek ve tarihe kaynaklık etmek gibi işlevlerinin olduğunu ifade etmiştir. Gelenek ve göreneklerin kuşaktan kuşağa

aktarılmasında masalların önemli bir yeri vardır. Arıcı'nın (2001) yaptığı araştırma sonucunda da görüldüğü üzere ilköğretim öğrencilerinin büyük çoğunluğu masalları beğenmekte, kahramanları kendilerine örnek almakta ve dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle ders kitaplarında daha fazla masal görmek istediklerini tespit etmişlerdir. Masallar sayesinde Türkçe dersleri daha eğlenceli ve zevkli bir hal alabilir. Masallardaki tekerlemeler ile dil öğretimi daha eğlenceli hale gelmekte ve okunan ya da anlatılan masallar çocukların dinleme becerilerini geliştirmektedir. Çocuk eğitiminde bu derece önemli olan masalların nicelik ve nitelik bakımından yeterli olması gerekmektedir.

Çocuk kitaplarının çocuğun dil ve bilişsel gelişimi, davranış ve hayal gücü gelişimi, sosyal ve fiziksel çevreyi tanımasına katkı sağlayan çocuk kitaplarının edebi ve gelişimsel değerleri etkili biçimde çocuğa geçirebilmesi için kitapların görsel, içerik ve fiziki tasarımı önem taşımaktadır.

Masalların sadece çocuklara has bir tür olmadığı göz önünde bulundurularak şiddet, cinsellik, korku vb. gibi çocuk psikolojisini olumsuz yönde etkileyecek öğeler içeren masallar çocuklarla buluşturulmamalıdır.

Çocuk masallarında neşeli, hareketli, konusu ilginç olmalı, olumlu duyguları besleyici olmalı, iletileri doğrudan aktarmak yerine sezdirmeli, yaşamdan çok kopuk olmamalı, gerçeğe dönük olmalı, çocuğu olumsuzlukları kabul etmek yerine onları düzeltmek için mücadele etmeye yönlendirmeli, çocuğu korkutacak olay ve karakterler yer almamalı, gereksiz tekrar ve ayrıntılar yer almamalıdır.

2.2.8.1. Çocuk masallarının biçimsel özellikleri (Dış Yapı, Şekil). Geleneksel olarak masallar tekerlemeler veya “Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde” tümcesiyle başlayıp “Gökten üç elma düşmüş biri onlara, biri size biri de.... ya da “Onlar ermiş muradına.....” şekillerinde sonlandırılmaktadır. Masal içerisinde “Az gittik, uz gittik dere tepe düz gittik” ya da “40 gün 40 gece düğün yapmışlar” biçimlerinde 3 ya da 7 gibi belirli

sayıların formülize edilerek yer aldığı ibareler de sıkça yer almaktadır. Fakat son zamanlarda masallara bakıldığında bu ibarelerin sayıca azaldığını ya da hiç yer almadığını görmek mümkündür. Geleneksel masalların yaygınlığı ve çoğu kişi tarafından bilinmesi sebebiyle artık çocuklara çok bilindiği için sıkıcı geldiği düşünülerek yazarlar tarafından ya gelenekselleşmiş masalların sonunu değiştirme ya da bilinmeyen daha ilgi çekici masallar üretme yoluna gidildiği görülmektedir.

Ciravoğlu (2000)'na göre çocuk masalları çocukların yaş grubu, yaşadığı yer dikkate alarak seçilmeli, başlangıçta kısa ve basit masallar tercih edilmelidir. Okul öncesi dönem masallarında güldürücü öğeler ilgiyi uyandırmak ve eğitim sürecini olumlu etkilemek için sıkça yer almalıdır. Korkutucu, ürkütücü sahneler çocuk masallarında yer almamalı onların kaygı ve tedirginlik duygularını yaşamasına izin verilmemelidir. Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri belirli özlükte ve yalınlıkta düzenli bir şekilde birbirini takip etmeli, bilgi verici, edebi ve ahlaki yönleri çocuğun kişisel gelişimi için güçlü olmalıdır.

Masallar anonim eserler oldukları için aynı masallar farklı kişiler tarafından kurguları değişerek ya da değişmeyerek tekrar düzenlenebilmektedir. Masallarda zaman ve mekân kavramları her dönemde geçerliliğini koruması için bulunmamaktadır. Masallarda olay dizileri de canlı ve hareketli olmalı, sonuç bölümünün beklenmedik bir şekilde bitirilmesi için çaba sarf edilmelidir.

Şimşek (2002) biçim özelliklerinin kitabın boyutları, sayfa ve kapak düzeni, harf karakterleri, resimler ve kağıdın cinsi gibi özellikleri kapsadığını ifade etmiştir. Ona göre çocuk kitabında kapak çok önemlidir. Kitap kapağından başlayarak çocuğu kendisine çekmelidir. Kapak resminde kullanılan renkler çocuğa hitap etmeli, sırt yazısı bulunmalı, kolay taşınabilir bir boyutta olmalıdır. Mat renkli birinci hamur kağıt ya da Avrupa kağıt kullanılmalıdır. Sayfa düzeni (mizanpaj) konusunda da dikkatli olunmalı, resimler metin ile uyumlu olmalı, yazılar okunaklı olmalı, satırlar çok uzun olmamalı, 6-8 yaş arası için paragraflar kısa tutulmalıdır.

Okuma kolaylığı için satır aralığı bir buçuk ya da iki olmalıdır. Dilbilgisi, noktalama ve imla açısından hatasız olmalıdır. Okuyucu çocuk da olsa çöp bacaklı insan, üç parmaklı el, Cin Ali tiptemesi gibi çizimlerle çocuğun estetik duygusu zedelenmemelidir. Çocuk kitaplarında resim kitabı çekici hale getirebilmek için süsleme, okuma sürecinde anlatımı somutlaştırmak amacıyla metni açıklayıcı, metne katkı sağlamak amacıyla tamamlama gibi işlevlerle kullanılmaktadır.

Sever (2010) çocukların değişik boyutlardaki kitapları karıştırmaktan hoşlandığını aktarmıştır. Ona göre, çocukların gelişim düzeyleri dikkate alınarak yazı ve resim dengesi bu doğrultuda olmalıdır. Kaliteli kâğıt kullanılmadığı takdirde yazılar iyi okunamayacağı, kolay yırtılabileceği ve renk değişmesi gibi durumlar çocuğu okuma isteksizliğine itebilir. Kıbrıs (2010) hangi yaş için olursa olsun dış kapağın çocuğun ilgisini çekecek biçimde tasarlanması, hacim ve ağırlığının çocuğun yaşına uygun olması, görsellerin yaş dikkate alınarak hazırlanması, birinci sınıftan itibaren görsel oranı azalırken yazılı oranın artması gerektiğini yedinci ve sekizinci sınıflarda ise metni açıklama amacı olmadıkça görsel kullanılmaması gerektiğini belirtmiştir. Kâğıt çok parlak ve kalın olmamalı, sayfalar kolay açılmalı ve sağlam olmalı. Harflerin boyutları yaş düzeyine uygun olmalıdır. Birinci sınıf için 20-24, ikinci ve üçüncü sınıf için 18-20 punto, dördüncü ve beşinci sınıf için 12, ileri sınıflarda 10 puntodan aşağı olmamalıdır. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda paragraf 3 tümceyi, dördüncü ve beşinci sınıflarda 6-7 tümceyi geçmemelidir. Birinci sınıfta $\frac{1}{4}$ yazı $\frac{3}{4}$ resim, ikinci sınıfta $\frac{2}{4}$ resim $\frac{2}{4}$ yazı, üçüncü sınıfta $\frac{1}{4}$ resim $\frac{3}{4}$ yazı olmalı ve dördüncü sınıfta bu oran daha da azaltılmalıdır.

Sayfa kenarlarında geniş boşluklar (marjlar) bırakılmalıdır, sayfalar okuma rahatlığı için çift sütun yerine tek sütun olarak düzenlenmelidir. Gözleri yorduğu için kuşe kâğıt ve dayanıklı olmayan kâğıtlar kullanılmamalıdır. Sağlam ve mat renkli bir kâğıt kullanılmalıdır. Baskı temiz olmalı, gözleri yormayan birinci veya ikinci sınıf hamur tercih edilmelidir. Okul

öncesi dönem için yayımlar mutlaka resimli olmalıdır. Resim açıklandığı olay ile aynı sayfada bulunmalı, hayal gücünü geliştirmeli, iyi ressamlar tarafından çizilmeli, anlaşılır, konuya uygun ve sevimli olmalıdır. Renkli resimler için renkler doğru kullanılmalıdır. İyi çizilmiş olursa siyah beyaz resim de kullanılabilir. Kapak resmi içeriği özetleyecek kapsamda olmalıdır. Kitabın dışı çocuğun yaşına uygun olmalıdır. Dayanıklılık açısından kapak dikişli ve ciltli olmalıdır. Dağılan ve yıpranan kitap çocuğun ilgisini azaltır ve çocuk kitabı saklayamaz. Bunun bir sonucu olarak da çocuğun şahsi kitaplığını kurma arzusu da engellenebilir (Sınarlı Çılgın, 2007).

Celepoğlu (2011) çocuk kitaplarının kalın kapaklı, resimli ve dayanıklı olması gerektiğini belirterek, kapaktaki resmin ilgi çekici ve kitabın konusuyla ilgili olması gerektiğini ve sırt yazısının unutulmaması gerektiğini vurgulamıştır. Kağıtlar mat ve dayanıklı olmalı, göz yorduğu için kuşe kağıt kullanılmamalıdır. Tel yerine dikişle tutturularak tutkalla desteklenmelidir. Sayfa kenarlarında ilk sınıflarda 1.5 satır, ileriki sınıflarda normal aralık bırakılmalıdır. Paragraflar ilk 3 sınıfta daha kısa, ileriki sınıflarda 6 veya 7 tümce olmalıdır. Sever (2010)'e göre, metinleri resimlerle desteklenmesi resimleri açık, anlaşılır, konuya uygun ve hayal gücünü geliştirecek özellikte, çocukların algı ve beğenilerine uygun olacak biçimde kahramanların fiziksel özellikleri ve ruhsal durumları metinde yansıtıldığı biçimde olmalı, geçirdikleri fiziksel değişimler çocuklara algılatılabilmelidir.

Şimşek (2002) çocuk kitaplarının çocuğa anadilinin güzelliklerini öğrenebilmesi ve doğru biçimde anadilini kullanabilmesi için bir aracı olduğu düşünüldüğünde kitaplarda Türkçenin doğru kullanılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Tümceler gereğinden fazla uzun olmamalı ve dilbilgisi kurallarına uygun olmalıdır. Argo ve eski sözcüklerden, yoğun mecazlı anlatımlardan ve sembolik bir üsluptan kaçınılmalıdır.

Kıbrıs (2010)'ın da ifade ettiği gibi kitap noktalama ve yazım yönünden kusursuz olmalı, anlatım açık ve yalın, tümceler gereksiz sözlerden arınmış beşinci sınıfa kadar tek

özneli ve tek yargılı, beşinci sınıftan sonra ise aşırı olmayacak biçimde girişik ve birleşik tümcelere yer verilebilir. Kitap çocuğun yaşına göre bilmesi gereken sözcük dağarcığına uygun olmalıdır.

Döl (1999) çocuk kitaplarında sayfa düzenlemesinin çok önemli olduğundan, resim ve yazıların yerleştirilmesinin, satır aralarının, satır başlarının, alt ve üst boşlukların iyi ayarlanması gerektiğini, resim ve metnin bir bütünlük içerisinde olması gerektiğini ifade etmiştir. Sol marj gözü yormaması için aynı hizadan başlamalıdır. İki veya daha fazla sütunlar gözü yoracağı için sayfalar tek sütun olmalıdır. Yazılarla resimler üst üste olmamalı, çok gerekliyse bu durumda yazının altındaki resimde açık ton kullanılmalıdır. Baskı hataları kesinlikle olmamalıdır. Kitap büyük boyutta olacaksa çocuğun taşıyabileceği ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir. Resmin ait olduğu metnin yanında olmasının takip edilebilme açısından önemlidir. Bu noktada resim ile metnin uyumsuz olması da çocuğu şaşırtır ve anlatılanı anlamasını engelleyerek dikkatini dağıtır.

2.2.8.1.1.Çocuk kitaplarında görsellerin önemi. Siz hiç resimli bir kitap okurken küçük bir çocuğun çok çabuk sayfayı çevirmesine tanık oldunuz mu? ‘Ben daha bu sayfayı okumayı bitirmemiştim’ dediğinizde, çocuk alaycı bir şekilde bakar ve ‘Ama ben bitirdim’ diye yanıtlayabilir. Çocuklar yazılardan çok resimlerin öyküyü anlattığına inanırlar. Siz onlara kitabı okurken sizin öyküyü resimlerden anlattığınızı düşünürler. Aslında iyi bir resimli kitap, öyküyü resim sanatıyla anlatır (Anderson, 2010, s.63). Anderson, bu düşüncesi ile çocuk kitaplarında resimlerin ne kadar önemli bir yeri olduğuna değinmiştir.

İpşiroğlu (1997) da çocuk kitaplarında görsellerin önemi hakkında şu görüştedir: Çocuk kitaplarındaki resimler, çocuklara anlatılanları görme olanağını sağladığı gibi çocuk için hikaye ve masalların içeriğini çizgilerle özetler. Görsel algıyı geliştiren resimler, çocukların anlama becerilerini de artırır. Bir hikaye ya da roman okuduktan sonra bütüncül bir bakışla yapıtın özünü, izleklerini, iletisini çıkarabilmek gerekir. Ama duyu algılarıyla

düşünme yetisi gelişmemişse bunun gerçekleşmesi çok zordur. Bu durumda algılanamayan olaylar zincirine bağlı kalacak, olaylar ardındaki bağlantıları kavrayamayacaktır. Bu bakımdan görsel sanatların eğitimde ağırlıklı yer alması gerekir.

Şahin (2014) resmin, en eski çağlardan günümüze iletişimi sağlayan, insanların ortak dili olduğunu belirtmiştir. İnsan yaşamının hemen hemen her aşamasında sıkça karşılaştığı resimler, öğrenme yaşantısında da göz ardı edilmeyecek saygın bir yere sahiptir. Bazen bir şeye bakmak ya da sesini duymak asıl tanımlanan şeyi ifade etmemektedir. Ancak resimler aracılığıyla, bir şeyin neyi temsil ettiğini açık ve net bir biçimde algılayabiliriz. Resimler, asıl anlatılmak istenenle, konunun özüyle ilişkilidir. Kimi zaman anlaşılması zor ifadeleri basitleştirme gücüne sahiptir. İnsanın belleğindeki kavramın ete kemiğe bürünmüş biçimidir. Soyut kavramların somutlaştığı, düşüncenin renk ve çizgiyle anlam kazandığı doğal bir uyumdur.

Dinlediğimizde tasvirin yetersiz kaldığı, gördüğümüzde ise bizi içine konuk eden bir tablo gibidir resim. Biz yetişkinler için bu denli önemli bir yere sahip olan resmin, çocuklar için nasıl bir güç olduğunu tahmin etmek hiç de zor olmasa gerek. Onların duygu ve düşünce evreninin sınırlarını zorlayan, izlediklerinde yüzlerinde bir tebessüm yaratan, gelişimsel olarak dil becerisi tam anlamıyla tamamlanmadığı halde dudaklarından ses ve sözcüklerin dökülmesini sağlayan ve kavramsal gelişimin kapılarını açan görsel bir uyarandır resim. “Çocukların edinmiş oldukları bu öğrenme becerilerini etkin kılmak ise onların okulöncesi dönemden başlayarak nitelikli çocuk kitaplarıyla tanıştırmalarıyla mümkündür. Okulöncesi dönemde çocuğu kitaba çeken ilk uyarıcı, ona kitabı sevdiren başat öğe ise kitabın görsel değeridir (Sever, 2010, s. 167).”

Çünkü çocukta resim yapma, resim diliyle iletişim kurma isteğinin uyanması ve kitapla çocuk arasında sevgi bağı oluşması için sanatçı duyarlığı ile yapılmış resimlere gereksinim vardır.

Bu duyarlık ile yapılmış resimler, sözcüklerle anlatılanı sanatçının görsel yorumuyla bütünler,

metinde anlatılanlara görsel bir renk katar. Yazarın sözel olarak aktaramadığı duygu ve düşüncelerin dışı vurumu için öncülük görevi üstlenir. Metnin kurgu özelliğine uygun olarak çocuğu bazen eğlendirir, bazen heyecanlandırır, bazen de düşündürür. Çocuğun görme, duyma, duyumsama, düş kurma, düşünme ve sezme yetilerini harekete geçirir. Çocuklar, bu nitelikli resimlere zevkle bakarak kendilerince yeni öyküler uydurabilir” (Sever, 2010, s. 60-64).

Cerit & Gökçearslan (2016)’a göre, masal kitabı tasarımında; görsellerin kullanılması iletişimi, düşünmeyi ve öğrenmeyi desteklemektedir. Metin ve görselin birbirini desteklemesi, bilginin kolay algılanabilir, kavranabilir ve hafızada kalıcı olmasında etkili olmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde, resimsel örneklerin çizimine, rengine, özgünlüğüne, metinle olan ilişkisine, kompozisyonuna ve tekniğine gereken özen gösterilmelidir.

“İllüstrasyonun anlatım dili metinde, metnin anlatımı illüstrasyonda saklıdır. Metin illüstrasyonları açıklayıcı, anlatıcı nitelikte olmalıdır. Çocuk metinden anlayamadığını illüstrasyonlara bakarak anlayacağından, illüstrasyonda anlatım bütünlüğü kurulmalıdır. Görsel ifade ve metinsel ifade bütünlüğü iyi olmalı ki doğru algılama sağlanabilsin (Arslan, 2008: s.1).”

Çocukların, yaşamsal gerçekleri tanımaları, öğrenebilmeleri için dilin anlatım olanaklarıyla ve sanatçıların yaratım güçleriyle kurgulanmış yaşam betimlemelerine gereksinimleri vardır. Kitap resimleri bu öğrenme sürecini görsel bağlamda izleyiciokuyucu için etkileşimli bir ortama dönüştürürler. Kitap resimlemeleri sanatçının hayal gücünde yarattığı konuyu görünür, izlenir kılan bir araçtır. Sanatçı kendi diliyle yarattığı bir dünya olduğu gibi başka bir yazarın kurgusunu da görselleştirebilir. Çocuk kitaplarında resim kendi başına görsel bir öge olarak önemli bir işlevi yerine getirmekte, metinle birlikte düşünüldüğünde ise anlamı tamamlayan, tanımlayan hatta genişleten ve metne yeni anlamlar kazandıran bir uyaran haline gelmektedir.

Çocukla kitap arasında kurulan ilişkide resmin işlevini gerçekleştirebilmesi çizerin çocuk dünyasını ne kadar anlayabildiği, bu dünyaya ne kadar yaklaşabildiği, çocuğun gereksinimlerini ve merakını ne kadar giderebildiği ile de doğru orantılıdır. Okul öncesi dönemde algı gelişimi sürecinin başlarından itibaren çocuklarda resim dili ile iletişim kurma isteğinin oluşması ancak çocuklara sunulan nitelikli resimleme çalışmalarıyla mümkün olabilir. Bu nitelikli resimler metnin iletisini tamamlayarak sözcüklerin tanımlayamadığı bazı kavramları somutlamakta ve bu eylem sırasında çocuğun hayal gücünün gelişmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle okul öncesi çağda ve sonrasında çocuğun duyu ve düşünce evrenini ve estetik görgüsünü zenginleştirecek olan yaratıcı yapılara gereksinimi vardır.

Sever (2010)'e göre, metinleri resimlerle desteklenmesi resimleri açık, anlaşılır, konuya uygun ve hayal gücünü geliştirecek özellikte, çocukların algı ve beğenilerine uygun olacak biçimde kahramanların fiziksel özellikleri ve ruhsal durumları metinde yansıtıldığı biçimde olmalı, geçirdikleri fiziksel değişimler çocuklara algılatılabilmelidir.

Celepoğlu (2011) resimlerin anlatımı somutlaştırdığı durumda açıklayıcı, yazıyla anlatılamayan durumları açıkladığında tamamlayıcı ya da salt süsleme görevleriyle kullanılabilceğini dile getirmiştir.

Kısacası masal kitaplarında kullanılan görseller hayal gücünün gelişmesine, çocukların bilmediği bir sözcüğün anlamını öğrenmesine, ayrıntılı ve karmaşık nesne ve olayların kolayca kavranmasına katkı sağlaması açısından önemlidir.

2.2.8.2.Çocuk masallarının içerik özellikleri (Muhteva, İç Yapı). Ciravoğlu'na (2000) göre çocuk masallarının içeriği okul öncesi çocuklara uygun düzeyde olmalı, kullanılan masal öğelerinde çocuk dünyasına yabancı olay ve kişiler yer almamalıdır. Masalın konusu çocuğu hayal gücüne uygun düzeyde olmalı, geçen olaylar canlı ve hareketli bir şekilde gelişmelidir.

Masallarda kişiler çalışarak çabalayarak mutlu ve başarılı olmaktadır, kahramanlar sürekli bir mücadele içerisinde kötü bir olayı çözdükten sonra tekrar kötü olaylarla karşılaşarak onları da atlatmaya çalışmaktadır, karakter ve kişiler Propp'un da belirttiği gibi her masal için aynıdır. Her karakter ya da kişi her masalda yer almak zorunda değildir; fakat sayıları 7 eyleyen (saldırgan, aranan kişi, yardımcı, başışçı, gönderen, kahraman ve düzmece kahraman)' den az olsa bile yer aldıkları kadarıyla her masalda aynı özelliklerle belirmektedirler. Propp'un işlev olarak belirttiği 31 olay da kimi anlatılarda tamamı kimi anlatılarda ise daha az sayıda da olsa bir şekilde her masalda yer almaktadır. Masallar genellikle mutlu sonla bitmekte ve kötüler cezasını bir şekilde çekmektedir.

Masallarda çocuğa ahlaki kavramlar her iki durumu ve sonuçlarını daha net görebilmek için karşılarıyla birlikte verilmeli, eylemler öğretici ve eğitici özellikler barındırmalı, ahlaki bozacak davranış ve durumlara yer verilmemeli, yanlış anlaşılacak ileti ya da olaylar yansıtılmamalıdır. Masal kurgusu da günlük hayattan çok kopuk çocuğun anlamakta zorlanacağı bir düzende olmamalıdır.

Kıbrıs (2010)'a göre masalda ana düşünce açık ve anlaşılır olmalı, aile, ulus, vatan, doğa ve yaşam sevgisi, hoşgörü, doğruluk, çalışkanlık, görev bilinci, dayanışma gibi temalar yer almalıdır. Seçilen konular kazanımları destekler nitelikte olmalıdır. Konular yaş, ilgi ve cinsiyete uygun olmalı, çocuğun ulusal ve evrensel düzeyde bir kişilik kazanmasını destekler nitelikte olmalıdır. Konular çocuğun yaşamına uygun ve eğlendirici olmalı, yapıtlardaki kişiler gerçeğe yakın olanlar arasından seçilmeli, küçük yaşlar için çeviri yapıtlarda sesletimi zor adlar yerine Türk adları belirli bir yaşa kadar tercih edilebilir.

Şimşek (2002) masallarda doğrudan ya da dolaylı biçimde eğitici ve öğretici temaların yer alması gerektiğini ifade etmiştir. Tema çocuğun algı ve anlama seviyesine göre olmalı, yaşama sevinci gibi olumlu duyguların oluşmasına ve kendini ifade edebilmesine katkı sağlamalı, aile ve yurt sevgisi, dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik temalarını içermelidir.

Konu çocuğun ihtiyaçlarına, psikolojisine, düşünce ve beklentilerine uygun olmalı, saygı, sevgi ve özveri gibi olumlu duyguları geliştirmelidir. Aynı zamanda eğlendirici olmalı, çocuğu yormamalıdır. Kahramanın çocuk için bir model oluşturacağı düşünüldüğünde masalda abartılı ve gerçek hayatta bulunmayan kimseler yer almamalı, okul öncesi için korkunç yaratıklar ve olaylar yer almamalıdır. Bu dönemde çocukların hayvanlara olan ilgisi göz önüne alındığında kahramanları hayvan ve bitkiler olan masalların çocukların ilgisini daha çok çekeceğini söylemek yanlış olmaz. Bu durum hayal gücünü de geliştirmeye katkı sağlar.

Helimoğlu Yavuz (2002) masallar sayesinde çocukların sabredip umutlarını kaybetmemeleri gerektiği sonucuna vardıklarını belirtmiştir. Masallarda yer alan etik değer iletileri arasında dürüst ve çalışkan olmak, yalan söylememek, insanlara karşı hoşgörülü, sevgi dolu ve saygılı olmak, tanınmayan kimselere güvenmemek, her an bir tehlike ile karşı karşıya kalacakmış gibi hazır ve dikkatli olmak gibi işlevler bulunmaktadır.

Masallarda diğer türlerden farklı olarak sınırlı sayıda kahraman bulunmaktadır. Bu kahramanlar yüzeysel olarak ele alınmaktadır. Masallarda kişi özelliklerinin ayrıntılı olarak verilmemesi aslında masallarda kişilerden ziyade olay ve eylemlerin önemli olduğunun bir göstergesidir. Masallarda kişiler genellikle genel adlara sahiptir. Örneğin; kraliçe, kral, padişah vb. kişilerin isimleri masallarda yer almamaktadır. Masallarda yer alan bitki, hayvan ve eşya gibi insan dışı varlıklar da anlatı izlencesi içerisinde kişileştirilerek verilebilmektedirler (Tuncer & Yardımcı, 2000).

Bu yaşlardaki çocukların yenilgiyi kabul edecek güçte olmadıklarından ve kahramanla kendilerini özdeşleştirdiklerinden korkutucu ve üzücü öğeler ölçülü biçimde abartılmadan işlenmeli ve masal çatışma, karşıtlık, sorunlar içerse de mutlu sonla bitmelidir (Ural, 1988). Sınar Çılgın (2007)'a göre yazarın iletmek istediği tema ve iletiler çocuğa uygun olmalıdır. Ana düşünce çocuğun aklını karıştırmayacak biçimde açık olmalıdır. Ana düşüncesi belirsiz

ve çok anlamlılık içeren masallar çocuklarda yanlış anlaşılmalara neden olur. Yazarlar tarafından masallarda aile, insan, hayvan, doğa, vatan ve millet sevgisi, kibar, hoşgörülü, cesur ve güçlü olma, çevre bilinci, gelenek ve göreneklere duyarlı olma, sorumluluk, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık gibi temalar üzerinde durulmaktadır.

Sınar Çılgın (2007)'a göre masallar ideolojiden uzak olmalı, doğrudan öğüt içermemeli, kötü durumları sert bir üslupla yansıtmamalı, iletiler eserin içine yedirilmeli, olaylar hareketli olmalı ve iletiler aşırı örtük olmayacak biçimde semboller aracılığıyla çocuğa verilmelidir.

Sınar Çılgın (2007)'ın belirttiği üzere konu iletiyle bağlantılı olmalı, konu karmaşık olmamalı, evrenselliğin yanı sıra ulusal değerleri de içermelidir. Çocuğun kişiliğini geliştirecek, kendini tanımasını sağlayacak şefkat, sevgi ve güven gibi olumlu duyguları içeren konular işlenmelidir. Konular çocuğu düşünmeye sevk etmeli, hayata karşı bakış açısı kazanmasına yardımcı olmalıdır. Seçilen konular mizah duygusunu da geliştirmeye katkı sağlamalı, kendisini olaya dâhil edebilmesi için gerçek hayatla ilgili olmalıdır. Hareketli masalların çocukların daha çok ilgisini çektiği göz önünde bulundurularak masalda aksiyonlara yer verilmelidir. Gerçek hayatla ilgili sorunlar, çocuğa uygun bir üslupla sunulmalı ve ona bu durumlarla nasıl başa çıkacağı konusunda yol gösterilmelidir.

Sınar Çılgın (2007)'a göre okuyucunun ya da dinleyenin kendisini özdeşleştirebileceği kahramanlar oluşturulmalı, 8 yaşına kadar kahramanların belirgin özellikleri iyilik ve kötülük olurken, 8 yaşından sonra daha farklı kişilik özellikleri de yer alabilir. Kahramanlar çocuklara arkadaş olabilecek nitelikte ve inandırıcı olmalı, çocuk kahramanın yaşadığı olaylara kendisini dâhil edebilmeli, kahramanların güçlü ve zayıf yönleri bir arada verilmelidir. Çocuğun sürekli aynı kahramanları görmekten sıkılma riskine istinaden her yeni masalda yeni kahramanlar yer almalıdır. Özellikle küçük yaş grupları için bir masalda olay örgüsünü takip ederken zorlanma ihtimaline karşı çok sayıda kahraman olmamalıdır. Kahramanlar

oluşturulurken çocuğun kendi yaşına yakın kişilerin eylemlerini daha kolay biçimde hissederek içselleştirebildiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Sınar Çılgın (2007)'a göre olay örgüsü hazırlanırken ilgi, bilgi seviyesi ve anlama yetileri hesaba katılmalıdır. İyi kurgulanmış bir olay örgüsü çocuklara kendilerini olayın içinde hissettirerek ilgi, merak ve heyecan duygularını kamçılar. Küçük çocukların günlük olaylar gibi basit kurgular dikkatini çekerken daha büyük yaş grupları daha karmaşık izlencelerden hoşlanmaktadır. Küçük yaşlar için kronolojik sıra önemlidir; fakat daha büyük yaşlar için ara ara geçmişe dönüşler yapılabilir veya kahramanın geçmişte yaşadıklarından bahsedilerek sonrasında hikâye kaldığı yerden devam edebilir. Olay örgüsünün içerisinde yer alan insan-toplum, insan-doğa, insan-kendi içi, insan-başka canlı olmak üzere 4 çatışma türü küçük çocuklar için tek çatışma, büyük çocuklar için ise daha karmaşık izlencelerle verilebilir. Büyük yaş grupları için insan-insan, insan-hayvan, hayvan-hayvan çatışmaları esere konu edilebilir. İnsan bireysel olarak çevresinden farklı isteklere ve değer yargılarına sahipse toplumla çatışması, yaşamak için tabiatla mücadelesi, sevgi ihtiyacı, yalan ya da aileye yeni birinin katılması konularında da aile içi çatışmalar da çocukların hayatlarında yer alması nedeniyle gerçek hayatı temsil etmesi açısından çocukların ilgisini çekmektedir. Olay örgüsü çocuğun kitabı beğenmesi için en önemli etmendir. Konusu ne olursa olsun masal gerçekleri eksiksiz göstermeli ve inandırıcı olmalıdır. 9-10 yaşları için masallar betimleme ve iç gözlemlerden çok diyaloglarla, çocuk kahramanlarla, merak uyandıracak sırlarla, kısa ve iyimser bir bakış açısıyla ve mutlu sonla bitecek biçimde oluşturulmalıdır. Çocuk için yazılacak masallar çocuksuluktan ve çocuğu oyalama amacından ziyade çocuğa göre olmalıdır. Özenli ve ciddi bir çalışmanın sonucu olmalı ve sanat eseri olma özelliğini taşımaktadır.

Celepoğlu (2011)'na göre, masallar çocuklara sevgi, saygı, özveri duygularını aşılmalı, kendi yaşamıyla anoloji kurmasını sağlamalı, yaşam sevinci, yardımseverlik ve

iyimserlik duygularını aşılmalı, karamsarlık ve kötülükten uzak tutmalı, geleceğe ümitle bakmalarını sağlayarak, kendilerine güvenlerini artırmalı, seçilen konular çocuğun yaşına, ilgi alanına uygun olmalı, heyecan ve merak duygusu uyandırmalı, öğüdü ve bilgiyi doğrudan vermemeli, aile, yurt ve ulus sevgisi, hoşgörü, doğruluk ve dürüstlük değerlerini aşılmalı, hiçbir ulusu aşağılamamayı ve din, dil, ırk üstünlüğüne yer vermemeli, şiddet, korku ve acı öğeleri dozunda işlenmeli, çocukları düşündüren ve eğlendiren konular seçilmeli, kendini ifade etmesine yardımcı olmalı, kadın-erkek eşitliğini benimsetmeli, hayatın gerçeklerini öğretmeli, kişiler az sayıda olmalı, gereksiz ayrıntılar ve sözcükler içermemelidir. Yapay bir anlatım biçimi yerine sade ve akıcı bir biçim kullanılmalı, tümceler yaş düzeyine uygun olmalı ve çok fazla bilinmeyen sözcükler içermemelidir. Argo söylemler ve yoğun mecaz içermemeli, yazım ve noktalama kurallarına uygun hazırlanmalıdır.

Yörükoğlu (2010) masalarda yiğitlik imgesinin abartılmaması gerektiğini, çocuklara üstün her şeyi bilen insan örneklerinin sunulmaması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer bir deyişle insan olumlu ve olumsuz yanlarıyla kitaplarda yer almalıdır. Çocuk insanı çelişkileriyle değişen düşünce ve duygularıyla görmeli, kendisinden bir parça bulabilmelidir. Katı ahlak kuralları arasında sıkışıp kalmamalı hoşgörü kazanmalıdır. Alın yazısı, yazgı gibi teslimiyet içeren inanışlara yer verilmemelidir. Yörükoğlu, acıma duygusunu sömüren masaları yararsız bulmaktadır. Ayrıca masal kitapları her türlü ön yargı ve körü körüne inanma eyleminden soyutlanmış olmalıdır.

Karakterler gerçek hayvanlar, kişileştirilmiş hayvanlar, çocuklar, yetişkinler, makineler, bitkiler, eşyalar vb. olabilir. Çocuk kahramanların kim olduğuna aldırmadan hepsini kendisiyle özdeşleştirebilirler. Kahramanın yaşadığı zorluklar, tecrübeleri de çocuklara yaşam hakkında bir şeyler öğretebilmelidir.

2.2.8.3.Çocuk masallarının dil ve üslup özellikleri (biçim). Ciravoğlu (2000)'na göre, çocuk masalının dili olabildiğince yalın ve anlaşılır olmalıdır. Tümceler kısa ve sözcükler

öztürkçe olmalıdır. Geçiş tümceleri masaldaki olayın izlenmesini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmelidir. Çocukların öğrenmediği deyimlere yer verilmemeli, böyle sözcüklerin olması durumunda dikkati dağıtmayacak şekilde kısa bir açıklaması yapılmalıdır. Ayrıca Ciravoğlu bu anlamda halk masallarının sesli okumaya elverişli bir üslup ile yazıldığını dile getirmektedir.

Helimoğlu Yavuz (2002) masalların dilinin yalın ve hareketli olduğunu, betimlemeler az olduğu için sıfat kullanımları az olarak yer alırken; eylemlerin çok olması nedeniyle fiillerin çok kullanıldığını; anlatımda hareketliliği sağlamak için yer yer şiirlerin de düz yazıya dahil edilebildiğini belirtmiştir. Onun da belirttiği üzere anlatıma güç katmak amacıyla ikilemelerden, pekiştirme sıfatlarından, tezlik, sürerlik ve yaklaşma fiillerinden, ses taklidi sözcüklerden, deyimlerden, atasözlerinden, benzetmelerden, dualar ve beddualardan, sözlü dil söylemlerinden, tekerlemelerden, yinelemelerden, uyaklardan, olağanüstülüklerden yararlanılmaktadır.

Güleryüz (2013)'e göre, masalların insanı kamçılayan ve düş yolculuğuna çıkaran bilişsel ve duyuşsal süreçleri içerdiği göz önüne alındığında anlatıcının/okuyucunun tonlamaya, vurguya ve beden diline dikkat etmesi gerekmektedir. Ona göre, masallar okunmaktan ziyade anlatılırsa dinleyen üzerinde daha etkili olacaktır.

Sınar Çılgın (2007)'in da belirttiği üzere çocuk eserlerinde bayağı, yapmacık ve zevksiz bir anlatım kullanılmamalı, artık kullanılmayan sözcükler eserde yer almamalıdır. Deyim ve atasözleri kullanımında çocuğun sözcük dağarcığı dikkate alınmalı, çağrışım yoluyla yeni sözcükler, ifade kalıpları ve bildiği sözcüklerin farklı anlamları da öğretilmelidir. Bu kullanımları çocuğun pekiştirebilmesi için eserde birkaç defa geçmelidir. Anlamı metinden çıkarılamayacak sözcükler yanına parantez açılıp ya da sayfa altında açıklanmalıdır. Kitabın sonunda bu sözcükler için çocuğa sözlük kullanma alışkanlığı edindirmek amacıyla sözlük de oluşturulabilir. Kitapta yer alan yabancı yer ve kişi adlarının okunuş biçimleri

parantez içerisinde verilmelidir. İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf öğrencileri için eserlerde tek özne ve yüklem bulunmalı birleşik zamanlı fiillerden kaçınılmalı, edilgen çatı yerine etken çatı tercih edilmelidir. Hareket anlatan eylemler çocuklar tarafından daha çok ilgi gördüğü dikkate alınarak tercih edilmelidir. Yöresel deyim ve ifadelerin anlam karmaşasına sebep olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Kuramsal bilgiye dayalı yazılar dışında çok fazla terim kullanmak yerine kavramlar basit ve net bir biçimde açıklanmalıdır. 9-12 yaş arası dönemin soyut kavramları algılamakta daha verimli olduğu düşünülerek küçük yaşlar için soyut ifadelerden ve kavramlardan ziyade somut kavramlar tercih edilmelidir. Soyut kavramlar kullanırken de merhamet, sevgi, paylaşma, hoşgörü gibi günlük hayatlarında kullanılabilecekleri sözcüklere öncelik verilmelidir. Bu kavramların anlatım sürecinde de çocuğun bildiği ve çevresinde yer alan somut nesnelere yola çıkılmalıdır. Doğa taklidi sözcükler de çocukların ilgisini çektiği için eserlerde yer verilebilir. Katılımı ve kalıcılığı sağlamak için sözcük tekrarları da önemlidir. Metin içerisindeki diyaloglar doğal ve dikkat çekici olmalıdır. Beş duyu ile ilgili sözcükler yazıya canlılık katması amacıyla kullanılabilir. Hakaret içeren ifadeler kullanılmamalı, tümceler ses, yapı, dizge ve anlam özelliklerine uygun olarak oluşturulmalıdır.

Çocukların farklı yaşlardaki şahsi ve edebi ihtiyaçlarının birbirinden farklı olduğu, aynı yaş grubundaki çocukların bile ilgi, okuma ve anlama yeteneklerinin de değişiklik gösterdiği dikkate alınarak çocuğa uygun kitaplar seçilmelidir. Bu konuda ailelerin de çocuklarının ilgi ve seviyelerini tespit ederek, çocuklarını iyi tanıyarak gelişimlerini doğru seçilmiş kitaplarla desteklemesi önemlidir.

Masallarda betimleyici anlatım pek görülmediği için sıfat kullanımı da azdır. Masallar hareketli anlatılar olduğu için fiil kullanımı fazlaca görülmektedir. Benzetmelerden de faydalanılmaktadır. Dualar ve beddualara da masallarda rastlanılır. Anlatıma canlılık katan tekerlemeler de masallarda fazlaca yer alır. Ses taklitleri masalın düşsel dünyasını gerçekçi

dünyaya dönüştürmesi bakımından masal biçimine gerçekçilik kazandırır. Tümceler yaş seviyesinin düşük olması nedeniyle kısa ve yalındır. (Gökşen, 1980; Ciravoğlu, 2000; Yücel, 2005)

Üslubu etkileyen bir etmen de uyumdur. Çocuklar tekerlemelerde olduğu gibi tekrarlardan yararlanılarak anlatıma uyum zenginliği katılmasından hoşlanırlar. Duyular arası aktarım ve teşhis sanatının kullanılması da çocukların ilgisini çeken bir diğer konudur (Oğuzkan, 2001).

2.2.9. Masalın faydaları. Masallar ilk olarak büyükler için onların dertlerini, mutluluklarını, hüznelerini ilettikleri bir araç olarak oluşturulmuş, zaman geçtikçe içindeki hayal zenginliği ve olağanüstülükler barındırması nedeniyle bu türe çocuklar mal olmuştur. Masalın yararlı ve zararlı olduğunu düşünen iki görüş ortaya atılmıştır. Zararlı olduğunu düşünen görüşe göre masal çocukları gerçek hayattan uzaklaştırarak mantık çerçevesinde düşünmelerini engeller. Ayrıca kimi araştırmacılara göre çocuklara kötü örnek olabilecek davranışlar içermekte ve doğaüstü varlıklar çocukları korkutma riski de taşımaktadır. Bu görüşün karşısındaki görüş ise hayalin çocuklar için faydalı olduğunu belirterek çocukların masallara her daim ihtiyaçları olduğunu benimsemektedir. Masallarda gerçek yaşama dair durumlar da yer aldığı için gerçek yaşamdan da tamamen kopuk olmadığını ve çocuklar için faydalı olduğunu düşünmektedirler. Günümüzde de masalın yararı ve önemi üzerinde daha fazla durulmaktadır (Çetinkaya, 2007a).

Şimşek (2002) masalın çocuk ruhunu besleyip zenginleştiren, gerçeği dolaylı yoldan anlatarak çocuğu geleceğe hazırlayan, çocuk duyarlılığını en iyi yansıtan edebi tür olduğunu ifade etmiştir. Masallarda hayalle karışık olsa da gerçek hayat anlatılmaktadır. Masal eğlendirici olmasının yanı sıra çocukta iyilik ve güzellik duygularını geliştirerek onu eğitir. Çocuk zıtlıkların bir arada olduğu masallar sayesinde gerçek dünyayı anlamaya başlar. Dinlemeyi öğretmek, büyüklere sevgi ve saygı duygularının oluşmasını sağlamak, merak

ederek öğrenme isteğinin oluşması masalın sağladığı yararlar arasındadır. İyi, güzel ve doğru olanın onaylandığı masallar çocuğun bilinçaltına işleyerek onu yönlendirmektedir.

Masallardaki hayal unsurları ile çocukların düş dünyası benzemekte ve masallar kurgusuyla çocukların bu dünyasını etkileyerek onlara daha yakın bir profil sergilemekte ve bu sayede onlar için daha değerli olma özelliği taşımaktadır. Masal hayal dünyasının yanı sıra gerçek yaşama ilişkin durumları da içinde barındırdığı için çocuğa kendini tanıyarak davranışlarını yönlendirme sürecinde de katkı sağlar. Kazandırılmak istenen değer ve davranışlar masallardaki kurgusal dünya aracılığıyla somutlaştırılarak çocuğa aktarılır (Çetinkaya, 2008a).

Gerçekdışı masallar bile bugün gerçeği yansıtmaktadır. Uçan halılar ve süpürgeler bugün teknoloji sayesinde gerçek olabilecek niteliktedir. Çocuk aslında masalın büyüdü dünyasında gerçekleri de yakalar. Asıl tehlikeli olan çocuğa masala gerçekmiş gibi nakletmek ve onu batıl inançların içine atmaktır. Çocuğa ileride sahip olacağı pek çok değer için gerekli temel masallarda oluşturulmakta ve masallardaki mücadelecilik ister istemez çocuğu o yöne yönlendirmektedir. Bu sayede çocuk gerçek hayatta karşılaştığı tehlikeler karşısında da mücadele edebilecek güce sahip olacaktır (Enginün, 1987).

Çocuklar masallar sayesinde gerçek hayata dair ipuçları öğrenir, insan ilişkilerini gözler, davranışlarını da ona göre biçimlendirerek masalda bir nevi kendini bulur. Masallar aracılığıyla çocuklara kazandırılmak istenen değerler, bilgiler, kazanımlar da örnekler üzerinden kurmaca anlatılarla somutlaştırılır. Bu şekilde de masalların üretiliş gayesine ulaştıkları söylenilebilir (Çetinkaya, 2007b).

Şimşek (2002) 3 yaşından itibaren çocuklara düzenli masal okumak gerektiği görüşündedir. Fakat, masalı anlatırken şiddet öğeleri ayıklanmalıdır. Masalın sonunda iyilerin kazanmış olması kötüler için zaten bir cezadır. Bu nedenle kötüler kırıktırın kuyruğundan sürüklemek ya da kırık satırla kesmek gerekli değildir. Kötüler de pişman olup özür dileyebilir

ve affedilebilirler. Anlatıcı masalı çocuğun bildiği çevreye göre uyarlamalı ve gerekirse çocuğun ilgisine göre yeniden düzenlemelidir. Masalın bir bölümünü okuyup kalanını çocuğun tamamlamasını istemek ve drama çalışmaları yaptırmak da çocuğun yaratıcılığını geliştirmesi açısından önemlidir.

J.J. Rousseau masalların eğitimde kullanılmasına ilişkin eleştirilerin odak ismidir. Rousseau, çocukların masaldan anlamayacağını ve çocuklara uygun bir tür olmadığını Emile adlı eserinde öne sürse de bu görüşün destek bulduğu söylenemez. Bu eserde kitabın baş kişisi Emile'nin masal özellikle de La Fontaine fabllarını okuması yasaklanmıştır. Rousseau'ya göre masal çocukları eğlendirerek aldatmakta ve gerçekleri gizlemektedir. Ona göre üzerine örtü çekilerek gösterilen gerçekleri çocuk açma zahmetinde bulunmayacaktır; oysa ki çocuklar gerçeği bilmelidir. Fakat masalın çok eskilerden bu yana varlığını sürdürmekte olması ve bütün insanların vazgeçilmezlerinden biri halini alması Rousseau'nun bu görüşünü çürütür niteliktedir (Rousseau, 2009).

Masal düş ve gerçeğin bir arada eklemlendiği bir türdür. Çocukların belirli döneme kadar hayal dünyasında daha uzun süre yaşadıkları varsayıldığında çocuğun bu âlemde kendini bulduğunu söylenilebilir. Bu nedenle masal çocukların ilk karşılaştığı ve çok sevdiği türdür.

Masalların asıl işlevi çocukları güçlüklerle mücadele ederek onlara inandıkları yolda yürümeleri için güç kazandırmaktır. Masalın sonunda yer alan ödül ve ceza edimleri de çocuklarda adalet duygusunu geliştirmektedir (Güney, 1966).

Çocuklarda masal sevgisi okula başlamadan önce ortaya çıkmakta ve okulun ilk yıllarında da devam etmektedir. Masallar bu önemli dönemde okuma alışkanlığı ve zevkinin oluşması için önemli araçlardır. Masallarda kendini kahramanla özdeşleştiren ve yaşanan olaylardan kendine ders çıkaran çocuk için masal okumak eğlenceli bir hal almaktadır.

Önemli olan bu ilgi ve sevgiyi sonraki dönemlerde de devam ettirebilmektir (Çetinkaya, 2007b).

Güleryüz (2013) masalarda insanoğlunun tarihi çağlardan beri yaptıklarının şifrelerinin yer aldığını, bu şifreleri çözenin insanın kendini keşfetmesine katkı sağlayacağını belirtmiştir. Bu doğrultuda masalarla dünya yeniden düşünülebilir ve şekillendirilebilir. Masallar çocukların düşüncelerini geliştirerek karşılaştıkları sorunlara değişik çözümler getirmeleri noktasında onlara katkı sağlar. Masalların yerinde ve zamanında bilinçli bir biçimde kullanıldığında çocukların duyu ve düş dünyalarını besleyen, sözcükleri nerede ve nasıl kullanacağını öğretmek sözcük dağarcığını geliştiren bir araçtır. Fakat bu işlevlerin yerine getirilebilmesi için masalların belirli özelliklere uygun olması ve okunma ya da anlatılma sürecinde belirli kurallara uyulması gerekmektedir.

Masallar ayrılıklardan ziyade tüm insanlığı kucaklayan evrensel değerler üzerine kurulu bir tür olması nedeniyle çocukların evrensel bakış açısı kazanmalarına da katkı sağlamaktadır. İçinde gelenek, görenek gibi yerel unsurlara dayalı kültürel öğeleri barındırması nedeniyle de çocuklarda milli bilincin gelişmesine de zemin hazırlar.

Helimoğlu Yavuz (2002) masalarda yer alan iyilerin ve haklıların bir gün mutlaka kazanacakları ve kötülüğün cezasız kalmayacağı iletisinin bireyi hep savunmada olmaya çağırdığını, yaşamın zorluklarına rağmen yolun sonunda mutlaka kurtuluş olduğu umudunu içselleştirmesine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bir konuyu iyice araştırmadan karar vermemek, özeleştiri yapmak, sabırlı olmak, kararlı ve tutarlı olmak, kıskanç olmamak, bağışlayıcı olmak, elde olanların kıymetini bilmek, büyük sözü dinlemek, başkalarını küçümsememek, önemli konularda hemen karar vermemek, dış görünüme aldanmamak, kimseye baskı yapmamak, kötülerin zekâ ve hoşgörü ile yenmek gibi ileteler de yine masallar aracılığıyla kazandırılmak istenen işlevler arasındadır. Masalların sonunda genellikle iyilerin iyilik bulduğunu, kötülerin cezasını çektiğini bu şekilde mutlu sona ulaşıldığını fakat bazı

durumlarda kötülerin bağışlanması ve hatta bu kötü huyundan vazgeçerek bir daha yapmayacağına söz vermesi gibi durumlar da yer almaktadır. Yavuz, kötülerini öldürerek yok etmenin kolay ve faydasız bir çözüm olduğu; fakat onu yeniden kazanmanın zor olduğu görüşündedir.

Helimoğlu Yavuz masalların eğitimsel işlevlerini iletiler aracılığıyla yerine getirdiklerini belirterek incelediği 90 masal için yalan, dürüstlük ve namus kavramlarını Etik İletiler başlığı altında, sabır kararlılık, umut, şans, kıskançlık, şantaj, korku, evham, merak, özeleştirme, iyilik-kötülük, haklılık-haksızlık, zekâ, sağduyu, dikkat, paylaşım, bağışlayıcılık, incelik, dostluk, özveri, saygı kavramlarını Psikolojik İletiler başlığı altında; aile, hukuk, adalet, yönetim, yönetici ve öteki insanlarla ilişkilerini Sosyolojik İletiler başlığı altında; paranın gücü ve ekonomik dayanışma kavramlarını Ekonomik İletiler başlığı altında ve bunlar dışındaki kavramları da Öteki İletiler başlığı altında toplayarak temelde 5 ana ileti başlığının olduğunu belirtmiştir.

Masalların çocuklara yaşadıkları topluma ait gelenekleri ve ahlaki değerleri öğretebilmek ve benimsetmek gibi işlevleri de bulunmaktadır. İyilerin bir şekilde ödüllendirildiğine ve başarıya ulaştığına kötülerin ise bir şekilde yaptıklarının cezasını çektiğine her seferinde şahit olan çocuğa ister istemez bu durumun günlük hayatta da böyle olacağı iletileri yerleşmektedir. Başarısızlık ve mutsuzluk gibi durumlarla karşılaşmak istemeyen çocuk da kendisine okuduğu masallardaki iyi ve olumlu sonuçlarla karşılaşacak eylemlerde bulunan karakterleri örnek almaktadır. Bu anlamda masalların kültürün devamını sağlamak için önemli birer araç oldukları da söylenilebilir.

2.2.9.1. Masalların dilin öğretilmesi ve geliştirilmesi açısından önemi. Masallar dil becerisinde ve edebi zevkin gelişmesinde de önemlidir. Masallarda kullanılan şiveler, deyimler, atasözleri, halk edebiyatı, tekke ve tasavvuf edebiyatı unsurları, argolar gibi dilsel unsurlar masalları zenginleştiren ve besleyen unsurlardır.

Masallar içerisinde kültürel birikimi, değerleri, tutumları barındıran; yaşama dair gerçekleri yansıtan; geçmişten günümüze kadar varlığını sürdürmüş kültürel zenginlik kaynaklarıdır. İlk olarak büyükler için üretilen masallar zamanla dil zenginliğini geliştirmek, yaşama dair ipuçlarını edindirmek, ilk edebi zevki tattırmak, hayal dünyasını geliştirmek gibi amaçlar temelinde anadilinin en güzel örneklerini sunan masallar hayal dünyası, ses oyunları, kurgu gibi unsurların da etkili olmasıyla çocuklar tarafından daha çok benimsenmiş ve onlara ait bir tür olma yolunda ilerlemiştir. İlk çocukluk döneminde dil becerilerinin temelini atılması nedeniyle çocukların masala olan yoğun ilgisi ilk olarak masalları sözlü olarak anlatma şeklinde okulun ilk yıllarında ise kendi başlarına okuma ve yazma edimleri ile devam eder. Bu noktada masalların yaratıcı yazma çalışmalarını da tetiklediği söylenilebilir (Çetinkaya, 2007a; 2008b).

Helimoğlu Yavuz (2002) insana anadilini o dile ait bütün inceliklerle zenginleştiren masallardan daha iyi öğretebilecek sözlü ve yazılı bir edebiyat türünün bulunmadığını ifade etmiştir. Deyimler ve atasözlerinin bir ulusun kültürel değerlerini yansıtan araçlar olduğu düşünüldüğünde o dili öğrenmeye olan katkısı da yadsınamaz bir gerçektir. Yavuz, bir dili öğrenmeye o dilde yazılmış masal kitaplarından başlanılmasından o dili daha çok sevdirek daha kolay biçimde öğreteceğini savunmuştur.

Helimoğlu Yavuz (2002) masalların Türkçe derslerinde yer alan temel becerileri geliştirmeye, dilini seven ve ait olduğu kültürü benimseyen bireyler yetiştirmeye sözcük dağarcığı ve düşünce dünyasını geliştirmeye yardımcı olduğunu da belirtmiştir.

Masallar çocukların Türkçeyi etkin ve doğru kullanan, kendini ifade edebilen, sorgulayan ve çözüm üreten, geleceğe yön veren, okumaktan ve dinlemekten zevk alan, etkili iletişim kuran, yorumlayan, eleştiren, ve tartışabilen bireyler olmalarına katkı sağlar (Demir, 2014).

Helimoğlu Yavuz (2002)'un da belirttiği gibi çocuklardaki duyduğu masalları yineleyerek anlatma isteği yerini zamanla yeni masallar üretmeye bırakmaktadır. Bu noktada çocuğun düş gücünü harekete geçirmesi açısından önemlidir. Okuma bilen bir çocuk zaten masalı bir büyük yardımı olmadan okuyabilmektedir; fakat okuma bilmeyen çocuk ise kendisine anlatılan ya da okunan masalı benzer ya da farklı eylemleri içerecek biçimde görsellere bakıp anlatıyı yeniden kendi düş gücüne göre kurgulayabilmektedir. Bu noktada dil dışı göstergeler masala ait görselleri anlamlandırmada çocuğa yardımcı olmaktadır. Çocuk üretme ve anlamlandırma süreçlerinde bu göstergeleri bilinçdışı bir biçimde anlamlandırmakta ve kendi isteği doğrultusunda görselin yansıttığı ileti ile de örtüşecek biçimde yorumlamaktadır.

Masallar başka ulusların masallar, efsaneler, mitoloji, halk hikâyeleri, atasözleri, deyimler, destanlar, bilmeceler, şiirler gibi edebi türlerinden etkilendiğini ve onları etkilemektedir. Masallardan yola çıkan senarist ve sanatçıların da bu eserlerde küçük değişiklikler yaparak sinema, tiyatro, opera ve bale gibi yapıtlara uyarlaması da sık rastlanılan bir durumdur.

Görülüyor ki masalarda verilmek istenen iletiler bu masalları ortaya çıkaran toplumların deneyimlerini, endişelerini, korkularını, umutlarını, beklentilerini, olumlu olumsuz değerlerini yansıtmaktadır. Bu anlamda masalların hayatı yansıtan ayna görevi gördükleri söylenebilir.

Masalların eğitim aracı olarak kullanılması temel becerilerin yanı sıra dilbilgisi ve sözcük öğretimini de içerir. Konusu ne olursa olsun yaş düzeyine uygun her masal eğitim aracı olarak kullanılabilir. Çocuklara masallar okunarak ya da anlatılarak dinleme becerileri geliştirilebilir. Anlatılan masal hakkında konuşularak ya da onlara masal anlattırılarak konuşma becerilerine katkı sağlanabilir. Okul dönemindeki çocuğa masal okutturularak okuma becerisi kazandırılır. Okudukça ve dinledikçe dilin zenginliklerini keşfeden ve hayal

gücünü geliştiren çocuk bu birikimlerini yazma becerisine de taşıyacaktır. Sözcük öğretimi de dil eğitiminde önemlidir. Temel söz varlığını oluşturan sözcükleri çocuk masallarda öğrenme imkânı bularak sözcük dağarcığını da zenginleştirmektedir. Deyim ve atasözlerinin de yer aldığı masallar çocukların yetkin bir anadili kullanıcısı olmalarına katkı sağlamaktadır (Demir, 2014; Temizyürek, 2003; Mert 2012).

Masalların çocuklara tekrar ettirilmesi ve dramatize edilmesi masallardan gerçek istifade yoludur. Diğer bir deyişle masalların okunmasından ziyade sözlü olarak icra ettirilmesi çocuklara daha çok katkı sağlayacaktır. Bu da anadili eğitiminin verimli biçimde gerçekleşebilmesi için hünerli masal anlatıcılarıyla mümkün olmaktadır (Emre, 2000).

Thomas & East (2007) de bu görüşü destekler nitelikte masalların sözlü gelenek ürünleri olmasından yola çıkarak tekrar etme, dramatizasyon ve sunum becerisi gibi yetileri geliştirmeye imkân sağlayan bir tür olduğunu ifade etmiştir. Masalların bu işlevlerinin de göz ardı edilmemesi daha etkili sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

Masalların eğitici işlevlerinden masalın özünü değiştirme, masala devam ettirme, alaylama, masal dilinden yararlanma, masalın ana kurgusu kullanılarak güncel öykülere dönüştürülüp parodileri oluşturma, masalın öncesi ve sonrasını tahmin etme gibi etkinliklerle derslerde de yararlanılabilir (Dilidüzgün, 2003).

III.Bölüm

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın kapsamı, araştırma verilerinin toplanması ve araştırma verilerinin analiz ve yorumlanma süreci ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Grimm Masallarının dildışı göstergeler açısından incelenmesi temeliyle okul öncesi ve okuma yazmayı yeni öğrenen çocuklar için masalı anlama ve içselleştirme sürecindeki önemini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Betimleme: Araştırmada toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. Örneğin, gözlenen bir ortamda nelerin olup bittiği, görüşülen bireylerin neleri söyledikleri, çalışılan dokümanların hangi bilgileri ortaya koyduğu, betimleme yaklaşımına uygun sorulardır. Kısaca betimleme yaklaşımı ile “ne” sorusuna yanıt bulunabilir; ancak “neden” ve “nasıl” sorularına bu yaklaşımla doğrudan yanıt verilmesi mümkün olmayabilir(Yıldırım, 2011).

Çepni (2014)'ye göre, betimlemeli çalışmalar bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasında olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülür. Asıl amaç durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır. Bu araştırmalarda doğal şartlar bozulmadığı ve değişiklik yapılmadığı için pek çok araştırmacı tarafından tercih edilmektedir.

Büyüköztürk, Karadeniz, Demirel vd. (2014)'e göre, betimsel araştırma eğitim alanındaki araştırmalarda kullanılan en yaygın yöntemdir. Çeşitli öğrenci gruplarının başarılarını belirlemek, öğretmenlerin davranışlarını, okulun fiziki şartlarını ve ebeveynlerin tutumlarını tanımlamak örnek olarak verilebilir.

Erkuş (2011) betimsel çalışmaların neyin ne olduğunu saptamaya yönelik çalışmalar olarak tanımlamaktadır. Erkuş, betimsel çalışmaların nesnel gözlemlere yani ölçme sonuçlarına dayandırıldığı takdirde bilimsel olduğunu belirtmektedir. Ayrıca betimsel çalışmaların olanı olduğu gibi saptamaya çalışan, farklılık ya da ilişki bulmaya çalışmayan çalışmalar oldukları için kendine özgü düzenekleri olmadığını savunmaktadır. Betimsel çalışmalar genellikle tarama çalışmaları şeklinde gerçekleşmektedir. Bu anlamda araştırmanın doğasına göre, diğer gözlem/görüşme teknikleri ve araçları kullanılabileceği gibi, bazı ölçekler ve kayıtlar da kullanılması mümkün olmaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın evrenini Grimm Kardeşler'in derlemiş ya da yazmış olduğu toplamda 100 adet olmak üzere 10 farklı masal için 10 farklı yayınevinden seçilmiş kitaplar oluşturmaktadır. Bu masallar rastlantısal örneklem yöntemiyle belirlenen İstanbul ilinden temin edilen çeşitli yayın evlerinde basılmış kitaplardır. Bunlar: Bremen Mızıkacıları, Çizmeli Kedi, Hansel ve Gratel, Fareli Köyün Kavalcısı, Kırmızı Başlıklı Kız, Kurbağa Prens, Külkedisi, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Rapunzel ve Uyuyan Güzel'dir. İncelenen kitaplara ilişkin bulgular, aşağıdaki tablolarda verilmektedir:

3.2.1. Grimm Kardeşler. Marburg Üniversitesinde Jacob Grimm hukuk ve bir yıl sonra Wilhelm Grimm edebiyat fakültesine başlamışlardır. Grimm kardeşlerin hayatı üniversite yıllarında tanıştıkları öğretim üyesi Friedrich Karl von Savigny ile değişmiştir. Savigny onlara kütüphanesini açmış ve onların hayatlarına yön verecek olan Alman edebiyatı ile ilişkileri böylelikle başlamıştır. Önce Clemens Brentano için yaptıkları şiir toplama çalışmaları onları daha sonra efsanelere ve masallara yöneltmiştir. 1806 yılında masal toplama çalışmalarına başlamışlardır. Bu masallar onların kaleme aldıkları masallardan oluşmuştur. Bu masalları eski kitaplardan, dergilerden ve mektuplardan topladıkları bilinmektedir. Bunu yaparken masal metinlerinin özünü ve sözcük sırasını bozmamaya dikkat ederek kaleme alma

konusu, Jacob Grimm için çok önemli olmuştur. Kullandıkları dile büyük bir özen gösterip halkın diline yakın saf bir Almanca kullanmaya çalışmışlardır. Yaşadıkları dönemin milliyetçi ruhuna uygun olarak halk için uygun edebi bir metin ortaya çıkarıp milli birliğe katkı sağlamak asıl amaçları olmuştur. Grimm kardeşlerin masal toplama çalışmaları dışında yaptıkları efsane toplama çalışmaları da vardır. Fakat efsane toplama çalışmaları masallar kadar başarılı olmamıştır. Grimm kardeşler sadece masal toplayıcısı olarak değil; yazar, politikacı, dilbilimci, kütüphaneci, profesör olarak da tanınmışlardır. Grimm Kardeşler Joseph Görres, Clemens Brentano, Joseph von Eichendorff Achim von Arnim, Bettina von Arnim gibi Heidelberger romantiklerine dâhildirler. Alman dilbiliminin kurucusu olarak adlarını tarihe yazdırmışlardır. Jacob Grimm hiç evlenmezken; Wilhelm Grimm masal toplama işinde kendilerine yardım eden Dortchen Wild'la 1825 yılında evlenmiştir. 1830 yılında Göttingen Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmışlardır. 1837 yılında üniversiteden uzaklaştırılan yedi profesörden ikisi onlardır. Üniversiteden ayrılınca başka işler yapmak zorunda kalmışlar ve *Deutsches Wörterbuch*'u yazmaya başlamışlardır. Bu sözlük onların hayatını yitirmesiyle yarım kalmıştır. Fakat daha sonra tamamlanmıştır. Wilhelm Grimm 16 Eylül 1859'da, Jacob Grimm 20 Eylül 1865 yılında ölmüş ve Berlin Grossgörschenstrasse'de bulunan St. Lucas und Matthäus- Gemeinde mezarlığına yanyana gömüldüğü bilinmektedir (Aytaç, 2001).

3.2.2. Masal Kitaplarının Baskı Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Tablo 1

İncelenen Masal Kitaplarının Yayınevlerine Göre Dağılımı

Yayınevi	Kitap Sayısı(n)	%	Yayınevi	Kitap Sayısı(n)	%
Akdeniz	1	1	Güven	1	1
Almidilli	1	1	Kare	2	2
Altın Kitaplar	3	3	Karatay	1	1
Arkadaş	2	2	Kelime	2	2
Ata	1	1	Mimoza	1	1
Bilmar	1	1	Morpa Kültür	1	1
Bilgi	5	5	Nakkaş	1	1
Beyaz Balina	7	7	Nar Çocuk	2	2
Bilge Kirpi	1	1	Net	3	3
Binbir Çiçek	5	5	Remzi	1	1
Bu	3	3	Parıltı	5	5
Çiçek	3	3	Polat	6	6
Damla	3	3	Sis	1	1
Doğan Egmont	2	2	Şenyıldız	1	1
Engin	5	5	Timaş	7	7
Final Kültür Sanat	2	2	Türkiye İş	5	5
Gönül	1	1	Tramvay	2	2
Güneş	1	1	Ya-pa	2	2
Gugukkuşu	1	1	Yapı Kredi	2	2
Hayat	3	3	Yumurcak	3	3

Toplam:	51	51	Toplam:	49	49
			Genel toplam:	100	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Beyaz Balina ve Timaş Yayınlarının en fazla yararlanılan yayınevleri olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bunu sırasıyla Engin, Bilmar, Binbir Çiçek, Parıltı, Türkiye İş, Altın Kitaplar, Bu, Çiçek, Damla, Hayat, Yumurcak Yayınevleri ve diğer yayınevleri izlemektedir. Bu sıralamanın nedeni ise üst sıralarda yer alan yayınevlerinin daha fazla üretim yapmış olması ve bununla doğru orantılı olarak daha kolay ulaşılabilir olmasıdır.

Tablo 2

İncelenen Masal Kitaplarının Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Yayın Yılı	Kitap Sayısı(n)	%	Yayın Yılı	Kitap Sayısı(n)	%
1997	1	1	2010	7	7
1998	1	1	2012	6	6
2005	1	1	2013	7	7
2006	2	2	2014	10	10
2007	8	8	2015	36	36
2008	2	2	2016	14	14
2009	5	5			
Toplam:	20	20	Toplam:	80	80
			Genel toplam:	100	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde incelenen masal kitapları arasında en fazla oranın 2015 yılına ait olduğu ve bunu sırasıyla 2016, 2014, 2013, 2010, 2007, 2009.... yıllarının izlediği görülmektedir. Bunun nedeni söz konusu yıllarda diğer yıllara oranla daha fazla üretim olmasına belki de artan talebi karşılamak amacıyla daha çok üretim yapılmış olmasına bağlanabilir.

Tablo 3

İncelenen Masal Kitaplarının Baskı Sayılarına Göre Dağılımı

Baskı Sayısı	Kitap Sayısı(n)	%	Baskı Sayısı	Kitap Sayısı(n)	%
Belirtilmeyen	67	67	5. Baskı	1	1
1.Baskı	16	16	8. Baskı	1	1
2.Baskı	9	9	9. Baskı	1	1
3.Baskı	5	5			
Toplam:	97	97	Toplam:	3	3
<u>Genel toplam:</u>				100	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde masal kitapları içerisinde en fazla oranın baskı sayısı belirtilmeyen kitaplardan oluştuğu görülmektedir. Bu durum yayınevini artan talep, teknoloji vb. nedenlerle gelişim ve değişimini inceleyebilmek açısından olumsuzluk olarak görülebilir. Bunun dışında yayınevini daha önce kitap basıp basmadığını öğrenmek açısından da olumsuzluk olarak değerlendirilebilir.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışmada öncelikle alanyazın taraması yapılmış, dil dışı göstergelerin incelenmesine ilişkin çalışmalar taranmıştır. Sonra çocuklar için hazırlanan Grimm Kardeşlere ait 10 masal belirlenerek 10 farklı yayınevinden bu masallar temin edilmiştir. Daha sonra erişilen bu kitaplar doküman incelemesi tekniğiyle incelenmiştir. 10 farklı isimli toplamda 100 masal kitabı veri olarak kabul edilmiştir.

Doküman incelemesi araştırılan olgular hakkında bilgileri içeren yazılı kaynakların çözümlenmesi aşamalarını içermektedir. Nitel araştırmalar için doküman incelemesi tek başına kullanılabileceği gibi diğer yöntemler ile birlikte de yararlanılabilir. Bu yöntem kolay ulaşılamayan özneleri içermesi, katılımcı tepkiselliğine mahal vermemesi, uzun zamana yayılabilmesi, geniş bir örnekleme, bireysel ve özgün olmaya imkan tanınması, diğer birçok

yönteme göre düşük maliyetli olması ve daha önce başkaları tarafından da gözden geçirilerek daha nitelikli olması açısından güçlü yönleri sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Doküman incelemesi *dokümanlara ulaşma, orijinalliği kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma* aşamalarından oluşmaktadır (Forster, 1995).

Dokümanlara ilgili kitabevelerinden ve İnternet aracılığıyla ulaşılmıştır. Orijinallikleri her kitapta yer alan görsel öğeler incelenerek test edilmiş ve kullanılan nesne ve karakterlerde farklı çizimler kullanılıp kullanılmadığına bakılmıştır. Dokümanlar arasındaki resimlendirme farklılıkları anlamlandırılmaya çalışılmış, elde edilen veriler belirlenen kuram dahilinde çözümlenmiş ve elde edilen veriler son kısımda yorumlanarak konuyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. Veriler toplanırken Grimm Masallarından 10 tanesi seçilmiştir. Masallar incelenirken inceleme kategorileri oluşturularak buna göre tablo oluşturulması amaçlanmıştır. Analiz birimini ise kitaplardaki görsel öğeler oluşturmuştur.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Çalışmada verilerin analizi ve yorumlanması sürecinde betimsel analizden faydalanılmıştır. İncelemeye alınan masal kitapları, dil dışı gösterge kuramına göre çözümlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan kitaplar belirti, görüntüsel gösterge ve simge özelliklerine göre irdelenmiştir. Her bir masal kitabıyla ilgili yorumlar yapılarak tablolar oluşturulmuştur. Araştırmada yapılan betimsel analiz doküman incelemesi üzerine gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi araştırılacak hedef konu hakkında bilgi içeren yazılı kaynakların çözümlenmesi demektir. Doküman incelemesi tek başına bir yöntem olabileceği gibi diğer yöntemlerle bir arada kullanılan bir yöntem de olabilir. Doküman incelemesi nitel araştırmalarda doğrudan görüşmenin mümkün olmadığı durumlarda çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla kullanılan yazılı ve görsel materyal ve malzemeler içeren bir incelemedir. Kitaplar, dergiler, gazeteler, mektuplar, raporlar, yazışmalar, kayıtlar, günlükler, anılar, ödevler, planlar, dosyalar, belgeler... gibi her türlü yazılı ve görsel kaynaklar doküman

incelemede kullanılabilir. Kolay ulaşılması, uzun süreli kullanılabilmesi, düşük maliyetli olması, katılımcı tepkiselliğinin olmaması, geniş örnekleme olarak tanınması, bireysellik ve özgünlüğe olarak tanınması, daha önce başkası tarafından gözden geçirildiği için nitelikli olması doküman incelemesinin olumlu yanlarıdır. Doküman incelemesi dokümanlara ulaşma, özgünlüğünü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme (örneklem seçme, kategori geliştirme, analiz birimini saptama, sayısallaştırma) ve veriyi kullanma aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).



IV.Bölüm

Bulgular

Bu bölümde incelenen masal kitapları ile ilgili bulgular tablolaştırılmış ve söz konusu bulgulardan yola çıkılarak kitap ile ilgili yorumlar yapılmıştır.

Bulgular yorumlanırken ilgili kitaptaki görseller *gösterge türü*, *gösterge*, *gösteren*, *gösterilen* ve *metin içi gönderim* olmak üzere 5 başlık altında değerlendirilmiştir. Gösterge türü sınıflandırmasında belirti, simge ve görüntüsel gösterge ulamlarından herhangi birine dahil edilen göstergeler *nesne*, *mimik*, *jest*, *eylem*, *bitki*, *insan*, *hayvan*, *gök cismi*, *zaman*, *kıyafet*, *dış görünüş*, *yiyecek*, *yapı*, *müzik*, *yer şekli*, *eşya* ve *mücevherat* ulamlarında değerlendirilmiştir. *Gösteren* ögesi olarak görselde görünenler tabloya yansıtılmış, *gösterilen* ögesi olarak ise göstergenin düz anlamı diğer bir deyişle metin dışı anlamı esas alınmıştır. Bu noktada metin içi gönderimin de göstergenin yan anlamını oluşturduğu söylenilebilir.

Tablolar oluşturulurken her bir masal için geçen yıllar içerisindeki değişimleri görmek açısından kitaplar en eski yayım yılından en yeni yayım yılına doğru olacak biçimde ve masal adlarının alfabetik sırasına uygun olacak biçimde yerleştirilmiştir. Bunun dışında her bir masal için bilgi tekrarını önlemek açısından karşılaşılan görsel ilk hangi masalda karşılaşıldıysa o biçimde yansıtılmıştır. Diğer bir deyişle ilgili masalda yansıtılmak istenen olay, olgu ya da durum ilk nerede karşılaşıldıysa orada betimlenmiş, eylemi yapan kişi ya da uzam değişmedikçe aynı bilgiye ilgili masalın yayımlarına ait tablolarında yer verilmemiştir. Ayrıca tablolar oluşturulurken ilgili kitaptaki kronolojik sıra da dikkate alınmış, görseller sayfa sayfa yorumlanarak olayların gerçekleşme sırasına göre göstergeler tablolara yerleştirilmiştir.

Yorumlama sürecinde okuma-yazma bilmeyen ve masalı daha önce duymamış çocukların kitapla ilk karşılaştıklarında anlatıyı anlama ve yorumlama süreçlerinde gösterilen ögesinin yansıttığı anlamdan yararlandığı, okuma yazmayı yeni öğrenmiş masalı

okuyabilecek düzeyde ya da daha önce okumuş çocuk için ise söz konusu masalı içselleştirme sürecinde hem gösterilen hem de metin içi gönderim anlamının önemli olduğu durumu esas alınmıştır. Bu noktada göstergelerin gösterilen ve metin içi gönderimlerinin kimi masalarda birbirine çok yakın ya da aynı anlamları karşılarken; kimisinde ise birbirine daha uzak anlamları karşıladığı söylenilebilir. Diğer bir deyişle kimi kesitlerde anlatı bilinmese de görselden yola çıkarak ilgili içerik hakkında doğru tahminlerde bulunulabilecekken kimi kesitlerde bu mümkün olmamakta ve anlatıyı doğru yorumlamak için metin içi bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Kimi kesitlerde ise söz konusu durum ya dış dünyaya ya metne gönderimde bulunmuş ve bu bağlamda iki gönderim bir arada gerçekleşmemiştir. Kimi kesitlerde yer alan aynı durumlar belki başka yerlerde karşılaşılsa farklı biçimde yorumlanabileceken o anda o görselde bütünlüğü oluşturan diğer göstergeler ile birlikte farklı biçimlerde yorumlanmışlardır. Dolayısıyla buradan aynı eylemleri yansıtan göstergelerin farklı kaynaklarda yer aldığı farklı bağlamlarda farklı biçimde yorumlanabileceği sonucuna ulaşılabilir. Fakat inceleme nesnesi olarak ele alınan bu göstergelerin bu çalışma için seçilen anlatılar içinde yansıttığı ve çağrıştırdığı anlamlar esas alınmıştır.

4.1. Bremen Mızıkacıları Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre ilk inceleme nesnesi olan **Bremen Mızıkacıları** masalına ait bulgu ve yorumlar 10 farklı yayımevinin en eski yayım yılından en yeni yayım yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 4

Gönül Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Hayvanların gülümsemesi	Mutluluk	Hayvanların birbirlerini sevmeleri

Belirti	Jest	Adamın eşeğe önündeki yemi işaret etmesi	Duruma dikkat çekme, ilgiliyi uyarma	Bundan sonra ona az yem vereceği
Belirti	Jest	Atın başını önüne eğmesi	Mutsuzluk, çaresizlik	Sahibinin vereceği yeme muhtaç olma
Belirti	Gök cismi	Eşek ile atın tepesindeki bulut	Aydınlık, gündüz	Gündüz vakti sahiplerini terk etmeleri
Görüntüsel gösterge	Yapı	At ile köpeğin etrafındaki tek katlı evler	Şehirden uzaklık	Köyde yaşadıkları
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Eşek ile atın yürüdüğü dar patika, arkalarındaki dağlar	Şehirden uzaklık, zor hayat koşulları	Köyde yaşadıkları
Belirti	Mimik	Kedinin gözlerinin büyümesi	Kızgınlık, şaşkınlık	Sahibine sinirlenmesi
Belirti	Mimik	Atın göz kapaklarının düşmesi	Mutsuzluk	Sahibinin yaptıklarının onu üzmesi
Belirti	Mimik	Horozun ağzını açması	Ötmesi	Sahibine sinirlendiği için ötmesi
Belirti	Yiyecek	Bahçedeki mantarlar	Yaz	Yok.

Belirti	Gök Cismi	Hayvanlar dinlenirken görünen ay ve yıldızlar	Karanlık, gece	Gece vakti olduğu ve uyuyacakları
Görüntüsel gösterge	Nesne	Adamın duvardaki silahı ve belindeki kılıcı	Kötülük/savunma	Her an bir hayvanı öldürebileceği
Görüntüsel gösterge	Eylem	Adamın ellerini iki yana açıp koşması	Acil durum, korku	Baskına uğradığını sanarak kaçması
Görüntüsel gösterge	Nesne	Adamın elindeki su bardağı ve su	Susamışlık	Su içiyor ya da içecek olduğu
Belirti	Mimik	Adamın ağzını açması	Şaşkınlık, memnuniyetsizlik	Baskın olduğunu sanarak şaşırması
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Ağzında yiyecek olan hayvanlar	Açlık	Yemek yedikleri
Görüntüsel gösterge	Nesne	Yanan şömine	Zenginlik, soğuk, kış	Adamların üşümesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kulübede yanan ışıklar	Orada yaşayan birileri olduğu	Adamların içeride olması
Belirti	Mimik	Adamın gözünü kapatması	Acı çekme	Hayvanların canını acıtması
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Duvardaki ve hayvanların ağızlarındaki sucuklar	Zengin yaşam, açlık	Sonraya hazırlık ve hayvanların acıkması

Bremen Mızıkacıları masalının Gönül Yayıncılığa ait kitabında belirti türünün görüntüsel gösterge türünden daha fazla kullanıldığı, simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Gök cismi, jest, mimik ve yiyecek göstergeleri belirti türüne dahil edilirken; yapı, yer şekli, nesne, mimik, jest ve hayvan göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 5

Kelime Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Nesne	Yoldaki tabela	Yol tarifi	Bremen'e giden yol
Görüntüsel gösterge	Eylem	Boynundan iple bağlanarak çekilen eşek	Şiddet	Sahibinin ona kötü davranması
Belirti	Mimik	Adamın somurtması	Mutsuzluk, sinirlilik	Eşegi sevmemesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Tarladaki korkuluk Elinde sopayla	Köy hayatı	Kargaların ürünlere zarar vermemesi için
Görüntüsel gösterge	İnsan	hayvanların peşinden koşan adam	Kötü ve acımasız	Hayvanlara vuracağı
Belirti	Mimik	Köpek ve kedinin ağızlarını büzmeleri	Mutsuzluk veya korku	Sahiplerinden korktukları Sahiplerinin kediye
Simge	Eylem	Dans eden fareler	Mutluluk, kutlama	kötü davranmalarına sevinmeleri
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kadının elindeki tavayı kedinin üzerine kaldırması	Kötü, acımasız, kediyeye vuracağı	Kediyi sevmemesi ve istememesi

Belirti	Mimik	Kadının kaşlarını çatması	Sinir, kızgınlık	Kediye kızması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Farenin peyniri kemirmesi	Açlık, yemek yeme	Farenin acıkması ve peyniri yemesi
Belirti	Nesne	Tencereden çıkan duman	Ateş	Yemeğin pişmesi ve sıcak olması
Belirti	Jest	Kadının elini beline koyması	Böbürlenme, aşağılama	Kediye karşı üstünlük sağlama
Görüntüsel gösterge	Eşya	Raftaki tabaklar ve duvarda asılan tava, tencere, mısırlar	Düzen	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Eylem	Farelerin mısır ve peynir taşması	Açlık	Farelerin acıkması, mısırı ve peyniri yemek istemeleri
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Kadının önlük giymesi	Yemek yapacak ya da bulaşık yıkayacak olması	Yemek yapması
Belirti	Jest	Horozun patilerini ağızına götürmesi	Şaşırma	Sahibinin onu keseceğini öğrenmesine tepkisi
Görüntüsel gösterge	Eşya	Kadının elindeki parlayan bıçak	Kötülük, bir şey keseceği	Horozu kesmeyi planladığı
Belirti	Meyve	Sepetteki kavun ve karpuz	Yaz	Mutfaktaki düzen ve bolluk

Belirti	Sebze	Masadaki mısır,bal kabağı, soğan, domates, biber,havuç	Yaz, açlık	Yemek yapılacağı, açlık
Görüntüsel gösterge	İnsan	Hamur açan kadın	Kadının rolü	Misafir geleceğı, açlık
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Şöminede pişen yemek	Zenginlik, açlık	Yemek yenileceğı, açlık
Simge	Mücevherat	Masadaki ve çuvaldaki kolye, bilezikler, elmaslar, altınlar	Zenginlik, refah	Haydutların hırsız olduğı
Simge	Eylem	Adamların bardak tokuşturması	Mutluluk	Hırsızlığın başarısını kutlamaları
Belirti	Meyve	Masadaki karpuz, üzüm, elma, şeftali	Yaz, zenginlik	Haydutların başarılarını kutlamaları
Simge	Dış görünüş	Haydutun tek gözünün kapalı olması	Korsanlık	Kötü karakter olması
Belirti	Mimik	Eşek ve kedinin ağızlarını açmaları	Şaşkınlık	Kulübede gördükleri altın ve yiyeceklere şaşkırmaları
Belirti	Mimik	Haydutun gözlerinin büyümesi	Şaşkınlık	Hayvanların kulübeyi istilasına şaşkırması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Köpeğın haydutun ayağıını ısırması	Sinirlenme	Haksız kazançlarına öfkelenmesi

Belirti	Nesne	Şöminenin ateşi	Yanan odunlar	Soğuk hava
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Köpeğin önündeki kemik	Köpeklerin kemiği çok sevdikleri	Köpeğin aç olduğu

Bremen Mızıkacıları masalının Kelime Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla kullanıldığı, onu belirti türünün takip ettiği, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, nesne, insan, eşya, kıyafet, yiyecek göstergeleri görüntüsel gösterge ulamına dahil edilirken; mimik, eylem, nesne, jest, sebze, meyve göstergeleri belirti; nesne, eylem, mücevherat, dış görünüş göstergeleri ise simge ulamına dahil edilmiştir.

Tablo 6

Bilmar Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Eşeğin yere bakması	Yorgunluk	Çaresizlik
Belirti	Bitki	Bahçedeki çiçekler	Yaz	Yok.
Görüntüsel gösterge	Yapı	Bahçedeki çitler	Köy hayatı	Bahçeyi koruma
Belirti	Mimik	Köpeğin eşeğe hüzünlü bakışı	Mutsuzluk	Ne yapacağını bilmemesi
Görüntüsel gösterge	Eşya	Bahçedeki varil	Köy hayatı	Yok
Görüntüsel gösterge	Yapı	Bahçedeki kümes	Köy hayatı	Yok
Görüntüsel gösterge	Bitki	Çimlerin ve ağaçların çok olması	Şehirden uzaklık	Yok

Görüntüsel gösterge	Eylem	Hayvanların ses çıkarmaları	Tepki verme, bir şey anlatma, özellik	Kulübede gördüklerine sinirlenmeleri
------------------------	-------	--------------------------------	--	--

Bremen Mızıkacıları masalının Bilmar Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün en az, simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Yapı, eşya, bitki, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge türüne, bitki, mimik göstergeleri ise belirti türüne dahil edilmiştir.

Tablo 7

Bilgi Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Gök cismi	Havadaki güneş	Aydınlık	Gündüz
Görüntüsel gösterge	Bitki	Bahçedeki samanlar	Şehirden uzaklık	Yakında hayvan olduğu
Görüntüsel gösterge	Eylem	Adamın eşeği beslemesi	Köy hayatı	Eşeğin aç olması
Görüntüsel gösterge	Mimik	Hayvanların ağızlarını açmaları	Ses çıkarmaları	Konuşmaları
Görüntüsel gösterge	Nesne	Evin bacasından çıkan duman	Ateş	Soba yandığı, soğuk olduğu
Görüntüsel gösterge	İnsan	Kaçan insanlar	Acil durum	Tehlike, gürültüden korkmaları
Belirti	Mimik	Kedinin dişlerini göstermesi	Sinirlilik	Hayduta kızması

Görüntüsel gösterge	Bitki	Soğan	Yere düşmüş soğan	Tehlike, kavga
Görüntüsel gösterge	Nesne	Haydutun cebindeki kılıcı	Kötülük/güvenlik	Tehlike /savunma
Belirti	Mimik	Haydutların gözlerini açmaları	Şaşkınlık	Hayvanların yaptıklarına şaşırmaları

Bremen Mızıkacıları masalının Bilgi Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla kullanıldığı, simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Bitki, eylem, mimik, nesne, insane, bitki göstergeleri görüntüsel gösterge ulamına dahil edilirken; gök cismi ve mimik göstergeleri belirti ulamına dahil edilmiştir.

Tablo 8

Karatay Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Kuş, köpek, eşek, güneş ve ayın gülümsemeleri	Mutluluk	Sevinçli olma
Simge	Çizim	Horozun ağzından çıkan nota şekilleri	Müzik	Ötmesi
Belirti	Hayvan	Uçan kelebek	Bahar	Yok
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Eşeğin sırtındaki köpek, kedi ve horoz	Olağanüstlük	İyi dost oldukları

Belirti	Nesne	Odada yanan mum	Elektrik olmaması	Karanlık
Görüntüsel gösterge	İnsan	Tavuk yiyen haydutlar	Açlık	Açlık, zenginlik
Görüntüsel gösterge	Nesne	Şöminedeki odunlar	Yakacak	Soğuk veya yemek pişirme için
Görüntüsel gösterge	İnsan	Terlemiş haydut	Sıcaklık	Olanlardan korkması

Bremen Mızıkacıları masalının Karatay Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün daha az, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Mimik, hayvan, nesne göstergeleri belirti ulamına, çizim göstergesi simge ulamına, hayvan, insan, nesne göstergesi ise görüntüsel gösterge ulamına dahil edilmiştir.

Tablo 9

Mimoza Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yapı	Evin yanındaki kuyu	Şehirden uzaklık	Su ihtiyacının buradan karşılanması
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Üzerinde yüklenmiş düşmüş eşek	Yorgunluk	Sahibinin çok çalıştırması
Belirti	Gök cismi	Kara bulut	Yağmur, gece	Gece hayvanların sokakta kalması
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Arkadaki deniz	Şehir merkezine uzaklık	Olayların şehirden uzakta yaşanması
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Bahçedeki kayalar	Şehirden uzaklık	Olayların şehirden uzakta yaşanması

Simge	Eşya	Şömine	Zenginlik	Soğuk hava
Belirti	Mimik	Haydutun dişlerini sıkması	Sinirlenme	Baskından korkması
Belirti	Nesne	Haydutun kolu ve bacağındaki kan	Yara	Hayvanlar tarafından saldırıya uğraması
Simge	Şekil	Haydutun başında dönen yıldızlar	Baş dönmesi	Afallama
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Haydutun yırtık pantolonu	Kötü şeyler olduğu	Hayvanlar tarafından saldırılması
Belirti	Jest	Haydutun işaret parmağını kaldırması	Sinirlenme	Arkadaşına kızması

Bremen Mızıkacıları masalının Mimoza Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün daha az, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yapı, hayvan, yer şekli, kıyafet göstergeleri görüntüsel gösterge; gök cismi, mimik, nesne, jest göstergeleri belirti; eşya ve şekil göstergeleri simge ulamına dahil edilmiştir.

Tablo 10

Parlıt Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Nesne	Köpeğin salyası	Açlık	Açlık
Belirti	Jest	Adamın elini çenesine koyması	Düşünme	Sahibinin eşekten kurtulmak için plan yapması
Görüntüsel gösterge	Eşya	Evde içi dolu çuvallar	İçlerinde bir şeyler olduğu	Hırsızlık

Görüntüsel gösterge	Eylem	Köpeğin haydutun bacağına ısırması	Şiddet	Köpeğin sinirlenmesi
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Pencereden içeri uçarak dalan hayvanlar	Şiddet	Açlık ve merak
Belirti	Nesne	Silahtan çıkan ateş	Ateş edilmesi	Haydutun sinirlenmesi

Bremen Mızıkacıları masalının Parıltı Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Eşya, eylem, hayvan göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilirken, nesne, jest göstergeleri belirti türüne dahil edilmiştir.

Tablo 11

Polat Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Eşeğin arkasında akan dere	Şehirden uzaklık	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Yapı	Küçük tek katlı evler	Şehirden uzaklık	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Haydutun yırtık elbisesi	Fakirlik, dayak yemişlik	Hayvan istilasına uğraması
Görüntüsel gösterge	Nesne	Haydutların burunlarındaki yara bandı	Kaza geçirme ya da dayak yemiş olma	Hayvan istilasına uğramaları

Belirti	Mimik	Köpeğin diş göstermesi, kedinin pençelerini çıkarması	Kızgınlık	Hayduta sinirlenmeleri
Görüntüsel gösterge	Eylem	Eşeğin tekme atması	Kızgınlık	Hayduta sinirlenmesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Açık ışık	Karanlık	Karanlık

Bremen Mızıkacıları masalının Polat Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Yer şekli, yapı, kıyafet, nesne, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge ulamına; mimik göstergesi ise belirti ulamına dahil edilmiştir.

Tablo 12

Türkiye İş Bankası Kültür Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yapı	Değirmen	Şehirden uzaklık	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Nesne	Adamın elinde havaya kaldırdığı kırbaç	Şiddet	Eşeğe eziyet etmesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kadının elindeki tırpan	Köy hayatı	Samanları ayıklaması
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Terleyen eşek	Yorgunluk ve sıcaklık	Sahibinin çok yük taşıması
Belirti	Nesne	Yemekten çıkan duman	Ateş	Sıcaklık ve tazelik

Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Kümesin önünde tabaktaki 1 yumurta	Yiyecek	Tavukların istenilen verimi vermediği
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kedinin keman, köpeğin borazan çalması	Olağanüstülük	Eğlence
Görüntüsel gösterge	Nesne	Saçılan eşyalar	Huzursuzluk	Sorun olması
Belirti	Nesne	Bir sepet dolusu para	Zenginlik	Hırsızlık
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Masanın yemekle donatılması	Zenginlik	Açlık
Görüntüsel gösterge	Nesne	Yanan kibrit	Gece, karanlık	Aydınlatma
Görüntüsel gösterge	Uzuv	Isırılarak morartılmış bacak	Şiddet	Köpeğin sinirlenmesi
Görüntüsel gösterge	İnsan	Gözleri siyah kuşakla bağlı adamlar	Kötü insanlar	Kötülük

Bremen Mızıkacıları masalının Türkiye İş Bankası Kültür Yayıncılığına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Yapı, nesne, hayvan, yiyecek, eylem, uzuv, insane göstergeleri görüntüsel gösterge türüne; nesne göstergesi ise belirti türüne dahil edilmiştir.

Tablo 13

Yapı Kredi Yayıncılıktan Çıkan Bremen Mızıkacıları Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel	Hayvan	Eşek, kedi, köpek,	Hayvanların da iyi	Hayvanların
Gösterge		horoz	anlaşabileceği, dost olabileceği	eğlencesi
Görüntüsel	Eylem	Eşeğin gitar, kedinin kaval	Olağanüstülük	Hayvanların eğlenmesi ve mutlu
gösterge		çalması		olması
Belirti	Mimik	Eşeğin ve köpeğin	Mutluluk	Durumdan memnun
		gülümsemesi		olmaları
Belirti	Mimik	Eşeğin	Mutsuzluk,	Mutsuz ve yorgun
		somurtması	yorgunluk	olması
Belirti	Gök cismi	Güneş	Sıcak ve gündüz	Olayların gündüz yaşanması
Görüntüsel	Yer şekli	Sıradağlar	Şehirden uzak olma	Köy hayatı
gösterge				
Görüntüsel	Eylem	Adamın eşeğin	Gücün adamda	Eşeğe eziyet etmesi
gösterge		ipini tutması	olması	
Belirti	Mimik	Köpeğin dilini	Yorgunluk ve	Yorgunluk ve
		dışarı çıkarması	şaşkınlık	şaşkınlık
Belirti	Mimik	Eşeğin gözlerinin	Kızgınlık	Haydutlara kızması
		büyümesi		
Belirti	Jest	Kedinin uzanması	Yorgunluk	Yorgun ve mutsuz olması
Görüntüsel	İnsanüstü	Duman üfleyen	Olağanüstülük	Sihir yapması
gösterge	varlık	cadı		

Belirti	Gök cismi	Gökyüzündeki ay	Gece, karanlık	Gece, karanlık
Belirti	Nesne	Pencereden gelen ışık	İçeride birilerinin olması	Evde birilerinin olması
Belirti	Hayvan	Pencereden içeri bakan hayvanlar	Merak etme	İçeriye merak etmeleri
Belirti	Hayvan ve nesne	Uçan hayvanlar ve kırılan cam	Kavga ve şiddet	Haydutlara sinirlenmeleri
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Yemek yiyen hayvanlar	Açlık	Açlık

Bremen Mızıkacıları masalının Yapı Kredi Yayıncılığa ait kitabında belirti türünün görüntüsel gösterge türünden daha fazla kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Hayvan, nesne, gök cismi, jest, mimik göstergeleri belirti; hayvan, insanüstü varlık, yer şekli, eylem göstergeleri görüntüel gösterge türüne dahil edilmiştir.

4.2. Çizmeli Kedi Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre ikinci inceleme nesnesi olan Çizmeli Kedi masalına ait bulgu ve yorumlar 10 farklı yayın evinin en eski yayın yılından en yeni yayın yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 14

Engin Yayınevinden Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Büyük kedi	Güç	Kahramanlık
Belirti	Jest	B.k'nin elini başına koyması	Düşünme	Düşünme

Görüntüsel gösterge	Jest	Kedinin prenze el uzatması	Olağanüstülük	Yardım etmek isteme
Görüntüsel gösterge	Yapı	Çatısı samandan evler	Şehirden uzaklık	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.k'nin göle girmesi	Yüzmek istememesi	Kralın dikkatini çekmek istemesi
Görüntüsel gösterge	Eylem	Köylülerin ağaç dikmesi, tarlayı sürmesi	Yaşam mücadelesi	Çalışma
Simge	Nesne	Kralın ve prensesin tacı	Güç, zenginlik	Statü
Görüntüsel gösterge	İnsan	Tarlada çalışan köylüler	Zor şartlar	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Saraya giden dar yol	Saray şehirden uzakta olur	Şehirden uzaklık
Belirti	Mimik	Kralın gülümsemesi	Mutluluk	Kediyi sevmesi
Simge	Eşya	Kralın altın kaplamalı koltuğu	Zenginlik	Güç, statü
Belirti	Jest	Kralın kollarını iki yana açması	Mutluluk	Kediyi gördüğüne sevinme
Simge	Kıyafet	Kralın yerlere sürünen elbisesi	Güç, statü	Güç, statü
Simge	Eylem	Kedinin dans etmesi	Mutluluk	Prenses ile B.k'nin evlenmesine sevinmesi

Çizmeli Kedi masalının Engin Yayınevine ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yer şekli, insane, eylem, yapı, hayvan göstergeleri görüntüsel gösterge; jest göstergeleri belirti; eylem, kıyafet, eşya, nesne göstergeleri simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 15

Güven Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin içi gönderim
Simge	Jest	Kedinin söz işareti yapması	Söz işareti	Söz vermesi
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.k'nin çimenlerin üzerine oturması	Mutsuzluk	Ne yapacağını bilememek
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kedinin yola buğday dökmesi	Olağanüstülük	Tavşana tuzak kurma
Simge	Mücevherat	Kedinin B.k'ye getirdiği altınlar	Kralın zenginliği	Kralın hediyesi
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Köylünün başörtüsü	Masumluk	Köylü hayatı
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kedinin kılıcı	Savunma, koruma, güç	Kahramanlık
Görüntüsel gösterge	Eylem	Farenin kaçması	Korku	Kediden korkması
Simge	Nesne	Prensesin kolyesi, küpesi	Zenginlik	Güç, statü

Çizmeli Kedi masalının Güven Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün simge türünden daha fazla; belirti türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Eylem, nesne, kıyafet

gösterge türü görüntüsel gösterge; nesne, mücevherat, jest göstergeleri simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 16

Ya-pa Yayıncılıktan Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin içi gönderim
Görüntüsel gösterge	Jest	Devin ve b.k'nin avcunu açması	Soru sorma	Kediye soru sormaları
Simge	Eylem	Oğlanın el sallaması	Uğurlama	Kardeşi ile vedalaşması
Görüntüsel gösterge	Yapı	Değirmen	Şehirden uzaklık	B.k'nin babasının ekmek parası
Belirti	Mimik	Kedinin gülümsemesi	Mutluluk	Fareyi yakaladığına sevinmesi
Görüntüsel gösterge	Eşya	Saraydaki uçları altından perde	Zenginlik	Statü, güç
Belirti	Dış görünüş	Kralın ve köylünün beyaz saç ve sakalı	Yaşlılık	Yok
Görüntüsel gösterge	Nesne	Köylünün tırnağı	Zorlu yaşam koşulları	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Eylem	Devin çizmeli kediye sopasını kaldırması	Güç, üstünlük	Korkutma
Belirti	Mimik	Kedinin ağzını açması	Korku	Aslandan korkması
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Aslanın pençelerini çıkarması ve dişlerini göstermesi	Öfke, sinirlenme	Kediye gücünü gösterme

Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Kedinin fareye pençelerini çıkarması	Güç	Fareyi yeme isteği
Görüntüsel gösterge	Eylem	Prensesin kediyi okşaması	Sevgi	Kediyi sevmesi
Belirti	Mimik	Prensesin ve b.k'nin gülümsemesi	Mutluluk	Mutlu son

Çizmeli Kedi masalının Ya-pa Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, dış görünüş, nesne, eşya, yapı, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, dış görünüş göstergeleri belirti; eylem göstergesi ise simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 17

Kare Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Jest	Kedinin elini beline koyması	Olağanüstülük	Özgüven, bilgili olması
Belirti	Mimik	Filin gülümsemesi	Mutluluk	Kediyi sevmesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	At arabasının üzerindeki taç	Kralın gücü	Statü
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kralın at arabasından dışarı bakması	Merak etme	Kedinin söyleyeceklerini merak etmesi

Çizmeli Kedi masalının Kare Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Jest, nesne, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik göstergesi ise belirti türüne dahil edilmiştir.

Tablo 18

Altın Kitaplar Yayınevinden Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Yiyecek	Bahçedeki mantarlar	Yaz	Yok
Belirti	Bitki	Ağaçtaki kovuk	Kuş yuvası	Kuşların orada yaşadığı
Belirti	Gök cismi	Güneş	Gündüz, aydınlık	Olayların gündüz gerçekleşmesi
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Masadaki ekmek ve zeytin	Yoksulluk	Açlık
Belirti	Yapay oluşum	Kedinin duvara yansıyan gölgesi	Karanlık	Karanlık
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kapıdaki tokmak	Köy evi	Yok
Simge	Eylem	Kedinin kralın önünde diz çökmesi	Saygı	Krala Saygı
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kralın korumasının asa taşınması	Kralın gücü	Güvenlik
Simge	Eylem	B.k.'nin kralın önünde eğilmesi ve şapka çıkarması	Saygı	Krala Saygı
Simge	Kıyafet	Kralın pelerini	Güç	Statü
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Büyücünün diken gibi saçları	Kötü karakter	Korkunç olma
Simge	Eşya	Büyücünün altın sürahi ve bardağı	Zenginlik	Güç

Görüntüsel gösterge	İnsan	Büyücünün korumaları	Güç	Güvenlik
Görüntüsel gösterge	Eşya	Dev kapılar	Zenginlik	Kralın gücü
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.k'nin prensesin elini tutması	Mutluluk	Mutlu son

Çizmeli Kedi masalının Altın Kitaplar Yayınevine ait kitabında görüntüsel gösterge türünün belirti türünden daha fazla; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yiyecek, nesne, dış görünüş, insane, eşya, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; yiyecek, bitki, gök cismi, yapı göstergelerinin belirti; eylem, kıyafet, eşya türüne dahil edilmiştir.

Tablo 19

Bilgi Yayınevinden Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Eylem	Kedinin şapka çıkarması	Mutluluk	Başarı
Görüntüsel gösterge	Jest	B.k'nin ellerini açması	Çaresizlik	Ne yapacağını bilememe
Belirti	Eylem	B.k'nin çimene uzanması	Yorgunluk	Kedinin söylediklerini dinlemesi
Görüntüsel gösterge	Mimik	Tavşanların meraklı bakışları	Merak etme	Kedinin söylediklerini dinlemeleri
Belirti	Jest	Kedinin b.k'yi işaret etmesi	Duruma dikkat çekme	Kralın dikkatini çekme

Belirti	Gök cismi	Havadaki bulutlar	Gündüz, aydınlık	Olayların gündüz gerçekleşmesi
Belirti	Bitki	Bahçedeki çiçekler	Yaz	Yok
Görüntüsel gösterge	Jest	Kedinin kollarını iki yana açması	Mutluluk	Planı uygulama mutluluğu
Görüntüsel gösterge	Eylem	Köylülerin buğday toplaması	Geçim derdi	Köy hayatı
Belirti	Nesne	Pencereden gelen aydınlık	Gündüz, aydınlık	Olayların gündüz gerçekleştiği
Simge	Eylem	Köylülerin kral karşısında eğilmesi ve şapka çıkarması	Saygı	Krala Saygı
Belirti	Meyve	Tarladaki üzümler	Yaz	Yok

Çizmeli Kedi masalının Bilgi Yayınevine ait kitabında belirti türünün görüntüsel gösterge türünden daha fazla kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Eylem, jest, mimik göstergeleri görüntüsel gösterge; meyve, nesne, bitki, gök cismi, jest, eylem göstergeleri belirti; eylem göstergesi simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 20

Morpa Kültür Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin içi gönderim
Belirti	Mimik	Prens kediye gülümsemesi	Sevgi	Kediyi sevmesi
Belirti	Eylem	Saraydaki korumanın dışarı ok atması	Kralın gücü	Güvenlik

Belirti	Dış görünüş	B.k'nin ve prensesin al yanakları	Korkma	Arabacının gelmesine şaşırma
Belirti	Mimik	Kedinin ve prensesin ağızlarını açmaları	Şaşırma	Domuzu görünce şaşırmaları
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Prens ve prensesin beyaz elbisesi	Masumluk, mutluluk	Mutlu son
Belirti	Mimik	Kedilerin gülümsemesi	Mutluluk, sevinç	Mutlu son

Çizmeli Kedi masalının Morpa Kültür Yayınlarına ait kitabında belirti türünün görüntüsel gösterge türünden daha fazla kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Mimik, dış görünüş, eylem göstergeleri belirti; kıyafet göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 21

Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Nehir	Şehirden uzaklık	Yok
Simge	Yapı	Değirmencinin mezarı	Ölüm	Ölüm
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.k'nin kediye kucağına alması	Sevgi	Sevgi
Simge	Jest	Prens'in parmağını ağzına götürmesi	Şaşkınlık	Kedinin söylediklerine şaşırması

Görüntüsel gösterge	Eylem	Kedinin kapının arkasına saklanması	Korku	Devden korkması
Belirti	Mimik	Kedinin gözlerinin büyümesi	Korku	Aslandan korkması
Belirti	Dış görünüş	Devin çirkin yüzü	Kötülük	Korkunç

Çizmeli Kedi masalının Beyaz Balina Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; simge ve belirti türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Yer şekli, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; yapı, jest göstergeleri simge; mimik, dış görünüş göstergeleri belirti türüne dahil edilmiştir.

Tablo 22

Net Yayınlarından Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Jest	Kedinin elini beline koyması	Olağanüstülük	Her şeyi bilme, üstünlük
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kedinin elinde mum taşıması	Aydınlık	İnsanların yolunu aydınlatması
Simge	Jest	Kralın elini çenesine koyması	Düşünme	Düşünme
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kedinin elindeki kılıç	Savaşma	Kötülüklerle mücadele etme
Belirti	Dış görünüş	Kralın ve b.k'nin babasının beyaz	Yaşlılık	Yok

		saçları,kaşları ve sakalları		
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.k'nin kediyi sevmesi	Sevgi	Sevgi
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Kedinin şapkası ve çizmeleri	Olağanüstülük	Kahramanlık
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Göl	Şehirden uzaklık	Şehirden uzaklık
Simge	Eylem	Kedinin dev karşısında şapka çıkarması	Korku	Saygı
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.k'nin prensesin elini tutması	Sevgi	Sevgi

Çizmeli Kedi masalının Net Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, simge türünün daha az, belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, yer şekli, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; eylem, jest göstergeleri simge; dış görünüş göstergesi ise belirti türüne dahil edilmiştir.

Tablo 23

Damla Yayınevinden Çıkan Çizmeli Kedi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kedinin fareyi kuyruğundan kaldırması	Üstünlük	Fareyi yiyeceği

Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	B.k'nin düşünceli hali	Çaresizlik	Nasıl geçineceğini düşünmesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Kedinin kollarını iki yana açması	Mutluluk	B.k'ye güç verme isteği
Simge	Eylem	Kedinin şapkasını çıkarması ve eğilmesi	Saygı	Krala saygı
Görüntüsel gösterge	Eylem	Devin ellerini sıkması	Güç	Kediyi korkutma

Çizmeli Kedi masalının Damla Yayınevine ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, simge türünün daha az, belirti türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Eylem, dış görünüş, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; eylem göstergesi simge ulamına dahil edilmiştir.

4.3. Fareli Köyün Kavalcısı Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre üçüncü inceleme nesnesi olan Fareli Köyün Kavalcısı masalına ait bulgu ve yorumlar 10 farklı yayım evinin en eski yayım yılından en yeni yayım yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 24

Ya-pa Yayıncılıktan Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Nesne	Kraliçenin tacı	Güç	Statü
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kavalcının kavalından çıkan yıldız	Olağanüstülük	Sihirli olma

Simge	Eşya	Kenarları altundan koltuk	Güç	Kraliçenin gücü
Belirti	Mimik	Farenin dişini göstermesi	Sinirlilik	Farenin kavalcıya sinirlenmesi
Belirti	Mimik	Kraliçenin gülümsemesi	Mutluluk	Kavalcıyı gördüğüne sevinmesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Adamın kılıç taşıması	Tedbir	Tehlike
Görüntüsel gösterge	Nesne	Düşüp kırılmış saksı	Düzen bozukluğu	Huzursuzluk
Görüntüsel gösterge	Eylem	Adamın duvara yapışması	Kendini koruma	Farelerden korkması
Belirti	Mimik	Kadının gözlerinin büyümesi	Korku	Adamın düşeceğiinden korkması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kadının süpürgeyi havaya kaldırması	Tedbir alma	Fareleri öldürmek istemesi
Belirti	Dış görünüş	Kadının beyaz saçları	Yaşlılık	Yok.
Simge	Yapı	Saray	Zenginlik	Güç
Görüntüsel gösterge	Jest	Kraliçenin ellerini iki yana açması	Merak etme	Kavalcının yapacaklarını merak etmesi
Belirti	Mimik	Kavalcının gözlerini kapatması	Yok	İşine adapte olma
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Dağlar, nehir	Şehirden uzaklık	Yok.

Görüntüsel gösterge	Jest	Kraliçenin dışarıyı işaret etmesi	Sinirlenme	Kavalcıya sinirlenmesi
Belirti	Mimik	Kavalcının kaşlarını çatması	Kızgınlık	Kraliçeye kızması
Belirti	Mimik	Adamların dişlerini sıkmaları	Kızgınlık	Kraliçeye sinirlenmeleri
Belirti	Bitki	Bahçedeki papatya	Bahar	Yok
Belirti	Mimik	Kraliçenin ağzını açması	Şaşkınlık	Adamlardan korkması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Adamın oğluna sarılması	Mutluluk	Mutlu son
Görüntüsel gösterge	Jest	Kraliçenin ellerini sıkması	Mutluluk	Mutlu son

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Ya-pa Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün daha az, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Jest, eylem, yer şekli, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, bitki, dış görünüş göstergeleri belirti; yapı, eşya, nesne göstergeleri simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 25

Engin Yayınevinden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Kıyafet	Başörtülü kadın	Köy hayatı	Köylü
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Fare sürüsü	Olağanüstülük	Kötü durum
Belirti	Nesne	Evde yanan ışıklar	Yaşam	İçeride birilerinin olduğu

Görüntüsel gösterge	İnsan	Kapıyı telaşla açan kadın	Yok	Farelerden korkması
Simge	Eylem	Belediye başkanı önünde adamın şapkasını elinde tutması	Saygı	Bir şeyler söyleyeceği
Görüntüsel gösterge	Jest	Ellerini açan adam ve kadın	İtiraz	Durumdan rahatsız oldukları
Simge	Nesne	Kuştüyü kalem	Güç	Yok
Görüntüsel gösterge	Jest	Belediye başkanının ellerini bağlaması	Yok	Üstünlük
Görüntüsel gösterge	Eşya	Demirlerle kuşatılmış pencereler	Tehlike olduğu	Güvenlik
Belirti	Jest	Kulağını tutan kadın	Dinleme, merak	Dışarıda ses olduğu
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Kadının önlüğü	İş yapma	Yemek yapması
Görüntüsel gösterge	Jest	Adamın tek elini kaldırması	Bir şey söylemek istememesi	Soru soracağı
Görüntüsel gösterge	Araç	Kayık	Yok	Şehirden uzaklık
Belirti	Mimik	Çocukların gülmesi	Mutluluk	Durumdan memnun olma
Görüntüsel gösterge	Jest	Başını tutan belediye başkanı	Mutsuzluk	Şikayetlerden sıkılması

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Engin Yayınevine ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti ve simge türünün ise eşit kullanıldığı görülmüştür. Jest, araç, kıyafet, eşya,

insan, hayvan göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, jest, nesne göstergeleri belirti; nesne, kıyafet göstergeleri simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 26

Bu Yayınevinden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Peynir yiyen fareler	Açlık	Yemek yeme
Simge	Jest	Elini havaya kaldıran fareler	Mutluluk	Mutluluk
Belirti	Mimik	Güneşin gülümsemesi	Olağanüstülük	Mutluluk
Belirti	Gök cismi	Bulut	Aydınlık, gündüz	Olayların gündüz gerçekleştiği
Belirti	Dış görünüş	Adamın beyaz kaşları ve bıyıkları	Yaşlılık	Yok.
Simge	Çizgi	Kavaldan çıkan nota şekilleri	Müzik	Kavalın çalındığı
Belirti	Mimik	Güneşin ağzını açması	Olağanüstülük	Şaşkınlık
Belirti	Nesne	Kralın gözyaşı	Mutsuzluk	Ağlama
Belirti	Mimik	Ayın aşağı inmiş ağzı	Olağanüstülük	Mutsuzluk
Belirti	Gök cismi	Yıldızlar	Gece, karanlık	Olayların gece gerçekleştiği

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Bu Yayınevine ait kitabında belirti türünün en fazla, simge türünün daha az, görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Mimik, gök cismi, dış görünüş, nesne göstergeleri belirti; jest, çizim göstergeleri simge; hayvan göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 27

Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	Çocukların gözleri kapalı yürümesi	Yok	Hipnoz olma
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Tırtıklanmış peynir	Açlık	Farelerin onu kemirdiği
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Tırtıklanmış atkı, mat, şapka	Açlık	Farelerin onu kemirdiği
Belirti	Gök cismi	Güneş	Gündüz, aydınlık	Olayların gündüz gerçekleştiği
Simge	Mücevherat	Kavalcının avcunun içindeki altınlar	Zenginlik	Hak ettiğini almaması
Belirti	Mimik	Adamın ağzını açması	Sinir, kızgınlık	Kavalcıya kızması
Görüntüsel gösterge	Eşya	Çocuğun koltuk değneği	Yaralı olması	Yaralı olması
Görüntüsel gösterge	Nesne	Çocuğun ayağındaki sargı	Yara	Yok

Simge Nesne Kavaladan çıkan Olağanüstülük Sihirli olması
ışık

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Binbir Çiçek Yayınevine ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti daha az, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, yiyecek, kıyafet, eşya, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; gök cismi, mimik göstergeleri belirti; mücevherat, nesne göstergeleri simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 28

Polat Yayıncılıktan Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Jest	Çocuğun fareyi işaret etmesi	Acil durum	Olaya dikkat çekme
Belirti	Mimik	Çocuğun gözlerinin açılması	Şaşkınlık	Farelerden korkması
Belirti	Nesne	Yanan mum	Karanlık	Karanlık
Belirti	Dış görünüş	Beyaz saçlı ve kaşlı adam	Yaşlılık	Yok
Görüntüsel gösterge	Bitki	Çam ağacı	Şehirden uzaklık	Yok
Görüntüsel gösterge	Jest	Kraliçenin yumruğunu sıkması	Sinirlilik	Kavalcıya sinirlenmesi
Simge	Yapı	Şato	Zenginlik	Yaşam alanı
Görüntüsel gösterge	Nesne	İçi dolu çuval	Zenginlik, refah	Kavalcının hak ettiğini alması

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Polat Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Jest, bitki,

nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne, mimik, dış görünüş göstergeleri belirti; yapı göstergesi ise simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 29

Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Jest	Adamın dizleri üstüne çömelmesi	Karşıdakinin üstünlüğü	Muhtaçlık
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Adamın yamalı kıyafetleri	Yoksulluk	Yoksulluk
Belirti	Nesne	Çocuğun gözyaşı	Mutsuzluk	Ağlama
Görüntüsel gösterge	Jest	Adamın kızın kolunu tutması ve işaret parmağı ile onu uyarması	Yok	Uyarı, tehdit
Belirti	Mimik	Kadının sinsice gülmesi	Mutluluk	Plan yapma, kötülük düşünme
Simge	Çizim	Kedinin başındaki soru işareti	Soru sorma	Düşünme
Görüntüsel gösterge	Eylem	Farenin uyuması	Yorgunluk	Yemeği çok yemesi
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Farenin elindeki peynir	Açlık	Peyniri yemesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Adamın başını tutup, gözlerini kapatması	Yorgunluk	Kedileri kovdukları için pişmanlık
Belirti	K. Eşya	Adamın gözlük takması	Gözlerinin iyi görmemesi	Yok

Görüntüsel gösterge	Jest	Adamların ellerini yumruk yapıp havaya kaldırmaları	Güç, başarı	Fareleri köyden kovmalarına sevinmeleri
Belirti	Mimik	Kavalcının ağzını buruşturması	Memnuniyetsizlik	Aldığı altına memnun olmaması
Belirti	Nesne	Uzaktan gelen ışık	Ulaşılması zor yer	Cömertler Diyarı

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Timaş Çocuk Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün daha az, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür.

Jest, yiyecek, eylem, kıyafet göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne, mimik, kişisel eşya göstergeleri belirti; çizim, jest göstergeleri ise simge türüne dahil edilmiştir

Tablo 30

Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Mücevherat	Sandıktaki altınlar	Zenginlik	Kavalcıya verileceği söz verilen altınlar
Görüntüsel gösterge	Yapı	Tek katlı evler	Şehirden uzaklık	Yaşam alanı
Görüntüsel gösterge	Nesne	Havaya kaldırılmış balta	Sinir, kızgınlık	Korumasının kraliçeyi koruması

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Beyaz Balina Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, simge türünün en az, belirti türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Yapı, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; mücevherat göstergesi simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 31

Damla Yayineviden Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Kızın ağzını açması	Şaşkınlık	Farelerin istilasına şaşırması
Simge	Jest	Kadının muhtar karşısında eğilmesi	Saygı	Derdini anlatmak istemeleri
Simge	Jest	Dans eden insanlar	Mutluluk, kutlama	Farelerden kurtulduklarına sevinme
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Dağ	Şehirden uzaklık	Yok
Görüntüsel gösterge	Eylem	Çocuğun ağlaması	Mutsuzluk	Diğer çocuklara üzülmesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Adamın muhtarı işaret etmesi	Hesap sorma	Suçlama
Belirti	Dış görünüş	Muhtarın yanaklarının kızarması	Endişe	Korku

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Damla Yayinevine ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, simge ve belirti türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Yer şekli, eylem, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, dış görünüş göstergeleri belirti; jest göstergesi ise simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 32

Hayat Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Kıyafet	Kavalcının pelerine	Güç	Kahraman
Belirti	Nesne	Yanan gaz lambası	Gece, karanlık	Olayların gece gerçekleşmesi
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Sepetteki patates, karpuz, domates ve armut	Düzen	Evde birilerinin yaşaması
Belirti	Gök cismi	Dolunay	Gece, karanlık	Gece boyu farelerin yemek yemesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Korumanın elindeki mızrak	Tehlike	Savunma
Belirti	Mimik	Adamların ağızlarını açmaları	Şaşkınlık	Farelerin başkanın kıyafetini kemirmelerine şaşkırmaları
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Adamların aynı tarz kıyafetleri	Kültürel birlik	Yok
Simge	Çizim	Konuşma baloncukları	Konuşma	İnsanların ne söyledikleri

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Hayat Yayınlarına ait kitabında belirti ve görüntüsel gösterge türünün eşit oranda; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yiyecek, nesne, kıyafet göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne, gök cismi, mimik göstergeleri belirti türüne; kıyafet, çizim göstergeleri simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 33

Yumurcak Yayınlarından Çıkan Fareli Köyün Kavalcısı Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Dere	Köy hayatı, şehre uzaklık	Fareler için tuzak
Belirti	Hayvan	Uçan kelebek	Yaz, bahar	Yok
Görüntüsel gösterge	İnsan	Oturan adam	Yorgunluk, mutsuzluk	Farelerden bıkması
Belirti	Nesne	Kavaldan çıkan duman	Kavalın çalınması	Eğlence
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kadının cama çıkması	Merak etme	Fareleri kovması
Belirti	Mimik	Kadının kaşlarını çatması	Öfke	Farelere sinirlenmesi
Belirti	Mimik	Kedinin ağzını açması	Şaşkınlık	Fareye şaşırması
Görüntüsel gösterge	Jest	Kadının ellerini ovuşturması	Çaresizlik	Farelere karşı bir şey yapamaması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Adamın cama çıkması	Merak etme	Kavalı çalanı merak etmesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Kavalcının ellerini bağlaması	Memnuniyetsizlik	Verilen altını az bulması
Görüntüsel gösterge	Jest	Çocuğun ellerini iki yana açması	Mutluluk	Kavalın onu mutlu etmesi
Simge	Jest	Adamın elini başına koyması	Düşünme	Çocuğunu beklemesi

Fareli Köyün Kavalcısı masalının Yumurcak Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün daha az, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yer şekli, insane, eylem, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; hayvan, nesne, mimik, eylem göstergeleri belirti; jest göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

4.4. Hansel ve Gratel Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre dördüncü inceleme nesnesi olan Hansel ve Gratel masalına ait bulgu ve yorumlar 10 farklı yayım evinin en eski yayım yılından en yeni yayım yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 34

Akdeniz Yayıncılıktan Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Isırılmış çikolata	Açlık, tatlıyı sevme	Kandırılma
Belirti	Dış görünüş	Cadının beyaz saç ve kaşları	Yaşlılık	Yok
Belirti	Bitki	Bahçedeki çiçekler	Bahar	Yok
Görüntüsel gösterge	Eylem	H ve G'nin el ele tutuşması	Sevgi	Yok.
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Ormandaki geyik, tavşan, findikkıran	Şehirden uzaklık	Ormanın tehlikesi
Belirti	Mimik	H ve G'nin ağızlarını açmaları	Korku	Ormanda korkmaları

Görüntüsel gösterge	Kıyafet	H'nin yamalı kıyafetleri	Yoksulluk	Yoksulluk
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Evdeki fareler	Kir, pislik	Yok
Simge	Hayvan	Kartal	Kötülük	Cadının yardımcısı
Görüntüsel gösterge	Durum	H'nin kafeste olması	Tutsaklık	Çaresizlik
Belirti	Nesne	Fırının içindeki ateş	Yanan odunlar	Pişen yemek
Görüntüsel gösterge	Jest	H ve G'nin ailesine kucak açmaları	Sevgi	Ormandayken onları özlemeleri, kurtulmaları

Oduncunun Çocukları masalının Akdeniz Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla, belirti türünün daha az, simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yiyecek, eylem, hayvan, kıyafet, durum, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş, bitki, mimik, nesne göstergeleri belirti; hayvan göstergesi simge türüne dahil edilmiştir.

Tablo 35

Engin Yayınevinden Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	H ve G'nin oyun oynaması	Çocuk olmaları	İyi anlaştıkları
Belirti	Mimik	Kedinin gülümsemesi	Mutluluk, sevinç	Mutlu aile hayatı
Görüntüsel gösterge	Bitki	Babalarının çalı taşması	Ekmek parası kazanması	Onları satacağı

Görüntüsel gösterge	Yapı	Şekerden, çikolatan ev	Olağanüstülük	Tuzak
Belirti	Nesne	Yemekten çıkan duman	Ateş	Sıcaklık
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	G'nin 2 yana örgülü saçları	Masumluk ve saflık	Yok
Görüntüsel gösterge	Eylem	G'nin fındıkkırana sarılması	Sevgi	Yok
Belirti	Nesne	Cadının evinden gelen ışık	İçeride birisi olması	İçeride cadının onları beklemesi
Belirti	Nesne	Cadının bastonu	Yaşlılık	Yürüme zorluğu yaşamaması
Belirti	Nesne	Yanan mum	Gece, karanlık	Olayların gece gerçekleşmesi
Belirti	Nesne	Yemekten çıkan duman	Sıcaklık	Sıcaklık
Görüntüsel gösterge	Yapı	Şekerden ev	Olağanüstülük	Cadının çocukları şekerle kandırma amacı
Simge	Dış görünüş	Cadının uzun burnu, tırnakları ve çirkin yüzü	Cadı özelliği	Kötülük
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Cadının kambur olması	Yaşlılık	Yaşlılık
Görüntüsel gösterge	Eylem	H ve G'nin birbirine sarılması	Sevgi	Cadıdan kurtulma sevinci

Simge	Eşya	Altın, altın,inci,gümüş dolu sandık	Zenginlik	H ve G'nin ailesine yardım etmeleri
-------	------	---	-----------	--

Oduncunun Çocukları masalının Engin Yayinevine ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, bitki, yapı, dış görünüş göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, nesne göstergeleri belirti; dış görünüş, eşya göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 36

Güneş Yayıncılıktan Çıkan Hansel ve Gretel Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yapı	Evin etrafındaki çitler	Şehirden uzaklık	Evin güvenliği
Görüntüsel gösterge	Nesne	Oduncunun elindeki balta	Parçalamaya yarayan alet	Odun kesmeye gidiyor olması
Görüntüsel gösterge	Eylem	H ve G'nin el ele tutuşarak yürümesi	Sevgi, koruma	Yok
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	H ve G'nin annelerinin başörtüsü	Köy hayatı, gelenek görenek	Yok
Simge	Jest	Oduncunun elini çenesine koyması	Düşünme	Çaresizlik
Belirti	Gök cismi	Dolunay	Gece, karanlık	H ve G'nin geceyi ormanda geçirmesi

Görüntüsel gösterge	Eylem	Kuşların ekmek kırıntılarını yemesi	Açlık	H ve G'nin yollarını bulamayacağı
Görüntüsel gösterge	Eşya	G'nin elindeki içi su dolu kova ve temiz bez	Temizlik yapacağı	Cadının onu kullandığı

Hansel ve Gretel masalının Güneş Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türü ve simge türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Yapı, nesne, eylem, kıyafet, eşya göstergeleri görüntüsel gösterge; jest göstergesi simge; gök cismi göstergesi belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 37

Tramvay Yayıncılıktan Çıkan Hansel ile Gretel Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Jest	G'nin şekerden evi işaret etmesi	Duruma dikkat çekme	Şekerleri yemek isteme
Belirti	Yiyecek	Bahçedeki mantarlar	Yaz	Yok
Görüntüsel gösterge	Eylem	Cadının G'yi zorla kolundan tutarak götürmesi	Zorluk	Ona acımasız davrandığı
Görüntüsel gösterge	Eylem	G'nin H'ye elini uzatması	Sevgi	Ondan ayrılmak istememesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Şöminenin üzerindeki tencere	Açlık	Yemek pişirildiği

Görüntüsel gösterge	Eylem	G'nin patates soyması	Açlık	Yemek yapacağı
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Masanın üzerindeki sebzeler	Açlık	Yemek yapılacağı
Görüntüsel gösterge	Bitki	Evin etrafında çok fazla ağaç olması	Şehirden uzaklık	Yok
Belirti	Mimik	H ve G'nin gülümsemesi	Mutluluk	Cadıdan kurtulduklarına sevinmeleri

Hansel ile Gretel masalının Tramvay Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün en az kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Jest, eylem, nesne, yiyecek, bitki göstergesi görüntüsel gösterge; yiyecek, mimik göstergesi belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 38

Altın Kitaplar Yayınevinden Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Babanın ve çocukların gülümsemesi	Sevgi	Mutluluk
Görüntüsel gösterge	Yakacak	Taşınan odunlar	Yakacak nesne	Geçim kaynağı
Belirti	Mimik	H'nin aşağıya düşmüş ağız kenarları	Mutsuzluk, koru, endişe	Ormanda korkması

Belirti	Mimik	Kuşların ağızlarını açmaları	Sevinç, mutluluk	Yok
Belirti	K.eşya	Cadının gözlüğü	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmemesi
Belirti	Mimik	G'nin dişlerini sıkması	Sinirlilik	Cadıya öfkelenmesi
Belirti	Yapay oluşum	G'nin duvara yansıyan gölgesi	Odanın mumla aydınlatılması	Karanlık
Görüntüsel gösterge	Nesne	Cadının masadaki kitabı	Okunacak nesne	Büyü yapması
Görüntüsel gösterge	Eylem	H'nin cadıya kemik uzatması	Yok	Cadıyı kandırması
Görüntüsel gösterge	Eylem	G'nin yerleri silmesi	Temizlik	Cadının onu çalıştırması
Belirti	Mimik	Kedinin kaşlarını çatması	Kızgınlık	G'ye kızması
Belirti	Nesne	Kuştüyünden kalem	Eski zamanlar	Yazma nesnesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Cadının evindeki kuru kafa tablosu	Süs eşyası	Cadının kötü birisi olması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Leyleğin H ve G'yi evine getirmesi	Olağanüstülük	Kurtulma, mutluluk

Oduncunun Çocukları masalının Altın Kitaplar Yayınevine ait kitabında belirti türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Mimik, yapay oluşum, kişisel eşya, nesne göstergeleri belirti; yakacak, nesne, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 39

Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Hansel ile Gratel Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	G'nin gözlerinin büyümesi	Şaşkınlık	Yok
Görüntüsel gösterge	Yapı	Tek katlı ev	Yaşam alanı	Şehirden uzaklık
Görüntüsel gösterge	Mimik	Baba ve annenin kapanmış gözleri	Yok	Mutluluk
Belirti	Mimik	Ü.a'nın kaş çatması	Mutsuzluk	H ve G'yi istememesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Camdan içeri vuran ışık	Aydınlık, gündüz	Olayların gündüz gerçekleşmesi
Belirti	Mimik	H'nin ağzını açması	Şaşkınlık	Duyduklarına şaşırması
Belirti	Nesne	Evin içinde yanan ışık	Yaşam alanı	Evde birileri olduğu
Simge	Eşya	Cadının süpürgesi	Kötülük	Yok
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	H'nin elindeki ısırlmış çörek	Yiyecek nesne	Açlık
Simge	Dış görünüş	Cadının yeşil yüzü,elleri ve sivilceleri	Kötülük	Korkunç olma
Simge	Dış görünüş	Cadının tek tük dişleri	Yaşlılık	Kötülük

Simge	Jest	G'nin işaret parmağını çenesine koyması	Düşünme	Plan yapma
Belirti	Nesne	Fırından çıkan ateş	Yanan odunlar, yanma eylemi	G'nin cadıyı fırına atması
Simge	Kıyafet	H ve G'nin yamalı kıyafetleri	Yoksulluk	Yok
Belirti	Dış görünüş	Üvey annenin kırmızı yüzü	Kızgınlık, mutsuzluk	H ve G'nin geri gelmesine sinirlenmesi
Görüntüsel gösterge	Eylem	Babanın G'ye sarılması	Sevgi	Geri döndüklerine sevinmesi

Hansel ile Gratel masalının Timaş Çocuk Yayınlarına ait kitabında belirti türünün en fazla; görüntüsel gösterge ve simge türünün eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Mimik, nesne, dış görünüş göstergeleri belirti; eşya, dış görünüş, jest, kıyafet göstergeleri simge; yapı, mimik, nesne, yiyecek, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 40

Ata Yayıncılıktan Çıkan Oduncunun Çocukları Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	H ve G'nin şiş yanakları	Yok	Ağızlarında yiyecek olması
Görüntüsel gösterge	Eylem	H, G ve babalarının sırtlarında odun taşımaları	Çalışma	Geçim kaynağı

Görüntüsel gösterge	Jest	Üvey annenin ellerini beline koymas	Üstünlük sağlama	Böbürlenme, kötülük
Görüntüsel gösterge	Durum	Oduncunun karısı karşısında boynu büküklüğü	Diğer tarafın üstünlüğü	Çaresizlik
Belirti	Mimik	H ve G'nin göz bebeklerinin büyümesi	Korku	Yürümekten yorulmaları
Simge	Jest	H ve G'nin ellerini çenelerine koymaları	Düşünme	Çaresizlik
Simge	Dış görünüş	Cadının uzun tırmakları	Cadı özelliği	Kötülük

Oduncunun Çocukları masalının Ata Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; simge türünün daha az; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Dış görünüş, eylem, jest, durum göstergeleri görüntüsel gösterge; jest, dış görünüş göstergeleri simge; mimik göstergesi belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 41

Nar Yayınlarından Çıkan Hansel ve Gratel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Dış görünüş	Oduncunun terlemesi	Sıcak	Yorgunluk ve sıcak

Görüntüsel gösterge	Mimik	H ve G'nin gözlerini kapatması	Uykularının gelmesi	Mutluluk
Görüntüsel gösterge	Nesne	Sandıktaki altınlar	Zenginlik	H ve G'nin altınları alıp zengin olmak istemeleri

Hansel ve Gratel masalının Nar Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün en az kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Mimik, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge türüne; dış görünüş göstergesi belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 42

Polat Kitapçılıktan Çıkan Hansel ve Gretel Masalına Ait Bulgular

Gösterge türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Evin arkasındaki dağ	Doğal oluşum	Şehirden uzaklık
Görüntüsel gösterge	Jest	Kadının çocukları işaret etmesi	Duruma dikkat çekme	Çocukları istememe
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kadının burnu havada yürüyüşü	Kibir, kendini beğenme	Çocuklara karşı üstünlük
Belirti	Nesne	G'nin gözyaşı	Mutsuzluk, çaresizlik	Ormanda korkması
Görüntüsel gösterge	Jest	H'nin ellerini iki yana açması	Çaresizlik	Ne yapacağını bilememe
Simge	Dış görünüş	Cadının tek dişi	Yaşlılık, kötülük	Korkunç olma

Hansel ve Gretel masalının Polat Kitapçılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti ve simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yer şekli, jest, eylem

göstergeleeri görüntüsel gösterge; nesne göstergesi belirti; dış görünüş göstergesi simge ulamına dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 43

Hayat Yayıncılıktan Çıkan Hansel ve Gratel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Çizim	Konuşma	Konuşma	Konuşma
		baloncukları		
Belirti	K. eşya	Ü.a'nın gözlük takması	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmemesi
Belirti	Nesne	Bardaklardan çıkan duman	Sıcaklık	Yeni doldurulmuş olması
Belirti	Nesne	Yanan mum	Karanlık, gece	Akşam üvey annenin eşyle tartışması
Belirti	Mimik	H, G ve babalarının gülümsemesi	Mutluluk	Birbirlerine kavuşmaları ve zengin olmaları

Hansel ve Gratel masalının Hayat Yayıncılığa ait kitabında belirti türünün en fazla; simge türünün en az kullanıldığı; görüntüsel gösterge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Kişisel eşya, nesne, mimik göstergeleeri belirti; çizim göstergesi simge ulamına dahil edilerek yorumlanmıştır.

4.5. Kırmızı Başlıklı Kız Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre beşinci inceleme nesnesi olan Kırmızı Başlıklı Kız masalına ait bulgu ve yorumlar için 10 farklı yayın evinin en eski yayın yılından en yeni yayın yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 44

Final Kültür Sanat Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kurtun ağacın arkasına saklanması	Kötülük	Plan yapma, tuzak
Belirti	Mimik	K.b.k'nin annesinin gülümsemesi	Mutluluk	Halinden memnun olma
Görüntüsel gösterge	Eşya	Raflardaki tabak ve tencereler	Düzen	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	K.b.k'nin annesinin önlük takması	İş yapma	İş yapıyor ya da yapacak olma
Belirti	Yiyecek	Bahçedeki mantarlar	Yaz	Yok
Görüntüsel gösterge	Yapı	Tek katlı evler	Yaşam alanı	Köy hayatı
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Ormandaki tavşan, kurt	Bu hayvanların şehirden uzakta yaşamaları	Şehirden uzaklık ve tehlike
Görüntüsel gösterge	Jest	Tavşanın ellerini yüzüne koyması	Olağanüstülük	Tedirgin
Görüntüsel gösterge	Jest	Tavşanın dur işareti yapması	Olağanüstülük	Korkma

Belirti	Mimik	Maymunların somurtması	Yok	Mutsuzluk
Belirti	Nesne	B.a'nın odasında yanan mum	Karanlık	Yok
Belirti	Mimik	B.a'nın ağzını açması	Şaşkınlık	Şaşkınlık
Belirti	K. eşya	B.a'nın gözlükleri	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmemesi
Belirti	Nesne	Kurtun salyaları	Açlık	K.b.k'yi yeme isteği
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin kaçması	Tehlikeli durum	Kurttan korkması
Belirti	Mimik	K.b.k'nin ağzını açması	Korku	Kurttan korkması
Simge	Çizim	Kurtun burnundan Z harfi çıkması	Horlama	Uyuma
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kuşun pencereden bakması	Yok	Merak etme
Görüntüsel gösterge	Nesne	Oduncunun elindeki baltası	Odun kesmesi	Güvenlik, tehlike
Belirti	Mimik	K.b.k'nin ve b.a'nın gülümsemesi	Mutluluk	Kurtulma sevinci
Simge	Jest	Oduncunun, k.b.k'nin ve kuşların birbirine el sallaması	Vedalaşma	Vedalaşma

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Final Kültür Sanat Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, eşya, kıyafet, yapı, hayvan, jest, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, yiyecek, nesne, kişisel eşya göstergeleri belirti; çizim göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 45

Binbir Çiçek Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kuşun daldan aşağı bakması	Merak etme	Merak etme
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin çiçekleri koklaması	Mutluluk	Çiçekleri sevmesi
Simge	Jest	Kurtun parmağını ağzına koyması	Düşünme	Plan yapma
Belirti	Mimik	K.b.k'nin ağzını açması	Şaşkınlık	Kurtu gördüğüne şaşırması
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Kurtun dili dışarda koşması	Zorlanma	Yok
Görüntüsel gösterge	Yapı	B.a'nın evinin etrafındaki çitler	Koruma, güvenlik	Tehlikeli bölgede olması
Görüntüsel gösterge	Jest	K.b.k'nin kurtun gözlerine işaret etmesi	Duruma dikkat çekme	Korkma, şaşırma

Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Kurtun dişlerini ve pençelerini göstermesi	Kötülük	K.b.k'yi yemek istediği
Görüntüsel gösterge	Eşya	Saçılan eşyalar	Şiddet	Şiddet
Belirti	Yapay oluşum	Kurt ve k.b.k'nin duvara yansıyan gölgeleri	Karanlık	Korku
Görüntüsel gösterge	Nesne	Avcının tüfeği	Avcı olmasının gereği	Koruma, güvenlik
Belirti	Dış görünüş	B.a'nın beyaz saçları ve kambur oluşu	Yaşlılık	Yaşlılık

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Binbir Çiçek Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, dış görünüş, yapı, jest, eşya, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, yapı, dış görünüş göstergeleri belirti; jest göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 46

Parlıt Yayıncılıktan Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Kıyafet	K.b.k'nin annesinin başörtüsü	Yok	Köy hayatı

Belirti	Dış görünüş	K.b.k'nin yanaklarının kızarması	Korku, sıcak, telaş	Masumluk ve korku
Görüntüsel gösterge	Bitki	Ormandaki çiçekler	Bahar	Yok
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.a'nın k.b.k'nin elini tutması	Sevgi	Mutluluk

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Parıltı Yayıncılığa ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti ve simge türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Bitki, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş göstergesi belirti; kıyafet göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 47

Polat Yayıncılıktan Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Nesne	Yanan gaz lambası	Köyde elektrik olmadığı	Karanlık
Simge	Bitki	K.b.k'nin elindeki çiçekler	Sevgi	B.a'ya olan sevgisi
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Evin arkasındaki dağlar	Doğal oluşum	Şehre uzaklık
Belirti	Nesne	Evlerin bacasından çıkan duman	Ateş	Yanan şömine veya soba

Görüntüsel gösterge	Jest	K.b.k'nin işaret parmağı ile yolu göstermesi	Tarif etme, gösterme	B.a'nın evini tarif etmesi
Simge	Jest	K.b.k'nin parmağını ağızına götürmesi	Şaşıрма	Şaşıрма
Belirti	Nesne	Avcının tüfeğinden çıkan duman	Yeni ateş edildiği	Kurtu vurduğu
Belirti	Mimik	Avcının kaşlarını çatması	Sinirlilik	Kurta kızması
Belirti	Mimik	B.a'nın kaşlarını kaldırması	Şaşkınlık	Avcının kurtu vurmasına şaşırması
Görüntüsel gösterge	Jest	B.a'nın işaret parmağını kaldırması	Uyarı	K.b.k'yi uyarması

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Polat Yayıncılığa ait masal kitabında görüntüsel gösterge ve belirti türünün eşit oranda; simge türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Nesne, yer şekli, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne, mimik göstergeleri belirti; bitki, jest göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 48

Net Çocuk Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin ormanda yürümesi	Şehirden uzak	Tehlike

Belirti	Mimik	Kurtun ağzını açması	Yok	Plan, kötülük
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kurtun uyuması	Yorgunluk	Yorgunluk, aşırı yeme
Simge	Jest	Avcının elini beline koyması	Yok	Düşünme
Simge	Jest	B.a'nın elini ağzına koyması	Şaşırma	Düşünme, kurtun haline şaşırma
Görüntüsel gösterge	Eylem	Avcının k.b.k'ye sarılması	Sevgi	Teskin etme

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Net Çocuk Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; simge türünün daha az; belirti türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; jest göstergeleri simge; mimik göstergesi ise belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 49

Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin ayıcığına sarılması	Sevgi	Sevgi
Simge	Jest	K.b.k'nin annesinin ellerini kaldırması	Olaya dikkat çekme	K.b.k.'yi uyarma
Görüntüsel gösterge	Yapı	K.b.k'nin tahtadan evi	Yoksulluk	Köy hayatı
Belirti	Mimik	Kuşların, baykuşun, tavşanın ve	Olağanüstülük	Mutluluk

		sincabın		
		gülümsemesi		
Görüntüsel gösterge	Jest	Kurtun avcunu açması	Olağanüstülük	Durumu izah etme
Belirti	Mimik	Kurtun yan bakışları	Olağanüstülük	Kötülük düşünme
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k ve b.a'nın diz çökmeleri	Yok	B.a'nın k.b.k'ye nasihat vermesi

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Timaş Çocuk Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, yapı, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik göstergeleri belirti; jest göstergesi ise simge ulamına dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 50

Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Eylem	K.b.k'nin annesinin k.b.k'nin arkasından el sallaması	Uğurlama	Uğurlama
Belirti	Gök cismi	Kara bulut	Yağmur	Yok
Belirti	Mimik	K.b.k'nin göz bebeklerinin büyümesi	Endişe	Korku
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Saçılan yiyecekler	Şiddet	Tehlikeli durum

Görüntüsel gösterge	Eylem	Oduncunun kurdu nehre atması	Kurtulma	Ceza
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Nehir	Akan su	Şehirden uzak
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.a'nınk.b.k'yi kucaklaması	Sevgi	Mutluluk

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Beyaz Balina Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Yiyecek, eylem, yer şekli göstergeleri görüntüsel gösterge; gök cismi, mimik göstergeleri belirti; eylem göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 51

Hayat Yayıncılıktan Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Şekil	Konuşma baloncukları	Konuşma	Konuşma
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kurtun koşması	Sıradan edim	B.a'yı yemek için acele etmesi
Belirti	Dış görünüş	Avcının beyaz saç ve sakalı	Yaşlılık	Yaşlılık
Görüntüsel gösterge	Bitki	K.b.k'nin elindeki güller	Sevgi	B.a'ya olan sevgisi

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Hayat Yayıncılığa ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Bitki, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş göstergesi belirti; şekil göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 52

Türkiye İş Bankası Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin annesinin çamaşır asmasına yardım etmesi	Ev işi yapma, yardım etme	İyi ve uslu bir kız
Görüntüsel gösterge	Eşya	Raftaki tabak ve bardaklar	Düzen	Köy hayatı
Belirti	Dış görünüş	Oduncunun beyaz saçı ve sakalı	Yaşlılık	Yaşlılık
Görüntüsel gösterge	Eylem	B.a'nın kitap okuması	Bilgili olduğu	Okumayı sevdiği
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kurtun camdan ve kapının arkasından bakması	Merak etme	B.a'yı merak etme
Görüntüsel gösterge	Nesne	Duvardaki k.b.k resmi	Süs eşyası	B.a'nın k.b.k'ye olan sevgisi
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin çiçekleri saçması	Tehlike	Korku, şaşırma
Görüntüsel gösterge	Jest	B.a'nın ellerini birbirine geçirmesi	Yok	Mutluluk
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Dili dışarıda köpek	Yok	Mutluluk

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Türkiye İş Bankası Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün en az; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Eylem, eşya, nesne, jest, dış görünüş göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş göstergesi belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 53

Yumurcak Yayınlarından Çıkan Kırmızı Başlıklı Kız Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Tavşanın ağzını açması	Şaşırma	Kurtu görünce şaşırması
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin annesinin ve babasının yemek yemesi	Açlık	Açlık
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin oyuncaklarıyla oynaması	Çocuk olması	Yok
Belirti	Mimik	Kurbağaların göz bebeklerinin büyümesi	Olağanüstülük	K.b.k'yi görünce şaşırma
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Ormandaki göl	Doğal oluşum	Şehirden uzaklık
Görüntüsel gösterge	Hayvan	K.b.k'nin etrafında uçan kuşlar	Mutluluk	Onu sevdikleri
Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin çiçek toplaması	Yaz	Mutluluk
Belirti	Hayvan	Uçan kelebek	Yaz	Hayvan
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kurtun ve k.b.k'nin elinden kapıya yansıyan ışık	Olağanüstülük	Kapıyı çalma
Görüntüsel gösterge	Jest	K.b.k'nin kollarını iki yana açması	Korku	Kurttan korkması

Görüntüsel gösterge	Eylem	K.b.k'nin ekmek yemesi	Açlık	Acıkması
Belirti	Nesne	Fincandan çıkan duman	Sıcaklık	Yeni pişmiş olma

Kırmızı Başlıklı Kız masalının Yumurcak Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür.

Eylem, dış görünüş, hayvan, nesne, jest göstergeleri görüntüsel; mimik, hayvan, nesne göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

4.6. Kurbağa Prens Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre altıncı inceleme nesnesi olan Kurbağa Prens masalına ait bulgu ve yorumlar için 10 farklı yayım evinin en eski yayım yılından en yeni yayım yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 54

Şenyıldız Yayınevinden Çıkan Kurbağa Kral Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Eylem	Prensesin ağlaması	Mutsuzluk	Topunu kuyuya düşürmesi
Simge	Takı	Kralın kolyesi ve tacı	Güç, zenginlik	Yok
Görüntüsel gösterge	Jest	Prensesin kurbağayı iteklemesi	Sevmeme	İstememe
Belirti	Şekil	Kurbağa prense dönüşünce etrafındaki çizgiler	Olağanüstülük	Sihir

Görüntüsel Eylem P'nin prensesin Sevgi Mutlu son
gösterge elini tutması

Kurbağa Prens masalının Şenyıldız Yayınevine ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür.

Jest, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; eylem, şekil göstergeleri belirti; takı göstergesi ise simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 55

Engin Yayınevinden Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Jest	Prensesein kollarını iki yana açması	Üzülme	Topu yakalamaya çalışması
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Prensesein göle topunu düşürmesi	Şehirden uzaklık	Mutsuzluk
Görüntüsel gösterge	Jest	Prensesein topunu işaret etmesi	Dikkat çekmek istemesi	Kurbağadan topunu almasını istemesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Prensesein kurbağaya elini göstermesi	Olağanüstülük	Soru sorma
Görüntüsel gösterge	Uzuv	Kurbağanın dilini çıkarması	Yok	Yemek yemesi
Belirti	Dış görünüş	Kraliçenin beyaz saçları	Yaşlılık	Yok

Belirti	Mimik	Prensesin p'yi görünce ağzını açması	Şaşkınlık	Yok
---------	-------	--	-----------	-----

Kurbağa Prens masalının Engin Yayinevine ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Jest, yer şekli göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş, mimic göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 56

Bu Yayinevinden Çıkan Prenses ile Kurbağa Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Eylem	Prenses ile p'nin sarılması	Sevgi	Sevgi
Simge	Jest	Prensesin kurbağaya el uzatması	Yardım isteme	Topunu almak için yardım istemesi
Belirti	Dış görünüş	Kralın beyaz saç ve sakalı	Yaşlılık	Yok
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Masadaki yiyecekler	Açlık	Yemek vakti
Görüntüsel gösterge	Jest	P'nin avcunu göstermesi	Yok	Prenses soru sorması

Kurbağa Prens masalının Bu Yayinevine ait masal kitabında görüntüsel gösterge ve simge türünün eşit oranda; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Yiyecek, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; eylem, jest göstergeleri simge; dış görünüş göstergesi ise belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 57

Polat Yayıncılıktan Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Dış görünüş	Prensesin yanaklarının al al olması	Yok	Masumluk
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Evin arkasındaki dağlar	Şehre uzaklık	Yok
Belirti	Gök cismi	Camdan görünen ay	Gece, karanlık	Akşam yemeği
Belirti	Nesne	Masada yanan mum	Yok	Masaya zenginlik katma
Belirti	Yiyecek	Masadaki tavuk, meyve, köfte	Zenginlik	Açlık
Belirti	İnsan	Hizmet eden uşak	Zenginlik	Yardımcı
Simge	Jest	Prensesin kapıyı işaret etmesi	Kızgınlık	Kurbağayı istememesi, kovması
Simge	Jest	Kralın parmağını çenesine koyması	Düşünme	Yok

Kurbağa Prens masalının Polat Yayıncılığa ait masal kitabında belirti türünün en fazla; simge türünün daha az; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Gök cismi, nesne, yiyecek, insan göstergeleri belirti; jest göstergeleri simge; yer şekli göstergesi ise görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 58

Kelime Yayıncılıktan Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	Prensesin arkadaşının diğerinin kulağına bir şey söylemesi	Gizli durum	Kimsenin duymaması gerek
Simge	Oyuncak	Prensesin altın topu	Zenginlik	Babasının hediyesi
Belirti	Mimik	Prens, kral ve kraliçenin gülümsemesi	Mutluluk	Kurbağanın onları eğlendirmesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Sarayın duvarında prensesin resmi	Süs eşyası	Ailesinin prensese olan sevgisi
Belirti	Eylem	Kurbağanın ağlaması	Mutsuzluk	Prensesin onu istememesi
Belirti	Eylem	Prensesin kurbağayı öpmesi	Sevgi	Sevgi
Belirti	Gök cismi	Güneş	Gündüz, aydınlık	Olayların gündüz gerçekleşmesi
Belirti	K.eşya	Hekimbaşının bastonu	Yaşlılık	Yok
Belirti	Dış görünüş	Hekimbaşının beyaz bıyıkları ve sakalları	Yaşlılık	Bilge kişi olma
Simge	K.eşya	Yüzük	Evlilik	Yok

Kurbağa Prens masalının Kelime Yayıncılığa ait masal kitabında belirti türünün en fazla; simge ve görüntüsel gösterge türlerinin eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Mimik, eylem,

gök cismi, kişisel eşya, dış görünüş göstergeleri belirti; oyuncak, kişisel eşya göstergeleri simge; eylem, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 59

Nakkaş Yayıncılıktan Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Prensesin gözlerinin açılması	Şaşırma	Kurbağanın konuşmasına şaşırma
Görüntüsel gösterge	Nesne	Prensesin elindeki mum	Karanlık	Olayın gece gerçekleşmesi
Simge	Nesne	P'nin tacı	Güç	Kahramanlık

Kurbağa Prens masalının Nakkaş Yayıncılığa ait masal kitabında belirti, simge ve görüntüsel gösterge türünün eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Mimik göstergesi belirti; nesne göstergeleri görüntüsel gösterge ve simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 60

Bilge Kirpi Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Kıyafet	Prensesin gelinliği	Mutluluk	Evlilik
Simge	Kıyafet	Prensin pelerini	Güç	Kahramanlık
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Kurbağanın önlük takması	Olağanüstülük	Yemek yiyeceği
Görüntüsel gösterge	Jest	Prensesin iki elini yumruk yapması	Sinirlenme	Kurbağaya sinirlenmesi

Belirti	Mimik	Prensesin gözlerini kapatıp sıkması	Sinirlenme	Kurbağaya sinirlenmesi
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	Prensin ışıldayan kemeri	Güç ,zenginlik	Kahramanlık

Kurbağa Prens masalının Bilge Kirpi Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; simge türünün daha az; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür.

Kıyafet, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; kıyafet göstergeleri simge; mimik göstergesi ise belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 61

Nar Çocuk Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Prensesin büyümüş gözleri	Üzgünlük	Topunun kuyuya kaçmasına üzülməsi
Belirti	Mimik	Prensesin ağzını açması	Sinirlenme	Kurbağanın yatağından çıkmamasına kızması

Kurbağa Prens masalının Nar Çocuk Yayınlarına ait masal kitabında belirti türünün en fazla kullanıldığı; simge ve görüntüsel gösterge türünün ise kullanılmadığı görülmüştür. Mimik göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 62

Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Nesne	Kurbağanın başındaki taç	Güç	Prens olacağı

Belirti	Mimik	Prensesin, kuşun, tavşanın ve güneşin gülümsemesi	Olağanüstülük	Mutluluk
Simge	Mimik	Prensesin elini ağzına götürmesi	Şaşırma	Topunun göle düşmesine şaşırması
Görüntüsel gösterge	Nesne	Prensesin mendili	Ağlama	Topu için üzülmesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Kralın prensesin omzuna elini koyması	Sevgi	Teselli
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Prensesin yüzünün renginin kaçması	Sinirlenme, şaşırma	Kurbağanın yemeğine ortak olmasına kızması
Belirti	Dış görünüş	Kurbağanın şiş karnı	Kilolu olması	Tokluk
Görüntüsel gösterge	Jest	P'nin elini prensesin beline koyması	Sahiplenme, sevgi	Mutlu son

Kurbağa Prens masalının Beyaz Balina Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; simge ve belirti türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Nesne, jest, dış görünüş göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş, mimik göstergeleri belirti; nesne, mimik göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 63

Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Kurbağa Prens Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Jest	Kralın prensesin omzuna el koyması	Sevgi	Nasihat verme

Simge	Nesne	Korumaların zırhı, mızrağı ve kalkanı	Kralın gücü	Sarayı koruma
Belirti	Mimik	Prensesin dudak bükmesi	Mutsuzluk	Kurbağadan iğrenmesi
Simge	Jest	Prensesin elini beline koyması	Böbürlenme	P'yi istememesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Kurbağanın ellerini iki yana açması	Mutluluk	Prensesin onu evine almasına sevinmesi
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kralın p'yi alkışlaması	Eğlenme	Tebrik etme
Simge	Eylem	Kralın bıyık kıvrması	Mutluluk	Yok
Simge	Dış görünüş	Büyücünün yeşil yüzü ve elleri	Kötülük	Korkunç olma
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kralın p ve prensese sarılması	Sevgi	Mutlu son
Belirti	Mimik	Prensesin yan bakışı	Utanma	Yok

Kurbağa Prens masalının Timaş Çocuk Yayınlarına ait masal kitabında görüntüsel gösterge ve simge türünün eşit oranda; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Jest, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne, jest, eylem, dış görünüş göstergeleri simge; mimik göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

4.7. Külkedisi Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre yedinci inceleme nesnesi olan Külkedisi masalına ait bulgu ve yorumlar için 10 farklı yayın evinin en eski yayın yılından en yeni yayın yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 64

Damla Yayınevinden Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Nesne	K'nin elindeki süpürge	İş yapacağı ya da yapıyor olduğu	Evde zorla çalıştırıldığı
Belirti	Mimik	K'nin gözlerinin büyümesi	Şaşkınlık	Baloya gitmek istemesi
Belirti	Mimik	Ü.k.k'nin kaş çatmaları	Kızgınlık	K'yi azarlamaları
Belirti	Mimik	Kedinin ve farenin gülümsemesi	Olağanüstülük	K'nin baloya gidecek olmasına sevinmeleri
Belirti	Bitki	Bahçedeki çiçekler	Bahar	Yok
Simge	Nesne	Perinin değneğinden çıkan yıldızlar	Olağanüstülük	Perinin sihir yapması
Görüntüsel gösterge	Nesne	P.a'nın kılıç taşıması	Güç	Güvenlik
Görüntüsel gösterge	Eylem	Prens'in K ile dans etmesi	Sevgi, mutluluk	Eğlenme

Görüntüsel gösterge	Jest	Farenin iki elini birbirine bağlaması	Olağanüstülük	Mutluluk, sevinç
Belirti	Mimik	Ü.k.k'nin ağzlarını açmaları	Kızgınlık	Ayakkabının K'ye olmasına sinirlenmeleri
Simge	Nesne	Prensın tacı	Güç	Kahramanlık

Külkedisi masalının DamlaYayınevine ait kitabında belirti türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az; simge türünün ise en az oranda kullanıldığı görülmektedir. Mimik, bitki göstergeleri belirti; nesne, eylem, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 65

Final Kültür Sanat Yayınlarından Çıkan Külkedisi Cindirella Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	K'nin ev işi yapması	Gündelik iş	Kötü davranılması, mutsuzluk, haksızlık
Belirti	Mimik	Üvey annenin ve ü.k.k'nin kaşlarını çatmaları	Kızgınlık, sinir	K'ye iş yapması için kızmaları
Belirti	Gök cismi	Pencereden görünen bulut	Gündüz, aydınlık	Olayların gündüz vakti gerçekleşmesi
Simge	Kıyafet	K'nin yamalı elbisesi	Yoksulluk	K'ye haksızlık yapılması

Görüntüsel gösterge	Jest	Ü.a'nın çamaşırları işaret etmesi	Emretme	K'yi çok çalıştırma
Belirti	Gök cismi	Pencereden görünen ay	Karanlık, gece	Olayların gece gerçekleştiği
Belirti	Eylem	K'nin ağlaması	Mutsuzluk	Baloya gidemediği için üzülməsi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Sarayda yanan mumlar ve aslan heykeli	Zenginlik	Güç
Görüntüsel gösterge	Zaman	Saatın 12.00'yi göstermesi	Zaman göstergesi	K'nin eve gitmesi gerektiği
Görüntüsel gösterge	Eylem	Prensın K'nin arkasından koşması	Onu yakalamak isteməsi	Aşık olduğu için gitmesini istememesi
Belirti	Mimik	Prensın ve adamlarının gülümsemesi	Mutluluk	P'nin istediğinin olmasına sevinmeleri
Görüntüsel gösterge	Jest	El sıkışan sincaplar	Olağanüstülük	Mutluluk
Belirti	Jest	K'nin P'nin koluna girmesi	Sevgi	Mutlu son

Külkedisi Cindirella masalının Final Kültür Sanat Yayınlarına ait kitabında belirti ve görüntüsel gösterge türlerinin eşit oranda; simge göstergesinin ise en az kullanıldığı görülmektedir. Mimik, gök cismi, eylem, jest göstergeleri belirti; eylem, jest, nesne, zaman göstergeleri görüntüsel gösterge; kıyafet göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 66

Parıltı Yayıncılıktan Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	K'nin bulaşık yıkaması	İş yapması	Haksızlık
Belirti	Mimik	Ü.k.k'nin gülümsemesi	Mutluluk	Durumdan memnun olmaları, kötülük
Belirti	Gökcismi	Dolunay	Karanlık	Balonun gece yapılması
Belirti	Eylem	Ü.k.k'nin ağlaması	Mutsuzluk	Ayakkabı K'ye olduğu için üzülmesi
Görüntüsel gösterge	Jest	P'nin K'nin elini tutması	Aşk, sevgi	Mutlu son
Belirti	Mimik	Farenin, tavşanın ve kuşların gülümsemesi	Olağanüstülük	K ile P'nin evlenmelerine sevinmeleri

Külkedisi masalının Parıltı Yayıncılığa ait kitabında belirti türünün görüntüsel göstergeden daha fazla kullanıldığı simge göstergesinin ise hiç kullanılmadığı görülmektedir. Mimik, gök cismi, eylem göstergeleri belirti; eylem, jest göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 67

Çiçek Yayıncılıktan Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	K'nin önlüğü	İş yapması	Haksızlık

Belirti	Dış görünüş	K'nin kızarmış yanakları	Korku, endişe	Eve geç kalma korkusu
Görüntüsel gösterge	Kıyafet	K'nin şatafatlı elbisesi	Zenginlik	Prenses olacağı
Görüntüsel gösterge	Bitki	Sarayın etrafındaki ağaçlar	Bahçe	Şehirden uzak olma

Külkedisi masalının Çiçek Yayıncılığa ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün en az kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmektedir.

Kıyafet, bitki göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş göstergesi ise belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 68

Bilgi Yayınevinden Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Eylem	K'nin kediye kucağına alması	Sevgi	Sevgi
Belirti	Nesne	Tencereden çıkan duman	Ateş	Yemek yenileceği
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	K'nin önündeki pirinç taneleri yığını	İşi olduğu	Baloya gidemesin diye ü.a'nın engeli
Belirti	Dış görünüş	Ü.a'nın beyaz saçı	Yaşlılık	Yok
Belirti	Mimik	Camdaki kuşların gülümsemesi	Olağanüstülü k	K'nin baloya gideceğine sevinmeleri

Belirti	Mimik	K'nin gözlerini kapaması	Yok	Mutluluk
Simge	Nesne	Korumaların kalkan ve mızrakları	Güvenlik	P'nin gücü
Belirti	Gök cismi	Yıldızlar	Karanlık	Balonun gece olduğu
Simge	Jest	Ü.k.k'nin ve ü.a'nın başlarını tutmaları	Mutsuzluk, çaresizlik	Ayakkabının K'ye olduğuna üzülmeleri
Görüntüsel gösterge	Yapı	Sarayın etrafındaki tek katlı evler	Yaşam alanı	Şehirden uzaklık

Külkedisi masalının Bilgi Yayınevine ait kitabında belirti türünün en fazla; simge ve görüntüsel gösterge türünün eşit oranda kullanıldığı görülmektedir. Eylem, dış görünüş, mimik, gök cismi göstergeleri belirti; nesne, jest göstergeleri simge; yiyecek, yapı göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 69

Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Eylem	K'nin esnemesi	Uykusunun gelmesi	Çok yorulma
Belirti	Nesne	Şömineden çıkan duman	Ateş	Havanın soğuk olması
Belirti	Mimik	Ü.a'nın yan bakışları	Yok	Plan yapma
Simge	Müzik	Saraydan çıkan nota imgeleri	İçeride müzik çalındığı	Eğlenme

Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Camdan görünen dar patika	Yol	Şehirden uzaklık
Belirti	Mimik	P.a'nın dilini dışarı çıkarması	Yok	Ayakkabıyı giydirirken zorlanma
Belirti	Mimik	Ü.k.k'nin aşağı sarkmış dudakları	Mutsuzluk	Ayakkabının K'ye olduğuna üzölmeleri
Görüntüsel gösterge	K.eşya	K'nin parlayan ayakkabıları	Olağanüstölük	Sihirli olması

Külkedisi masalının Binbir Çiçek Yayınevine ait kitabında belirti türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az; simge türünün ise en az kullanılmadığı görölmektedir. Eylem, nesne, mimik göstergeleri belirti; yer şekli, kişisel eşya göstergeleri görüntüsel gösterge; müzik göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 70

Polat Yayıncılıktan Çıkan Külkedisi Sinderella Masalına Ait Bulgular

GöstergeTürü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Ü.a'nın dişini sıkması	Sinirlilik	K'ye kötü davranması
Simge	Kıyafet	Prensın pelerin giymesi	Güç	Kahraman
Simge	K. eşya	Ayakkabı	Prensın uzun bot giymesi	Kahraman

Külkedisi Sindirella masalının Polat Yayıncılığa ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünün en az kullanıldığı; görüntüsel gösterge türünün ise hiç kullanılmadığı görölmüştür.

Kıyafet, kişisel eşya göstergeleri simge; mimic göstergesi belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 71

Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Külkedisi Sindirella Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Eşya	Tek ayakkabı	Yok	Külkedisi
Simge	Dış görünüş	Ü.a'nın tek dişi	Yaşlılık	Kötülük
Belirti	Mimik	Ü.k.k'nin yan bakışı	Kıskançlık	K'yi kıskanmaları
Simge	Eylem	Ü.a'nın elini ovuşturması	Plan	Plan yapma
Görüntüsel gösterge	Eylem	K'nin şömine başında uyuması	Yorgunluk, gece	Çok çalıştırılması
Simge	Nesne	Uçan bardak, sürahi, çorap	Olağanüstülük	Sihirli olmaları
Simge	Nesne	P'nin tacı	Güç	Kahramanlık
Belirti	Mimik	K'nin ağzını açması	Şaşkınlık	Saatin 12 olduğuna şaşırması ve korkması
Simge	Duruş	Ü.k.k'nin elini beline koyması	Böbürlenme, kıskançlık	K'yi kıskanmaları
Belirti	Nesne	Camdan içeri giren ışık	Gündüz, aydınlık	Olayların gündüz gerçekleşmesi

Külkedisi Sindirella masalının Timaş Çocuk Yayınlarına ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünü daha az; görüntüsel gösterge türünün en az kullanıldığı görülmektedir. Eşya, dış görünüş, eylem, nesne, duruş göstergeleri simge; mimik, nesne göstergeleri belirti; eylem göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 72

Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	Prens K ile dans etmesi	Eğlenme	K'den hoşlanması
Görüntüsel gösterge	Eşya	K'nin elindeki bez ve kova	Temizlik yapacağı	Haksızlık
Görüntüsel gösterge	Jest	Ü.k.k'nin kovayı işaret etmesi	Emretme	Temizlik yapmasını istememesi
Belirti	Mimik	K'nin yüzünü asmaşı	Mutsuzluk	Ü.k.k ve ü.a'nın ona kötü davranması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Perinin K'nin elini tutması	Olağanüstülük	Yardım etme
Belirti	Mimik	P'nin ağzını açması	Şaşırma	K'nin gitmesine şaşırması
Simge	Nesne	K'nin taç takması	Güç	Prenses olması
Simge	Kıyafet	Prens in armalı ceket giymesi	Güç	Kahramanlık

Külkedisi masalının Beyaz Balina Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti ve simge türlerinin ise eşit oranda kullanıldığı görülmektedir. Eylem, eşya, jest göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik göstergeleri belirti; nesne, kıyafet göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 73

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından Çıkan Külkedisi Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	K'nin camdan dışarı bakması	Merak etme	Ü.k.k ve ü.a'nının ereye gittiğini merak etme
Belirti	Nesne	Ü.a'nın gözlük takması	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmemesi
Görüntüsel gösterge	Yapı	K'nin çatı katındaki odası	Yaşam alanı	Sevilmeme ve istenmeme
Görüntüsel gösterge	Nesne	Eve gelen davetiyeler	Düğün ya da balo	Balo
Görüntüsel gösterge	Nesne	Ocaktaki yemek	Açlık	K'nin her işi yapması
Görüntüsel gösterge	Hayvan	K'nin periye getirdiği hayvanlar	Olağanüstülük	Sihir için
Simge	Eylem	Eğilen hizmetçiler	Saygı	Prens'in gücü
Belirti	Nesne	Sarayın ışıkları	İçeride birilerinin olduğu	Balonun olması
Simge	Mücevherat	Saraydaki altından eşyalar	Zenginlik	Zenginlik
Görüntüsel gösterge	Eylem	K'nin kedisini kucağına alması	Sevgi	Sevgi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Ü.k.k'nin elindeki mendil	Ağlama	K'nin mutlu olmasına üzülmeleri

Külkedisi masalının Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti ve simge türlerinin ise eşit oranda kullanıldığı kullanıldığı görülmektedir. Eylem, yapı, nesne, hayvan göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne göstergeleri belirti; eylem, mücevherat göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

4.8. Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre sekizinci inceleme nesnesi olan **Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler** masalına ait bulgu ve yorumlar için 10 farklı yayın evinin en eski yayın yılından en yeni yayın yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 74

Remzi Yayınevinden Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Köpeğin gülümsemesi	Olağanüstülük	Mutluluk
Görüntüsel gösterge	Eylem	Pamuk prensesin çiçek toplaması	Mutluluk	Çiçekleri sevmesi
Belirti	Mimik	Kraliçenin aşağı sarkmış dudakları	Mutsuzluk	P.p'nin ondan daha güzel olmasına kızması
Belirti	Mimik	Cücelerin gözlerinin büyümesi	Merak etme	Prensesin onlarla kalıp kalmayacağını merak etmeleri
Görüntüsel gösterge	Eylem	Cücelerin ellerinde	İstememe	P.p'ye zarar verdiği için ona kızmaları

		sopalarla		
		kraliçenin		
		peşinden		
		koşması		
Görüntüsel	Eylem	Kraliçenin	Korku, endişe	Korku, endişe
gösterge		cücelerden		
		kaçması		

Pamuk Prenses masalının Remzi Yayınevine ait kitabında görüntüsel gösterge ve belirti türünün eşit oranda kullanıldığı; simge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 75

Timaş Çocuk Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	K. eşya	Kral ve kraliçenin taç takması	Güç, zenginlik	Statü
Simge	Nesne	Kraliçenin masasındaki kitap, şişe ve küre	Olağanüstülük	Büyü
Görüntüsel gösterge	Eylem	P.p'nin eteğini iki yandan kaldırması	Mutluluk	Mutlu olması
Simge	Jest	Okçunun ellerini açması	Şaşırma	Kraliçenin isteğine şaşırması
Simge	Jest	P. p'nin dadısına el kaldırması	Vedalaşma	Vedalaşma

Görüntüsel gösterge	Nesne	P.p'nin elindeki tencere	Açlık	Yemek yenileceği
Simge	Jest	Cücenin elini ağızına götürmesi	Şaşkınlık	Yemekleri görünce şaşırmaları
Belirti	Nesne	Cücenin gözlüğü	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmemesi
Belirti	Dış görünüş	Cadının beyaz saçı ve tek dişi	Yaşlılık	Kötülük
Simge	Jest	Cadının ellerini birbirine geçirmesi	Plan yapma	Yok
Belirti	Eylem	Cücelerin ağlaması	Üzüntü	P.p'nin öldüğünü sanmaları
Görüntüsel gösterge	Eylem	P. p ve prensin el ele tutuşması	Sevgi	Mutlu son
Görüntüsel gösterge	Jest	P.p ve prensin çocuklarının kollarını iki yana açmaları	Mutluluk	Mutlu son

Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalının Timaş Çocuk Yayınlarına ait kitabında simge türünün en fazla; belirti ve görüntüsel gösterge türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Kişisel eşya, nesne, jest göstergeleri simge; nesne, dış görünüş, eylem göstergeleri belirti; eylem, nesne, jest göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 76

Kare Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Eylem	P.p'nin uyuması	Yorgunluk	Yorgunluk
Görüntüsel gösterge	Nesne	Avcının havaya kaldırdığı kılıcı	Kötülük	P.p'yi öldürmek istemesi
Belirti	Mimik	Tavşanların ağzını açmaları	Olağanüstülük	Avcının p.p'yi öldürmek istemesine şaşırmaları
Simge	Eşya	Cadı kazanı	Kötülük	Büyü
Görüntüsel gösterge	Nesne	Mendil	Cücenin mendili gözüne götürmesi	Ağlama
Simge	Dış görünüş	Cadının uzun burnu	Kötülük	Korkunç

Pamuk Prenses masalının Kare Yayınlarına ait kitabında simge ve görüntüsel gösterge türünün eşit oranda; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eşya, dış görünüş göstergeleri simge; nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik göstergesi ise belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 77

Çiçek Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Nesne	Avcının ok ve kılıç taşması	Korunma ve avlanma	Kraliçenin gücü
Simge	Eylem	Prensesin kuşlara kucak açması	Sevgi	Sevgi

Simge	Eylem	Avcının kraliçe karşısında diz çökmesi	Kraliçenin üstünlüğü	Saygı
Görüntüsel gösterge	Jest	Kraliçenin işaret parmağı ile dışarıyı göstermesi	Güç	Emretme
Görüntüsel gösterge	Yapı	Tek katlı evler	Yaşam alanı	Şehirden uzaklık
Belirti	Hayvan	Gölün üzerinde uçan kelebekler	Bahar	Yok
Görüntüsel gösterge	Yer Şekli	Kulübenin etrafındaki göl	Yok	Şehirden uzaklık
Simge	Jest	Cücenin parmağını ağzına götürmesi	Sessiz olma	P.p'nin uyuması
Belirti	Nesne	Cücenin elindeki gaz lambası	Karanlık, gece	İşten akşam dönmeleri
Belirti	Mimik	Cücelerin yemeği görünce gülümsemeleri	Mutluluk	Açlık
Görüntüsel gösterge	Eşya	Cücelerin sırtlarında taşıdıkları kazma ve kürekler	İş aletleri	Çalışmaya gittikleri
Simge	Eylem	Cücelerin ve pamuk prensesin birbirlerine al sallamaları	Uğurlama	Uğurlama

Belirti	K. eşya	Cadının gözlüğü	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmediği
Belirti	Mimik	Kuşun ve tavşanın açılan ağzı	Şaşkınlık	P.p'nin bayılmasına şaşkımları
Belirti	K. eşya	Cadının bastonu	Yaşlılık	Zor yürümesi
Simge	Mimik	Cücenin gözlerini kapatması	Umutsuzluk, üzüntü	P.p'ye üzülmeleri
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Pamuk prensesin yattığı yerin etrafında akan şelale	Yok	Şehirden uzaklık
Simge	Eylem	Prens'in pamuk prensesin elini öpmesi	Sevgi, saygı	Sevgi
Simge	Jest	Cücenin kollarını iki yana açması	Mutluluk	P.p'nin uyanmasına sevinmesi
Simge	Jest	Cücenin parmaklarını birbirine geçirmesi	Mutluluk	P.p'nin uyanmasına sevinmesi

Pamuk Prenses masalının Çiçek Yayınlarına ait kitabında simge türünün en fazla; belirti ve görüntüsel gösterge türünün eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Eylem, jest, mimik göstergeleri simge; hayvan, nesne, mimik, kişisel eşya göstergeleri belirti; nesne, jest, yapı, yer şekli, eşya göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 78

Parlıt Yayıncılıktan Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Jest	Cadının kollarını birbirine geçirmesi	Plan	Plan yapma
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Kedinin pençeleri	Öfke	Aynanın söylediklerine sinirlenmesi
Belirti	Nesne	Hizmetçilerin ve kaplumbağanın ağlaması	Üzüntü	Olanlara üzülmeleri
Belirti	Mimik	Farenin dişlerini sıkması	Korku	Kraliçeden korkması
Belirti	Yiyecek	Sarayın etrafındaki mantarlar	Yaz	Yok
Simge	Eylem	P.p'nin gözlerini ovuşturması	Yok	Yeni uyanması
Belirti	Dış görünüş	Cücenin beyaz saç ve sakalı	Yaşlılık	Yok
Belirti	Gök cismi	Cücelerin camından görünen ay	Gece, karanlık	Akşam vakti
Simge	Eylem	Cücelerin bardakları havaya kaldırmaları	Mutluluk, kutlama	Sevinç
Görüntüsel Gösterge	Eşya	Tabakların ve bardakların rafta dizili olması	Düzen	Şehirden uzaklık

Belirti	Nesne	Kraliçenin kazanından çıkan duman	Ateş	Büyü
Simge	Dış görünüş	Kraliçenin uzun tırnakları	Cadı özelliği	Kötülük
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kaplumbağanın cadının eteğini ısırması	Öfke, sinir	P.p'ye kötülük yaptığı için kızması
Belirti	Nesne	Kaplumbağa ve tavşanın gözyaşı	Üzüntü	P.p'nin öldüğünü sanmaları
Simge	Eylem	Cücelerin dans etmesi	Mutluluk	P.p'nin kurtulmasına sevinmeleri
Simge	Jest	Tavşanın ellerini birbirine geçirmesi	Mutluluk	P.p'nin kurtulmasına sevinmesi

Pamuk Prenses masalının Parıltı Yayıncılığa ait kitabında belirti türünün en fazla; simge türünün daha az; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Nesne, mimik, yiyecek, dış görünüş, gök cismi göstergeleri belirti; jest, eylem, dış görünüş göstergeleri simge; dış görünüş, eşya, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 79

Bilgi Yayınevinden Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Bitki	Pamuk prenses ve prens etrafındaki çiçekler	Yaz	Mutluluk

Simge	Eşya	Saraydaki uçları altın perdeler	Zenginlik	Statü
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Pamuk prensesin etrafında uçan beyaz kuşlar	Doğa hayatı	Saflık, masumluk
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kraliçenin yumruğunu sıkması	Sinirlenme	P.p'nin ondan daha güzel olmasına kızması
Simge	Hayvan	Kraliçenin odasındaki baykuş	Kötülük	Yok
Belirti	Dış Görünüş	Pamuk prensesin kızarmış yanakları	Korku, endişe	Ormanda korkması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Cücenin gözlerini ovuşturması	Ağlama	P.p'yi öldü sanması
Simge	Mimik	Pamuk prensesin etrafındaki kuşların gözlerini kapatmaları	Üzüntü	P.p'yi öldü sanmaları
Simge	Eylem	Cücelerin şapka çıkarması	Mutluluk	P.p'nin yaşamasına sevinmeleri
Görüntüsel gösterge	Eylem	Prens p.p'nin elini tutması	Sevgi	Mutlu son
Simge	Eylem	Cücenin p.p ve prensi alkışlaması	Mutluluk, onaylama, destek olma	Mutlu son

Pamuk Prenses masalının Bilgi Yayınevine ait kitabında simge türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eşya, hayvan,

mimik, eylem göstergeleri simge; hayvan, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; bitki, dış görünüş göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 80

Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Organ	Cücelerin gülen gözleri	Mutluluk	Mutluluk
Görüntüsel gösterge	Eylem	P.p'nin ellerini bağlayıp oturması	Mutsuzluk	Çaresizlik
Belirti	Mimik	Kraliçenin kaşlarını çatması	Mutsuzluk	P.p'yi sevmemesi
Simge	Kıyafet	P.p'nin beyaz elbisesi	Giyim nesnesi	Masumluk
Görüntüsel gösterge	Yapı	Evin etrafındaki çitler	Şehre uzaklık	Koruma
Görüntüsel gösterge	Eylem	P.p'nin kapının arkasından bakması	Merak etme	İçeride ne olduğunu merak etmesi
Görüntüsel gösterge	Nesne	Cücelerin elindeki mumlar	Elektrik olmaması	Karanlık
Simge	Eylem	Cücenin alkışlaması	Mutluluk, onaylama, destek	P.p'yi sevmeleri
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kraliçenin aynaya vurması	Kızgınlık, öfke	P.p'nin ondan güzel olmasına kızması

Belirti	Dış görünüş	Cadının siyah yüzü	Kötülük	Korkunç olma
Görüntüsel gösterge	Eylem	P.p'nin camdan bakması	Merak etme	Kapıda kimin olduğunu merak etmesi
Belirti	Mimik	P.p'nin göz bebeklerinin büyümesi	Şaşkınlık	Elmaların güzelliğine şaşırması
Simge	Nesne	Prensın kılıcı	Güç	Kahramanlık
Simge	Kıyafet	P.p'nin gelinliği	Evlilik	Masumluk, mutluluk

Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalının Beyaz Balina Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti ve simge türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür.

Organ, eylem, yapı, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; kıyafet, eylem, nesne göstergeleri simge; mimik, dış görünüş göstergeleri ise belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 81

Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Pamuk Prenses Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Nesne	Kraliçenin parlayan kolyesi	Güç, zenginlik	Statü
Görüntüsel gösterge	Eylem	Uşağın p.p'nin kolunu tutup itmesi	Şiddet uygulama	Kaçmasına yardım etme
Belirti	Mimik	Elmayı görünce p.p'nin dilini dışarı çıkarması	Açlık	Canının çekmesi, iştahının kabarması

Simge	Şekil	P'nin başından çıkan kalpler	Olağanüstülük	Sevgi
Simge	Hayvan	P'nin atı	Güç	Kahramanlık

Pamuk Prenses masalının Binbir Çiçek Yayınevine ait kitabında simge türünün en fazla; görüntüsel gösterge ve belirti türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Nesne, şekil, hayvan göstergeleri simge; mimik göstergesi belirti; eylem göstergesi ise görüntüsel gösterge türüne dahil edilip yorumlanmıştır.

Tablo 82

Doğan Egmont Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Dış görünüş	P.p'nin kızarmış yanakları	Sıcak, utanma, sinirlenme	Saf ve masumluk
Simge	Nesne	Kraliçenin altın kolye ve küpesi	Zenginlik, refah	Güç, statü
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kralın uyuyan kızının üzerini örtmesi	Sevgi	İlgili baba
Belirti	Hava olayı	Dışarıda yağın kar	Kış, soğuk	Olayın kışın yaşanması
Belirti	Mimik	Tavşanın büyümüş gözleri ve aşağı düşmüş ağzı	Şaşkınlık, üzüntü	Şaşkınlık ve üzgünlük

Belirti	Mimik	Prensesin açık ağzı	Şaşkınlık	Avcının söylediklerine şaşırması
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Ormandaki geyik ve tavşanlar	Yok	Şehirden uzak olma
Görüntüsel gösterge	Eşya	Cücelerin küçük yatakları	Yatacak yer	Cücelerin kısa boylu olmaları
Görüntüsel gösterge	Eşya	Masaya dizilmiş tabak, bardak ve kaşıklar	Yemek yenileceği	Düzen ve evde birilerinin yaşadığı
Görüntüsel gösterge	Eşya	Cücenin elimde havaya kaldırdığı çekiç	Bir yere bir şeyler çakacağı	Çalışmaya gidiyor olması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Gözleri kapalı biçimde uzanması	Uyuyor, bayılmış ya da ölmüş olması	Bayılmış olması

Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalının Doğan Egmont Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, hayvan, eşya göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş, hava olayı, mimik göstergeleri belirti; nesne göstergesi simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 83

Yumurcak Yayınlarından Çıkan Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Jest	P.p'nin kollarını iki yana açması	Mutluluk	Cüceleri çok sevmesi

Belirti	Olay	Kraliçenin elinin kanaması	Yara	Dilek dileme anı
Belirti	Bitki	Camdan görünen çam ağaçları	Kış	Olayın kışın yaşandığı
Simge	Eylem	P.p ve cücelerin dans etmesi	Mutluluk, kutlama	Birlikte yaşamaya sevinmeleri
Görüntüsel gösterge	Nesne	Kapıya cadının elinden çıkan toz	Olağanüstülük	Kapıyı çalma
Simge	Dış görünüş	Cadının yeşil yüzü ve elleri	Kötülük, cadı özelliği	Korkunç olma
Belirti	Mimik	P.p ve prensin gülümsemesi	Mutluluk	Mutlu son

Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalının Yumurcak Yayınlarına ait kitabında simge ve belirti türünün eşit oranda; görüntüsel gösterge türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Bitki, mimik göstergeleri belirti; eylem, dış görünüş göstergeleri simge; nesne göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yoarumlanmıştır.

4.9. Rapunzel Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre dokuzuncu inceleme nesnesi olan **Rapunzel** masalına ait bulgu ve yorumlar için 10 farklı yayın evinin en eski yayın yılından en yeni yayın yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 84

Tramvay Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Meyve	Ağaçtaki elmalar	Yaz	Yok

Belirti	Bitki	Bahçedeki çiçekler	Yaz	Yok
Belirti	Nesne	Evin bacasından çıkan duman	Ateş	Soba yanması ya da yemek pişmesi
Simge	Kıyafet	R.a'nın yamalı elbisesi	Yok	Yoksulluk
Belirti	Mimik	R.a'nın gülümsemesi	Mutluluk	Eşine elmaları göstermesi
Belirti	Nesne	Cadının bastonu	Yaşlılık	Yok
Belirti	Mimik	R.b'nin büyümüş gözleri	Şaşkınlık	Cadıyı görünce şaşırması
Görüntüsel gösterge	Eylem	P'nin ağacın arkasından bakması	Merak etme	Cadının nereye tırmandığını merak etmesi
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Kulenin etrafındaki dağlar	Şehirden uzaklık	Kulenin şehirden uzak olması
Belirti	Gök cismi	Dağların arkasındaki güneş	Gündüz, aydınlık	Olayın gündüz gerçekleştiği

Rapunzel masalının Tramvay Yayınlarına ait kitabında belirti türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Bitki, meyve, mimik, nesne, gök cismi göstergeleri belirti; eylem, yer şekli göstergeleri görüntüsel gösterge; kıyafet göstergesi ise simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 85

Binbir Çiçek Yayınevinden Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Kıyafet	R.a'nın başörtüsü	Köy hayatı	Masumluk

Görüntüsel gösterge	Eylem	R.a'nın ağlaması	Üzüntü	Çocuğu olmadığı için üzülmesi
Görüntüsel gösterge	Eylem	R.b'nin eşinin elini tutması	Sevgi	Destek olma
Simge	Dış görünüş	Cadının uzun tırnakları ve sivri dişleri	Kötülük	Korkunç olma
Görüntüsel gösterge	Yapı	Bahçenin etrafındaki çitler	Şehirden uzaklık	Güvenlik
Belirti	Mimik	R.a'nın ve R.b'nin ağzını açması	Şaşkınlık	Cadının bebeklerini almalarına şaşkınlıkları
Görüntüsel gösterge	Eylem	R'nin kuşlara kucak açması	Sevgi	Mutluluk
Belirti	Dış görünüş	R'nin yüzünün kızarması	Şaşkınlık, utanma	P'yi görünce şaşırması
Görüntüsel gösterge	Eylem	R'nin ağlaması	Mutsuzluk	P'nin gelmeyeceğini sanıp üzülməsi
Görüntüsel gösterge	Eylem	Cadının R'nin kolundan çekmesi	Zorlama	P'yi görünce R'yi ormana götürüp P'den uzak tutmak istemesi
Belirti	Eylem	Prensın başının kanaması	Yara	Cadıdan korkup aşağı atlaması
Belirti	Kıyafet	P'nin çamurlu pantolon ve gömleği	Zor durumda	Düşme
Belirti	Mimik	P ve R'nin gülümsemesi	Mutluluk	Mutlu son

Rapunzel masalının Binbir Çiçek Yayınlarına ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; belirti türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, yapı göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, dış görünüş, eylem, kıyafet göstergeleri belirti; kıyafet, dış görünüş göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 86

Sis Yayıncılıktan Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Jest	Prensesin elini ağzına götürmesi	Şaşkınlık	Prensin söylediklerine şaşırması
Simge	Eylem	P'nin kolunu iki yana açması	Şaşkınlık	Olanlara şaşırması
Simge	Çizgi	R.b'nin başında beliren düşünme baloncukları	Düşünme	R.a'nın canının marul çekmesi
Belirti	Mimik	R.b'nin korku dolu bakışları	Korkma	Cadının gelmesinden korkması
Simge	Kıyafet, hayvan	P'nin pelerini ve atı	Güç	Kahramanlık
Simge	Jest	Prensin elini ağzına götürmesi	Seslenme	R'ye seslenmesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Cadının R'ye el kaldırması	Vuracak olması	P'yi içeri aldığı için ona kızması
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Etrafın kumla kaplı olması	Çöl	Şehirden uzaklık

Simge	Şekil	Prensın ağzından çıkan baloncuk	Konuşma	R'yi çağırması
Görüntüsel gösterge	Eylem	Prens ve R'nin arkasındaki insanların müzik aleti çalmaları	Eğlence	Mutlu son

Rapunzel masalının Sis Yayıncılığa ait kitabında simge türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Jest, eylem, çizim, kıyafet, hayvan, şekil göstergeleri simge; jest, yer şekli, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik göstergesi ise belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 87

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Nesne	Kralın tacı	Güç	Statü
Belirti	Nesne	R'nin annesinin içtiği çaydan çıkan duman	Sıcaklık	Çay içme
Görüntüsel gösterge	Eylem	Çocuğun çitlerden içeri bakması	Merak etme	Sarayı merak etmesi
Belirti	Bitki	R'nin evinin etrafındaki laleler	Yaz	Yok
Belirti	Dış görünüş	Yaşlı bilgenin beyaz saçları	Yaşlılık	Bilge güvenilirliği
Belirti	Nesne	Bilgenin gözlüğü	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmemesi

Simge	Nesne	Bilgenin odasındaki kitaplıktaki kitaplar	Bilgi	Bilgili kişi
Simge	Eylem	R.b'nin elini ağzına götürmesi	Şaşkınlık	Bilgenin söylediklerine şaşırması
Belirti	Nesne	Cadının malikânesinde yanan ışık	İçeride birisinin olması	Cadının uyanık olması
Görüntüsel gösterge	Jest	R.a'nın R.b'ye bahçeyi işaret etmesi	Duruma dikkat çekme	Yemek istediği bitkiyi göstermesi
Belirti	Gök cismi	Ay	Gece, karanlık	Olayın gece gerçekleşmesi
Belirti	Nesne	Cadının elindeki mum	Gece, karanlık	Olayın gece gerçekleşmesi
Belirti	Nesne	R. b'nin elindeki gaz lambası	Karanlık, gece	Bahçedeki ağacı bulabilmek için
Simge	Jest	R.b'nin cadının önünde diz çökmesi	Saygı	Af dileme
Görüntüsel gösterge	Eylem	R.a'nın bebekken R'nin elini tutması	Sevgi	Sevgi
Simge	Kıyafet	Cadının kırmızı şapkalı pelerini	Cadı kıyafeti	Korkunç olma

Görüntüsel gösterge	Nesne	Cadının elinden çıkan toz	Olağanüstülük	P'yi ormana gönderen sihri yapması
Simge	Jest	R'nin cadıya dur işareti yapması	İtiraz etme	P'nin gitmesini istememe
Simge	Nesne	P'nin kılıcı	Güç	Kahramanlık
Simge	Eylem	R.a'nın R'ye sarılması	Sevgi	Kavuşma sevinci
Görüntüsel gösterge	Hayvan	R'nin etrafındaki kurt, geyik, kuş	Şehirden uzaklık	Hayvanları sevmesi
Görüntüsel gösterge	Hayvan	R.b'ye yaslanan kedi	Mutluluk	R.b'yi sevmesi
Simge	Eylem	P ve R'nin ailelerinin kadeh kaldırması	Kutlama	Mutlu son
Simge	Eylem	P'nin R'nin elini tutması ve sarılması	Sevgi, aşk	Mutlu son

Rapunzel masalının *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarına* ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünün daha az; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür.

Nesne, eylem, jest, kıyafet göstergeleri simge; nesne, bitki, dış görünüş, gök cismi göstergeleri belirti; eylem, jest, nesne, hayvan göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 88

Arkadaş Yayıncılıktan Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Dış görünüş	R.a'nın şiş karnı	Hamilelik	Hamilelik
Görüntüsel gösterge	Eylem	R.b'nin R.a'nın karnına elini koyması	Sevgi	R'yi sevmesi
Görüntüsel gösterge	Eylem	R.a'nın duvarın arkasından bakması	Merak etme	Bahçedeki yiyecekleri merak etme
Görüntüsel gösterge	Eylem	R.a'nın yemek yapması	Açlık	Akşama hazırlık
Belirti	Dış görünüş	Cadının beyaz saçları ve büyük burnu	Yaşlılık	Kötülük
Belirti	Mimik	Cadının kaşlarını çatması	Sinirlenme	R'yi almaya gelmesi
Belirti	Bitki	Sararmış otlar, ağaçlar	Sonbahar	Olayın sonbaharda geçmesi
Görüntüsel gösterge	Yapı	Tek katlı ev	Yaşam alanı	Şehirden uzaklık
Belirti	Nesne	Evin bacasından çıkan duman	Ateş	Soba yanması ya da yemek pişmesi
Simge	Hayvan	P'nin atı	Güç	Kahramanlık
Simge	Mimik	P ve R'nin gözlerini kapatması	Mutluluk	Kavuşma
Belirti	Mimik	P'nin ağzını açması	Şaşkınlık	Cadıyı görünce şaşırması

Simge	Müzik	R'nin ağzından çıkan nota imgeleri	Şarkı	Şarkı söyleme
Simge	Eylem	R'nin anne ve babasına sarılması	Mutluluk	Özlem, mutlu son

Rapunzel masalının *Arkadaş Yayıncılığa* ait kitabında belirti türünün en fazla; görüntüsel gösterge ve simge türünün eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Dış görünüş, mimik, bitki, nesne göstergeleri belirti; eylem, yapı göstergeleri görüntüsel gösterge; hayvan, mimik, müzik, eylem göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 89

Beyaz Balina Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Dış görünüş	K.k'nin al yanakları	Sıcak, yorgunluk	Masumluk
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Bahçedeki tavuklar	Köy hayatı	Yok
Görüntüsel gösterge	Eylem	Köylülerin sepetlerinde yiyecek taşımaları	Çalışmaları	Geçim derdi, zor hayat koşulları
Görüntüsel gösterge	Yapı	Evin önündeki bahçe	Köy hayatı	Yok
Simge	Mimik	R.a'nın elini ağzına götürmesi	Şaşkınlık	Marulların güzelliğine şaşırması
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Kedinin sivri dişleri	Kızgınlık, öfke	R.b'ye kızması

Simge	Duruş	Cadının ellerini beline koyması	Üstünlük	Hesap sorma, öfke
Simge	Kıyafet	Bebeğin kundağı	Yeni doğmuş, küçük	Yeni doğmuş, küçük
Simge	Dış görünüş	Cadının siyah göz çevresi, turuncu saçları	Kötü karakter	Kötü, acımasız
Simge	Bitki	R'nin elindeki güller	Mutluluk, masumluk	Sevgi
Simge	Jest	Cadının elini ağzına götürmesi	Seslenme	R'ye seslenmesi
Belirti	Mimik	Kedinin ağzını açması	Şaşkınlık	Cadının R'nin saçlarına tırmanmasına şaşırması
Simge	Kıyafet	R'nin beyaz elbisesi	Giyim nesnesi	Saf, masumluk
Belirti	Meyve	Kulenin etrafındaki böğürtlenler	Yaz	Yok
Görüntüsel gösterge	Nesne	R'nin odasında yanan mum	Gece, karanlık	Prensın akşam yanına gelmesi
Görüntüsel gösterge	Jest	Prensın avcunu açıp uzatması	Yok	R'ye bir şeyler anlatma
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Sepetten saçılan yiyecekler	Şiddet	Cadının öfkesi

Rapunzel masalının *Beyaz Balina Yayınlarına* ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; simge türünün daha az; belirti türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Hayvan, eşya,

yapı, dış görünüş, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge; mimik, duruş, kıyafet, dış görünüş, bitki, jest göstergeleri simge; dış görünüş, mimik, meyve göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 90

Gugukkuşu Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Dış görünüş	Cadının sivilceli çirkin yüzü, uzun burnu	Cadı özelliği	Kötülük
Simge	Kıyafet	Cadının şapkası	Cadı özelliği	Kötülük
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Kulenin etrafındaki göl	Şehirden uzaklık	Kulenin şehirden uzakta olması
Görüntüsel gösterge	Bitki	Kulenin etrafındaki sazlar	Şehirden uzaklık	Kulenin şehirden uzakta olması
Simge	Nesne	P'nin cebindeki kılıç	Koruma	Güç
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Kulenin etrafındaki beyaz kuşlar	Doğa yaşamı	Saf, masumluk
Simge	Mimik	R'nin kapalı gözleri	Mutsuzluk	Cadının kızmasından korkması

Rapunzel masalının *Gugukkuşu Yayınlarına* ait kitabında simge türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az kullanıldığı; belirti türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Dış görünüş, kıyafet, nesne, mimik göstergeleri simge; yer şekli, bitki, hayvan göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 91

Net Çocuk Yayınlarından Çıkan Rapunzel ve Onun Harika Saçları Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Eşya	R'nin saçları nedeniyle aldığı ödülleri	Başarı	Saçlarının önemi
Belirti	Gök cismi	Camdan görünen bulut	Gündüz, aydınlık	Olayın gündüz yaşanması
Görüntüsel gösterge	Eşya	R'nin aynasının önündeki süs eşyaları	Bakımlı olması	Yok
Belirti	Mimik	R'nin buruşmuş ağzı	Kızgınlık	P'ye kızması
Simge	Jest	P'nin R'ye el kaldırması	Selamlama	R'yi selamlaması
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Kuleye giden dar yol	Şehirden uzaklık	Kulenin تنها yerde olduğu
Belirti	Eylem	R'nin gözlerinin dolması	Mutsuzluk	Yalnızlıktan mutsuz olması
Simge	Kıyafet	P'nin evlendiği kızın gelinliği	Evlilik	Mutlu son
Simge	Eylem	P'nin düğününde davetlilerin dans etmesi	Mutluluk	Kutlama
Belirti	Gök cismi	R uçarken görünen ay ve yıldızlar	Gece, karanlık	Gece gezmesi

Simge Eylem R'nin ellerini iki Mutluluk, sevinç Mutlu son
yana açması

Rapunzel ve Onun Harika Saçları masalının *Net Çocuk Yayınlarına* ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünün daha az; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eşya, jest, kıyafet, eylem göstergeleri simge; gök cismi, mimik, eylem göstergeleri belirti; eşya, yer şekli göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 92

Timaş Çocuk Yayınevinden Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	K. eşya	R.b'nin gözlük takması	Yaşlılık	Gözlerinin iyi görmemesi
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	R'nin evinin etrafındaki göl	Şehirden uzaklık	R'nin evinin şehirden uzakta olması
Görüntüsel gösterge	Eşya	R.b'nin elindeki yemek dolu kaşık	Açlık	Yemek yemesi
Simge	Dış görünüş	Cadının yeşil yüzü ve elleri, kırmızı saçları ve kaşları	Cadı özelliği	Kötülük, korku
Görüntüsel gösterge	Jest	R.b'nin avuçlarını iki yana açması	Umutsuzluk	Kızını cadıya vermek istememesi
Simge	Jest	Cadının işaret parmağını R'nin	Tehdit	Bebegi vermeye zorlaması

		babasına		
		doğrultması		
Belirti	Dış görünüş	Cadının tek dişi	Yaşlılık	Kötülük
Belirti	Mimik	R'nin ağzını	Mutsuzluk	Kulede yaşadığına
		buruşturması		üzülmesi
Görüntüsel	Eylem	Atın göldeki suya	Susuzluk	Su içmesi
gösterge		ağzını değıdirmesi		
Belirti	Mimik	Cadının ağzını	Sinirlilik	R'ye P ile görüştüğü
		sıkması		için kızması
Belirti	Mimik	R'nin p'yi	Şaşkınlık	Çölde onu bulduğuna
		görünce ağzının		şaşırması
		açması		
Simge	Eylem	P ve R'nin dans	Mutluluk,	Mutlu son
		etmesi	sevinç	
Belirti	Mimik	P ve kralın	Mutluluk	Mutlu son
		gülümsemesi		

Rapunzel masalının *Timaş Çocuk Yayınevine* ait kitabında belirti türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az; simge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eşya, dış görünüş, mimik göstergeleri belirti; yer şekli, eşya, jest, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge; dış görünüş, jest, eylem göstergeleri simge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 93

Yapı Kredi Yayınlarından Çıkan Rapunzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Cadının somurtması	Kızgınlık	Bahçesinden alınanlara sinirlenmesi

Görüntüsel gösterge	Eylem	R.b'nin duvardan atlaması	Engeli aşma	Eşine kuzukulak çalma
Simge	Jest	Cadının R.b'ye bahçeden çıkmasını işaret etmesi	Emretme, güç sahibi olma	Sinirlenme
Belirti	Dış görünüş	Cadının kambur yürümesi	Yaşlılık	Yaşlılık
Görüntüsel gösterge	Dış görünüş	Cadının parlayan yeşil gözleri	Sinirlenme	R'ye kızması
Simge	Jest	R'nin elini ağzına koyması	Şaşırma	P'yi görünce şaşırması
Belirti	Eylem	R'nin ağlaması	Üzgünlük	Cadının saçını kesmesine tüzülmesi
Simge	Eylem	P.a'nın borazan çalması	Mutluluk	Kavuşmalarını kutlama

Rapunzel masalının *Yapı Kredi Yayınlarına* ait kitabında belirti ve simge türünün eşit oranda; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Mimik, dış görünüş, eylem göstergeleri belirti; jest, eylem göstergeleri simge; eylem göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

4.10. Uyuyan Güzel Adlı Masal Kitabına Ait Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın alfabetik sıraya göre onuncu ve son inceleme nesnesi olan **Uyuyan Güzel** masalına ait bulgu ve yorumlar için 10 farklı yayın evinin en eski yayın yılından en yeni yayın yılına doğru olacak biçimde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 94

Engin Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Din	Kraliçenin iki elini birleştirmesi	Dua etme	İnançlı olma
Simge	Nesne	Kralın tacı, kolyesi	Güç	Statü
Simge	Eşya	Evdeki altın kaplamalı eşyalar	Zenginlik	Statü
Simge	İnsan	Kapıdaki asalı koruma	Kralın gücü	Güvenlik
Belirti	Eylem	U.g'nin bebekken ağlaması	Bebekler sık ağlar	Huzursuzluk
Simge	Dış görünüş	Cadının tek dişi, çirkin yüzü	Yaşlılık, cadı özelliği	Korkunç olması
Belirti	Nesne	Cadının bastonu	Yaşlılık	Zor yürüme
Görüntüsel gösterge	Yiyecek	Masanın donatılması	Zenginlik	Kutlama
Belirti	Nesne	Pencereden içeri gelen ışık	Gündüz, aydınlık	Olayın gündüz yaşandığı
Belirti	Nesne	Yanan odunlar	Ateş	Isınma
Simge	Nesne	İyilik perisinin değneğinden çıkan yıldız	Olağanüstülük	Sihir yapma
Görüntüsel gösterge	Jest	İyilik perisinin prense U.g'yi işaret etmesi	Dikkat çekme	Yanına gelmesini istememesi
Simge	Eylem	P'nin U.g'yi öpmesi	Sevgi	U.g'nin uyanması

Görüntüsel Eylem Prens'in U.g'nin elini Mutluluk Mutlu son
gösterge tutması

Uyuyan Güzel masalının *Engin Yayınevine* ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünün daha az; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Din, nesne, eşya, insan, dış görünüş, eylem göstergeleri simge; eylem, nesne göstergeleri belirti; yiyecek, jest göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 95

Bu Yayınevinden Çıkan Yüzyıl Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Gök cismi	Havadaki güneş ve bulutlar	Aydınlık, gündüz	Olayın gündüz gerçekleşmesi
Simge	Eylem	Kralın kraliçenin elini tutması	Sevgi	Destek olma
Görüntüsel gösterge	Eylem	U.g'nin uyuması	Tehlikeli durum	Zehirlenmesi
Simge	Hayvan ve nesne	P'nin atı ve pelerini	Güç	Kahramanlık
Görüntüsel gösterge	Sebze	Sarayın etrafındaki mantarlar	Yaz	Yok
Görüntüsel gösterge	Yapı	Sarayın yüksekte olması	Zenginlik	Güç

Simge	Çizim	P. U.g'yi öpünce beliren kalpler	Olağanüstülük	Aşk, sevgi
Görüntüsel gösterge	Çizim	P. ve u.g'nin etrafındaki yıldızlar	Olağanüstülük	Mutluluk

Uyuyan Güzel masalının *Bu Yayınevine* ait kitabında görüntüsel gösterge türünün en fazla; simge türünün daha az; belirti türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Eylem, sebze, yapı, çizim göstergeleri görüntüsel gösterge; eylem, hayvan, nesne, çizim göstergeleri simge; gök cismi göstergesi belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 96

Çiçek Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	K.eşya	Prensesin kolyesi, küpeleri	Güç	Zenginlik
Belirti	Mimik	Saraydakilerin gülümsemesi	Mutluluk	U.g'nin doğmasına sevinmeleri
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kralın ve adamlarının uyuyakalmaları	Yorgunluk	Sihir yapılması
Simge	Jest	Cadının parmağını uzatması	Sinir, kızgınlık	U.g'ye kızması
Belirti	Mimik	Kral ve kraliçenin kaşlarını çatmaları	Mutsuzluk, çaresizlik	Perinin kötü dileği karşısında üzülmeleri
Belirti	Yapı	Yanan şömine	Zenginlik	Soğuk hava

Simge Eylem P ve U.g'nin dans Mutluluk Mutlu son
etmeleri

Uyuyan Güzel masalının *Çiçek Yayıncılığa* ait kitabında simge ve belirti türünün eşit oranda; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Kişisel eşya, jest, eylem göstergeleri simge; mimik, yapı göstergeleri belirti; eylem göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 97

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Nesne	P'nin kılıcı	Güç	Kahramanlık
Simge	İnsanüstü varlık	Uçan periler	Olağanüstülük	Mutluluk
Simge	Nesne	Perilerin kanatları	İyilik	Melek gibi olma
Belirti	Meyve	Masadaki üzüm ve armutlar	Yaz	Olayın yazın gerçekleşmesi
Simge	Duruş	Perinin ellerini beline koyması	Kötülük düşünme	U.g'yi kıskanma
Simge	Jest	Kralın işaret parmağını havaya kaldırması	Emretme	Ülkedeki bütün çıkırıkların yıkılmasını emretme
Belirti	Yapay oluşum	Cadının ve prensesin duvardaki gölgeleri	Karanlık	Olayın karanlıkta yaşanması

Görüntüsel gösterge	Eşya	Duvardaki aslan tablosu	Süs eşyası	Kralın gücü
Görüntüsel gösterge	Nesne	Köylünün elindeki balta	Ağaç kesiyor olması	Geçim kaynağı
Belirti	Dış görünüş	Köylünün beyaz saçı	Yaşlılık	Yok
Belirti	Eylem	Kralın ve kraliçenin esnemesi	Yeni uyanma ya da uyku gelmesi	Uyanma

Uyuyan Güzel masalının *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarına* ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünün daha az; görüntüsel gösterge türünün ise en az kullanıldığı görülmüştür. Nesne, insanüstü varlık, duruş, jest göstergeleri simge; meyve, yapay oluşum, dış görünüş, eylem göstergeleri belirti; eşya, nesne göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 98

Altın Kitaplar Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Dış görünüş	Cadının beyaz saçı	Yaşlılık	Yok
Simge	Jest	Kralın cadıya kapıyı işaret etmesi	Emretme, güç	Cadıyı kovması
Görüntüsel gösterge	Nesne	Korumanın elindeki mızrak	Kralın gücü	Koruma
Görüntüsel gösterge	Hayvan	Prencesin ördekle, ceylanla,tavşanla,	Doğal yaşam	Mutluluğunu paylaşma

		kuşlarla ve kuzuyla bir arada olması		
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Göl	Su birikintisi	Şehirden uzaklık
Belirti	Bitki	Ağacın içindeki kovuk	Kuşların yuvası	Yok
Belirti	Duruş	Atın başını öne eğmesi	Yok	Yorgunluk
Simge	Kıyafet	U.g'nin giydiği beyaz elbise	Giyim nesnesi	Masumluk
Belirti	Mimik	U.g'nin büyümüş gözleri	Acı	Eline iğne batması
Simge	Dış görünüş	Cadının çirkin yüzü, uzun tırnakları	Kötülük, cadı özelligi	Korkunç
Belirti	Mimik	P'nin ağzını açması	Şaşkınlık	Herkesin uyuduğuna şaşırması

Uyuyan Güzel masalının *Altın Kitaplar Yayınevine* ait kitabında belirti türünün en fazla; simge ve görüntüsel gösterge türlerinin eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Dış görünüş, bitki, duruş, mimik göstergeleri belirti; jest, kıyafet, dış görünüş göstergeleri simge; nesne, hayvan, yer şekli göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 99

Bilgi Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Hayvan	P'nin kıyafetindeki kartal	Güç	Kahramanlık

Simge	Nesne	Şatoya asılmış bayraklar	Yok	Kralın gücü
Belirti	Mimik	U.g'nin ve hizmetkârların gülümsemesi	Mutluluk	U.g'nin doğum günü olması
Simge	Yapı	Saray	Zenginlik	Kralın gücü
Belirti	Dış görünüş	Kral ve kraliçenin beyaz saçları	Yaşlılık	Yok
Simge	Kıyafet	Perinin yerlere kadar uzanan pelerini	Yok	Güç
Simge	Kıyafet	P'nin pelerini	Güç	Kahramanlık
Simge	Jest	Kraliçenin iki elini birbirine geçirmesi	Çaresizlik	Periden yardım isteme
Görüntüsel gösterge	Bitki	Şatonun etrafının çalı ve ağaçlarla kaplı olması	Şehirden uzak olma	Şehirden uzak olma
Simge	Jest	Kral ve kraliçenin kollarını iki yana açmaları	Mutluluk	U.g'nin kurtulduğuna sevinmeleri

Uyuyan Güzel masalının *Bilgi Yayınevine* ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünün daha az; görüntüsel gösterge türünün ise en az oranda kullanıldığı görülmüştür. Hayvan, nesne, yapı, kıyafet, jest göstergeleri simge; mimik, dış görünüş göstergeleri belirti; bitki göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 100

Almidilli Yayınevinden Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Belirti	Mimik	Kurbağanın gülümsemesi	Mutluluk	U.g'nin doğacak olmasına sevinme
Simge	K.eşya	Kral ve kraliçenin taktığı altınlar	Zenginlik	Güç
Simge	Dış görünüş	Cadının çirkin yüzü	Kötülük	Korkutucu
Belirti	Eylem	U.g'nin çiçek toplaması	Bahar	Çiçekleri sevmesi
Belirti	Nesne	Aşçının yaptığı yemekten çıkan duman	Ateş	Sıcaklık
Simge	Nesne	Ejderhanın ağzından çıkan ateş	Kötülük	Cadının p'yi durdurmak istemesi
Simge	Nesne	P'nin kılıcı	Güç	Korunma
Belirti	Nesne	Ejderhadan çıkan kan	Yara almış olma	Prens in ejderhayı öldürmek istemesi
Simge	Nesne	Perilerin etrafındaki yıldızlar	Olağanüstülük	Sihir

Uyuyan Güzel masalının *Almidilli Yayınevine* ait kitabında simge türünün en fazla; belirti türünün daha az kullanıldığı; görüntüsel gösterge türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Kişisel eşya, dış görünüş, nesne göstergeleri simge; mimik, eylem, nesne göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 101

Arkadaş Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kral ve kraliçenin birbirlerine sarılmaları	Sevgi, destek	Çocukları olmadığı için
Simge	Din	Sarayın kapısının üzerindeki + simgesi	Hristiyanlık	İnançlı olma
Simge	Jest	Kralın içeriye işaret etmesi	Yol gösterme	Konukları davet etme
Belirti	Nesne	Tekerlekli dikiş makinelerinden çıkan ateş	Yanma	Kralın kızını çok sevmesi
Görüntüsel gösterge	Eylem	U.g'nin çiçekleri koklaması	Sevgi	Mutluluk
Belirti	Eylem	Köpeğin esnemesi	Uykusunun gelmesi	Yapılan büyü etkisi
Görüntüsel gösterge	Bitki	Sarayın etrafındaki dikenler	Engel	Cadının içeridekileri kurtaran olmasın diye engellemesi
Simge	Eylem	P'nin u.g'nin elini tutması	Sevgi, aşk	Mutluluk
Simge	Hayvan	Beyaz kuşların p. ve prensesin etrafında uçmaları	Masumluk	Mutlu son

Uyuyan Güzel masalının *Arkadaş Yayıncılığa* ait kitabında simge türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az; belirti türünün en az kullanıldığı görülmüştür. Din, jest, eylem, hayvan göstergeleri simge; eylem, bitki göstergeleri görüntüsel gösterge; nesne, eylem göstergeleri belirti türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 102

Doğan Egmont Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Eylem	U.g'nin dans etmesi	Mutluluk	Sevgi dolu olması
Görüntüsel gösterge	Duruş	Kralın boyun bükmesi	Çaresizlik, mutsuzluk	U.g'ye yapılan sihre üzülmeye
Simge	Hayvan	Cadının yanında gezen siyah yarasa	Kötülük	Yardımcı
Simge	Kıyafet	Cadının siyah giymesi	Kötülük	Kötülük
Simge	Jest	Kralın elini havaya kaldırması	İtiraz etme	Cadının sihir yapmasını engellemek isteme
Görüntüsel gösterge	Eylem	Kraliçenin u.g'yi kucığında saklaması	Koruma	Cadının büyüünden korkma
Simge	Jest	Perilerin el sallaması	Uğurlama	Vedalaşma

Simge	Jest	U.g'nin kollarını iki yana açması	Sarılmak isteme	Anne babasını özlemesi
-------	------	--------------------------------------	-----------------	---------------------------

Uyuyan Güzel masalının *Doğan Egmont Yayıncılığa* ait kitabında simge türünün en fazla; görüntüsel gösterge türünün daha az kullanıldığı; belirti türünün ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Eylem, hayvan, kıyafet, jest göstergeleri simge; duruş, eylem göstergeleri görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 103

Parıltı Yayıncılıktan Çıkan Uyuyan Güzel Masalına Ait Bulgular

Gösterge Türü	Gösterge	Gösteren	Gösterilen	Metin İçi Gönderim
Simge	Jest	Perinin el kaldırması	İtiraz etme	Cadıyı engellemek istememesi
Belirti	Nesne	Tekerleklerden çıkan ateş	Yanma	Kralın kızı için her şeyi yapması
Simge	Mimik	Kral ve kraliçenin gözlerini kapatması	Mutsuzluk/mutl uluk	Mutsuzluk
Görüntüsel gösterge	Yer şekli	Dağların arasından akan dere	Su akıntısı	Şehirden uzaklık
Simge	Jest	Kraliçenin ellerini iki yanağına koyması	Çaresizlik	U.g'nin uyumasına üzülmesi
Simge	Nesne	P'nin değneği	Güç	Kahramanlık

Uyuyan Güzel masalının *Parıltı Yayıncılığa* ait kitabında simge türünün en fazla; belirti ve görüntüsel gösterge türünün ise eşit oranda kullanıldığı görülmüştür. Jest, mimik, nesne göstergeleri simge; nesne göstergesi belirti; yer şekli göstergesi görüntüsel gösterge türüne dahil edilerek yorumlanmıştır.

V. Bölüm

Tartışma ve Öneriler

5.1.Tartışma

Bu çalışmanın amacı, çocuklar için hazırlanan masal kitaplarında kullanılan dil dışı göstergelerin neler olduğunu belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, 10 farklı masal için 10 farklı yayınevinden seçilmiş, toplamda 100 adet masal kitabı incelenmiştir.

İncelenen 10 farklı yayınevine ait Bremen Mızıkacıları masalı için 59 görüntüsel gösterge, 32 belirti ve 3 simge; Çizmeli Kedi masalı için 40 görüntüsel gösterge, 25 belirti ve 28 simge; Fareli Köyün Kavalcısı masalı için toplamda 59 görüntüsel gösterge, 41 belirti ve 21 simge; Hansel ve Gratel masalı için toplamda 49 görüntüsel gösterge, 34 belirti ve 13 simge; Kırmızı Başlıklı Kız masalı için toplamda 53 görüntüsel gösterge, 29 belirti ve 10 simge; Kurbağa Prens masalı için toplamda 24 görüntüsel gösterge, 23 belirti ve 17 simge; Külkedisi masalı için toplamda 31 görüntüsel gösterge, 35 belirti ve 18 simge; *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler* masalı için toplamda 37 görüntüsel gösterge, 34 belirti ve 37 simge; *Rapunzel* masalı için toplamda 39 görüntüsel gösterge, 43 belirti ve 45 simge ve *Uyuyan Güzeller* masalı için toplamda 20 görüntüsel gösterge, 26 belirti ve 46 simge göstergesinin kullanıldığı görülmüştür

Bu bulgulara bakıldığında *Bremen Mızıkacıları*, *Çizmeli Kedi*, *Fareli Köyün Kavalcısı*, *Hansel ve Gratel*, *Kırmızı Başlıklı Kız* ve *Kurbağa Prens* masalarında görüntüsel gösterge türünün en fazla kullanıldığı ve bunu sırasıyla belirti ve simge göstergelerinin takip ettiği görülmektedir. *Külkedisi* masasında en fazla belirti göstergesi kullanılmış ve bunu sırasıyla görüntüsel gösterge ve simge göstergeleri izlemiştir. *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler* masasında ise görüntüsel gösterge türünün simge türü ile aynı oranda kullanıldığı ve bu orana yakın olarak da belirti türünün kullanıldığı görülmektedir. *Rapunzel* masasında ise simge

türünün en fazla, belirti türünün daha az ve görüntüsel gösterge türünün ise bu oranlara yakın fakat daha az kullanıldığı görülmektedir. *Uyuyan Güzel* masalında ise simge türünün en fazla kullanıldığı bunun neredeyse yarısı oranında belirti ve görüntüsel gösterge türünün kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak görülen görüntüsel gösterge, belirti ve simge sıralamasını bozan son 4 masal olmuştur. Bu masallar içerisinde *Rapunzel* ve *Uyuyan Güzel* masallarında kullanılan dil dışı göstergeleri için sıralama aynı doğrultuda olurken; *Külkedisi* ve *Pamuk Prenses* masalları tüm masallardan farklı bir sıralamaya sahiptir.

Dil dışı göstergelerin en fazla ve en az kullanıldığı masallara bakılacak olursa görüntüsel gösterge en fazla *Bremen Mızıkacıları* ve *Fareli Köyün Kavalcısı* masallarında, en az *Uyuyan Güzel* masalında; belirti türü en fazla *Rapunzel* masalında, en az *Kurbağa Prens* masalında; simge türü en fazla *Uyuyan Güzel* masalında, en az *Bremen Mızıkacıları* masalında kullanılmıştır. Bu doğrultuda *Bremen Mızıkacıları* ve *Fareli Köyün Kavalcısı* masallarını görsellere bakarak yorumlamanın çocuk tarafından daha kolay olacağı söylenilebilir. Çünkü görüntüsel gösterge türü belirti ve simge türüne göre daha kolay yorumlanabilen ve çoğunlukla ön bilgi gerektirmeyen bir türdür. Fakat belirti türünün en yoğun kullanıldığı *Rapunzel* masalı için yorumlamanın biraz daha zor olabileceği ve simge türünün en yoğun kullanıldığı *Uyuyan Güzel* masalının ise yorumlaması en zor masal olabileceği sonucuna varılabilir. Çünkü simge türünü yorumlamak belirli dünya bilgisi ve metinler arasılık bilgisine sahip olmayı gerektirmektedir. Eğer çocuk bu bilgilere sahip değilse de bu masalı yorumlarken muhtemelen zorlanacaktır.

İncelenen masalarda görüntüsel gösterge türünün yoğun olarak kullanıldığı masallar için çocuğun çok zorlanmadan masalın metin içi ve metin dışı anlamlarına yönelik tahminler yapabileceği sonucuna ulaşılabılır. Belirti türünün daha fazla kullanıldığı masalarda ise çocuğun göstergenin metin içi ve metin dışı anlamlarına yönelik tahminlerde bulunurken düşünmeye daha çok sevk edileceği sonucuna ulaşılabılır. Simge türünün daha fazla

kullanıldığı masallar ise çocuğun masal hakkında ön bilgisi yoksa anlama yönelik çıkarımda bulunması için daha fazla düşünmeye ihtiyaç duyacağına bir göstergesi sayılabilir.

Kullanılan dil dışı gösterge türlerinin birbirine yakın olduğu masalarda ise bu durum her gösterge türüne gereken önemin verilmiş olmasının ve genel olarak dağılımın dengeli biçimde yapılmaya çalışıldığına bir göstergesi sayılabilir.

İncelenen masal kitapları dil dışı göstergeleri belirlemeye ek olarak gösterge ile kavramsal imgesi ve somut gösterileni arasında kurulan ilişkiye bağlı olarak ortaya çıkarılan *anlambilimsel düzlem*; gösterge taşıyıcısıyla yorumlayan arasındaki ilişkiyi yansıtan *edibilimsel düzlem*; göstergelerin aralarındaki kurdukları ilişkiyi yansıtan *sözdizimsel düzlem* açılarından da incelenmiştir. Çünkü bir göstergenin bu üç boyut açısından da incelenmesi tam manasıyla çözümlenmesi demektir. Bu noktada genel olarak şu sonuçlara varılmıştır:

İncelenen masal kitaplarının çoğunda kapaktaki dil dışı göstergeler içerikle uyumlu bir biçimde içeriği yansıtmaktadır. Bu doğrultuda kapak göstergeleri de masalın adını destekler niteliktedir. Kitapta örneğin eşeğin gitar, kedinin kaval çalması edimleri hayvanlardaki kural ve alışkanlıklarla çelişen eylemler olarak görülmekte; fakat böyle görseller çocuğun dünyasına daha çok hitap ederek onu eğlendirmektedir. Bu yüzden bu tür görsellerin kitap için hareketliliği sağladığı, dikkati ve ilgiyi canlı tuttuğu söylenilebilir. Kullanılan göstergeler masalda anlatılan iletiyi iletme noktasında yeterlidir. Farklı ülkelerdeki veya değişik yaş gruplarındaki çocuklar kullanılan göstergeleri benzer biçimlerde yorumlayabilirler.

Göstergeler yaş grubuna uygun olarak yalın ve basit olarak kullanılmıştır. Bazı kitaplar için göstergelerde kullanılan renkler çocuğun dikkatini çekme noktasında yetersizdir. Çünkü yeterince canlı ve parlak değildir. Yine bazı kitaplardaki göstergelerin çizimlerinin özensiz olması nedeniyle kitap ilgi çekici olmamakla birlikte yine de kolay anlaşılırdır. Kitaplarda kullanılan göstergeler çoğunlukla daha önce bu anlamlarıyla kullanılmıştır. Fakat

olağanüstülük içeren göstergelerin masallara has olduğunu da belirtmek gerekir. Göstergelerin anlamlarını tahmin etmek ve anlamak dil yetisi sayesinde mümkündür. Diğer bir deyişle çocuk masalın içeriğini bilmeseydi bile görsellerden yola çıkarak anlatıya yakın tahminlerde bulunabilir. Göstergeler genelde sayfada anlatılanlarla uyumlu değildir; buna rağmen amaç dışı iletiler içermemektedir. Genel olarak öncesi ya da sonrasında anlatılan olayla ilgili görseller ilgisiz sayfada bulunmaktadır. Bu da çocuğun anlatı izlencesini takip etmesi açısından zorluk oluşturmaktadır. Bu noktada çocuğun olayı ya da kavramı zihninde canlandırması da zorlaşmaktadır.

Kitapta kast edilen anlamlar soyut olsalar bile bir biçimde somutlaştırılarak çocuğa sunulmuştur. Bu anlamda kitapların yeterli oldukları söylenilebilir. Kitapların geneli için göstergeler çizimden oluşmaktadır ve genel olarak gerçekçidirler. Göstergeler sayıca kitaplarda bütün için tutarlı bir biçimde kullanılmıştır. Fakat bazı yayınevleri için yetersiz oldukları görülmüştür. Genel olarak iki sayfadan birinde en az bir gösterge yer almaktadır. Göstergeler bütün kitaplarda yayınlandıkları kültürden etkilenmemiş olup evrensel biçimlerdedir. Kültürel öge olarak bir tek *Uyuyan Güzel* masalında haç işareti rastlanılmıştır. Bu da masalın çeviri eser olduğu halde aslına sadık kalmak amacıyla Türk kültürüne uyarlanmadığını göstermektedir. Göstergeler genel olarak iletiyi doğrudan anlatmak yerine çocuğu düşünmeye sevk etmektedir. Bu da yaratıcılığı geliştirmek için olumlu bir özelliktir. Genel olarak göstergelerin anlamlarını yazısız da tahmin etmek mümkündür.

Göstergeler bilgi iletimi dışında farklı ideolojik amaçlar içermemektedir. Göstergeler günlük yaşamla ilişkili durumları bazen içermekte, bazen içermemektedir. Örneğin, eşeğin gitar çalması günlük hayatta karşılaşılması imkânsız bir durum iken, kedinin balık yemesi olası bir durumdur. Göstergeler masal için yeterli sayıda olmakla birlikte çizim niteliksizliği nedeniyle yetersiz duruma geçmiştir. Göstergeler amaca uygun biçimde kullanılmakla birlikte kitapların geneli için görüntüsel gösterge ögesinin daha sık kullanıldığı bunu sırasıyla belirti

ve simge türlerinin izlediği görülmektedir. Kullanılan dil dışı göstergeler öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Göstergelerin çağrışım ve yan anlamlarından da yararlanılmıştır. Kullanılan göstergeler içeriğe uygun olmakla birlikte genel olarak kronolojik sırayla ilerlemekte ve birbirini tamamlamaktadır. Metin ve göstergeler birbirini tamamlamakta ve görseldeki en önemli öge yakın olarak çizildiği için algılaması kolay olmaktadır. Göstergeler sözcüklerle anlatılamayacak çocuğun anlayamayacağı uç noktada herhangi bir ileti içermemektedir.

Göstergeler masala yeni yorum ve anlamlar katmış, iletinin daha da pekişmesine katkı sağlamıştır. Göstergelerde yer alan değerler de vurgulanan iletilere göre yapılmıştır. Bu durum yakınlaştırma ya da sayfada sadece o göstergenin yer alması biçiminde gerçekleşmiştir. Göstergeler anlatıyı desteklemekte ve masaldaki yer, zaman, kahramanlar gibi unsurlar ile örtüşmektedir. Göstergeler genel olarak yazıyı örtmeyecek biçimde uygun olarak konumlandırılmıştır. Göstergeler algılamayı olumsuz etkileyecek özelliklere sahip değildir. Göstergeleri farklı boyutlarda ve farklı iletişim araçlarında kullanabilme imkânı bulunmaktadır. Göstergeler çocuğu eğlendirecek, güldürecek ve düşündürecek niteliktedir. Göstergeler genel olarak çocuğun algı ve gelişim düzeyine uygundur. Hayal gücünü geliştirecek ve çocuğu eğitecek nitelikte olan göstergeler de bulunmaktadır; fakat olmayanlar da mevcuttur.

Göstergelerdeki karakterler ve mekânlar genel olarak çocuğun yaş düzeyine uygundur. Göstergeler anlatılanı çocuğun zihninde canlandırmasına yardımcı olmaktadır. Göstergeler yazılı metin olmadan da çocuğun takip ederek kendince öyküler oluşturmasına olanak sağlamaktadır. Bazı kitaplardaki göstergeler çocuğa estetik zevk verebilecek nitelikteyken bazı kitaplar maalesef ucuza kaçılması nedeniyle bu işlevi yerine getirememiştir. Bazı kitaplardaki göstergeler daha canlı ve net olması nedeniyle çocukta okuma isteği uyandırırken bazı kitaplar için bunu söylemek mümkün olamamaktadır. Kitaplardaki göstergeler çocuklara

uygun olmayan olumsuz iletiler içermemektedir. Kimi kitaplarda görseller üzerinde metin yer almakta iken; kimisinde görseller ve metin farklı sayfalarda yer almaktadır. Bazı eylemler bazı kitaplarda daha belirgin biçimde resmedilmiştir. Siyah-beyaz çizimli göstergelerden oluşan kitaplar çocuğun ilgisini azaltabilme potansiyeli taşımakla birlikte bu tarz çizimler anlaşılmayı zorlaştırarak anlam karmaşasına da yol açabilmektedir. Bazı kitaplarda yer alan boyama ve sticker yapıştırma etkinlikleri masalı içselleştirme sürecine yardımcı olmakta ve masala olan ilgiyi artırma açısından olumlu olarak değerlendirilebilir. Okuma anlama soruları, bulmacalar ve boyama gibi etkinlikler de bazı yayınevlerinin tercih ettiği olumlu özellikler arasındadır. Bazı kitaplarda gündüz vakti resmedilmiş ay göstergesi gerçeği yansıtmadığı için çocuğun aklını karıştırma riski içermesi nedeniyle olumsuz olarak nitelendirilebilir.

Kitaplarda genel olan bir diğer eksiklik de yazı ve resim örtüşmezliğidir. Anlatılan konu ile ilgili görselin aynı sayfada yer almaması nedeniyle çocuğun masalı anlaması zorlaşabilir. Anlatılan olaydan farklı bir olayı anlatan görselin aynı sayfada yer alması nedeniyle çocuğun dikkati dağılabilir. Aynı yayınevinin farklı masallar için aynı çizimleri ve karakter biçimlerini kullanmış olması da karşılaşılan eksiklikler arasındadır. Her kitapta kullanılan karakterler ve özellikleri farklı olduğu için farklı çizimlerin olması gerekmektedir. Bazı yayınevlerinin resimlemedeki özensizlikleri de çocuğun okuma şevkini kırabilecek olumsuz durumlar arasındadır. Bu özensizlikler anlaşılması güç durumlar ve özellikleri tam belirgin olmayan karakterler ortaya çıkarmaktadır.

İncelenen masal kitaplarında Kurbağa Prens masalı için Prens ve Kurbağa; Külkedisi masalı için Külkedisi Sindirella, Külkedisi Sinderella, Külkedisi Cindirella; Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalı için Pamuk Prenses; Uyuyan Güzel masalı için Yüzyıl Uyuyan Güzel; Hansel ve Gratel masalı için Hansel ile Gratel, Hansel ve Gretel, Hansel ile Gretel, Oduncunun Çocukları isimlendirmelerinin yapılmış olması da eserin orijinal adının bilinmesi noktasında sorun oluşturmaktadır. Çalışma dışında olduğu için bu sorun konu dışı

bırakılmıştır. Fakat yapılan çevirilerin görsellere yansıma noktasındaki farklılıklar kullanılan göstergelerde de farklılıklara yol açmıştır. Bu noktada aynı adı taşıyan kimi masalda daha fazla gösterge kullanılırken kimi yayın evi daha az gösterge kullanarak görsellerini oluşturmuştur. Bu durumun çeviri farklılığı dışında maddi kaygılardan dolayı da olabileceği düşünülmektedir. Aynı masalın çeviri farklılıkları içeriklerle beraber görsellere de yansımaktadır. Örneğin, Külkedisi masalı için X yayınevinde üvey annesi varken, Y yayınevinde tüm eziyetleri öz annesi yapmaktadır. A yayınevinde babası hayattayken bu olumsuzluklar yaşanırken; B yayın evinde babası vefat etmiştir. Aynı durumun Hansel ile Gratel masalı için de geçerli olduğu görülmüştür. Bir yayınevi üvey annesinin onları istemediğinden, diğeri öz annesinin maddi kaygılarla onları istemediğinden, bir diğeri de anne babası olmadığı için acınarak evlatlık alındığından bahsetmiştir. Bu noktada yine bir yayınevinde babaları kasıtlı fakat isteksiz olarak onları ormana götürüp bırakmak istemiş, diğeri ise kendileri kendi istekleri ile gidip kaybolmuşlardır. Bir yayınevinde mantar toplarken kaybolan çocuklar, diğeri babalarına yardım için odun toplamaya gittiklerinde kaybolmuşlardır. Bu gibi farklılıklar çalışmanın konusu dışında çeviride eşdeğerlik incelemesinin konusudur; fakat bu durumda gösterge farklılıklarının çeviri farklılıklarından kaynaklanmasının da olası olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla iki konunun birbiriyle bağlantılı olduğu söylenilebilir. Bu bağlamda çevirinin ortak olması durumunda her yayınevinin isteğine göre göstergeler kullanmaması ve eserlerin aslını korumasının sağlanabilmesi mümkün olabilir. Bu tabii ki her yayınevinin ilgili masal için aynı tümcelerle aynı sayfada aynı göstergelerle aynı karakterle yayın yapması anlamına gelmemektedir. Fakat eserlerin bir noktada klasik oldukları için asıllarının da korunması gerekmektedir. Yoksa X yayınevinde bahçede köpek olması, Y yayınevinde bahçede kedi olması gibi durumlar normal olabilir. Ancak temel noktalara dikkat edilmeli ve gereken önem verilmelidir. Yoksa bir yayınevinde Pamuk Prenses sarışınken diğeri esmer ise bu anlatıma zenginlik de katabilir;

fakat eserin orijinalliğini bozduğu düşünülerek karşı da çıkılabilir. Bu durum tartışmaya açık bir durumdur. X yayınevinde prensin pelerini varken, Y yayınevinde de olmalıdır. Çünkü prensin atı, pelerini, kılıcı onu prens yapan özelliklerdir. Aynı durum diğer karakterler için de geçerlidir. Kralın tacı yoksa eğer bu durum bir sorundur. Çünkü masalarda simgeleşmiş ve olmazsa olmaz belirli durumlar vardır.

5.2.Öneriler

5.2.1. Akademisyenlere öneriler. Grimm ve Andersen Masalları gibi önemli olan klasikleşmiş masalların metin ve görsellerinin bilimsel açıyla değerlendirilerek eserin değerinin ortaya çıkarıldığı, bu eserlerden hangi açılardan istifade edileceğini belirleyen çalışmaların sayıca artırılması gerekmektedir. Hatta mümkünse masalın ortaya çıkarıldığı ülkeye gidilerek masalların orijinal biçimleri üzerine araştırmalar da yapılabilir. Çünkü eserin orijinali üzerinde yapılan çalışmalar daha sağlıklı ve doğru sonuçlar verecektir. Eğer mümkün değilse bu şekilde eserlerin çevirileri üzerinde de çalışmalar yapılabilir. Buradan hareketle çocuk edebiyatı alanında çalışmalar yapan ya da yapacak akademisyenlere Grimm Masallarını bilimsel bakış açısıyla her açıdan değerlendirmeleri önerilmektedir. Çünkü Grimm Masalları klasik olmaları açısından çocuk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Sadece Grimm Masalları değil bu tür klasikleşmiş tüm masal ve hikâyeler bu tarz çalışmalara konu edilebilir. Alan yazın taraması sonucunda elde edilen verilere de dayanılarak öykü ve hikâyelerdeki göstergeleri inceleyen çalışmalara ulaşılamaması bu alanda bir boşluğun var olduğunu göstermektedir. Bu noktada bilhassa Türkçe Eğitimi, Dilbilim ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki akademisyen ve öğrencilerin masal ve hikâyelerdeki göstergeleri incelemesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.2.2. Öğretmenlere öneriler. Öğretmenler de ebeveynler gibi çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında büyük öneme sahip yol gösterici kişilerdir. Öğretmenlerin yaptığı yönlendirmeler çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında ve nitelikli eserlerle

buluşabilmelerinde büyük etkiye sahip olduğu için bu yönlendirmelerin dikkatli ve özenli biçimde yapılması gerekmektedir. Grimm Masalları gibi klasik eserler bu alanda ilkleri temsil etmesi açısından önemlidir. Dolayısıyla bir çocuğun dünyaya mal olmuş bu eserleri okumadan büyümemesi gerekmektedir. Bu tür nitelikli eserler çocukların eğitsel olarak beslenmesi, olumlu ve sağlıklı bir kişiliğe sahip olmasında da büyük öneme sahiptir.

Grimm Masalları eğitsel değerler ve iletiler içermesi, çocukların ilgisini çekecek özelliklere sahip olması, dil zevki kazandırması gibi açılardan okul öncesi çocuklar ve okuma yazmayı yeni öğrenen çocuklar için uygun niteliklere sahiptir. Bu açıdan Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Grimm Masallarını sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde kullanmaları önerilebilir. Fakat bu noktada öğretmenlerin mümkünse birebir orijinalini yansıtan çevirileri değilse de orijinallerine yakın olan çeviri eserleri seçmeleri gerekmektedir. Çünkü çeviri eserin içeriğine göre görseller de farklılaşmaktadır. Öğretmenler bu alanda isim yapmış ve rağbet görmüş yayınevlerinin yayımladığı kitapları tercih etmeli, öğrenci ya da velilere önermelidir. Kalitesiz ve anlaşılması zor kitapları yayımlamış yayınevlerinin çocuğun okuma ilgisine ket vurabileceğini düşünerek öğrenciyi yönlendirmelidir. Eserin adını verip öğrenciyi kendisinin seçim yapması konusunda başıboş bırakmamalıdır. Çünkü çocuk eseri nasıl alımlarsa zihninde o şekilde yer edecek ve hayatının geri kalanında da öyle yer alacaktır. Örneğin, Kırmızı Başlıklı Kız masalında Charles Perrault ve Grimm Kardeşler'in masalı farklı biçimlerde sonlandırdığı görülür. Çocuk masalı kurtun Kırmızı Başlıklı Kız'ı yemesi biçiminde öğrendiyse öyle yer edecek; avcı/ormancının eve gelip Kırmızı Başlıklı Kız ve büyükannesini kurtarması biçiminde öğrendiyse o şekilde zihninde kalacaktır. Farklı kişilere de bu masalı öğrendiği biçimde aktaracaktır. Tek yayınevini önermesi de yanlış anlaşılmalara sebep olabileceğinden ya da esere ulaşılama riski göz önüne alınarak öğretmenin her masal için birkaç yayınevini önermesi daha uygun olacaktır. Elbette öneride bulunabilmek için de öncelikle kendisinin bu alanda derin bir araştırma yapması gerekmektedir.

5.2.3. Yayınevlerine öneriler. İncelenen masal kitaplarında dil dışı göstergelerin çeviri eserler olmalarından ve çevirmen ya da isimsiz olan çeviriler için yayınevlerinin eseri yorumlama edimindeki farklılıkları esas alınarak yansıtıldığı düşünülürse eserin aslına ulaşmak ve bu biçimde Türkçeye gerek içerik gerek biçim açısından uyarlamak görselleri yansıtırken kullanılan gösterge farklılıklarının en aza indirgenmesini sağlayarak eser açısından bir bütünlük oluşturacaktır. Bu noktada yayınevlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Grimm Masallarının ilk ya da daha sonraki baskılarını yayınlamayı düşünen yayınevleri için de mümkün olduğunca masalların aslına sadık kalınmasına dikkat etmeleri önerilmektedir. Çünkü içerik farklılaştıkça görseller de farklılaşmakta ve aynı masalın farklı görselleri ortaya çıkmakta dolayısıyla da kullanılan göstergeler de farklı olmaktadır. Bu noktada klasik masallar için görseller açısından birlik olması çok uç noktalarda farklılıkların olmaması gerekmektedir. Ayrıca kullanılan göstergelerin sayfada yer alan yazı ile ilgili olması da gerekmektedir. Bu noktada bir önceki ya da bir sonraki sayfanın göstergesinin farklı sayfada diğer bir deyişle çocuğun masalı okurken ya da masal ona okunurken takip edemeyeceği bir sayfada yer almaması gerekmektedir. Çünkü çocuk okuduğu ya da dinlediği konuyla ilgili göstergeleri okuduğu ya da duyduğu an görüp pekiştirmek isteyecektir. İncelenen masallardaki isim farklılıkları konusunda da bir uzlaşma sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde eser biriciklik özelliğini kaybetmektedir.

Eserde kullanılan kahramanlar ya da kişiler her masal için eserin farklılığını yansıtmak amacıyla farklı olmalıdır. Örneğin; yayınevi Pamuk Prenses masalındaki prenses ile Uyuyan Güzel masalındaki prenses için aynı çizimi kullanmamalıdır. Bu noktada yayınevlerinin farklı çizimleri tercih etmeleri inandırıcılığı sağlamak ve eserin farklılığını ortaya koymak açısından önemlidir.

Eserdeki karakterler her çeviri için aynı olmalıdır. Örneğin A yayınevi Külkedisi için genç kız göstergesini kullanıyorsa B yayınevi küçük bir kız çocuğu kullanmamalıdır. Bu

noktada yayınevleri karakterlerin belirli özellikleri konusunda uzlaşma sağlamalı ve birbirlerinden haberdar olmalıdırlar. Bu elbette ki aynı çizimleri kullanacakları anlamına gelmemektedir; fakat karakterin özellikleri değiştirilmemelidir. Örneğin Pamuk Prenses genç kıza her yayın evi onu genç kız olarak alıcıya sunmalıdır. Yardımcı karakterler de bu noktada ortak özelliklere sahip olmalıdır. Bununla bağlantılı olarak karakter sayısı için eserin aslına bağlı kalınmalıdır. Aksi takdirde eser orijinalliğini kaybedip farklı bir masala dönüşecektir. Klasik masallar denilen dünyaya mal olmuş bu masalların asıllarını korumaları yapılacak başka amaçlara yönelik çalışmalar için de gerekmektedir. Yayınevleri bu masallara kendilerine göre farklı sonlar yazmaya kalkarlarsa eser aslını kaybedecektir. Görseller de çeviriye diğer bir deyişle içeriğe göre oluşturulduğu için görseller de farklılaşacaktır. Bu nedenle eserin aslına sadık kalmak göstergelerin de büyük oranlarda farklılaşmaması için önemlidir.

Siyah beyaz görsellerin çocuğun masalı okumaya olan ilgi ve isteğini azaltacağı düşünülerek ticari kaygılardan uzak biçimde görsellerin renkli ve canlı olarak yansıtılmasına özen gösterilmelidir. Bazı kitaplardaki görsellerde yer alan göstergeler renkli baskılarda olsalar bile özensiz çizimlerden oluştukları için çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte görülmemektedir. Bu nedenle bu kitapların da gözden geçirilmesi ve sonraki basımlarında daha özenli davranılması önerilmektedir. Bu doğrultuda görseller için daha uygun olan 1. hamur kâğıt tercih edilmelidir.

5.2.4. Milli Eğitim Bakanlığına öneriler. Grimm Masalları okul öncesinde ve ilkokul 1. ve 2. sınıf Türkçe kitaplarında çeşitli etkinlikler yapmak amacıyla yer alacaksa masalların aslına uygun ya da en yakın biçimde çevrilmiş olmasına dikkat edilmelidir. Kitaplarda yer alan görsellerdeki göstergeler de içeriğe uygun ve çocukların ilgisini çekecek biçimde resmedilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı bu doğrultuda uzman bir kadro oluşturarak yayınevlerini de denetlemeli, çocuklar için hazırlanmış yerli ve yabancı bu tür tüm eserlerin

denetimini yapmalıdır. Görülen eksiklikleri yayınevlerine iletmeli ve ölçütlere uygun olmadığı takdirde kitabın basımına izin vermemelidir.



Kaynakça

- Akgün, Ö. E., Büyüköztürk, Ş., Demirel, F., Karadeniz, Ş. & Kılıç Çakmak, E. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aktulum, K. (2004). Göstergibilim. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 1-12.
- Alangu, T. (1983). *Türkiye folkloru el kitabı*. İstanbul: Adam Yayıncılık.
- Anderson, N. A. (2010). *Elementary children's literature: Infancy through age 13*. (3rd. Edition). USA: Pearson Education.
- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem..
- Aristoteles. (1998). *Birinci çözümler*. (Çev. A. Houshiary). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Arslan, Ş. (2008). *İlköğretim 1.kademe birinci sınıf matematik-Türkçe ve hayat bilgisi ders kitaplarındaki illüstrasyonların grafiksel açıdan incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Asutay, H. (2013). Çocuk yazınının fantastik dünyası: Masallar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8(13), 265-278.
- Aydın, M. (2014). *Dilbilim el kitabı*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Aysever, L. R. (2004). Bu çağın metinleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 21(2), 91-100.
- Aytaç, G. (2001). *Yeni Alman edebiyatı tarihi*. İstanbul: Multilingual.
- Barthes, R. (1993). *Göstergebilimsel serüven*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Barthes, R. (2005). *Göstergebilimsel serüven*. (Çev. M. Rifat & S. Rifat). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları.
- Batı, U. (2010). *Reklamın dili*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Bavay, D. (2006). *Resimde göstergibilim, çocuk resimlerinin göstergibilimsel*

- çözümlemesi (İlköğretim 8.Sınıf)*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayat, N., Hamzadayı, E., Çetinkaya, G. & Ülper, H. (2013). Gülen ada öyküsünün göstergebilimsel çözümlemesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 6, 351-370.
DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh381>.
- Bayraktar, N. (2006). *Dil bilimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Benveniste, E. (1995). *Genel dilbilim sorunları*. (Çev. E. Öztokat). İstanbul:Yapı Kredi Yayınları.
- Berger, Arthur A. (1993). *Kitle iletişiminde çözümleme yöntemleri*. (Çev. M. Barkan, N. Bayram, D. Güler, U. Demiray, A. Tunç, N. Ulutak & A. H. Yüksel). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Yayınları.
- Bignell, J. (2002). *Media semiotics: An introduction*. Manchester: Manchester University Press.
- Boratav, P. N. (1988). *100 soruda halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Boratav, P. N. (2007). *Zaman zaman içinde*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Büker, S. (1991). *Sinemada anlam yaratma*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Cerit, E. & Gökçearslan, A. (2016). Türkiye’de yayınlanan Türk masal kitaplarının grafik tasarım öğeleri açısından incelenmesi: Keloğlan masalları örneği. *Sanat Tarihi Dergisi*. 25, 49-73.
- Chandler, D.(2009). *Semiotics for beginner: Strengths of semiotic analysis*,
<http://visual-memory.co.uk/daniel/Documents/S4B/> (Erişim Tarihi: 04.03.2016).
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Clarke, D. S. (1990). *Sources of semiotic*. Illinois: Southern Illinois University Press.
- Çebi, M. S. (2007). Siyasal reklam filmlerinde ötekinin inşası. *Selçuk İletişim*. 4(4), 96-

121.

- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (7. Baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çetinkaya, Z. (2007a). *Masalların Türkçe eğitimindeki yeri ve önemi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çetinkaya, Z. (2007b). Öğretmenlerin masallara ve bunların Türkçe öğretiminde kullanımına ilişkin görüşleri ölçeğinin geliştirilmesi. *DEÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 107-119.
- Çetinkaya, Z. (2008a). Masalların Türkçe öğretiminde kullanımı. *Folklor/Edebiyat*, 14 (56), 253-260.
- Çetinkaya, Z. (2008b). Çocuklar için hazırlanan masal kitaplarında cinsiyete göre kullanılan nitelendirme sözcükleri. *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* içerisinde. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Çulha, O. (2011). Gösterge bilim (semiyotik) tekniği kullanılarak Kanada fotoğraflarının incelenmesi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (13), 409-424.
- Deely, J. (1990). *Basics of semiotics*. Bloomington: Indiana University Press.
- Demir, S. (2009). *Göstergebilim, Umberto Eco ve yapıtları bağlamında göstergebilime katkıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, N. (2014). *Dil, tarih, kültür ve edebiyat araştırmaları*. Ankara: Edge Akademi.
- Demir, Y. & İlden, S. (2016). Seyfi Teoman filmlerinin göstergebilimsel afiş çözümlemesi. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9 (17), 79-111.
- Demirel, Ş. (Ed.). (2010). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Derrida, J. (1994). *Göstergebilim ve gramatoloji, Jacques Derrida ile Julia Kristeva arasında söyleşi*. (Çev. T. Akşin). İstanbul: Afa Yayınları.

- Dilidüzgün, S. (2003). *İletişim odaklı Türkçe derslerinde çocuk kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2007). İlköğretimde Çocuk Edebiyatı. Z. Güneş (Ed.). *Masallar ve masalımsı Türler*. (s.93-121). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım*. (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Diñer, A. (2006). *Siyaset dili (3 Kasım 2002 genel seçimlerindeki gazete siyasî reklâmlarının göstergebilimsel açıdan çözümlenmesi)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Döl, A. (1999). *0-6 Yaş çocuk kitapları resimlemeleri*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Echtner, C. M. (1999). The semiotic paradigm: Implications for tourism research. *Tourism Management*. 20(1), 47-57.
- Eco, U. (2004). *Avrupa kültüründe kusursuz dil arayışı*. (Çev.K. Atakay). İstanbul: Literatür.
- Elçin, Ş. (1981). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Emre, A.C. (2000). *Çocuklara hikaye anlatmak sanatı*. İstanbul: MEB Yayınevi.
- Enginün, İ. (1987). *Çocuk edebiyatı yıllığı: Edebiyat ve çocuk edebiyatı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Ercantürk, O. K. (2015). *Göstergebilim açısından Türkçe ders kitapları*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Çanakkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Erdem, M. D. (2009). Göstergebilim (semiotik) açısından Rasim Özdenören'in "it" hikâyesi. *Turkish Studies*, 4 (6), 120-169.
- Erkman-Akerson, F. (2005). *Göstergebilime giriş*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Filizok, R. (2001). *Anlam analizine giriş*. İzmir: Ege Üniversitesi.

- Fiske, J. (2003). *İletişim çalışmalarına giriş*. (Çev. S. İrvan). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Foster, N.(1995). The analysis of company documentation. C.Cassell & G.Symon (Eds.). *Quantitative methods in organizational research: A practical guide*. London: Sage.
- Gottdiener, M. (2005). *Postmodern göstergeler, maddi kültür ve postmodern yaşam biçimleri*. (Çev. E. Cengiz, H. Gür & A. Nur). Ankara: İmge.
- Göksel, N. (2006). *Umberto Eco 'da yorumlamanın sınırları*. (Yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökşen, E. N. (1980). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Guiraud, P.(1994). *Göstergebilim*. (Çev. M. Yalçın). Ankara: İmge Kitabevi.
- Güleryüz, H. (2013). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Edge Akademi.
- Günay, V. D. & Aktuğ, G. (2003). İlköğretimde kullanılan bazı Türkçe ders kitaplarındaki dil dışı göstergelerin işlevleri açısından değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Tömer Anadili Dil ve Eğitim Dergisi*, 29, 1-16.
- Günay, V.D. (2004). *Dil ve iletişim*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Günay, V.D. & Parsa, A.F. (2012). *Görsel göstergebilim ve imgenin anlamlandırılması*. İstanbul: Es.
- Günay, U. (1987). *Çocuk edebiyatı yıllığı: Türk masallarının hususiyetleri*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Güney, E.C. (1966). *Folklor ve eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Güneş, A. (2012). Koca nine ile tilki adlı masalın göstergebilimsel çözümlemesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(4), 39-52. ISSN: 1308-3198.
- Güneş, A.(2012). Çağdaş bir çözümleme yöntemi: Göstergebilim. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 31-43.

- Güneş, A. (2013). Göstergebilim tarihi. *NWSA-Humanities*, 8(4), 332-348.
- Gür, N. (2013). *Son yıllarda yayınlanan televizyon reklamlarındaki dilin göstergebilim açısından incelenmesi*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gürsözlü, S. (2006). *Reklam sektöründe illüstrasyon ve fotoğraf kullanımının tasarım çözümlerinde gerekliliği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Grafik Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Gürlek, M. & Çiçekler, A. (30 Eylül- 4 Ekim 2013). *Göstergebilim açısından Mustafa Kutlu'nun mürit hikâyesi*. VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresinde sunuldu, İstanbul.
- Gürses, S. (2006). *1945'ten günümüze kadar Alman edebiyatından Türkçe'ye yapılan çeviriler ve çeviribilim çalışmaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Hasekioğlu, S. (2008). *Reklam ve ideoloji: Yazılı basında yer alan reklamlara göstergebilimsel bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hawkes, T. (1997). *Structuralism & semiotics*. KY: Routledge.
- Helimoğlu, Y. M. (2002). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Huber, E. (2013). *Dilbilime giriş*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- İllegard, J. (2004). *Gender, powerand work in tv advertisements*. (Master Thesis) Lund University Department of Sociology, Sweden.
- İpşiroğlu, Z. (1997). *Eğitimde yeni arayışlar*. İstanbul: Adam Yayınları.
- İşeri, K. (2002). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ilköğretim programına uygunluğunun incelenmesi: Göstergebilimsel bir betimleme*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşgüven, M. M. (1995). Şiir dilinde imge. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*,

12(1), 98-133.

Kabaklı, A. (1967). *Türk edebiyatı*. İstanbul: Türkiye Basımevi.

Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde masalın yeri*. İstanbul: MEB.

Kecheng, L. (2000). *Semiotics in information systems engineering*.

New York: Cambridge University Press.

Kıbrıs, H. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Kıran, Z. (2002). *Dilbilime giriş*. Ankara: Seçkin Yayın ve Dağıtım.

Kıran, A. E. & Kıran, Z. (2006). *Dilbilime giriş*. (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Korkut, E. (2015). Göstergebilimsel çözümleme: Tembel adam masalı. *Milli Folklor*, 27 (108), 74-83.

Kudret, C. (1983). *Örneklerle edebiyat bilgileri 2*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Küçükerdoğan, R. (2011). "Dilinizden utanmayın" reklam kampanyasının göstergebilimsel açıdan çözümlemesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 1 (1), 26-34.

Külük, Ş. C. (2013). Resimli çocuk kitaplarının nitelik sorunsali ve çocuğun sanat eğitimi sürecindeki yeri: "Delioğlu'nun resimlediği yapıtlar üzerine bir inceleme." *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 393-417.

Lidov, D. (1999). *Elements of semiotics*, New York, UK: St. Martin's Press.

Manetti, G. (1993). *Theories of the sign in classical antiquity*. (Çev. C. Richardson.)

Indiana: Indiana University Press.

Merrell, F. (2000). Charles Sanders Peirce's concept of the sign. P. Copley (Ed.), *Routledge Critical Dictionary and Linguistics*. (pp. 80-100). Kentucky: RoutledgePress.

Mert, E. L. (2012). Anadili eğitimi-öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma ve masal türüne yönelik bazı belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 1-12.

- Mutlu, E. (2004). *İletişim sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Oğuzkan, F. (1997). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özcan, E. (2007). *Göstergebilimsel açıdan reklam dilinin tüketim toplumuna etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Özmkas, U. (2009). Charles Sanders Peirce'ün gösterge kavramı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 32-45.
- Özmutlu, A. (2009). *Grafik tasarım atölye derslerinde afiş konusunun uygulama ve çözümleme süreçlerinde göstergebilimsel çözümleme yönteminin kullanımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Peirce, C. S. (1955). *Philosophical writings of Peirce*. J. Buchler. (Ed.), New York: Dover Publication.
- Rifat, M. (1990). *Dilbilim ve göstergebilim çağdaş kuramları*. İstanbul: Düzlem.
- Rifat, M. (1996). *Göstergebilimcinin kitabı*. İstanbul: Düzlem.
- Rifat, M. (1999). *Homo semioticus (3. Basım)*. İstanbul: Kaf Yayıncılık.
- Rifat, M. (2002). *Gösterge eleştirisi (2. Baskı)*. İstanbul: Tavanarası Yayıncılık.
- Rifat, M. (2014). *Göstergebilimin abc'si*. İstanbul: Say.
- Rousseau, J. J. (2009). *Emile ya da eğitim üzerine*. (Çev. H. A. Yücel). İstanbul: Say Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2012). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçay Yayınevi.
- Saraç, Ö. (2014). "Bir göze bir gül" adlı masalın göstergebilimsel açıdan

- incelenmesi. *Studies of the Ottoman Domain*, 4(6), 24-30. ISSN: 2147-5210.
- Sarı, N. (1999). *Devingen reklam görüntülerinde gösterge çözümlemesi: Üç reklam örneği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saussure, F. de. (2001). *Genel dilbilim dersleri*. (Çev. B. Vardar). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Seel, N. M. (1999). Semiotics and structural learning Theory. *Journal of Structural Learning & Intel System*, 14 (1), 1-9.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Sezer, M. Ö. (2011). *Masallar ve toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Evrensel Basım.
- Short, T. L. (2004). *Peirce's theory of signs*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa.
- Şahin, S. (2014). *Göstergebilim ve tarihsel gelişimi (Semiyotik, semiyoloji)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Şahin, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9(3), 1309-1324.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Rengarenk.
- Şirin, M. R. (2007). *Masal atlası*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe eğitiminde çocuk edebiyatının önemi. *TÜBAR*, 8, 161-167.
- Temizyürek, F. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.
- Tezel, N. (1971). *Türk masalları*. (1. Basım). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tezel, N. (1990). *Türk masalları-1*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Thomas, R. L. & East, K. (2007). *A guide to multicultural literature for children*. London: Libraries Unlimited.

Timur, Ş. (2001). *Göstergebilim tartışmaları*. İstanbul: Multilingual Yayınları

Toklu, M.Osman. (2015). *Dilbilime giriş*. Ankara: Akçağ.

Tomak, A. (1997). *Şiir ve öykü kitaplarında kapak tasarımlarının göstergebilimsel analizi ve öneriler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Tosyalı, A. (2014). *Dergilerdeki Kadın İmgesinin Göstergebilimsel Çözümlemesi ve Sunulan Kimlikler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Tuncer, H. & Yardımcı, M. (2000). *Anadolu öğretmen liseleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.

Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatı kuramsal yaklaşım*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Uçan, H. (2015). *Dilbilim, göstergebilim ve edebiyat eğitimi*. İstanbul: İz.

Uçar, F. (2004). *Görsel iletişim ve grafik tasarım*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Uluyağcı, C. (2007). Simge kavramı ve bir film çözümlemesi: Karşılaşma. *Selçuk İletişim Dergisi*. 5(1), 217-224.

Ural, S. (1988). "1987'de okulöncesi çocuk kitapları". *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* içinde. (s.203-211). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Uslu-Üstten, A. (2014). *Gençlik edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Vardar, B. (2001). *Dilbilimin temel kavram ve ilkeleri*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Yalçın, E. & Çetinkaya Edizer, Z. (2012). Türkçe ders kitabında yer alan bazı görsel metin örneklerinin C.S. Peirce'ün dil dışı göstergeleri açısından incelenmesi. 5. *UTEOK özet kitapçığı* içerisinde. İstanbul.

Yavuz, M. H. (2002). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

- Yaylagül, Ö.(2015). *Dilbilim ve göstergebilim*. Ankara: Hece Yayınları.
- Yazıcı, S. (2007). *Göstergebilim ve bir uygulama: Kulenin anahtarı*
(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Erzurum.
- Yıllar, Ö. & Turan, L. (Ed.) (2011). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, M. & Temizkan, M. (2013). Türkiye Cumhuriyeti'nde tedavüle sürülen
banknotların göstergebilimsel çözümlemesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 36,
86-131.
- Yörükoğlu, A. (2010). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yücel, F. Ö. (2005). Dil edinimi ve masal dili. *Kazım Karabekir Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dergisi*, 11, 105-115.
- Yücel, T. (2001). *Genel göstergebilim: Göstergebilim tartışmaları*. İstanbul: Multilingual.
- Yücel, T. (2006). *Göstergeler*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Yücel, T. (2007). *Eleştiri kuramları*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Zengin, A.Y. & Zengin, N. (2003). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. İstanbul: Efa
Yayınları.

Resimler İçin Kaynakça

<http://www.canimanne.com/guzel-kis-ve-kar-manzara-resimleri.html> (erişim: 13.07.2017)

<https://www.medikalakademi.com.tr/cocuklarda-oksuruk-dikkat/> (erişim: 13.07.2017)

<http://kaanil.blogcu.com/beyaz-sac-tarih-oluyor/13832050> (erişim: 13.07.2017)

<https://www.neoldu.com/sonbaharda-yapraklar-neden-dokulup-sararir-5960h.htm> (erişim: 13.07.2017)

<http://www.ilkanne.com/pic/149/374/Gulen-Kiz-Bebek> (erişim: 13.07.2017)

<http://www.nkfu.com/ay-resimleri/> (erişim: 13.07.2017)

http://beyzasonmezocak.blogspot.com.tr/2016/04/adalet-terazisi-bozuk-dunya_5.html (erişim: 14.07.2017)

[http://www.egitimtercihi.com/universiteler/123-2011in-medya-kral-hangi-ueniversite-
oldu.html](http://www.egitimtercihi.com/universiteler/123-2011in-medya-kral-hangi-ueniversite-
oldu.html) (erişim: 14.07.2017)

<http://dunyalidergi.com/index.php/baris-sembolleri/> (erişim: 14.07.2017)

<http://www.bilgiustam.com/trafik-isaret-levhaları-ve-ozellikleri/> (erişim: 14.07.2017)

http://tr.clipartlogo.com/image/aiga-restaurant-bg_175330.html (erişim: 14.07.2017)

<http://www.havadismaras.com/foto-galeri/manzara/1/> (erişim: 15.07.2017)

<http://www.cnnturk.com/fotogaleri/saglik/cay-kemikleri-guclendiriyor?page=4> (erişim: 15.07.2017)

<https://www.delinetciler.org/showthread.php?t=70602> (erişim: 15.07.2017)

<http://artstyle.com.tr/blog/2013/01/villa-tadilat-onerileri-ve-villa-tadilat-ornekleri/> (erişim: 15.07.2017)

<http://www.nedir.com/okul> (erişim: 15.07.2017)

<http://www.nedir.com/k%C3%BCt%C3%BCphane> (erişim: 15.07.2017)

Ekler

Ek 1. İncelenen Masallara Ait Resimler

İncelenen masallara ait her kitaptan bir görsel her birinin yayınevi farklı olacak biçimde alfabetik sıra ile aşağıda yer almaktadır. Her görselde belirti,simge ve görüntüsel gösterge türlerinden örnekler bulunmaktadır. İncelenen kitap sayısı fazla olduğu için her kitap yansıtılmamıştır.



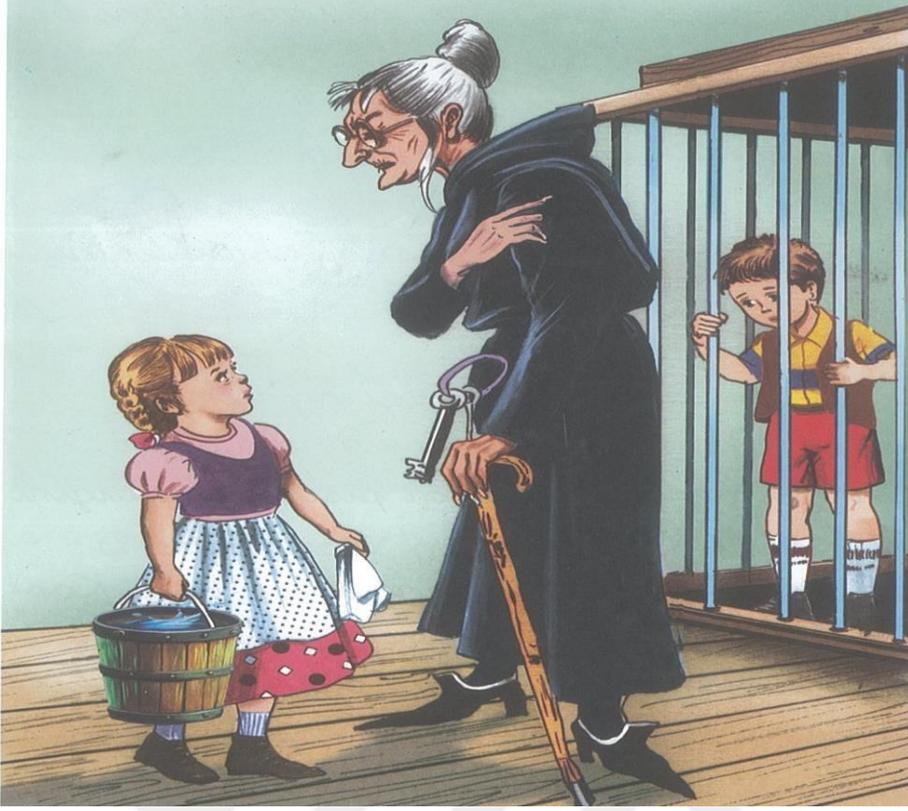
Bremen Mızıkacıları (Kelime Yayınları, s.39)



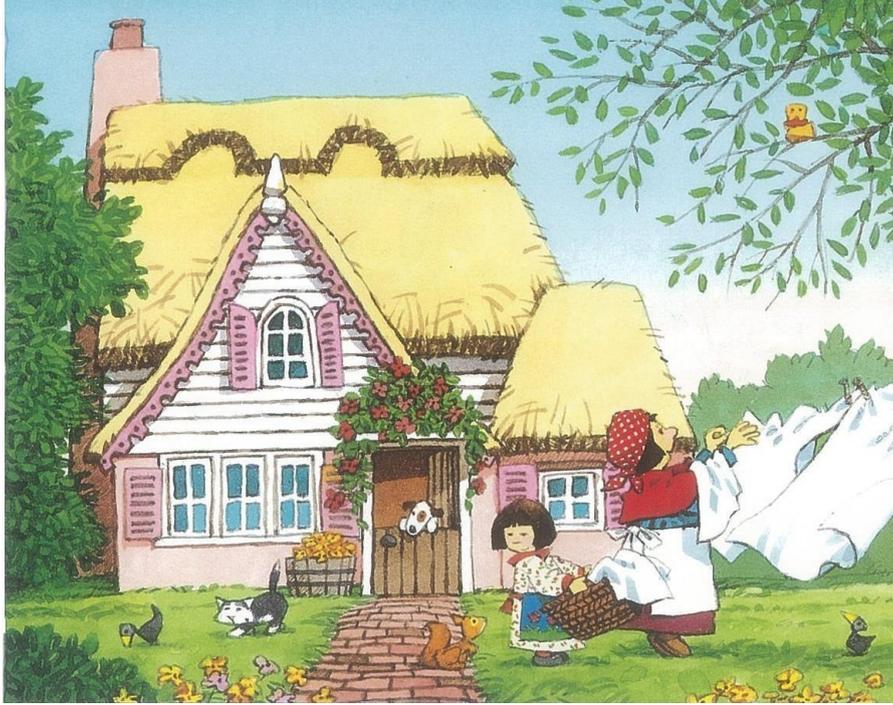
Çizmeli Kedi (Bilgi Yaymevi, s.10-11)



Fareli Köyün Kavalcısı (Yumurcak Yayınları, s.8-9)



Hansel ve Gratel (Güneş Yayıncılık, s.13)



Kırmızı Başlıklı Kız (Türkiye-İş Bankası Yayınları, s.1)



Kurbağa Prens (Polat Kitapçılık, s. 5-6)



Külkedisi (Parıltı Yayıncılık, s.12)



Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler (Beyaz Balina Yayınları, s.18)



Rapunzel (Yapı Kredi Yayınları, s.20)



Yüzyıl Uyuyan Güzel (Bu Yayınevi, s.1)

Ek 2. Arastırmada İncelenen Masalların Kaynakçası

1. Bremen Mızıkacıları. (2009). (Çev. İsimless).Ankara: Gönül Yayıncılık.
2. Bremen Mızıkacıları. (2009).(Çev. Muzaffer SAMUR). İstanbul: Kelime Yayıncılık.
3. Bremen Mızıkacıları. (2013).(Çev. Yasemin MEYVA). İstanbul: Bilmar Yayıncılık.
4. Bremen Mızıkacıları. (2014). (Çev. Necla Ülkü KUGLİN). Ankara: Bilgi Yayıncılık.
5. Bremen Mızıkacıları. (2015). (Çev. Attila DAMAR). Konya: Karatay Yayıncılık.
6. Bremen Mızıkacıları. (2015). (Ed. A. Kadir YOLCU) İstanbul: Mimoza Yayıncılık.
7. Bremen Mızıkacıları. (2015). (Çev. isimless). İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
8. Bremen Mızıkacıları. (2015). (Ed. Öykü ZERREM). İstanbul: Polat Yayıncılık.
9. Bremen Mızıkacıları. (2015).(Çev. Sevgi ATLIHAN).İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayıncılık.
10. Bremen Mızıkacıları. (2015). (Çev. Kamuran ŞİPAL). İstanbul: Yapı Kredi Yayıncılık.
11. Çizmeli Kedi. (2007).(Ed. Mehmet HENGİRMEN).Ankara: Engin Yayınevi.
12. Çizmeli Kedi. (2007).(Ed. Deniz AYAZ). İstanbul: Güven Yayınları.
13. Çizmeli Kedi. (2010). (Çev. İsimless). İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
14. Çizmeli Kedi. (2012). (Çev. İsimless). İstanbul: Kare Yayınları.
15. Çizmeli Kedi. (2013). (Çev. İsimless).İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
16. Çizmeli Kedi. (2014). (Haz. Necla Ülkü KUGLİN). Ankara :Bilgi Yayınevi.
17. Çizmeli Kedi. (2014). (Ed. Gülsüm CENGİZ). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
18. Çizmeli Kedi. (2015).(Ed. Zübeyde ABAT). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
19. Çizmeli Kedi. (2015). (Çev. İsimless). İstanbul: Net Yayınları.
20. Çizmeli Kedi. (2016). (Haz. Ekrem AYTAR). İstanbul: Damla Yayınevi.
21. Fareli Köyün Kavalcısı. (2005). (Çev. İsimless). İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

22. Fareli Köyün Kavalcısı. (2007). (Ed. Mehmet HENGİRMEN). Ankara: Engin Yayınevi.
23. Fareli Köyün Kavalcısı. (2008). (Haz. Ayten GÜRER). İstanbul: Bu Yayınevi.
24. Fareli Köyün Kavalcısı. (2015). (Çev. Berna Burcu ÖZCAN). Ankara :Binbir Çiçek Yayınevi.
25. Fareli Köyün Kavalcısı. (2015). (Ed. Öykü ZERREM). İstanbul: Polat Yayıncılık.
26. Fareli Köyün Kavalcısı. (2015). (Haz. Şebnem GÜVENÇER). İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
27. Fareli Köyün Kavalcısı. (2016). (Ed. Tuba ÖZTÜRK). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
28. Fareli Köyün Kavalcısı. (2016). (Ed. Ekrem AYTAR). İstanbul: Damla Yayınevi.
29. Fareli Köyün Kavalcısı. (2016). (Çev. F. Zehra BAYRAK). İstanbul: Hayat Yayınları.
30. Fareli Köyün Kavalcısı. (2016). (Çev. İsimlessiz). İstanbul: Yumurcak Yayınları.
31. Oduncunun Çocukları. (2006). (Çev. İsimlessiz). İstanbul: Akdeniz Yayıncılık.
32. Oduncunun Çocukları. (2007). (Ed. Mehmet HENGİRMEN). Ankara: Engin Yayınevi.
33. Hansel ve Gretel. (2010). (Ed. Ayça AYATA). İstanbul: Güneş Yayıncılık.
34. Hansel ile Gretel. (2012). (Ed. Remzi TUGAN). İstanbul: Tramvay Yayıncılık.
35. Oduncunun Çocukları. (2013). (Çev. İsimlessiz). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
36. Hansel ile Gratel. (2013). (Haz. Şebnem GÜVENÇER). İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
37. Oduncunun Çocukları. (2015). (Haz. Erdiñç GÜNDOĞAN). Ankara: Ata Yayıncılık.
38. Hansel ve Gratel. (2015). (Haz. Sultan ÇELİK). İstanbul: Nar Yayınları..
39. Hansel ve Gretel. (2015). (Ed. Öykü ZERREM). İstanbul: Polat Kitapçılık.
40. Hansel ve Gratel. (2016). (Ed. Hilal ACAR). İstanbul: Hayat Yayıncılık.

41. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2010). (Çev. İsimless). Final Kültür Sanat Yayınları.
42. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2015). (Çev. Berna Burcu ÖZCAN). Ankara: Binbir Çiçek Yayınları.
43. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2015). (Çev. İsimless). İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
44. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2015). (Ed. Öykü ZERREM). İstanbul: Polat Yayıncılık.
45. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2015). (Çev. İsimless). İstanbul: Net Çocuk Yayınları.
46. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2015). (Haz. Şebnem GÜVENCER). İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
47. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2016). (Ed. Tuba ÖZTÜRK). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
48. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2016). (Ed. Hilal ACAR). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
49. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2016). (Çev. Nevin Avan ÖZDEMİR). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
50. KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ. (2016). (Çev. İsimless). İstanbul: Yumurcak Yayınları.
51. Kurbağa Kral. (1998). (Çev. Ayten E. ORAY). İstanbul: Şenyıldız Yayınevi.
52. Kurbağa Prens. (2007). (Ed. Mehmet HENGİRMEN). Ankara: Engin Yayınevi.
53. Prenses ile Kurbağa. (2009). (Çev. İsimless). İstanbul: Bu Yayınevi.
54. Kurbağa Prens. (2010). (Ed. Öykü ZERREM). İstanbul: Polat Yayıncılık.
55. Kurbağa Prens. (2012). (Ed. Muzaffer SAMUR). İstanbul: Kelime Yayıncılık.
56. Kurbağa Prens. (2012). (Ed. Tanıl YAŞAR). İstanbul: Nakkaş Yayıncılık.
57. Kurbağa Prens. (2013). (Çev. Semra ERMİŞ). İstanbul: Bilge Kirpi Yayınları.
58. Kurbağa Prens. (2014). (Çev. isimless). İstanbul: Nar Çocuk Yayınları.
59. Kurbağa Prens. (2015). (Çev. Özgü ÇELİK). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
60. Kurbağa Prens. (2015). (Haz. Şebnem GÜVENÇER). İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
61. Külkedisi. (2007). (Ed. Mustafa DOĞRU). İstanbul: Damla Yayınevi.

62. Külkedisi, Cinderella. (2010). (ev. İsim-siz). İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.
63. Külkedisi. (2010). (ev. Ahmet Z. SEKENDİZ). İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
64. Külkedisi. (2013). (ev. İsim-siz). İstanbul: iek Yayıncılık.
65. Külkedisi. (2014). (Haz. Necla lk KUGLİN). Ankara: Bilgi Yayınevi.
66. Külkedisi. (2015). (ev. Berna Burcu ÖZCAN). Ankara: Binbir iek Yayınevi.
67. Külkedisi Sinderella. (2015). (Ed. yk ZERREM). İstanbul: Polat Yayıncılık.
68. Kl Kedisi Sindirella. (2015). (Haz. Şebnem GÜVENÇER). İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
69. Külkedisi. (2016). (Ed. Tuba ÖZTÜRK). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
70. Külkedisi. (2016). (ev. Nevin Avan ÖZDEMİR). İstanbul: Türkiye İŞ Bankası Kültür Yayınları.
71. Pamuk Prenses. (1997). (ev. isim-siz). İstanbul: Remzi Yayınevi.
72. Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler. (2007). (Haz. Şebnem GÜVENÇER). İstanbul: Timaş Yayıncılık.
73. Pamuk Prenses. (2009). (ev. isim-siz). İstanbul: Kare Yayınları.
74. Pamuk Prenses. (2010). (ev. isim-siz). İstanbul: iek Yayınları.
75. Pamuk Prenses. (2012). (ev. isim-siz). İstanbul: Parıltı Yayıncılık.
76. Pamuk Prenses. (2014). (Haz. Necla lk KUGLİN). Ankara: Bilgi Yayınevi.
77. Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler. (2015). (ev. zg ÇELİK). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
78. Pamuk Prenses. (2015). (ev. Berna Burcu ÖZKAN). Ankara: Binbir iek Yayınevi.
79. Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler. (2015). (ev. Orçun DEMİR). İstanbul: Doğan Egmont Yayınları.
80. Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler. (2016). (ev. isim-siz). İstanbul: Yumurcak Yayınları.

81. Rapunzel. (2006). (Ed. Remzi TUGAN). İstanbul: Tramvay Yayınları.
82. Rapunzel. (2014). (Ed. Boğaç ERKAN). Ankara: Binbir Çiçek Yayınevi.
83. Rapunzel. (2014). (Ed. Zana HOCAOĞLU). İstanbul: Sis Yayıncılık.
84. Rapunzel. (2014). (Ed. Nevin Avan ÖZDEMİR). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
85. Rapunzel. (2015). (Çev. Burcu ÖZBEK). Ankara : Arkadaş Yayıncılık.
86. Rapunzel. (2015). (Çev. Özgü ÇELİK). İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
87. Rapunzel. (2015). (Ed. Aydın SARIKAYA). Ankara: Gugukkuşu Yayınları.
88. Rapunzel ve Onun Harika Saçları. (2015). (Çev. isimsiz). Ankara: Net Çocuk Yayınları.
89. Rapunzel. (2015). (Haz. Nehir Aydın GÖKDUMAN). İstanbul: Timaş Çocuk Yayınları.
90. Rapunzel. (2015). (Çev. Kamuran ŞİPAL). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
91. Uyuyan Güzel. (2007). (Ed. Mehmet HENGİRMEN). Ankara: Engin Yayınevi.
92. Yüzyıl Uyuyan Güzel. (2008). (Haz. Ayten GÜRER). İstanbul: Bu Yayınevi.
93. Uyuyan Güzel. (2009). (Çev. isimsiz). İstanbul: Çiçek Yayıncılık.
94. Uyuyan Güzel. (2012). (Çev. Nevin Avan ÖZDEMİR). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
95. Uyuyan Güzel. (2013). (Çev. isimsiz). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
96. Uyuyan Güzel. (2014). (Haz. Necla Ülkü KUGLİN). Ankara: Bilgi Yayınevi.
97. Uyuyan Güzel. (2015). (Çev. Güçlü ÖZKÖK). Ankara: Almidilli Yayınevi.
98. Uyuyan Güzel. (2015). (Çev. Burcu ÖZKAN). Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
99. Uyuyan Güzel. (2015). (Çev. Seyyal KÖRPE). İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
100. Uyuyan Güzel. (2016). (Çev. Ahmet Z. SEKENDİZ). İstanbul: Parıltı Yayıncılık.

Özgeçmiş

EĞİTİM

Lisans, Dokuz Eylül Üniversitesi -Dil Bilimi (2008-2012)

Yüksek Lisans, İstanbul Üniversitesi -Türkçe Eğitimi (2014-2016)

Yüksek Lisans, Uludağ Üniversitesi -Türkçe Eğitimi (2016-2017)

SEMİNERLER VE KURSLAR

- Etkili İletişim, İzmir (2009)
- Kariyer Ekspresi, İzmir (2011)
- Bilgisayar İşletmenliği, İzmir (2011)
- Beyni Etkin Kullanma Teknikleri, Bursa (2016)
- Olumlu Hayır Deme, Bursa (2016)
- Spor ve Sağlık, Bursa (2016)

BİLİMSEL ETKİNLİKLER

1. KONU, M. M. (2017). “*Külkedisi*” ile “*Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler*” Masalları *Örnekleminde Anlatı Çözümleme Stratejisi Olarak Göstergelilik*. 31. Ulusal Dilbilim Kurultayı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. (Sözlü Bildiri)
2. KONU, M. M. (2016). *Star Dust (Yıldız Tozu)*” Filminin Propp’un Biçimbilimsel Yaklaşımı Çerçevesinde İncelenmesi. 30. Ulusal Dilbilim Kurultayı. Ankara: Ankara Üniversitesi. (Poster)
3. 27. Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Çalıştayı. (2016). Bursa. (Dinleyici)
4. KONU, M. M. (2012). *Kriminolojide Dilbilim Çalışmaları*. (Yayımlanmamış lisans diploma projesi). Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir.

İŞ DENEYİMLERİ

- Özel Eğitim Kurumları, İngilizce Öğretmenliği. (2010-2016)
- Uludağ Üniversitesi, Türkçe Eğitimi- Arş. Gör. (Şubat 2016-.....)